תנ״ך · אחרונים

ליקוטי מהריל על התורה

רבי י־הודה ליב מזקילקוב

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ליקוטי מהריל על התורה

רבי י־הודה ליב מזקילקוב

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ליקוטי-מהריל-על-התורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

חומש בראשית 5
פרשת בראשית 5
פרשת נח 10
פרשת לך 11
פרשת וירא 15
פרשת חיי שרה 21
פרשת תולדות 25
פרשת ויצא 31
פרשת וישלח 38
פרשת וישב 44
פרשת מקץ 47
דרוש לחנוכה 50
פרשת ויגש 51
פרשת ויחי 52
חומש שמות 54
פרשת שמות 54
פרשת וארא 63
פרשת בא 66
פרשת בשלח 72
פרשת יתרו 79
פרשת משפטים 85
פרשת תרומה 88
פרשת תצוה 91
פרשת זכור 94
פרשת כי תשא 95
פרשת פרה 99
פרשת ויקהל 99
פרשת החודש 102
פרשת פקודי 104
חומש ויקרא 106
פרשת ויקרא 106
דרוש לשה"ג 108
דרוש שני לשה"ג 112
לחג הפסח 113
פרשת שמיני 117
פרשת תזריע 119
פרשת מצורע 121
פרשת קדושים 121
פרשת אמור 123
פרשת בהר סיני 125
פרשת בחקותי 131
חומש במדבר 132
פרשת במדבר 132
פרשת נשא 136
פרשת בהעלותך 138
שלח לך 138
פרשת קרח 139
פרשת חקת 141
פרשת בלק 142
פרשת פנחס 144
פרשת מטות 148
פרשת מסעי 149
חומש דברים 150
פרשת דברים 150
פרשת ואתחנן 151
פרשת עקב 153
פרשת ראה 156
פרשת שופטים 160
פרשת כי תצא 161
פרשת כי תבוא 161
פרשת נצבים 162
פרשת וילך 165

לשבת שובה 166
פרשת האזינו 168
לחג הסכות 168
לקוטים 170

חומש בראשית

פרשת בראשית

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא כו' עץ פרי עושה פרי למינו כו' ותוצא הארץ כו' ועץ עושה פרי כו' פירש"י עץ פרי שיהיה טעם העץ כטעם פרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ עץ עושה פרי לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על חטאה עכ"ל וכבר צווחי קמאי דהאי לפיכך שהביא רש"י אין לו שייכות כלל אל מה שקודם וגם מה שייכות יש חטא הארץ לחטא האדם ונראה ליישב דברי רש"י הנ"ל בטוב טעם ובזה יתבארו הרבה כתובים דהנה לכאורה יפלא מאד מאין בא זה שהארץ חטאה נגד קונה דבשלמא באדם בשר ודם שייך חטא מחמת יצרו הרע הטמון בקרבו ומטהו מן הדרך הישר והוא יתברך נתן לאדם הבחירה חפשית איזה הדרך שירצה יבחר הן לטוב או הפוכו חלילה אבל שאר הנמצאים כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כולם הם ששים ושמחים לעשות רצון קונם ואין להם שום יצה"ר להטותם מדרך הטוב ומאין בא לה חטא וביותר לפגום מעלתה שהקב"ה פקד עלי' לטובתה שגם העץ אשר תוציא יהי' טוב למאכל והיא קלקלה ונתנה טעם לפגם:

ובשום לב יש לומר דהארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסירת נפש שלא חשה לקילקולה וכעין שאמרו חז"ל גדולה עבירה לשמה דהנה הארץ הסתכלה וראתה בריאת אלקים כל מעשה בראשית כי נורא הוא כל מיני נפלאות מראשית הנקודה כל השתלשלות העולמות עד תהום ארעא אשר כמה מיני נמצאים ודומים וצמחים ועשבים וחכמת אלקות והנפלאות וחכמת הבורא ית"ש ועל כולם הוא האדם אשר גופו נלקח עפר מן האדמה ונשמתו הוא מאוצר הנשמות החצובה מתחת כסא כבודו יתברך והכל בידי אדם ותלוי במעשיו כי יש ביכולת ביד האדם אם ילך בדרך ישר וטוב אז יהי' עלי' לכל העולמות ולכל הנמצאים ואם ח"ו יקלקל ממעשיו אז ע"י מעשיו נפגם הכל ויורד למטה כל הנבראים הרוחני' והגשמי' בבחינה התחתונה אז אמרה הארץ בלבה שח"ו שכיון שאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ואז ח"ו יבוא פגם גדול לשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה על זה התחכמה האדמה ושינתה תחילה את ציווי הבורא כדי שיהי' לאדם אח"כ אמתלא על חטאיו מחמת דשורש גופו הוא מן האדמה אשר שינתה תחלה רצון הבורא ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו הסרחון בנשמה רוחני וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מאתו החטא מחמת דשורש של האדם אשר נלקח ממנה הרע את מעשיו ואז אין להאשים את האדם כל כך וא"כ עשתה הארץ עבדות גדולה ולשם שמים נתכונה ולכן לא נענשה הארץ תיכף כי קמי שמיא הי' גליא

אשר הי' כוונתה עבור כבוד יוצרו אך כשחטא האדם אז נפקדה על עונה להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל דאם לא נתן לה הש"י עונש א"כ לא הי' נתגלה הדבר כלל שחטאה והי' חטא האדם קשה ולא הי' נשלם רצון הארץ אשר חטאה עבור זה וזה שכתוב רש"י לפיכך כשנתקלל האדם על עוונו אז נפקדה גם האדמה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מאדם עונשו מאחר שנלקח מן האדמה אשר חטא בתחלה ונמשך האדם בטבע החומר אחר האדמה אשר לוקח ממנה ודברי רש"י ז"ל נכונים:

ובזה תבין דברי שהע"ה שאמר בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו אשר לכאורה אין זה מצד השכל שהטוב והשמחה המגיע מהבן חכם יתייחס להאב וצער ותוגה מבן כסיל יהיה על האם אך הוא הדבר אשר דברנו דהרי עינינו רואות כשאדם הולך בדרך הישר וטוב בעיני אלקים ואדם אז כל רואיו יאמרו כמה גדלה נשמתו הק' של אותו האיש ומייחסין הטוב אל הנשמה וכשאדם ח"ו הולך בדרך בלתי טוב אז מרגלא בפומא דאינשי כמה חומרו עכור ותולין הקלקלה בחומר המגושם מאדניה וזה פעלה הארץ במעשה ידיה שכל פעולות הרעות אשר יעשה האדם יתלה בה דהיא האם והשורש להגוף בחומר אבל מעשה הטוב יתייחס להאב דהוא השורש של הנשמה חכמה עילאה וז"ש בן חכם ישמח אב כשהבן הוא חכם והולך בדרך טוב אז ישמח אב הוא הנשמה הבאה מחכמה עליונה המכונה בשם האב אבל בן כסיל בחושך הולך אשר מקלקל מעשיו זהו תוגת אמו דהוא השורש אשר הולידה את הגוף דהוא האדמה אשר היא האם להגוף ותולין בה הקלקלה:

ועפ"ז תבין דברי הכתוב וזכרתי את בריתי יעקב כו' והארץ אזכור דבשלמא זכירת האבות ניחא דזכות מעשיהם הטובים יגן עלינו אבל מה אהני מן זכירת הארץ אך לדרכנו ניחא דר"ל דאזכור את הארץ אשר חטאה וממנה לוקח האדם וא"כ חטא הארץ גרם לאדם שיקלקל וילך אחר חומרו הרע אבל מצד נשמתו הק' לא הי' האדם חוטא כלל כמש"ל באריכות:

ובזה י"ל פירוש הכתוב בפ' קדושים וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל דהאי כל עץ אינו מובן ולדברינו הנ"ל ניחא דהנה כיון דהארץ נתכונה לטובתנו וקלקלה את עצמה שלא להיות טעם עצו ופריו שוים רק עושה פרי ולא עץ פרי וקבלה עונש עבורנו לכן ראוי ומוטל עלינו לתקן את פגמה וכגמול ידה ישוב לה וכי נבוא לארץ מחויבים אנו לתקן את האדמה וז"ש ונטעתם כל עץ מאכל ר"ל שכל העץ יהי' ראוי למאכל ולא הפרי לבד אלא יהי' טעם עצו ופריו שוים והמעיין המשכיל יעיין בכתבי האר"י בפע"ח בשער ק"ש על המטה ימצא קצת מדברנו אלה:

ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי עיין רש"י שפירש דהוא לשון נופל על לשון ולכאורה קשה למה נקרא שמה חוה בוא"ו הי"ל לקרא שמה חי' ביוד ונראה דכמה מיני חיות יש בעולם יש חיות טוב כמעלת הצדיקי' ההולכים בתורת השם דהנה בתורה הוא השורש והחיות לכל העולמות דע"י התורה נבראו כל מציאת העולמות וא"כ הצדיקים אינם הולכים חוץ מגדר התורה והמצות והתורה היא אצלם מרכז האמצעי אשר על זה סובב והולך כל מיני עשיותם כמו הדיבור והשמיעה והראי' וההליכה הכל הוא ע"י דרכי התורה וא"כ הם דבקים בחי העולמים וזהו בחי' מלאפום שהנקודה היא באמצע אות ר"ל שהם דבוקים במרכז האמצעי שהיא התורה אשר היא הנקודה הפנימיית וחיות העולמות אבל נמצאו כמה בני אדם אשר הם מורידים חיות מן העולמות למטה וח"ו עד עפר ישפילנה מחמת שהם יוצאים מגדר התורה והמצות וא"כ איך יכולים להיות דבוק בחי העולמות כיון שכל חיות העולמות הוא ע"י התורה והמצות והם נפסקו משורש התורה וא"כ מאין יבוא עזרם וחיותם מחמת שהם הורידו החיות תחת העולמות וזה בחי' חירק שהנקודה הוא תחת האות והאות רוכב על הנקודה דבאמת הנקודה הוא החיות של האות כיון דהנקודה הוא מנהיג את האות וכשאדם משפיל החיות של כל מדות הקדושים אז הוא משפיל הנקודה תחת האות ואין תקנה לאנשים אלו לחזור לשרשם כי אם כשישים אל לבו באמת ובתמים האיך הוא נפסק משורש החיות של העולמות והאיך הוא למטה מכל הנמצאים שבעולם ואין לו על מי להשען כי אם על רחמיו וחסדיו יתברך ורצון מחשבתו אשר קדמה לבריאת העולם כשאחז"ל דכשרצה הקב"ה לברוא את האדם אמרה התורה לפניו והלא עתיד לחטוא לפניך והשיב לה הש"י וכי למגנא אתקרינא ארך אפים הלא תשובה קדמה לבריאת העולם דהנה הוא יתברך היה צופה ומביט מיד כשעלה ברצונו לברוא העולמות עד סוף כל הדורות וממכון שבתו השגיח איך שיהי' נמצא בעולם כמה בני אדם שיהיו נפסקים מחיות העולמות ויצאו מגדר התורה והקדים הש"י להם צרי ורפואה למכתם כשיחזרו בתשובה שלימה לפניו וישובו לשרשם אז יקבלם הש"י וא"כ במחשבה זו של עולם התשובה שם יש לו מציאות וא"כ כשאדם רוצה לשוב ולתקן את אשר עשה צריך להבין בשכלו איך שהוא מרוחק מכל חיות העולמות ואין לו שום תקנה במציאות כי אם שם במחשבה הקדומה אשר קדמה לכל העולמות והוא השורש של חיות כל העולמות וכל האותיות ושם יש לו מציאות וא"כ הוא דבוק בבחינה עליונה דהוא האם והשורש של כל חיות דהוא התשובה עילאה וזהו נקודת חולם שהנקודה הוא למעלה מן האות ונמצא מה שהי' מקודם בבחי' התחתונה למטה מן העולמות והאותיות דהוא בבחי'

חירק ועכשיו נתעלה למעלה להיות הנקודה עולה ויושב בראש הוא"ו וזהו בחי' חולם ומזה נתהפך ונעשה מוחל ומשם ממשיך מחילה על כל חטאיו וזה כוונת חז"ל במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם כי מעלת השב בתשובה הוא רם ונשא ממעלת הצדיק כי איך יוכל הצדיק לעמוד על בחי' זו מחמת שלא טעם טעמא דאיסורא ולא יצא חוץ מגדר התורה והמצות ואז הוא תמיד דבוק וקשור בחי העולמות וצריך לחזק א"ע ולדבוק נפשו במעלה ורצון הקודם אבל מכל מקום אף שהוא דבוק שם בעולם המחשבה כיון שהוא למטה בעולם המציאות צריך להמשיך לעצמו חיות ממקור החיים ושורש השרשים לתוך העולמות וזה בחי' קו הוא"ו המורה על המשכה מנקודת היוד מרצון עליון נמשך דרך קו הואו חיות לתוך העולמות ובזה יש לכוון פירוש של הפלוגתא בש"ס במס' ר"ה חד אמר כובש וחד אומר נושא והוא דמא"ח ומא"ח ול"פ דזה מדבר מבחי' השב איך שהוא בא לידי דבקות עליון אל המחשבה עילאה וזה בחי' נושא שהקב"ה מסתכל בכח והמעשה אשר הגיע מזה הענין שע"י שחטא ושב עי"ז בא לידי מעלה הגבוה ונתדבק בעולם עליון בשורש התשובה שהוא למעלה מחיות העולמות וזה הפי' נושא עון שע"י העון בא התנשאות לאדם שנדבק בה' עילאה בחי' תשובה תשוב ה' וח"א כובש זה מדבר מבחי' המשכתה אח"כ מדביקות עליון לתוך מציאת העולמות הורדת השפע למטה וזה תענוג עליון שהקב"ה משפיע וזה כובש ע"ד יכבוש עונותינו ר"ל שע"י העבירה בא כבישת השפע למטה והבן:

והנה קודם שחטאה חוה והחטיא את האדם אז הי' דבוקים בחי עולמים במרכז האמצעי באותיות התורה משא"כ לאחר שחטאו ועשו תשובה ואז נדבקו בעולם עליון ברצון הקדוש והוא השורש והחיות של כל העולמות וז"ש ויקרא אדם שם אשתו חוה שנעשה מיו"ד וא"ו ע"י שהמשיך חיות מעולם התשובה הוא המחשבה קדומה לתוך העולם התחתון לכך נקראת חוה כי היא היתה אם כל חי ר"ל שע"י החטא שעשתה והוצרכה לשוב עי"ז נדבקה באם והשורש של כל חי והבן:

במדרש רבה פרשה ב' והארץ היתה תהו ובהו אלו מעשיהן של רשעים ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהן של צדיקים אבל איני יודע באיזה מהן חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשיהן של צדיקים חפץ עכ"ל המד' והמדרש זה הוא פליאה וכי אפשר לומר שהקב"ה חפץ במעשיהן של רשעים ח"ו אך נראה לפרש לפי שיש דרך פשוט בעבודת הבורא לעשות כל המצות לאמתן ולהתפלל כנבור ובזמנה ולהתרחק מכל מיני שחוק ומכל טיול לבטלה וזה נקרא דרך צדיקים ויש עוד דרך אחרת דהיינו שלא להתפלל פעמים עם הצבור ופעמים לאחר זמן

תפלה בכדי להתפלל בכונה יתירה ושאר ענינים בדומה לזה וזה נקרא מעשיהם של רשעים לשמה כנ"ל והשתא א"ש שאמר המדרש איני יודע באיזה מהן חפץ כי אפשר להיות שטוב לעשות מעט רשע לשמה כנ"ל כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב הוי אומר שהקב"ה חפץ רק במעשה הצדיקים כנ"ל:

במדרש רבה פ"ג וירא אלקים את האור כי טוב שאל ר"ש בן יהוצדק לר' שמואל בר"נ א"ל מפני ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה מהיכן נבראת האורה א"ל מלמד שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו אמרה לי' בלחישה א"ל מקרא מלא הוא עוטה אור כשלמה ואת אומרת לי בלחישה אתמהא א"ל כשם ששמעתי בלחישה כך אמרתי' לך בלחישה אמר ר' ברכי' אלולי שדרשה ר' יצחק ברבים לא הי' אפשר לאמרה מקמי כן מה היו אומרים ר' ברכי' בשם ר' יצחק אמר ממקום בהמ"ק נבראת האורה הה"ד (יחזקאל מ"ג) והנה כבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים ואין כבוד אלא בהמ"ק המד"א כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו וגומר עכ"ל המדרש הנה כל מפרשי' לא מלאו ספק יפה כתרנה לפרש זאת בדרך הפשוט גם הקדמונים לא אחזו שער וקצב לגלות דברי המדרש אשר אינו יוצא מפשוטו ובעזהש"י לדעתי פירושו עפ"י פשוטו כאשר אבאר בהצעה א' קטנה והוא נמצא כמה פעמים במדרש הובא בדברי מאור עינינו רש"י ז"ל יהי רקיע גם יהי מארת ענינו אין לשון בריאה מחדש כי אם נופל על דבר אשר היה מכבר אך עתה נתחזק ונתהוה יותר וזה הי' שאלת ר"ש הנ"ל אחרי אשר הכתוב אומר יהי אור ואינו מזכיר לשון בריאה בהחלט הפשוט שכבר נבראת מקודם לכך שאלו מהיכן נבראת האורה דייקא ור"ש בר"נ השיב לו בלחישה נתעטף הקב"ה כנ"ל והתנצל כשם ששמעתי בלחישה כך אמרתי' בלחישה כי בכאן סוד נסתר ואינו נגלה כי אם ליחידי סגולה ע"ד אין דורשין במעשה בראשית כו' ור' ברכי' הגם אחרי שמעו תשובת ר"ש בר"נ הנ"ל לא נרצה בעיניו להיות זאת תשובה מספקת כי עדיין יכולין לשאל מה היה קודם עטיפה הנ"ל מ"מ מהיכן נבראת האור' ושיבח מאד את דברי ר' יצחק בהיותו דורש נאה ברבים להודיעם כי נבראת ממקום בית מקדשנו בראיות פסוקים חזקים כראי מוצקים ואז מתורץ קושית ר"ש הנ"ל מכל וכל באין פיקפוק כי נבראת האורה ממקום ביהמ"ק הקודמת לעולם והוא הנרצה בדברי המדרש הנ"ל אמר ר' ברכי' אלולי שדרשה ר' יצחק ברבים כאשר יבואר לקמן באומר דבר בשם אומרו לא הי' אפשר לאומרה היינו כתשובת ר"ש בר"נ הנ"ל כי מקמי כן מה הי' אומרין ועדיין הקושיא הנ' אינה מתורצת אך ההכרח לומר כר"י הדורש ברבים ר' ברכי' בשם ר' יצחק אמר ממקום בית המקדש נבראת התורה כנ"ל ומתורץ היטב הקושיא כל הצורך:

המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ואיתא במדרש רבה פרשה י"ט אמר רבי אבא ב"ר כהנא ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל אכלתי ואוכל וקשה להבין שאדה"ר יאמר זה שאכל ויאכל עוד כמו להכעיס ח"ו לכן נראה לפרש ע"ד שאיתא בגמרא האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר ויל"ד מה זה אין מספיקין בידו לעשות תשובה יאמר אין תשובה מועלת כדרך שאומר ביוה"כ לכן נראה לתרץ ע"ד כי י"ל כשאדם עובר איזה עבירה במזיד בלי שום טעם רק מחמת תאוה ופתוי היצר אזי אח"כ כשהוא מתחרט ועושה תשובה אזי מתבייש מאד ויתחרט בחרטה גמורה בל ישוב לכסלה עוד ועושה תשובה בהתלהבות גדול אזי התשובה מספקת לו ותתקבל לפני ה' אבל כשאדם ח"ו עובר עבירה וחושב עתה אעשה את העבירה ואח"כ מיד אעשה תשובה דהיינו אחטא ואשוב אע"פ שעושה תשובה אין עושה תשובה כראוי בחרטה גמורה כי באמרו לא חטאתי כי בשעת עשיית העבירה הי' חושב לעשות מיד תשובה לכן אין תשובתו מתקבלת וזה כוונת המאמר האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה ר"ל אין עושה תשובה המספקת לו ר"ל אין עושה תשובה כראוי כנ"ל ועפ"ז י"ל את המדרש ר"ל שהקב"ה אמר לאדה"ר המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת ר"ל שאכלת מן העץ על דעת שלא לאכול עוד מן העץ הזה רק עתה ואח"כ מיד לעשות תשובה אז הוי אחטא ואשוב ולא יועיל תשובה לכן השיב אדה"ר האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל ר"ל אכלתי ואוכל עוד שלא הייתי חושב לעשות תשובה רק אכלתי מחמת תאוה ופתוי היצר ולא באחטא ואשוב:

פרשת נח

אלה תולדות נח נח וגומר הנה יש לרמז בזה הפסוק הנה האדם צריך לעבוד את הבורא ב"ה וב"ש ולשבר כל תאות הגופניות הנולדים עמו מנעוריו ולהיות ברי' חדשה ולהוליד א"ע מחדש ולא כמו שהולידו אביו כי האדם כשנולד אז נולד בכל התאות והצדיק פורש א"ע מכל התאות הגופניות לש"ש ועובד את הבורא ב"ה וב"ש ביראה ובאהבה בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו וזה כאילו הוליד א"ע וזה כונת הכתוב אלה תולדות נח נח ר"ל שהוליד א"ע מחדש ע"י מעשיו הטובים וגם זה כונת הכתוב ולשם יולד גם הוא ר"ל שם הוליד גם את עצמו כנ"ל:

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים הי' בדורתיו וכו' פירש"י יש מרבותינו דורשין אותו לשבח כו' שאילו הי' בדור צדיקים הי' צדיק יותר יש לפרש דורשין אותו שמספרים מחשבת הצדיק הלז בעת עבודתו לה' במדרגה גדולה ובדבקות עליון ולכל זאת נתמעט

בעיניו עבודתו לה' ותקטנה בעיניו כל צדקותיו כי אמר אלו הייתי זוכה להיות בדור צדיקים והתגלות אלקות אז היתה עבודתי תמה ובמדרגה גדולה ולפעמים הבהולוהו רעיוניו כי את אשר האיר ה' עיניו והשרה שכינתו עליו הוא לסבת היותו בדור פרוץ ובין החוחים אלו לששונה יחשב ואילו היה בדור צדיקים קדושי עליונים כאברהם לא היה נחשב לכלום וזה היש דורשים אותו לגנאי שמביא רש"י ר"ל שמספרים עוצם ענותנותו והכנעתו שגם על זה ראוי להקרא צדיק תמים כנ"ל פירושו ובזה יתורץ פליאה נשגבה כי מי הוא אשר ימלא לבו לדבר סרה על אותו צדיק אשר כתוב עליו מפורש בתורה ונח מצא חן בעיני ה' והבן:

ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה דהנה באמת הי' עשיית התיבה לטובתו כדי שיהי' ניצול הוא וזרעו וכל אשר לו והנה גם כונתו הי' בעשיית התיבה לקיים מצות בוראו וי"ל הפשט ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלקים היינו כאילו הי' ח"ו איזה דין בזה דמרומז במדת אלקים והיה עושה בודאי רק לקיים מצות בוראו כן עשה עכשיו רק לקיים מצות בוראו אף שהי' לטובתו:

ויבא נח ובניו מפני מי המבול פירש"י אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול כו' נראה לפרש כי מלת אמונה הוא המשכה כי באמונה ממשיכין הדבר להויתה וזה פירוש דברי רש"י ז"ל מאמין ואינו מאמין ר"ל שאף שהאמין בה' לא רצה להמשיך באמונתו שיבוא המבול ויתורץ פליאה נשגבה כי מה עול נמצא בנח הצדיק אשר פירש"י עליו מאמין ואינו מאמין במקום הבלתי מוכרח זולת כדברים הנ"ל דבאמת לא הי' נח מקטני אמנה חלילה בלתי שבזה הקטין האמונה לבל ימשיך הדבר להויתה לשיבוא המבול ח"ו ע"י אמונתו:

ותבוא אליו היונה לעת ערב כו' טרף בפי' וגומר פירש"י בפי' לשון מאמר אמרה יהיו מזונותי מרורים כזית בידי הקב"ה כו' ביאור דברי רש"י ר"ל כי הקב"ה לא נתן בעופות כח הדיבור זולתי שהעלה זית שלקחה היונה לפי' הי' מליץ המשמיע כי כן עלה ברעיוני' ממה שבררה העשב המר מכל העשבים וזהו פי' אמרה ר"ל כאילו אמרה בפי' בפועל ויש להסמיך על זה מה דאמרי אינשי על אדם פשוט הבלתי שומר פיו מדבר הרבה אומרים העולם זה אינו צריך עלה לפני פה ר"ל שמוציא רעיוניו ועשתנותיו מכח אל הפועל בפיו ואינו צריך לרמוז דבריו ע"י עלה כמו שעשתה היונה וד"ל והבן:

פרשת לך

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגומר אל הארץ אשר אראך והקשו ולמה לא גילה הש"י מיד ול"נ דהגם שא"י גם בענין גשמיות יותר טובה משאר ארצות עכ"פ עיקר טובת א"י שהי'

נחשב בעיני אברהם היינו הרוחניות וי"ל כך שהש"י גילה לו תיכף והראה לו רק שלא הי' יכול אברהם אבינו לקבל ההארה כל כך והוצרך הש"י להראות לו בהדרגה ותיכף שאמר לו הש"י אל הארץ אשר אראך אזי אח"כ גילה לו והראה לו בכל פעם שורש הרוחניות של ארץ ישראל ובתיבת אל הארץ אשר אראך היינו הרוחניות והגשמיות וא"כ לא קשה כלום:

לך לך מארצך וממולדתך כו' עד סוף הענין עיין רש"י שפירש לך להנאתך ולטובתך ואעשך לגוי גדול בכאן אי אתה זוכה לבנים כו' ואברכך בממון ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם והי' ברכה הברכות מסורים בידך ותברך למי שתרצה כו' ד"ח ואעשך לגוי גדול ז"ש אלקי אברהם ואברכך ז"ש אלקי יצחק ואגדלה שמך ז"ש אלקי יעקב כו' ע"ש והנה האי ד"א שמביא רש"י ז"ל הוא למותר דאם רצה רש"י ז"ל להביא כל הפירושים שמביא המדרש תקצר היריעה מהכיל ובוודאי רש"י ז"ל אינו מביא רק מה שצריך ליישב הפסוק על מכונו ונראה בכוונת רש"י כך והוא דהנה לכאורה יש להבין במדרש דאיתא נסיון ראשון לך לך כו' נסיון אחרון בלך לך דהיינו לך לך אל ארץ המורי' ובשום לב יפלא מאוד מה זה נסיון במה שהלך אברהם כאשר דבר ה' ומה צורך הקרא להשמיענו זה שהלך כאשר דבר ה' וכי יעלה על לב שאיזה בריא בעולם לא יציית ח"ו לדברי ה' ובוודאי גם פחות ערך מאברהם אבינו אם הי' זוכה לשמוע שום איזה דבור משמו יתברך אפילו לילך לסוף העולם מי פתי יסור הנה אשר לא ישמע ויאזין ויקשב לקולו יתברך ומה זה היחוס של אברהם אבינו ויותר תימא מה הוא הנסיון הלא הקב"ה הבטיחו שע"י הליכה זו ירוויח כל הטובות והברכות לו ולזרעו אחריו וכי בעבור זה לנסיון יחשב אבל שורש הדבר הוא כך דבוודאי עיקר העובדא הוא המחשבה טובה והכל הולך אחר כוונת הלב ועיקר הנסיון הוא גודל התמימות של אברהם ומחשבתו הזכה אשר לא כיון בקיום מצותיו לשום דבר הנאתו אך כיון בקיום מצותיו לקיים פקודת הש"י ולא השגיח כלל מה שיצמח לו מזה שום טובה וזהו שסיפר הכתוב בשבחו של אברהם דהנה בודאי כל דברי נבואה של אמירת הש"י לאברהם אבינו בודאי הי' סידור הענין ככתוב בתורתינו הקדושה בלשון הקודש ע"י צירופי אותיות ותיבות אשר נתגלו לו ומתוך התיבות נתבארו לו כונת הענין ורצון הש"י והנה כל דיבור אלקי סובל כמה פירושים ויכול האדם לפרש בו כפי נטיית מחשבתו והנה כשנאמרה לו הנבואה זו של לך לך מארצך כפי הכתוב בתורה מיד עמד נגדו היצר בפתח מחשבתו להטותו מן הדרך הישר והסביר לו פירוש הדברים של ענין הנבואה הזו שזהו הדיבור של לך לך הוא פי' הכל להנאתך ולטובתך ונתן לו פי' על כל תיבה היכן מרומז טובתו בכל תיבה וז"ש לו מ"ש הש"י ואעשך לגוי

גדול כונתו בכאן אי אתה זוכה לבנים אבל שם יהי' לך בן ובודאי ראוי שתתקיים הליכה זו מארצך עבור טובת בנים שיגיע לך שמה חוץ שאר טובות אשר יצמח לך והוא ואברכך בממון ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם ותהי' מפורסם בשם טוב והי' ברכה שתברך למי שתרצה והכניס במחשבתו טובות העוה"ז שיגיע לו מזה הליכה אשר נפשו של אדם חומד ומתאוה להם אבל אברהם אבינו בגודל צדקתו ונקיית מחשבתו הבין שזה לא מעיקר העבודה הוא לקיים פקודת המלך עבור צפוי הטובות שיצמח מזה הדבר א"כ לא הוי עובד ה' רק א"ע עבור טובתו ומיד הפך אברהם במחשבתו פירוש הדברים לדבר אחר לעבודת הבורא ולכבוד השם ולא הפן ליצר רק כיון במצות הליכה זו על כונה אחרת להיות הלוכו בקדושה מ"ש הקב"ה ואברכך ז"ש אלקי אברהם ר"ל שתתגלה ותתפרסם אלקותו יתברך בעולם ע"י מדת החסד של אברהם וכן ואגדלה שמך ז"ש אלקי יצחק שתתגלה מדת יצחק ויעקב ויהי' פירסום אלקות בעולם וזהו שסיפר בשבחו שבאמת הי' אברהם ביכולתו לקיים מצות הליכה זו אף אם הי' במחשבתו איזה כונה אחרת לטובתו ואעפ"כ לא עשה רק מחמת כבוד השם לקיים דיבורו לבד וזה לא הי' גלוי לשום בן אדם זולת לפניו יתברך לבדו אשר לפניו נגלו כל תעלומות לב הוא ית"ש ידע באמת לבו הטהור אשר לא עשה לשום הנאת עצמו זולת למען שמו וז"ש ומצאת את לבבו נאמן לפניך והבן וזהו שהכתוב מעיד עליו וילך אברם כאשר דבר אליו ה' ר"ל שהלך בזה הבחינה וכונה של הש"י ולא כאשר הכניס היצר בלבו לפתותו מן הדרך הישר ומן המחשבה נכונה וזהו באמת נסיון גדול ועבודה גדולה להיות עבודה זכה בלי שום פני' ונטי' אל כונה אחרת רק לקיים דיבורו ולפרסם אלקותו בעולם והוא ית' יזכנו להיות מעובדי שמו יתברך באמת ובתמים:

וינגע ה' את פרעה וכו' על דבר שרי אשת אברם הקשה בספר בחי' בשם רבינו סעדי' גאון מה הי' פרעה חייב הלא סבור הי' שאחות אברהם היתה עיין בבחי' ונראה בעז"ה ע"ד שפירש"י בפ' וירא על פסוק הנה נא מצא עבדך וכו' פן תדבקני וכו' כשהייתי אצל אנשי סדום הי' הקב"ה רואה מעשי ומעשה בני העיר והייתי נראה צדיק וכו' וכן אמרה הצרפית לאליהו ע"ש ולפ"ז הנה ידוע שהמצרים שטופי זימה הי' כדפירש"י על פסוק קח ולך והנה בודאי הי' פרעה ג"כ רשע דאם היה צדיק היו משרתיו צדיקים כידוע מושל מקשיב על דבר אמת כל משרתיו צדיקים ואפילו ראי' אינו צריך לזה שפשוט מסתמא הי' רשע ובכן לפ"ז כשהצדקת הנביאה שרה אמנו באתה לבית פרעה הי' הקב"ה רואה מעשה הצדקת שרה ומעשה פרעה וביתו ולכך הביא ה' נגעים על פרעה ועל ביתו מטעם עבירותיה' שהי' בעלי עבירות ומקודם לכן כשהי' הקב"ה דן את פרעה הי' דן אותו לפי

ערך עמו היינו המצרים כידוע מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין וכו' משא"כ עכשיו כשבאת הצדקת שרה לביתו הי' לזכרון עונות של פרעה וקאמר הפסוק שפיר וינגע ה' את פרעה וכו' על דבר שרי אשת אברם היינו שהיתה צדקת גדולה וגם אשת אברם דאשת חבר כחבר לכך היתה מביאה על פרעה זכרון עונותיו ובהכי ניחא שזה שנתן פרעה לאברם לא החזיר לו היינו צאן ובקר וכסף וכו' כדכתיב ולאברם הטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וכו' ולא מצינו שהחזיר לו אדרבא כתיב ויעל אברם ממצרים וכו' ואברם כבד מאד במקנה וכו' ולכאורה הי' כמו מתנה בטעות שהי' סובר שאחותו היא ובפשוט לא קשה דאיתא בח"מ סימן ס"ו דהיכא דמקח אינו מקח הוי על המעות ש"ש וש"ך סובר דהוי לוה ונמצא לפ"ז לא הי' צריך להחזיר דהפקעת הלואה מותר עוד י"ל דמטעם צער שמצער את שרה אע"פ שלא נגע בה מ"מ הי' לה צער בלקחו אותה לביתו והנה בחובל הוי הדין נזק וצער וכו' וכאן אפילו בלא חבלה עכ"פ כיון שהי' לה צער א"כ כל מה שנתן צאן וכו' אין די לגודל צערה וצער אברם ועוד אפשר לומר דידוע בעכו"ם מחשבה רעה הקב"ה מצרף למעשה אבל מחשבה טובה של נכרי אין הקב"ה מצרף למעשה ונמצא בפרעה שהי' חושב ליקח את שרה לאשה זה המחשבה שהיא עבירה באמת הוי כמעשה והמחשבה טובה היינו מה שהי' סובר שהיא אחות אברהם לא הוי כמעשה ולפי הנ"ל יש לומר עוד דכוונת הפסוק היא כך ולאברם הטיב בעבורה היינו הש"י הטיב לאברם בעבור שרה היינו כשנלקחה לבית פרעה נזכר אברהם לטובה כי מדה טובה מרובה ולפי הנ"ל שפרעה נענש בנגעים כי נזכרו עונותיו וכו' מכ"ש שנזכרו אברהם ושרה לטובה ע"ד יתרון האור מן החושך ונמצא לפי ערך עונותיו של פרעה וכשבאת הצדקת שרה לביתו נזכרו מעשי' ומעשה אברהם ובלאו הכי הי' ג"כ שכרה גדול וצדקותיהם עד למאוד ומכ"ש לפי ערך מעשה פרעה ולכך אמר הכתוב ולאברם הטיב בעבורה והיה לו צאן ובקר וכסף וכו' היינו הש"י הטיב לאברם.

וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו פירש"י ז"ל כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו וברש"י ישן (ולעיל שהי' לוט אצלו וכתיב וירא ה' אל אברם באותה שעה כשר הי') אך לפירש"י שלפנינו נ"ל בדרך זה הפשוט מאד כי ההפרש מבאר בין הבטחה הנאמנה מאתו יתברך אחרי פרידת לוט ובין הבטחה שהי' בעודו אצלו כי שם נאמר לו בפעם ראשונה וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת כו' להיותו נחבר ללוט פרץ ה' את מעשיו ביעידת מתנת הארץ לזרעו דייקא אך בפרידת לוט מעמו בפעם הזאת נאמר לו כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם ייעד המתנה הזאת גם לו נוסף על הבטחת מתנה לבניו והוא כונת רש"י ז"ל אחרי הפרד לוט מעמו

וז"ל כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו דייקא מתנה זו פורש ממנו ולא נתנה כי אם לבניו ולזרעו כנ"ל ואחרי פרידתו הובטח במתנה גמורה לו ולבניו:

או יאמר כי ידוע כי כל אדם המחבר א"ע להצדיק הוא נתקדש ונתטהר כי כל המחובר לטהור טהור אך האדם צריך לידע ולהבין בעצמו שהצדיק הוא העיקר והוא הטפל ולהיות כפוף באמת להצדיק ובזה פירש"י ניחא כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו ולא קשיא מה שכתוב למעלה וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך כי כל זמן שלוט ידע והבין בעצמו שאברהם הוא הצדיק והעיקר והוא הטפל אז הי' דבוק ומחובר להצדיק והמחובר לטהור טהור אבל כאן כתיב ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט וכו' ולא הי' לוט כפוף והי' רשע לכך כל זמן שהיה עמו פירש הדיבר ממנו ודוק דזה ניחא בס"ד (כאן נשמט וכתוב בדף פ"ו):

ויכל לדבר אתו ויעל אלקים מעל אברהם נ"ל לפרש ע"ד זה בהיות כי הצדיקים עובדי השם באמת כלתה נפשם וכל מגמת חפצם שתהי' השכינה מדברת מתוך גרונם והם מכינים עצמם להיות כלי מוכשר לזה שכל דיבורים לא יצאו משפה ולחוץ מקדושתם וטוב מעללם יראה לפני אלקים כעל גמולות ישלם בזה המה ממתיקים הגבורות מבחי' אלקים כנודע והדינים סרים מעל הצדיק הנקרא אברהם כפשוטו ועוד בזה לדבר כי גם מה שהיא למעלה מעל אברהם בחי' הספירה כידוע ליודעי חן אשר משם דינים מתערין ממותקים במקומם ומתהוים רחמים גמורים וחסדים גדולים להשפיע רב טוב על כללות ישראל בכל ענינים הנצרכים בכלל ובפרט בלי שום מחסור והוא הנרצה בפסוק ויכל לדבר אתו היינו כי הצדיק יש לו כלות הנפש והשתוקקת גדול שיהיו כל דיבורים אתו יתברך ויתעלה פועל בזה ויעל אלקים מעל אברהם היינו הגבורת בחי' אלקים מעל אברהם היינו הצדיק המכונה בשם אברהם כפשוטו כנ"ל ועוד למעלה בוקע ועולה עד הספירה הנ"ל אשר היא ממעל לאברהם להמתיק הגבורות לשרשם ובזה פעולת צדיק לחיים ולרב טוב להשפיע רב טוב על כללות ישראל ובזה נתהווה שעשועים ותענוגים למעלה:

פרשת וירא

למה זה צחקה שרה לאמר ואני זקנתי פירש"י שהקב"ה שינה מפני השלום כי היא אמרה ואדוני זקן דהיינו על אברהם ויל"ד מפני מה שינה הקב"ה וכי לא הי' ביכולת הקב"ה ליתן בלב אברהם שלא יכעס אך נראה לפרש ע"ד שאיתא בגמרא לית מאן דידע לישנא בישא כהמן שאמר אלהיהם של אלו ישן הוא ולכאורה הוא בלתי מובן מה זה רבותא אך נראה לפרש ע"ד שאיתא אין חוזק בחסידות כתחילתו דהיינו כאשר יתחיל

האדם לעסוק בחסידות הוא חזק אצלו מאד אבל מעט מעט היא נרפה ממנו ולזה כיון המן הרשע שאמר לאחשורש אלהיהם של אלו ישן הוא דהיינו שאחשורש ירא שלא יעשה לו כמו שעשה לל"א מלכים ולזה השיב לו מפני מה אתה ירא הלא אלהיהם של אלו ישן הוא ר"ל מראש הי' האלהות אצליהם מחדש והי' בהם כח להמשיך נסים גדולים אבל עתה כאשר נרפה אצלם אין בהם כח להמשיך נסים ולכך אין לך לירא ובזה ניחא כי הקב"ה לא שינה כי כוונת שרה אמנו היתה לאמור אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן ר"ל שהאדנות אצלו זקן ואין בו כח להמשיך נסים כאלה ולזה אמר הקב"ה לאברהם מדוע זה צחקה שרה לאמר כו' ואני זקנתי ר"ל שעשתה אדנות שלי אצלה זקן היפלא מהשם דבר כנ"ל שלא שינה כלל וזה הי' מעשה העגל כי בתחילה מחדש נתחזקו מאד בעבודת ה' ית"ש ואמרו נעשה קודם שנשמע והקב"ה כיון שראה אותם בהתחזקות הבורא רצה לנסות אותם לראות אם ימשלו על יצרם אם לאו אך הם לא התגברו על יצרם ועשו את העגל ובזה מובן הפסוק נחנו פשענו ומרינו אתה ה' לא סלחת כי לכאורה אינו מובן למה כתיב נחנו בלא א' אך לפ"ז ניחא מ"ש נחנו ר"ל נחנו פשענו בלא א' ר"ל שנשארנו לבדנו בלא אלופו של עולם ולזה פשענו ואתה לא סלחת ר"ל מדוע לא סלחת כי אנחנו לא חייבנו בזה אשר לא יכולנו לעמוד נגד יצה"ר כי נשארנו לבד כנ"ל ודוק דזה ניחא בס"ד:

ויאמר ה' אל אברם למה זה צחקה שרה כו' היפלא מה' דבר וכו' ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי וכו' הנה לענין מה קאמר עוד למועד אשוב אליך וכו' ועוד יש לעיין והנראה כך דלכאורה קשה הלא המלאך לא אמר לשרה הבשורה אמת שהיא היתה שומעת שהיתה יושבת בבית כדכתיב והוא אחריו מכ"מ קשה אפילו אברהם הי' סבור שערביים הם לכך אמר ורחצו רגליכם ולפ"ז אין חידוש אם לא היתה שרה יודעת שהם מלאכים וא"כ לא הי' לכאורה עבירה שלא האמינ' ואפשר לומר כיון שמצינו בגמ' דאשה מכרת באורחים יותר מן האיש הראי' משונמית ע"ש אך לכאורה צ"ע דהא כתיב וימהר אברהם האהלה אל שרה וגומר דמשמע שהיתה יושבת בביתה וגם משמעות דאי' שרה אשתך ויאמר הנה באהל אזי המשמעות שאפשר לא ראתה המלאכים א"כ לכאורה אין תימה על שצחקה שרה אך י"ל כך דהנה רש"י פי' ועל פסוק שוב אשוב לא בשרו המלאך שישוב אלא בשליחותו של מקום אמר לו ע"פ והנה לפ"ז הי' לשרה לידע שמלאכים הם כיון שאמר שוב אשוב א"כ וודאי בשליחות המקום כי אדם אין בטוח על עצמו לומר שודאי ישוב כמו שפירש"י ולפ"ז קאמר הכתוב כך ויאמר ה' אל אברם למה זה צחקה שרה כו' היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך וגו' והיינו כתרגומו היתכסי והיינו הלא לא הי' הדיבור הזה

למועד אשוב וכו' שאמר המלאך לה הי' מכוס' מן הש"י והיינו שלא אמר מעצמו כי אם בשליחות המקום וכנ"ל ותכחש שרה וגומר והיינו כי גדולה תשובה שעבירות נעשו כזכות וגדולה תשובה שנעשו עבירות זדונות כשגגות ופריך בגמרא אהדדי ומשני כאן מאהבה כאן מיראה נמצא אם עשה עבירה במזיד ועשה תשובה מיראה נעשה כשוגג נמצא זה הוא כמו הכחשה שהגם שעשה במזיד הוי כאילו לא עשה במזיד לכך נראה לומר כוונת הפסוק ותכחש שרה היינו שכיחשה את העבירה לאמר לא צחקתי היינו שיאמר שלא צחקה והיינו כי יראה ועשתה תשובה נמצא היתה מכחשת את העבירה שבמזיד שהוא נעשה כשוגג ויאמר לא כי צחקת היינו שאברהם רצה שתעשה תשובה מאהבה כמדת אברהם ונעשה כזכיות:

המכסה אני מאברהם אשר אני עושה ביאור הענין ע"ד שאלה נשאל ר"ש בזהר בפסוק כי בכל חכמי הגוים כו' נדרש ג"כ בכל חכמי הגוים מאין כמוך אבל בחכמי ישראל קם כדרשתם ז"ל ולא קם נביא כמשה והשיב ר"ש אה"נ בישראל קם כי חלק ה' עמו חלק השם להם מחכמתו מה הקב"ה מחי' מתים גם אליהו מחי' מתים ועוד הקב"ה גוזר וצדיק מבטל צדיק מושל ביראת אלקים וגם לעתיד דרשו רז"ל עתידים צדיקים להחיות המתים כו' בא וראה כח הצדיקים גדול מאוד להיות הוא הצנור על ידו כל מפעלות אלקים בארץ כי כן גזר ואמר הש"י ויתעל' וחלק מחכמתו ליראיו העובדים אותו באמת והיא הנרצה בפסוק אשר התחלנו בו המכסה אני מאברהם אשר אני עושה דייקא כי גם הוא יגדל ויוכל לפעול מפעלות אלקים חיים מדי דברנו מזה נפרש בדברינו פסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ידוע כי הצדיקים נקרא יעקב גם ישראל בחי' קטנות ובחי' גדלות המורה על זה שני שמות הנ"ל ועתה בהיותינו בכור הברזל עול הגלות תחשכנה עינינו הראות אין מבין כי כל מפעלות אלקים הולך סובב ע"י הצנור בחי' צדיק הנ"ל וכאשר יגיע במהר' לקץ הגלות ויגאלנו ברחמיו אז תמלא הארץ דעה כו' אז מגדולם ועד קטנם יעידון ויגידון על הצדיק כי הוא עושה נפלאות כמבואר לעיל בכח גזרת חכמה עליונה מה הקב"ה מחי' מתים גם הצדיקים יכולים להחיות וזאת הוא פי' הפסוק הזה כעת היינו עת דודים פדותנו יגיע יאמר בפי כל ליעקב ולישראל הוא על הצדיק הנקרא בשני בחי' הנ"ל מה פעל אל כל מה שפועל הבורא גם הצדיק יפעול בכח השי"ת:

או יאמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה כו' הש"י משלם מדה כנגד מדה בשלימות הנה אברהם האוהב הנאמן עשה טוב בעמיו בפרסמו גדולת הש"י לכל באי עולם כי בתחילה לא נקרא כי אם אלקי השמים ואחרי שהרגילו בפי הבריות נקרא אלקי השמים

ואלקי הארץ והנה ידוע כי מלת אני הוא בחי' התגלות ע"ד אני והו הושיעה נא כידוע ליודעי חן והוא אמירת הש"י המכסה אני מאברהם היינו בחי' אני התגלות פירסום קדושתו אשר אני עושה הלא גם הוא פעל ועשה עמדי בחי' אני בפרסום קדושת שמי לכל באי עולם לכן מהראוי לשלם תגמולו כפעלו כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו כבר העיר בזה מאור עינינו רש"י ז"ל בביאורו על התורה במלת למען שאין לו פירוש אחרי אשר אפרש מלת ידעתיו כמשמעו והוכרח לפרש מלת ידעתיו לשון חבה כמו מודע לאשה בועז מודעתינו כו' וע"ש והנה התרגום אנקלוס מתרגם מלת ידעתיו כמשמעו ארי גלי קדמי ולהצדיק את תרגומו בזה נראה לפרש בעזהש"י בהקד' עוד איזה דקדוק בפסוק הנ"ל א' למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו היאומן כזאת על אברהם אבינו ראש כל המאמיני' שהוא יעבוד ע"מ לקבל פרס הלא אברהם משבחו ומקלסו בוראנו אברהם אוהבי הוא האוהב הנאמן אשר אין עבודתו ע"מ לקבל פרס ב' תיבות על אברהם אין להם שום פירוש כי הי' לו לומר על בית אברהם הן אמת כי כבר קדמוני רבותינו הקדושי' בדרשתם כל המעמיד בן צדיק כו' גם דבריהם צריכים ביאור כי לא שייך זאת אצל הצדיקים שגם מצד עצמ' קרוי' חי' גם במיתתם כדרשת' ז"ל ובניהו בן יהוידע בן איש חי כו' ולפי ערכם לא יתכן אצלם מעלת העמדת בן צדיק ומה טובם בזו המעלות ג' יש לדקדק מה רבותי' של האדם הגדול בענקי' הוא אברהם אבינו בצואה זו הלא בעינינו אנו רואי' כי רוב אבות לבנים מצוי' על זאת אף כי לא דרכם דרך הישר ביתרון המעלה כאברהם הן זאת מילתא זוטרתי לגבי' עוד אחת הוא לבאר מלת אחריו הוא מיותר בפסוק הזה אמנם האיר ה' עיני לתרץ הכל על נכון כי הנה ידוע לעובדי השם באמת אשר משתוקקים בכל אות נפשם להיות הולכים בדרכיהם הלוך ונסוע בלי הפסק כלל זאת היא חייהם ואורך ימיהם להוסיף בעבודתם השלימ' בחשק והתלהבות רבה ועצומות אמנם כי קץ וגבול שם הקב"ה למספר חיי האדם כאשר נמצא באמרי נעי' זמירות ישראל ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו' הוא בלתי אפשר להשיג די מבוקשם ואחרי הסתלקותם להתענג בנועַ המה חפשי' מהמנות ע"ד במתים חפשי אך באם מעמידים בן צדיק בזה לא יופסק עבודתם כי הוא כאילו אינו מת פי' אינו מסולק מן העולם הזה כי כח האב בבן וכאשר הבן עובד עבודתו ונרצה לפני השם כאילו האב בעצמו עדיין עובד עבודתו בלי הפסק ובזה נשלמה כונתם הרצוי' ועתה נבין דברי רז"ל כל המעמיד ב"צ כאילו אינו מת כי' כאילו אינו מסולק מעוה"ז כלל וזאת פירושו התרגום כי ידעתיו ארי גלי קדמי נופל על לשון עברי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו

אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט זאת היא עוצם כוונתו הרצוי' למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו דייקא עפ"י דרשתם ז"ל על בית אברהם לא נאמר אלא על אברהם כו' כאילו אינו מת להראות טוב מעלליו שרוצים להשלים חפצו להיות עובד והולך בלי הפסק כלל ובזה נאמנה רוחו עם אלקים ואינו עובד ע"מ לקבל פרס והוא שלם בעבודתו לנצח ולכונה זו א' מאלף מצאתי זה אברהם ביתרון מעלת השלימות מכל האנשי' ע"פ האדמ' ה' יזכינו שיגיעו מעשינו למעש' אבינו ראש המאמינים אמן:

וה' אמר המכס' אני מאברה' כו' כי ידעתיו למען אשר יצו' את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדק' ומשפט למען הביא ה' על אברה' כו' הנה תיבת למען אינו מובן ועוד יש הרב' דקדוקי' בפסוק ואין להאריך ונרא' פירוש הענין כך דשורש הדבר הוא דהכתוב מספר צדקתו של אברה' דהנ' כל העובדות של אברה' שעש' ועבד את השם באהבה ובשכל גדול הכל הי' מעט בעיניו ולא נחשבים נגד טובת השם והנסים שעשה ולכך לא הי' די בעיניו ואמר בלבו שאף אם אתקן א"ע בכל מיני עשיות ועובדות מה אני גלל כן התחייב א"ע שאין זה מספיק מה שהוא לבדו מקיים את המצוה בשכל גדול רק הכניס עוד כונה אחרת במחשב זו בקיום איזה מצוה לעשות בשם כל ישראל דהנה כל ב"י היו כלולים במחשבתו ובמחו של אברהם כי הבן גנוז בכח האב והנה במוחו של אברהם שהי' שורש וכלל לכל כנסת ישראל וזרע אברהם הבאים אחריו כל דור ודור עד עקבות משיחא וא"כ כשעשה איזה מצוה עשה עם כל הכוחות שלו ועם כל הענפים העתידים להתפשט ממנו א"כ הגיע מזה שני טובות לבניו א' כיון דהוא קיים המצוה וכל מצוה דרבנן וגם דיקדוקי מצות ואפילו עירוב תבשילין אם כן כשעשה בשם כל ישראל והי' עבודה דרבים א"כ כ"א מישראל קיים כל התרי"ג מצות בכח ועוד נצמח טובה מזה העבודות שעשה דרך סלולה לזרעו אחריו שיוכלו להשיג שכליות המצות ולקיים אותם מחמת שכבר קיימו אותם בכח בצוותא עם א"א ע"ה בקל כ"א מישראל יכול להוציא הדבר מכח אל הפועל ולקיים המצוה בפועל ממש כיון שהשער מימות אברהם ובזה י"ל פירוש הש"ס חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם דלכאורה הוא תמיה איך יכול כל אדם לבוא למדרגה והשגה של אברהם דהוא מרכבה לימין אבל באמת אין הכוונה להגיע למעשה אברהם עצמו רק למעשיו של אותו אדם עצמו כשהי' בשורש אברהם כיון דכל האדם עשה כבר כל המצות בכחו של אברהם וא"כ אינו צריך רק לשוב לשרשו ולכחו של אברהם ולהוציא הדבר מכח אל הפועל ואזי יכול להשיג זה הבחי' של עשי' כשהי' בכחו של אברהם וז"ש למעשי אברהם ר"ל כמש"ל כשהי' העשי' בכחו של אברהם וז"ש המכסה אני מאברהם כו' כי ידעתיו מלשון אהבה ר"ל

אני אוהב אותו והתחיל לספר בשבח ומעלת אברהם בקיום מצותיו וז"ש למען ר"ל עבור אשר יצוה ר"ל לשון צוותא וחיבור אשר יכוין לחבר בעשותו איזה מצוה אינו עושה אותה הוא לבדו רק את בניו ואת ביתו אחריו ר"ל שהוא עושה עם כל יוצאי חלציו וזרעו הבאים אחריו וז"ש ושמרו דרך ה' לשון עבר ר"ל שנחשב כאילו כבר שמרו דרך ה' כיון שכבר קיימו כל המצות בכח וגם עשה דרך לבניו שיהי' להם קל אח"כ לעשות צדקה ומשפט ועוד כוונתו למען הביא ה' על אברהם שכוון להנהיג את הבורא ב"ה ולהשפיע על כל שרשי הוי' מדת אברהם שיתנהו בחסד כאשר הוא מתנהג להמשיך שפע ברכה ורחמים וחסדים לעולם אכיה"ר:

וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר במדרש הה"ד לעולם ה' דברך נצב בשמים הא בארץ לא אלא מה שאומרת לאברהם בשמים כו' ונראה דהנה לכאורה קשה דמה בא הכתוב להשמיענו דפקד את שרה כאשר אמר דודאי הקב"ה מקיים דברו ההוא דבר ולא יקימנה וכי בן אדם הוא ויתנחם והלא אחז"ל כל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי אינו חוזר אבל הענין הוא דיש חילוק בין לשון פקידה לזכיר' דהנה איתא בזוהר דפקידה הוא לנוקבא וזכירה הוא לדכורא דלשון פקידה על דבר שיקבל מאיזה בחי' הקודם לו ושורש הדבר כך הוא דודאי כל הבטחות שהבטיח הקב"ה לישראל אנו בטוחים שבודאי יקיים הקב"ה הבטחתו ליתן לישראל ולהשפיע להם כל הטובות והברכות אך דכשהקב"ה מבטיח לעשות איזה דבר טובה בוודאי כשהטובה ההיא קשורה אצלו בכח אין חילוק בין עבר ועתיד והוה אך בידי המקובלים כשצריכים לקבל הדבר ההוא אז צריכים להוציא הדבר מן הכח אל הפועל להביא אותו אל התגלות שיהי' במהרה כי כשעדיין הוא נעלם במחשבה הוא באתכסייא והוא בעלמא דאתי בעולם העתיד שעתידה להתגלות אבל עדיין הדבר בהעלם והמשכת הדבר ההוא מן העתיד אל ההוה הוא באמונה ר"ל כיון שהצדיק מאמין בדבר שבודאי יהי' ובודאי יקיים ה' הבטחתו ומצפה ומחכה בכל שעה ומתלהב שיתקיים הדבר ההוא אותו התשוקה והתלהבות והצפוי של הצדיק הבא ע"י אמונה אותו הדבר מחבר המחשבה עליונה של הבטחה וממשיכו להאמונה וזה פי' הפסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים ר"ל שהדיבור של הבטחת הטובה כשהיא (במחשב') הוא באתכסיי' ועומד בשמים אבל בזה שלדור ודור אמונתך ר"ל ע"י האמונה כוננת ארץ ר"ל עשית ותקנת כלי ונוקבא להתגלות הדבר והנה זה מצינו באברהם אמירה ודיבור אמירה הוא בחשאי כל זמן שהוא בדבקות באתכסייא ודיבור הוא באתגליא וז"ש רש"י בצחות לשונו כאשר אמר בהריון (ר"ל שהי' אצל דברים הריון) ר"ל כשהי' הדבר עדיין במחשבה באתכסייא לא המשיך רק הריון

שהוא ג"כ באתכסייא וזה בחי' אמירה אבל ויעש ה' לשרה ר"ל תקנה ועשאה כלי לקבל הדבר ובא להתגלות וזה בחי' דיבור ומזה בא הלידה והבן:

וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר נראה לרמז בזה ע"ד שאיתא בעשרה מאמרות נברא העולם וגם הלוחות נתנו בעשרת הדברות בבריאת עולם נקראו מאמרות ובמתן תורה נקראו דברות ואיתא ויהי ערב ויהי בקר יום הששי כל העולם הי' תלוי עד ששה בסיון אם יקבלו ישראל את התורה מוטב וכו' ולהבין שישראל נקרא שרה לשון שרתי בגוים וזה רמז הכתוב וה' פקד את שרה הם ישראל כנ"ל כאשר אמר ר"ל בשעת בריאת עולם אז נקראו מאמרות שאז לא הי' רק פקידה ויעש לשרה ר"ל ויעש לשון תיקון שתיקנם בתיקון הראוי כאשר דבר ר"ל בשעת מ"ת שאז יקראו דברות אז תיקנם כראוי ודו"ק:

פרשת חיי שרה

ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ וכו' ובסמוך קאמר וישתחו אברהם לפני עם הארץ ונ"ל כך דהנה צריך להבין הענין שאברהם השתחוה לעם הארץ ונ"ל ע"ד דאיתא בזהר והוא עבר לפניהם וישתחו וכו' היינו שיעקב השתחוה להש"י ב"ה וב"ש ולפי"ז י"ל כאן ג"כ כך שאברהם השתחוה להש"י והנה אח"כ כשביקש מבני חת שיפגעו בעפרון בן צוחר וכו' ויען עפרון וכו' הנה לכאורה לא הי' צריך השתחוי' לפני עם הארץ רק לפני עפרון אך אברהם השתחוה לפני עם הארץ הגם שלא דברו עבורו לעפרון ואפשר בשביל ששמעו את דבריו של אברהם לא קפח שכרם ועשה השתחוי' שהם סברו שלהם השתחוה לכבודם והאמת הי' שלשמים השתחוה ולפ"ז לא קשה אמאי לא השתחוה לעפרון במכוון דהנה איתא מודים מודי' משתקין אותו ולפי הנ"ל שלשמים השתחוה א"כ אם הי' משתחוה לעפרון ואח"כ הי' משתחוה לע"ה הי' כמו מודים מודי' ולכך השתחוה לפני עם הארץ והי' השתחואה לעפרון במכח כש"כ כי אותו היום מנהו שוטר עליהם וכיון שהשתחוה לע"ה לא היה צריך להשתחות לעפרון

ואברהם זקן בא בימים וה' בירך וכו' בכל וכו' הנה איתא בגמרא בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו ב"ה וב"ש וחד אמר בן מ"ח שנים הכיר וכו' ויש לומר שלא יהי' פלוגתא רחוקה אדרבה מא"ח ומא"ח ול"פ כי ידוע מן שלש שנים מלמד האב לבנו תורה ואברהם שלא הי' אביו מלמדו ומעצמו הכיר את בוראו והיה זה הענין פלא גדול ואתא זה המ"ד לאשמועינן כשהיה בן מ"ח הכיר ג"כ את בוראו והנה יש להבין הגם שהכיר כשהיה בן ג' שנים ואח"כ ודאי בכל יום ובכל שעה עבד את הבורא ב"ה ומכל מקום כשהגיע למ"ח שנים היינו כי ארבעים לבינה ושמנה שנה מרומז שבא בבחי' בינה שהוא שמינית עכ"ז

הכיר את בוראו והיינו כי גדולת הבורא ב"ה וב"ש הוא אין שיעור ואין ערוך ואין סוף ומה יעשה אזוב הקיר במה יתגאה כשיש לו איזה שכל והנה אברהם אבינו כשהיה זקן והיה משיג שערי חכמה ורוממת אל והיה נראה לו שאינו עובד הבורא זמן רב רק איזה ימים כי היה נראה לו כי מה שעבר לא היה כ"כ כראוי ובכל יום היה נראה לו אפשר היום עשיתי להבורא ב"ה תענוג כי אתמול לא היה לי שכל כל כך והגם שהיה כל כך במעלה שבן ג' שנים הכיר וכו' ובן מ"ח וכנ"ל ועוד היה לו מעלה שהש"י בירך אותו בכל היינו הן ברוחניות והן בעניני גשמיות אבל כשהיה לו ברכה מהש"י בענין רוחניות בענין חכמה ובינה ודעת עכ"ז היה נראה לו שאינו עובד מכבר והיינו גודל השגתו ברוממת אל ית"ש:

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו וכו' שים נא ידך תחת ירכי נ"ל דיד מרומז על האמונה הקדושה דהנה ביד יש י"ד פירקין כמנין י"ד אותיות ה' אלקינו ה' והנה יסוד הוא בניקוד שורק בואו ושמעתי שורק מרומז על קשר והנה אברהם היה שלח את עבדו לעשות ענין זאת ליקח אשה לבנו והכל עם כוונות ויחודים השייכים לזה הענין והיה חושש שלא יתקלקל אליעזר בדרך והיה עושה התקשרות גדול לכך אמר שים נא ידך היינו האמונה תחת ירכי היינו התקשרות עמי ומה שהיה לו קפיצת הארץ אפשר היה טעם כדי שיהיה הדבר נגמר מהרה וגם כדי שלא יתקלקל העבד:

ויאמר ה' אלקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום וכו' הכתוב צריך ביאור הקרה נא וגומר מה יקרה ובאמת בפשוט סומך על הכתובים שאחריו ונראה עוד שהעבד חשש עצמו שאינו ראוי באפשר שיעשה הש"י נס על ידו כי לפי שאברהם אמר ואנכי עפר ואפר ומושל מקשיב על דבר אמת כל משרתיו צדיקים והתחזק א"ע שאינו כדאי והתפלל להש"י ב"ה שיטע אהבתו ויראתו בלבו והפשט כך הקרה נא לפני היום הבחי' ה' אלקי אדוני אברהם זאת הבחי' הגם שאינו כדאי לבוא לזאת הבחי' כי לפי ערך מעשי אינו כדאי שלא באתי ממדרגה למדרגה מ"מ הקרה נא היינו שלא כדרך הטבע רק בדרך מקרה כמו מציאה אבוא לזאת הבחי' תיכף בזכות אברהם והיינו ועשה חסד עם אדוני אברהם שתעשה חסדך עמי בעבור שאדוני הוא אברהם ועוד בפשוט ועשה חסד וכו' והיינו שאהיה כדאי שתעשה על ידי חסד עם אדוני אברהם:

ויישם לפניו לאכול וי"ל ע"ד דאיתא בזה"ק שלא אכל עד דתתיהב מבי מלכא והיינו עד אם דברתי דברי ויש לומר הרמז בזה הפסוק:

ואומר אל אדוני אלי לא תלך האשה ופירש"י אלי כתיב ונ"ל דהפשט בהכתוב הוא כך דהיינו שהתפלל להש"י שלא תלך האשה אחריו והיינו אלי לא תלך וגו' וכוונתו היה שיקח בתו כמו שפירש"י:

ויהי כאשר שמע וישתחו ארצה לה' ולעיל כתיב ויקוד האיש וישתחו לה' תיבת ארצה צריך פי' גם לכאורה מאי קאמר ויהי שידוע שקצת מרומז על צרה ומה הוא אדרבא היא בשורה טובה ונראה כך שידוע שלבן היה רשע וגם בתואל והנה עבד אברהם שהיה מורגל לשמוע דבריו הקדושים של אברהם אז לא היה יכול לשמוע דברי רשעים הגם שהיה לטובה כי ידוע טובתן של רשעים וגו' ולכך קאמר ויהי לשון צער כאשר שמע את דבריהם זה היה לו צער ששמע דבריהם הגשמים לכך וישתחו ארצה לה' היינו שהשתחוה בבחי' ארצות לה' ולעיל כשדיבר העבד עם רבקה כתיב ויקוד האיש וישתחו לה' כי היא היתה צדקת גדולה והיה יכול העבד להשתחות בגודל דבקות לה':

ויצחק בא מבא באר לחי ראי כו' עד סוף הענין י"ל דרך רמז והוא דהנה כל העובדות של הצדיקים אינו רק להביא שמחה ותענוג להבורא שהוא יתברך ישמח בעולמו ויהיה לו שעשועים ותענוג מכל הנבראים ועי"ז רצון הצדיק ותשוקתו תמיד שיהיה לזרע ישראל שפע ברכות ורב טוב שלא יהיה לכנס"י הן בכלל והן בפרט שום חסרון וצער ח"ו א' מחמת שהוא מצוה לאהוב את ישראל ועוד שאהבת ישראל נקשרת באהבת הבורא והוא אחד כי מי שאוהב את השם הוא אוהב את ישראל עמו כי ואהבת לרעך כמוך עם מצות ואהבת את השם אלהיך כו' הוא אחד כמו שסמכו אנשי כנה"ג ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה גי' אחד אל מצות שמע ישראל כו' אחדות השם ואהבתו והנה הצדיק מקשר מחד השני אהבות זו לזו כי מחמת שאוהב את השם ורוצה לשמח את הבורא והצדיק שמאמין שבכל צרת ישראל כביכול לו צר ועי"ז שממשיך טובות לישראל ופותח עולם השמחה והחדוה עי"ז שמח הקב"ה עם ברואיו ועי"ז נעשה יחוד בין אהבת ישראל לאהבת הבורא וז"ש בזה"ק כי מצטרפים אותיות א"ח מאחד עם אותיות ש"מ משמע ונעשה צירוף אשמח וזה הצירוף בא ע"י הצדיק שמקשר אחדות הבורא ואהבתו עם אהבת ישראל ע"י שפותח עולם השמחה ומביא תענוג וחדוה להבורא נמצא הצדיק הוא מקושר בעולם החדוה מחמת שחפצו ורצונו דבוקה שם לפתוח מקור השמחה והנה ידוע דבאר נקרא כנ"י מחמת שהם כמעין הנובע היות שע"י נשמות ישראל נמשך שפע ומימי חסדים לכל העולמות הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים והם הצינורות של כל השפעות וע"ז נאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריך כי נשמות ישראל המה הצינורות של השפע אשר ע"י יתמשך מתהום התחתון לעליון והנה לחי ראי נקרא חיות הבא

מהשגחת הבורא כי הבורא ב"ה בכ"מ שהוא יתברך משגיח שם הוא החיות שלו דהנה ידוע מאחז"ל דמתחילה עלה במשבה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאינו מתקיים שיתף מדה"ר דלכאורה הוא תמוה דהא אצל הבורא ית"ש לא שייך שום השתנות חלילה כדכתיב אני ה' לא שניתי אך דהשורש הדבר הוא כך דהנה באמת קודם שנברא העולם הי' כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כלולים בכחו וכמוסיף בעצמותו קשורים בו כשלהבות הקשורה בגחלת והנה מיד כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העום שיצאו כל הדברים הנעלמים בכוחו וכמוסים בהיכל הקודש פנימה לצאת לחוץ זאת היציאה גופה הוא ירידה לפני הדבר ההוא וזה הוא הצימצום והדין בעצמו לירד ממקום גבוה למקום תחתון אך במה שהוא יתברך הסתכל והשגיח בדבר ההוא בזה הראי' המשיך קו החיות אל הדבר ההוא כי במקום השגחתו שם הוא חיותו ועי"ז נתקיים הבריאה מכח חיות הבא לנבראים ע"י השגחתו בם וזה הפירוש ראה שאין העולם כו' ר"ל שע"י הדין והצימצום של הבריאה הנ"ל לא היה קיום לעולם אך במה שראה בם והשגיח עליהם בזה נתקיימו וזה הוא השיתוף של מדה"ר והנה ע"י שהצדיק הוא סרסור ושושבין המקרב את הבאר הוא כנס"י אשר על ידם ישאבו מימי החסד על ידם ימשיכו שפע לכל העולמות מקרב אותן אל חיות הבא מהשוחת הבורא ומקשר אותם ונעשה יחוד גמור ועי"ז הוא פותח מקור השמחה והחדוה ומביא תענוג ושעשועים להבורא ית' וממשיך שמחה ושפע טוב לכנס"י וזש"ה ויצחק ר"ל השמחה והחדוה המכונה בשם יצחק כמו שמצינו בזהר בא מבוא ר"ל שזה הצדיק אשר מביא ומקרב את הבאר מים חיים כנס"י אל מקור החיות הבא מהשגחת הבורא ועי"ז נפתח שערי שמחה בעולם ובא חדוה ותענוג לכל העולמות עליונים ותחתונים והנה יצחק אבינו הסתכל בזה המדרגה אשר הצדיק יוכל להביא שמחה לעולם ע"י קישור וקירוב הכנס"י אל ההשגחה עליונה אבל והוא יושב בארץ הנגב ע"ד דמצינו בבת כלב שאמרה לאביה ארץ הנגב נתתני ר"ל שהוא מנוגב מכל ר"ל שיצחק הסתכל בעצמו שהוא עדיין מנוגב מזה הבחי' ובאמת צריך הצדיק לקרב בחי' התחתונה להשגחה עליונה והוא גילת התחתית לגילת העלית:

או י"ל דהוא יושב לשון נסתר דקאי על הקב"ה שהוא יושב בסתר ונעלה מכל יושב בארץ הנגב ר"ל שע"י הצדיק המקרב ומקשר כנ"ל עם השגחה עליונה עי"ז מביא הבורא למדת החסד שהוא נגבה בחי' דרום הרוצה להחכים ידרים שהחסד הוא ענף החכמה שעל ידי החדוה גורם שהוא יתברך מתנהג בחסד ומשפיע טובות לעולם:

ויצא יצחק לשוח בשדה ר"ל שיצא יצחק מבחינה הנ"ל לשוח בשדה ר"ל ע"ד שאחז"ל אברהם קראו הר ויצחק קראו שדה ויעקב קראו בית והנה יצחק הסתכל בחורבן הבית

מקדש וחורבן של ישראל ציון שדה תחרש וז"ש לשוח בשדה ר"ל הסתכל בבחי' של חורבן הבית לפנות ערב לפנות ולבער את הערב המרומז לדינים ר"ל שרצה להשתיק ולהכרית שלא יהיה על זרע ישראל שום שליטת החיצונים וקטרוג ודין ח"ו וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ר"ל שהסתכל כל גמול הטוב שיבוא לישראל עי"ז אשר אף שהם בגולה בין החומות ויש להם שפע מעט מן המעט אעפ"כ עובדים את הש"י ושומרי התורה והמצות ועי"ז צפון רב טוב לבית ישראל והקב"ה יגמול להם כמעשיהם עשיהם ותשא רבקה את עיני' ר"ל שכינת עוזנו המכונה בשם רבקה ותרא את יצחק ר"ל הוא מסתכלת בזה הבחי' של יצחק והיא לא נייחא בזה שישראל יסבלו עול הגלות אף שיהיה להם גמול טוב אח"כ ותפול מעל הגמל ר"ל מזה הבחי' של הגמול אשר ימשך מהגלות ותאמר מי האיש הלזה ההולך לקראתנו בשדה ר"ל מי זה הצדיק אשר הולך בזה הבחי' של השדה ר"ל חורבן הבית והגלות באמת יש כמה צדיקים אשר רצונם בזה שעי"ז יקרבו ישראל א"ע להבורא ויהי' להם גמול טוב ויאמר הוא אדוני ר"ל זה הבחי' של אדוני ר"ל מדת יצחק הוא מדת גבורה ותקח הצעיף ותתכס ר"ל ששכינת עוזנו רוא' שהכנס"י הוא בגלות אז הוא מתלבשת בכמה לבושים ומשתתפת עמנו בגלותא כי בכל מקום שגלו ישראל גלה שכינה עמהם אף שאינו בהתגלות אבל הוא באתכסייא ואי"ה בזמן הגאולה אז ונגלה כבוד ה' ותפשוט את עצמה מכל הלבושין ותתגלה מלכותו עלינו ויקוים הכתוב ולא יכנף עוד מוריכם והיה עינינו רואות כו' אכי"ר:

פרשת תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם יבואר עפ"י שכתבו המקובלים דיצחק קודם עקידתו לא הי' לו כח המוליד והנה קודם עקדה לא כתיב רק פ"א אברהם והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם כו' ואחר העקדה כתיב ויקר' אליו כו' ויאמר אליו אברהם אברהם כו' ואז נעשה מסטרא דדכורא וזה פי' הכתוב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם ר"ל בעת שנעשה בחי' בן אברהם אברהם היינו עקדה זו הוליד את יצחק ר"ל שנתהוה בו כח המוליד כנ"ל:

או יבואר בדרך הפשוט לולא פי' חז"ל דהנה יצחק הי' לו ב' בנים א' צדיק ואחד רשע והיינו שיעקב בא מפאת יצחק שהי' צדיק בן צדיק כמו שפירש"י ז"ל ועשו הי' מסטרא דרבקה וכן באברהם יצחק הי' מסטרא דאברהם וישמעאל מצד הגר וזה פי' הכתוב ואלה תולדת יצחק ר"ל מהתולדות של יצחק שהיה אחד צדיק ואחד רשע מוכח דאברהם הוליד את יצחק דאם כדעת ליצני הדור שמאבימלך נתעברה א"כ מדוע הי' אחד צדיק ואחד רשע והבן היטב:

א"י דהנה מה הי' דעת ליצני הדור ששהתה כ"כ עם אברהם ולא ילדה הא המה ראו שיצתה חוץ לטבע מה שהולידה ל' שנים וג"כ קשה מה אהני לי' שצר קלסתר כו' הא מבואר מדברי המחקרים דאשה שמזנה מ"מ הולד דומה בצורתו לבעלה מפני שבעת זנות מחשבתה על בעלה ונראה דהנה אנו אומרים יוצר אור ובורא חושך להוציא מלב המינים דמי שברא כו' וזה הי' דעת הליצני הדור האיך אפשר שאברהם שהי' מדתו חסד הוליד את יצחק שמדתו היא גבורה והנה מבואר בזה"ק דמאן דהוא בחי' חסד פניו חיוורן ומי שהוא בחי' גבורה פניו סומקן כמו עשו אדמוני וזה פי' הכתוב אברהם הוליד כו' ר"ל שצר קלסתר פניו היינו שהי' פניו מעידות שהוא מסיטרא דחסד או מהתולדות הי' מוכח היינו מיעקב שהי' מדתו חסד דומה לאברהם וזה תשובה לליצני הדור וזה מ"ש בפ' ויצא אלהי אברהם אביך וביצחק לא נאמר אביך והבן:

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק דהנה אף שלפי ראות עינינו בתורתנו הקדושה ובספרי חכמי האמת מצינו דמדת אברהם הוא אהבה וחסד שהי' מדתו תמיד לקרב כל בני אדם אל עבודת הבורא ולגמול חסד עמהם בגופו ובממונו והוא הי' מרכבה לימין ופתח שערי חסד בעולם אבל ביצחק אבינו מצינו בתורה שהי' מדתו עזה וגבורה להודיע ולפרסם בעולם אלקותו יתברך ע"י שכר ועונש לירא ולפחד מפניו יתברך ולא נשא פנים לשום בן אדם בעולם כמו שמצינו בתורה שלא חלק כבוד אף למלכות כמו שאמר מדוע באת' אלי כו' מפני שהיה מדתו עזה אבל באמ' תולדותיו של יצחק ושרשו הם חסדים גדולים אך שאורות החסדים האלו המה גנוזים ומכוסים במדה זו של שמאלית אבל החיצוניות המתפשטות ממדה זו הוא דינים וגבורות וזש"ה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ר"ל במדת היראה הוא בחי' צפון בו גנוז וטמון רב טוב ורב חסד ובזה אבין מה שאנו רואים שזהב חשוב בעולם יותר מן הכסף אלא ודאי דבתוך בחי' זהב נעלם בתוכו חסדים יקרים ואורות גנוזים אך שחיצוניות הדבר הם בחי' הסיגים הנקרא התוכא דדהבא והנה כעת שאנחנו בגלות אין בנו כח לינק מן המדה הזו ולהמשיך שפע מן האורות והחסדים הטובים הצפונים בה מחמת שכעת שליטת החיצונים והתפשטות השמאלית גוברת בעולם וצריכין אנו להמשיך חיות רק מן הימין הפשוט ומן חסדי אברהם המגולים עד ביאת משיחנו במהרה בימינו ואז שיסלק הבורא כל החיצוניות מן כל העולמות ונגלה כבוד ה' ויתגלה פנימיות האורות מן כל המדות ויתגבר האור בעולם ואז יתאחדו המדות ויומתקו כל הגבורו' אבל לע"ע אין בנו כח למשוך טובות ממדה זו ומן האור הגנוז כמו שפירש"י גבי ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ עיי"ש כי באמת אור הנזכר חמשה פעמים במעשה בראשית

זה גנוז לצדיקים לעתיד לבוא ואף זה האור הנמצא בעולם הוא ג"כ ברקיע השני כדי שיוכלו הנבראים לקבל וליהנות מזה האור עד עת הגאולה שיסיר החושך ויתרבה האור ויוציא הקב"ה חמה מנרתיקה אבל באמת גם במדת הגבורה נכלל וכמוס שורש החסדים והימין מדת אברהם נכלל במדת שמאל של יצחק וזש"ה ואלה תולדות יצחק התולדת והשרש והכח הכמוס במדת יצחק כמו הבן אשר הוא מושרש בטפה הבא מן המוח של האב הוא באמת בחי' חסד מדת אברהם וז"ש בן אברהם וכח האב נכלל בכח הבן והבן: **ובזה** יתבאר דברי הכתוב ויהי ביום ההוא ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים דהנה לפי הנ"ל שכתבנו שיש טובות מגולים וטובות גנוזים והוא דהבורא ית"ש הטביע בכנס"י בכללות ובפרטות בכל אדם אשר יש בו מעיין ובאר של מים חיים ונובע של כל מדות העליונות נובע של חכמה בינה ודעת נובע של תורה וחכמת אלקות וכדומה אך שהמעיין הוא סתום בעפריות החומר וחושך של הגשמיות הסותם המעיין ומעכב הנובע הזו וצריך האדם לחפור הבאר ההוא ולהסיר המסך המבדיל המעכב את הנובע הנ"ל ויש צדיק אשר הקב"ה מתנהג עמו בחסדים מגולים וע"י אור התורה אשר בו ואור המצות פותח הנובע ומקור של מים חיים ומדבק עצמו להבורא אבל יש ב"א אשר יש להם מסכים גדולים ואדמת וארצית חומרית סותם מאד את המעיין וצריך הקב"ה לסבב אליו סבות ולגלגל עליו ע"י מדת הגבורה להסיר ממנו החושך ואז נתגלה המעיין ונפתח אליו הנובע ויוצא ממנו מים חיים ר"ל מיין נוקבין מתתא לעילא ע"י תורה ומצות וזה הבחי' נקרא עבדי יצחק שהם שלוחים של מדה זו אשר הקב"ה מגלגל סבות על האדם ע"י שלוחי הדין ואח"כ כשנפתח המעיין אז נסתלק מהאדם כל הסיבות והדיני' וכל הגבורות נמתקים וז"ש ויבואו עבדי יצחק שלוחי הדין כשעושי' פעולתם ופותחין המעיין אז נמתקין הגבורו' ומתהפכי' לסנגורים ולפרקליטים וזש"ה ויגידו לו ע"ד ממגד תבואות שמש שנמתקים ע"י וז"ש על אודות הבאר אשר חפרו ר"ל שפתחו הבאר אשר הי' סתום מחשכת החומר ויאמרו לו מצאנו מים אשר יוצאים מכל אדם כשנפתח אור נשמתו ואז מתחיל להתנוצץ אור התורה והמצות ונמשכין מיין נוקבין לכל העולמות וכן הדינים מתהפכין לרחמים וחסדים גדולי' אמן כן יהי רצון:

ויתרוצצו הבני' בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי כל המפרשים על תורתנו חקרו גם דרשו לבא על כונת הפסוק הזה ונ"ל לפרש בעזהש"י על כונה זו להיות שרז"ל דרשו ויתרוצצו כשהיתה עוברת על פתחי עכו"ם עשו מפרכס לצאת וכשהיתה עוברת על פתחי שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת אמנו רבקה הבינה מזה כי שני הבנים בבטנה

צדיק ורשע וזאת היא שתי הריצות ובראותה זאת היא מדברת על לבה מדוע אנכי נופל משרה חמותי אשת אברהם המוליד ג"כ צדיק ורשע ולא יצאו שניה' מאם אחת הלא ישמעאל הוא בן אמה שפחת שרה ויצחק בן הגבירה שרה אשר זרע קדש מצבתה מהראוי הי' גם כאן להיות כן למה זה אנכי המוכנת לשניהם והש"י השיבה ע"י שם כי שני גוים בבטנך שני גאים כתיב זה אנטיננוס ורבי גרי האמת יואחין מגשו לזאת יש הפרש בין שרה ובינך כי שם הי' ההכרח להסב הדבר אל השפחה בהיות ישמעאל לבדו יחי' את נפשו להצילה מרדת שחת בתשובתו המעולה אך אין יוצא ממנו שום גר לה' להסתפח בנחלת השם ונבדל הרע מן הטוב לגמרי וכ"א מצא משכן לו בן השפחה להשפח' ובן הגבירה להגבירה אמנם לא כן עמך אשר מעשו יבואו גרים אמתיים כגון אנטונינוס וחביריו וזה מאתי שיצא עשו ממך ויהי' נאחז בקדושה ועתה בא נבא לבאר ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי דייקא שיצא דוקא ממני ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך גאים כתיב כנ"ל לכן גם לעשו נתתי שם ויד להאחז בקדושה והם יבררו כל הניצוצות קדושות ממנו:

ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו השם. הנה רש"י ז"ל פירש אומד זה למעשרות הי' ונראה דרש"י בא לפרש דהנה באמת אמרו חז"ל אין הברכה שורה בדבר הנמדד וכאן שהי' מדה וגבול ואיך נשתלח בה ברכה לכך פירש"י דאומד זה ה' למעשרות דהנה טעם דאין הברכה שורה בדבר הנמדד הוא משום דכיון דאדם מקפיד למנותו ונותן בו מדה וגבול אי אפשר להתברך ולכך פירש"י דהי' זה הענין עבור מעשר דהי' צריך לדבר שבקדושה קדושת מעשר וכיון שהשרה על התבואה חיות רוחנית של הקדושה וטבע של דבר רוחני להתפשט עד אין שיעור לכך ויברכהו השם:

או י"ל דהנה בגשמיות המקום מקיף ומגביל את הדבר ההוא ואי אפשר לכנוס בתוכו יותר מן החלל של הכלי או המקום המקיפו אבל ברוחניות אין מקום אשר יכול להקיפו והוא מתפשט עד אין שיעור וערך והנה אמרו רז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכול' היו ידועי' רק א' שלא השיג שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים ואלו הנו"ן שערי בינה הם בכל חלקי הבריאה ואפילו בצומחים בכ"א כמוס כח ושכל רוחני מכל הנ' שערים ולכך י"ל דרך רמז בעבור זה שיעור תרומה גדולה היא תרי ממאה אחד מחמשים דכמו בנ' שערי בינה יש שער א' שאינו מתגלה לב"א ואפילו למשה רבן של נביאים כמוסין בכל הדברי' אשר כמוס בה כחות מכל החמשי' שערים כמו בתבואה ולכך אמרה תורה להפריש חלק א' מחמשים חלקים ויהי' קודש לה' דוגמת שער החמשים אשר הוא קדש קדשי' וטמיר ונעל' מבני אדם וזה נקרא תרומה גדולה שהוא א' מנון שערי בינה נגד נ'

גדולה הכתובה בתורה בתיבת נוצר חסד שהוא מסטרא דבינה ושם הם אתוון רברבין כנודע וא"כ בכל דבר שהצדיק עושה למטה דוגמת הקדושה למעלה ופותח איזה דרך ושכל לכנוס אל החמשים שערים הנ"ל אז נעשה מזה העובדא ג"כ שער אחד כיון שהיא דוגמא של מעלה ונחשב כאילו הם כפולים ונמצא ע"י עובדות הצדיק הם מאה שערים כיון שמקשר הגשמי' עם הרוחני' ועושה עובדא למטה ומעורר שרשו המרומז נגד דבר זה למעלה ושורה על עשי' זו רוחנית הקדושה ואז ממילא חל על הדבר הזה ברכת השם וז"ש ויזרע יצחק בארץ ההוא שהי' מקום מוגבל ארץ הזו וגם שנה הזו והי' מוגבל בזמן ובמקום אך עי"ז שהוציא מאה שערים שהתעורר במעשיו החמשים שערי בינה העליונים וקשר אותם במעשה של מטה וכללו בקדושה הרוחנית ונעשה מאה שערים וע"י השרה ברכה על הזריעה זו וזה שאמר ויברכהו השם והבן:

והי' כאשר תריד ופרקת עלו מעל צואריך. לכאורה יפלא איך עלה כזאת בדעת יצחק אבינו לברך את עשו מיד כאשר תריד יפרוק עלו הלא יש ב"א אשר מגמתם וחפצם לעבודת השם ולהגות בתורה ויש להם מניעות גדולות טרדת הזמן ועול הפרנסה אשר תטרידהו מעבדות השם אך נראה דאיתא בגמרא כ"מ שנאמר ויהי לשון צער והי' לשון שמחה וזה כונת יצחק אבינו והי' כאשר תריד היינו אם יהי' לאיש הישראל שמחה בהסרת עול התורה מעל שכמו ובהתרשלו בעבודת השם ב"ה וב"ש וזה והי' לשון שמחה אז ופרקת אבל כ"ז שיהי' לאדם צער ויאנח על אשר יקצר בעבדות השם ב"ה וב"ש ולא יוכל להגות בתורה אזי אין לו שום פתחון פה לקטרג עליו חלילה וחלילה כנ"ל:

(**ויען** כי דברי תח"ז מיוסדים על מאמר חז"ל אשר אמרו ויהי לשון צער והיה לשון שמחה אעתיק כאן מה ששמעתי בשם אא"ז פירוש המאמר הזה וז"ל)

הנה ידוע דהואו רומזת לרחמים כידוע לי"ח ונמצא ממילא מובן דברי חז"ל כי ויהי לשון צער כי יהי בלא וא"ו הוא ל' עתיד והואו מהפכת לשעבר ואילו הי' הכתוב מדבר כאן מלשון שמחה לא הי' הואו בא בתיבה זו להפכו לשעבר הלא טוב הי' שיהי' השמחה להבא אך ש"מ דהכתוב מדבר כאן מלשון צער והואו רומזת לרחמים ומהפכתו לשכבר שכבר הי' ומעתה יהי' כל טוב והשתא יובן והי' לשון שמח' כי הואו מהפכתו להבא כי הי' בלא ואו משמש לשון עבר ואילו הי' הכתוב מדבר כאן מאיזה צער חלילה לא הי' הואו בא בתיבה זו להפכה לעתיד כי הואו מדתה רחמים אלא ש"מ דהכתוב מדבר כאן מאיזה שמחה ולכך באה הואו בתיבה זו להפוך הדיבור לעתיד שיהי' עלינו כל טוב אמן סלה ועד:

והיה כאשר תריד המפרשים נדחקו בפי' הכתוב ונראה דהנה יש לדקדק עוד דבברכה שבירך את עשו אמר לו הנה משמני ארץ כו' ואת אחיך תעבוד דלמה לא להזכיר זאת בברכה וגם יצחק אהב אותו כמ"ש ויאהב יצחק את עשו אך י"ל דהנה אמרו חז"ל ויתן ויחזור ויתן לכאורה קשה מדוע עושה הקב"ה ככה שנותן להצדיק פעם אחר פעם וכי קצרה ידו ח"ו ליתן לו בב"א אך דבאמת אם הי' נותן לו כל הצטרכות בפ"א הי' יכול לשכוח טובות הבורא כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט וזה מהטובות הבורא שיצטרך תמיד לשאול מאתו יתברך וזה ויתן לך האלקים היינו שמה שיתן ויחזור ויתן עי"ז יתן לך האלקות שיהי' דבוק תמיד בו יתברך וזה ההבדל שאחז"ל שיעקב אמר יש לי כל ר"ל כל הצטרכותי יש לי מהבורא בכל פעם שאני צריך אני שואל מאתו יתברך והוא נותן אבל עשו אינו צריך להיות דבוק באלקות אמר יש לי רב שהבורא נותן לו בב"א ולפ"ז ניחא אף שבאמת אהב יצחק את עשו מ"מ כיון שראה שמן השמים היה לברך את יעקב וברכו שיתן לו ויחזור ויתן שעי"ז יהי' דבוק בו י"ת ע"כ אמר לעשו סתם הנה משמני הארץ יהי' מושבך ר"ל שאתה בודאי אין רצונך להיות דבוק בו ית"ב ע"כ יתן לך הכל בפ"א ועל חרבך תחי' שזאת יהי' עיקר החיות שלך אבל לא שיהי' תלוי' החיות בו ית' אך אעפ"כ הי' רצון יצחק שיהי' לעשו איזה שורש קצת בקדושה ע"כ אמר לו ואת אחיך תעבוד שעי"ז יהי' לו אחיזה בקדושה כענין שאמר ואתם הדבקים בה' וכי אפשר להדבק בבורא אלא כל המדבק עצמו בת"ח כו' ולכן סיים והי' כאשר תריד ר"ל כאשר תצטער ותתחרט על העבירות שעשית אז ופרקת עולו ואינך צריך להיות עובד את יעקב רק תהי' דבוק בו יתברך ולכן כתיב והי' לשון שמחה והבן:

והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צואריך כו' לדקדק בברכות שבירך יצחק את עשו נאמר ואת אחיך תעבוד וקשה זאת אינה ברכה ועוד יש לדקדק שאיתא שעשו שאל את יצחק אבא האיך מעשרין את התבן והאיך מעשרין את המלח ולמה שאל על זאת יותר מששאלו על שאר דברים והיינו תבואה ופירות ונ"ל כי יעקב אע"ה הוא מסיטרא דקדושה ועשו הי' מס"א ולע"ע קודם ביאת משיח צדקינו שיבוא ב"ב עדיין אנו צריכין ליתן חלק לס"א כידוע ע"כ לא נצטוונו ליתן מעשר מתבן ומלח וכדומה להם שאין אנו יכולין ליקח הכל לקדושה כמובן ולעתיד שתעבור ממשלת זדון מן הארץ הכל יתעלה לקדושה ויוכל להיות שאז יהי' מצוה א' יתירה ליתן מעשר מכל מה שלא נצטוונו היום וזה ששאל עשו את יצחק אבא האיך מעשרין את המלח ואת התבן כוונתו הי' מתי יגיע הזמן שהכל יתעלה לקדושה ויצחק אמר לו ואת אחיך תעבוד ר"ל כי הקליפה הוא שומר לפרי והי' כאשר תריד ר"ל כשיבוא משיח צדקינו ב"ב והכל יתעלה לקדושה ויוכל

להיות שאז יהי' מצוה אחת יתירה ויהי' תרי"ד מצות כי עתה יש לנו תרי"ג מצות אז ופרקת עולו מעל צואריך ולא תהי' שומר לפרי כי הכל יתעלה לקדושה ב"ב אמן ודו"ק:

וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו פירש"י אם יעקב ועשו איני יודע מה מלמדנו ונ"ל לפרש בדרך זה בהיות לכאורה קשה איך סיכן יצחק את יעקב בנו לשלחו אל לבן הארמי הלא מודעת מהותו ומהות מושבו ומקומו אך האמת יורה דרכו אשר הולך עלי' לברר ניצוצות הקדושות המפוזרות שמה אשר כ"ז עמלו הבונים אבות הקדושים כל ימיהם והנה ראש המאמיני' הוא אבינו אברהם בקחתו את שרה לאשה דימה כי הוא תיקן כל הצורך בבררו מנתו אך כאשר ראה כי נולד ממנו ישמעאל ג"כ אז ראה והבין כי עדיין צריך תיקון ואז קרא לעבדו זקן ביתו וצוה עליו לקחת את רבקה לבנו יצחק והוא גם יצחק חשב כי נתקן הדבר במלואו אך בראותו כי גם ממנו נולד עשו ויעקב שני הפכים אז הבין כי עדיין ניצוצות קדושות שם במקום הנ"ל זירז את בנו יעקב ללכת שמה בהשתדלותו יבררו כל הניצוצות הנמצאים שמה והוא הנרצה וישלח יצחק וגו' אחי רבקה אם יעקב ועשו דייקא אז ברוח בינתו הבין כי על ידו הוכרח עדיין התיקון ואחרי כי מלא את דבר אביו לכל דרכיו הי' משכיל ועלתה בידו להעלות משם האמהות הקדושו' ושנים עשר שבטי יה ודו"ק:

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה דברי רש"י ז"ל יציאת צדיק מן המקום עושה רושם וכו' גם על וילך חרנה פירש"י ז' ל יצא ללכת לחרן נ"ל לפרש בדרך זה כי ידוע כל מגמת בריאת האדם להיות שם בארץ ואדם לעמלו יולד לעבוד ולשמור מצותיו ב"ה בכל המדות ופעולות בהתדבקות היאות כאשר דברנו מזה כמה פעמים בהיותו כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים בלכתו על הארץ ופעולותיו ומעשי' הגשמים וראשו במחשבות הקדושים והטהורים מגיע השמימה עושים רצון הבורא בעבודתם השלימות הראוי אך בלתי אפשרי להיות תמיד בהיכל הקודש פנימה בדביקות אשר מוכרחים לצאת באיזה פעם חוץ והנה לפתח חטאת רובץ ע"ד צופה רשע לצדיק ומבקש להחטיאו ועד"ז פירשנו פסוק ויהי אך יצוא יצא יעקב מכל וכל לגמרי מאת פני יצחק אביו היינו פחד יצחק ועשו אחיו בא מצידו היינו יצר הרע בא לכן בטרם צאתם החוצה עושים רושם וסימן למען לא יפרדו ממקום חיבורם בקודש ומיד אחרי עשותם דברים ההכרחים הפתוחות לחול מיד הם חוזרים לדבקותם ולהתלהבות הגדול כמקודם מבלי תת שום כח לרודף השומר צעדם להכשילם כי החכמי' עיניהם בראשם להבין תכלית הדבר מראשיתו לכן הם מכינים לזה ועד"ז פירשנו הפסוק כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו

ה' אלקיך בידך ושבית שבי' כי תצא ממקום דביקותך תדע למלחמה על אויבך תכין עצמך למלחמת חובה כי בוודאי שונאך יערוך אליך מלחמתו בהיותו מבקש להכשילך ואחרי אשר תכין עצמך מקודם צאתך מקודש מובטח אתה ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו כי ימסר בידך לכל אשר תחפוץ תטנו וירצה ה' דרכיך גם אויבך ישלים אתך לעבוד עבודתך גם עמו:

והנה אבינו יעקב בלכתו לחרן אל לבן הארמי ובתמימו וקדושתו בטרם צאתו מבאר שבע היינו מקום הקדושה התחיל להכין עצמו בדרך הנ"ל כי נפשו יודעת מאד מקור ושורש הדבר חומרי המקום שהלך לשם מקום הטומאה מסמן עצמו בדרכיו למען לא ינתקו עבותות הקדושות ממנו לנצח והנה יציאתו בפעם הראשונה המוזכרת בפ' תולדות נתקלקל כי הפסקו אותו עשו ואליפז בדרך לכן הוצרך הכתוב להזכיר עוד הפעם ויצא יעקב מבאר שבע יציאת צדיק עושה רושם בטרם הפרדו ממקום חיבורו והוא הנרצה בדברי' מאור עינינו רש"י ז"ל וילך חרנה יצא ללכת לחרן דייקא כי הכין עצמו בהכנה רבה לדבר למען ישאר דבוק במקום קדושה ואבינו יעקב הצליח בדרכו אשר הלך עלי' בכל הצטרכותו ודו"ק:

עוד יאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה נ"ל לפרש בדרך אחר בהיות כי הצדיקים העובדים את ה' באמת יהל גם יאור אור צדקתם ופירושתם לעין כל ולפעמים אשר לעין הרואה ידמה בצאתם החוצה באיזה פעם ממדריגתם הקדושה בפעולות שונות נראים כעושים דברים גשמים אל יפלא בעין הרואה כי אינו יודע מהית הדבר בהיותו אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב בהיות כי לב הצדיק נאמן את הש"י וירידה זו צורך עלי' ובזה הרבה בחי' שונות ומשונו' על מה ולמה זאת וא' מהם תבין עת אשא המשל בין תבין את אשר לפניך בהיות בעת אשר האדם צריך לעלות לאיזה מקום רום וגבוה וכבד עליו הדבר אזי הוא מוכרח להדוף את עצמו מעט ממקום מצבו ולהיות נחות דרגא עד אשר יוציא מחשבתו מכח אל הפועל לעלו' לרום והנה כן דרך ישר לפני איש הצדיק העובד בצדקתו וקדושתו להיות הולך ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם גבוהים על גבוהים אזי יהרוס עצמו מעט ותנא הכנסה נמי הוצאה קרי ליה כי ע"מ כן הוא יוצא לכנוס כל פעם יותר פנימה לעולמות הגבוהי' ועד"ז פירשנו בפסוק ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ודרשו רז"ל שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך כו' והנה לכאורה קשה איך ייעד הכתוב ברכה זו שתהא יציאתך כו' בתואר ברכה אחרי כי המות הפוכו אך בדברינו הנ"ל מבואר כי הכתוב מבטיחנו באיזה פעם אשר יצא מאיזה עול' בחי' יציאה דייקא אזי תהי' בלא חטא כביאתך כו' כי תהא היציאה צורך הכנסה לעלות בכל פעם ממדרגה

למדרגה ולעולמות יותר גבוהות ויציאת צדיק זה באופן זה בוודאי עושה רושם לטובה וברכות ונחמות ומיני ישועות מאירות בכל העולם למלאות כל נפש ונפש די מחסורו וכל גויה וגויה די משאלותה והוא הנרצה בדברינו הנ"ל הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע יציאתו בקודש בדרך ובבחי' הנ"ל עושה רושם למעלה בכל העולמות להוריק די ושפע בכל העולמות וילך חרנה פועל בטוב יציאתו בכוונה הנ"ל שילך חרון אף המקום ב"ה מעל הבריות ע"ד וימת תרח בחרן נון הפוכה כי יציאתו נרצה בעיני המקום ב"ה בהריחו את ריח נחוח מעשיו בהכנסתו אחר זה יותר פנימה ממדרגה למדרגה יותר גבוה צדקת ה' יעשה וידרוש טוב על ישראל:

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כו' עד סוף הפרשה הנה חנוכה הוא מלשון חינוך שמחנכין הדבר ההוא כמו דמצינו גבי חינוך הבגדים של בגדי כהונה שנאמר למלא בהם את ידם לכהן לי כו' דהנה כל דבר אשר נעשה ונתיחד להשראת קדושה עליונה צריכים מקודם לעשות כלי והכנה ובית קיבול שיהי' מקום לקדושה הבאה אח"כ לשרות בדבר ההוא וזהו נקרא חינוך כמו שמחנכין הנער במצות שיהא כלי מוכשר לקבל טהרה והשראת קדושה אח"כ בעת שיגדל והנה יעקב אבינו הסתכל ביחוד עליון בראשית המחשבה וראה שיסוד כל העולמות הוא כנס"י כמו שאחז"ל ישראל עלה במחשבה בראשית ברא אלקים את השמים כו' בשביל ישראל שנקרא ראשית והם נקראו אבן הראשה שממנה הושתת העולם כי הם יסוד כל העולמות עליונים ותחתונים ובמחשבה שם נקרא אבן בלשון יחודו כי שם בראשית הדבר נתאחד כללות ישראל באחדות האמיתי במזל עליון והנה יעקב אבינו נתן שכלו ומחשבתו והניח מוחו על זה הענין מה שהשתוקק יעקב להוציא הדבר מכח אל הפועל משורש אשר משם רעה אבן ישראל אל התפשטות לנטוע כנס"י בנין שלם בכל ענינים בשני' עשר שבטי יה המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון ולהיות המרכבה שלימה מששים רבוא של ישראל כמו שאז"ל אין השכינה שורה פחות מש"ר ולהיות קומה שלמה מכמה מינים אברים ופרקי' ולהיות הכל מכוון נגד עולמות עליונים ואורות הקדושים ולהוציא זה האבן מן הכלל אל הפרט ע"ז הניח יעקב אבינו ראשו ומוחו ומחשבתו וזה שהכתוב מכנה שיעקב הניח ראשו על האבן זה כינוי ודוגמא בעלמא ור"ל שהניח מחשבתו ושכלו בדביקות קדושה עליונה על אבן הראשה הנ"ל אף שאין מקרא יוצא מידי פשוטו שבוודאי שכב יעקב על אבן ממש ויצק שמן על ראש האבן כמבואר בהכתוב רק שרמז יעקב במחשבתו וכוין במעשה ידיו אל דבר אחר אל אבן הרוחני הוא ראשית המחשבה הוא כונת יסוד כל העולמות להיות מקושר הראשית עליון חל בחי' התחתונה הוא המעשה בכל ענפיו ובכל פרטיו

להיות בנין מפואר מפלטרין ומחדרים ומאדרין זו מזו שונים להיות בעולם כמה מיני צדיקים אשר כל אחד אינו דומה לחבירו וכ"א ממונה על דבר אחר זה הצדיק ממונה למשוך חכמה בעולם חיות לעולם וזה למשוך חסדים טובי' לעולם וזה למשוך גבורות ל לעולם וזה ניצוח לעולם כל מיני המשכות והשפעות בכל מדה ומדה זה הי' העובדא של יעקב שעשה למטה להתעורר השורש הרוחני כנגדו והסתכל באחדות של כנס"י עד סוף כל הדורות עד ביאת משיחא ואח"כ ראה יעקב ברוח קדשו הירוס וחורבן של כנס"י כמו דאיתא במדרש על פסוק ויקח מאבני המקום שראה חורבן ביהמ"ק וגדול חרון אף והדינים חלילה אשר עברו על זרע ישראל וז"ש ויצא יעקב מבאר שבע ר"ל שיצא מאותו הסתכלות של היחוד עליון אשר משם נובע שפע לכל השבע מדות המכונה באר שבע וילך חרנה והסתכל באותו הבחי' של החרון אף אשר יהי' ח"ו על כנס"י והי' לו צער גדול מאוד בהרגישו גודל הצרות אשר יסבלו זרעו בגלות ויהי' להם יי וידה ח"ו וז"ש ויפגע במקום ר"ל לבד מזה הצער שהרגיש שיהיה לזרעו אך מיד פגע והרגיש בצערו של מקום כביכול מקומו של עולם אשר בכל צרתם לו צר וחשש יעקב מאד על צער השכינה כביכול וז"ש וילן שם כי בא השמש הי' לו לינה ר"ל שנחשך לו האור שם מחמת צער של ישראל וגלות השכינה ועי"ז נפסק מהדביקות ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו הניח מחשבתו על דבר זה ולכך כתיב מאבני לשון רבים כי זה קאי על הירוס כנס"י שנפרדו וז"ש ויחלום לשון חיזוק ר"ל שהתגבר יעקב מאוד במחשבתו על דבר ההירוס הנ"ל מחמת שזה הדבר הוא גדול בכמות אף שלעיני בשר נדמה שהגלות אינו אלא למטה בארציות וז"ש והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה אבל באמת שורש של הילות נוגע עד רום השמים עליונים כי בעת הגלות יש תשות כח למעלה כביכול ונפגמו חלילה בשפע עליונה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו ר"ל שבאמת ע"י הגלות יש עלי' לכמה ניצוצות הקדושות אשר הם עולים מעומקא דתהומא ולא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים כמ"ש חז"ל אבל על ידי ירידת ישראל יש ח"ו ירידה לכמה כי"ק הנקראים מלאכי אלהים אך יעקב הזכיר א"ע והנה ה' נצב עליו שכל מקום שגלו ישראל השכינה עמהם ועמו אנכי בצרה וא"כ כיון שהש"י עמנו והוי שמירה בבעלים א"כ אין לנו אלא צערו של מקום והנה הוא יתברך ראה שיעקב הפסיק מחשבתו מחמת צער השכינה, וזרע ישראל ואז הבטיח לו השם אני אלקי אברהם אביך כו' הארץ אשר אתה שוכב עלי' כו' ר"ל מה שאתה דואג עלי' בוודאי אתננה לך ולזרעך והנה אנכי עמך ושמרתיך ר"ל אף שהם בגלות אנכי אהי' עמהם ואשמור אותם והשיבותיך אל האדמה ר"ל אף שגלו אשוב את שבותם ואקבץ את נדחם מקצה השמים עד אם

עשיתי את אשר דברתי וייקץ יעקב משנתו ר"ל מבחי' שינה שהי' בהסתלקות המוחין מחמת חשכו של הילות וצערן של ישראל ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי שאנכי דמיתי כי ח"ו כשהם בגלות הקב"ה עזבם והם בהסתר פנים ואין משגיח עליהם אבל אכן אני רואה שהשם במקום הזה ששכינת עזו הוא עמם בגלותא ואין זה כ"א בית אלקים א"כ בוודאי הוא לטובתם ואז חזר יעקב למחשבתו הראשונה ויקח את האבן אשר שם מראשותיו ר"ל זה היסוד אשר הניח ראשו ומחשבתו עליו וישם אתו מצבה ר"ל שפעל והעמיד איתו קומה שלימה ויצק שמן על ראשו ר"ל שהמשיך להמעשה וכעולה הלזו שמן הוא כינוי לחכמה עליונה ומשם משך שפע וחיות וקדושה ויחוד המחשבה הוא חכמה עליונה לכנס"י אשר היא אבן היסוד ונעשה ממנו בנין שלם בכל חברים ופרקים וחדרי' המפוארים ובנה מדור לשכינה ויחוד להמקום ב"ה להתיחד עם כנס"י קוב"ה ושכינתי' וז"ש ויקרא שם המקום בית אל שהוא בית ומדור אל השכינה הנקרא אל וזש"ה ואולם לוז שם העיר לראשונה ר"ל דבאמת שגם קודם שעשה יעקב זה ג"כ היו כל הדברים בכח ביחוד עליון כי הוא היתה ראשית המחשבה ושורש של כללות כנס"י דור ודור עד עקבות משיחא רק שהיתה בבחי' לוז כי אבר אחד יש באדם ששמו לוז והוא נקרא נסכה אשר מזה האבר נתהוה בנין האדם שהוא עולם קטן כל רמ"ח אבריו וגם לעת התחי' יבנה כל הגוף מזה האבר כי זה האבר אינו נרקב א"כ מדכל הגוף נבנה ממנו ע"כ יש באבר הזה כח וחיו' של כל הרמ"ח אברים והוא כמו היולי הכלול מכל הצורות כן הוא אבן הראשה שהיתה ראשית המחשבה הכוללת ומקיפות הכל מה שהיה ומה שעתיד להיות רק שיעקב פעל זאת והוציא הדבר מכח אל הפועל אבל לא נתחדש שום דבר כי הכל היה אז בכחו ית' בבחי' לוז אבל יעקב בנאו בית ויקרא שמו בית אל ביתא דשכינתא ויותר אין להאריך:

או י"ל ויקח מאבני המקום כו' דהנה אחז"ל עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכ"א מראה באצבע זה אלקינו כו' להבינך, מה הענין של המחול הזה ונראה דהנה אמרו חז"ל דכ"א נכווה מחופתו של חבירו ולכאורה מה זה גמול ותענוג כיון דא"י לכנוס במחיצת חבירו ואף ששם הוא עולם שאין בו לא קנאה ולא תחרות אבל מכל מקום אין זה שלימות האמיתי כיון דלכ"א חסר שלימות ותענוג חבירו אך ידוע דמחול הוא עיגול נקבה תסבב גבר וידוע דבעיגול כל החלקים שוים ואין חלק אחד שחשוב יותר מחבירו כמו כן באותיות התורה באמת בקו היושר כסדר האלף בית בוודאי הא' קודמת לת' בכ"ב דרגין אבל אם תסדרן בעיגולה אז תמצא שניהם שוים האלף עם הת' כי הם עומדים זה אצל זה וזהו בחי' את ב"ש שא' סמוכה לת' וזהו שהקב"ה לעתיד יעשה מחול

לצדיקים ר"ל לעתיד שיתנשאו כל העולמות וכל המדות ולא יהי' שום מיעוט בשום דבר ויהיה אור הלבנה כאור החמה ולא יהיה שום קנאה כי הוא יתברך ישפיע אור צח ובהיר אשר מבהירתו יתנוצץ אור לכל העולמות בשוה וכל הצדיקים ירגישו בזה התענוג בשוה כי לעתיד יתיחדו האותיות הריש דרגין דהוא האלף עם הסוף דרגין דהוא הת' ואז יהיה האור זורח ומקיף אותם מכל צד בשוה וזהו בחי' מחול והנה באמת יעקב היה עובד את השם בדביקות גדול והולך במחשבתו עד אין קץ עד שהגיע לרום העולמות העליונים אשר הם גבוהים מן כ"ב אתוון למעלה מן הנמצאים ופגע ביחוד עליון במקומו של עולם אשר על שם נאמר במופלא ממך אל תדרוש וז"ש ויצא יעקב מבאר שבע ר"ל שיצא מזה הבחי' של השבע מדות וילך חרנה אל עלמא דחירות שם נדבק אל יחוד עליון ויפגע במקום נפגע במקומו של עולם כביכול באור האחדות וז"ש וילן שם כי בא השמש ר"ל מחמת אור הגדול המכהה אור עיניו של אדם ואז חזר יעקב אל מדרגתו לתוך המדות לבחי' הכ"ב אתוון והתחיל לעבוד השם בבחי' אור החוזר דרך א"ת ב"ש מסוף דרגין דהיא הת' התחיל לילך ממטה למעלה וזהו שאחז"ל עשאו כמרזב לשמרו מן חיות רעות ר"ל מחיות ודביקות אשר הוא רע וז"ש וישם מראשותיו ר"ל ראש ח' שררחיל בראשון מן הת' וז"ש ויקח מאבני המקום ר"ל מן אותיות התורה הנקראים אבנים כמו ששנינו בספר יצירה אבן א' בונה ב' בתי' וישכב במקום ההוא ע"ד שכתב הזה"ק וישכב ר"ל כיון שכל אות כ"א כלול מן חבירו וכל הדברים כלולים מכ"ב אתוון א"כ אין מוקדם ומאוחר כיון דבמקום הזה יש כללות הכ"ב אתוון א"כ אין חילוק בין כסדרן או למפרע והכל הולך אל מקום אחד והבן:

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים ופירש"י שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שלא ימצא פסול בזרעי כו' הקושיא הוא מבוארה לכל מהיכן ראה רש"י ז"ל לפרש כן על יחוס הבנים הכשרים ונ"ל לתרץ בטוב טעם כי האבות הקדושים המה המשיכו המדות כ"א לפי בחינתו ומדרגתו אברהם הי' בחי' אל בחי' חסד יצחק היה בחי' אלקים פחד יצחק בחי' גבורה ויעקב היה כלול משניהם בחי' תפארת בחי' הוי' ולהיות כי אברהם היה ממשיך בחי' אל שם מצינו לפעמים לעומת זה מכונה בשם אל אחר לכן היה פגם בבניו ויצא ממנו ישמעאל וכמו כן יצחק היה ממשיך בחי' אלקים ו"כ מצינו לעומת זה אלקים אחרים וכמו כן היה פגם ויצא ממנו עשו כי עדיין לא נתקן הדבר כראוי משא"כ יעקב אבינו מובחר שבאבות הכלול משניהם בחי' הוי' שם אין אנו מוצאים שום כינוי כנגד אז העמיד שנים עשר שבטי יה כולם שלימים ותמימים וזאת הכונה בדברי רש"י ז"ל והי' ה' היינו בחי' הויה לי לאלקים שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף ולא

מצינו בזה שום כינוי אחר שלא ימצא פסול בזרעו כו' בודאי תהיה מטתי שלימה בלי שום פסול:

ועיני לאה רכות כו' החכם אבן עזרא הביא בשם בן אפרים חסר אלף וכמו עיני לאה ארוכות והחכם הנ"ל חוכך בזה ולדעת בן אפרים הנ"ל גילה בכאן דבר הסתר ע"ד וללבן שני בנות כו' כהובא בזה"ק עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא והנרצה ג"כ בזה עיני לאה ארוכות סתום ומכוסה נמשך מאריך בלי שום רשות ניתן לעין לראות שמה עלמא דאתכסייא כו' והבן:

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה כו' איתא במדרש ובחז"ל כי שנואה לאה שנואה מעשה עשו בעיני' ר"ל עפ"י פשוטו דבודאי לא היה יעקב שונא אותה וכן משמע הקרא שאמרה כי עתה יאהבני אישי דמשמע דמעיקרא לא היה שונא אותה רק שהיתה נעדרת האהבה וע"י הבן נולד אהבה ביניהם רק הא דקרא לה שנואה משום דשנואה מעשה עשו בעיני' והיתה שוה ליעקב במדה זו שגם יעקב היה שונא את עשו מאד ומחמת שהיה שוים במדה זו לכך זכתה להוליד וי"ל דרך רמז שנואה מעשה עשו בעיני' ר"ל בעינים שלה ראה שהיא שונאת מעשה עשו כמו שדחז"ל ועיני לאה רכות שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול והקטנה לקטן לכך בוכית ע"ש והנה י"ל דבאמת יעקב ראה בנבואה שרחל היא בת זוגו לכך אהב את רחל והראה לה חיבה אבל על לאה לא עלה בדעתו שתהא היא ג"כ בת זוגו וטעה ג"כ שתפול בחלקו של עשו כמו שהיה העולם אומרים לכן לא היה אוהב אותה כי איך יאהב אשה נכרי' אשר אין לו שייכות עמה אבל ח"ו לא היה שונא אותה כי לא ראה ממנה שום דבר רע לזה עשה הוא יתברך שפתח את רחמה והולידה ממנו תחילה בנים קודם רחל ובזה הבין שהיא ג"כ בת זוגו ותקרא שמו ראובן ר"ל ראו בן ע"י הבן מוכח שאני בת זוגו ועי"ז יאהבני אישי שיבין שהוא בעלי ויאהב אותי כרחל וק':

ומזה הסדרה יש לאדם ליקח מוסר לעצמו ולפנות מחשבתו מן הבלי הזמן המדומה ולדבק א"ע באהבת הבורא לעבדו בתורה ותפלה בשכל אמת ועבודה זכה ועיקר שכל המעשים שאדם עושה הן דיבור או הילוך שמיעה וראי' שכיבה וקימה בכל דבר יהי' מעוטף בתוכו שכל ואמת לעבודת הבורא וצא ולמד מאבותינו הקדושים ולילך בעקבותיהם פקח עניך וראה איך ממעשה אבותינו הגשמיים נעשה תורה ושכל קדוש ואיך התורה הקדושה מספר לנו איך יעקב הלך מבאר שבע והאיך ישן והדברים שדיבר עם בת זוגו והאיך שנשק לרחל ואיך שהיה רועה צאן לבן ומה שעשה במקלות מזה חזינן

דהאיך בכל מעשיהם מגדול ועד קטן היה בהשכל ובחכמת אלקות והאיך רמזו לדברים עליונים ונוראים כשאדם מסתכל על זה ראוי לו להתלבש בושה וענוה גדולה האיך הוא נבער מכל דעת ואף אם אדם לומד או מתפלל הוא בלא שכל ותמימות ותשוקה רק כאיש חולם והלואי שחלם לנו בהקיץ כמו חלומות יעקב אבינו ע"ה ולהיות מתדמה בשכלנו תמיד איך שהאדם הוא סולם מוצב ארצה בתוך ארציות וגשמיות אבל וראשו בשמים שכלו ושורש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו רצה לומר כשאדם מגביה לבו לעבודת ה' אזי מעלה כל המלאכים לרום השמים העליונים ונותן בהם חיות ובאם לאו ח"ו ויורדים בו יש להם ירידה על ידו כמו שאמרו חכמינו ז"ל מתישין כחו של מעלה ח"ו וזה צריך להיות במחשבת האדם תמיד איך שכל הכחות עליונים תלוים במעשה האדם להעלות או להוריד ח"ו והנה ה' נצב עליו שצריך האדם לחשוב איך הוא יתברך עומד עליו ורואה במעשיו ומזה יבוא ליראה גדולה והלואי שהיינו כחולמים של יעקב ועיקר שצריך האדם לקדש אבריו ולהיות כל האיבריו ראשו ופניו ידיו ורגליו מרכבה לשכינה וזה אינו תלוי באמירה רק צריך להיות כן ממש בפועל באמת כל אבר בלי שום פגם רק קדוש בקדושה עליונה ולשעבד דעתו וידיעתו ומחשבתו לדעת העליון ולהתייחד נפשו רוחו ונשמתו בשמו הקדוש הוי' ברוך הוא ביחוד האמיתי ואז יוכל להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא לתורה ולתפלה:

ותהר ותלד בן ותקרא את שמו ראובן כי אמרה כו' ותהר עוד כו' כי שמע ה' כו' והנה יש לדקדק דבבן הראשון נכתב מקודם קריאת השם ואח"כ נכתב הטעם ובבן השני הוא להיפוך ונראה דהנה רש"י פירש ותקרא את שמו ראובן אמרה ראו מה בין בני לבן חמי ע"ש ולכאורה יקשה דהא בתורה כתיב בפירוש טעם אחר כי אמרה כו' ונראה לפע"ד דהי' קשה לחז"ל השינוי הנ"ל ולכן פי' ז"ל ותקרא שמו ראובן היינו מטעם הידוע אצלה מה בין בני אך היא בחכמתה לא ראתה לפרסם הטעם הנ"ל בפני רחל או לצד משארז"ל מ"מ האמהות היה עקרות מפני שהקב"ה מתאוה ע"כ לא גילתה הטעם הנ"ל וזהו מה שנכתב תחילה בסתם ותקרא שמו ראובן והטעם היה ידוע אצלה בכמוס אך בפני ההמוני' אמרה בפי' הטעם כי ראה ה' בעניי כו' ולכן בשמעון שלא היה אתה טעם כמוס רק הטעם הכתוב בפירוש כתוב מתחילה הטעם ואח"כ קריאת השם:

פרשת וישלח

וישלח וישבטח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו כו' האי לפניו אינו מובן וכבר הרגישו בו המפרשי תורה ונראה דהנה בודאי יעקב דהוא היה שורש כל כנ"י וכוללות של כל הדורות הבאים אחריו וכל המעשים ועובדות של של יעקב אשר נכתבו בתורה

כל הדברים אשר דבר עם עשו אחיו ודברי פיוס ורצוי והכנעה שעשה יעקב נגדו והשלוחים ששלח לו וסדר הדברים אשר שם בפי השלוחים בודאי לא זו בלבד שתיקן יעקב אע"ה את עצמו לצרכו ולצורך בניו שנים עשר שבטי יה אלא שכוון יעקב לתקן כל הענינים אשר יעברו על זרע ישראל ועל זרע זרעו עד עקבות משיחא ומשל זה הענין מה ששלח יעקב שלוחים לעשו והאיך פייס אותו וכיפר פניו במנחה זה הענין מועיל לדורי דורות כשעומדים האומות עלינו ומצירים אותנו אז מתעוררים אלו המלאכים ששלח יעקב שהם מלאכים ממש נאמנים בשליחותם לילך תמיד בצווי יעקב ולפייס את עשו ולהשתיק אותו ולהשבית כל המקטריגים עלינו ח"ו וזש"ה וישלח יעקב מלאכים לפניו ר"ל שמסר להם זה השליחות שילכו תמיד אל עשו כשירצה להציר לישראל כיון שהם כלולים בכחו וכל כנס"י נמשכת מזרעו של יעקב אף שעדיין לא יצא אל הפועל והוא דבר שלא בא לעולם מ"מ זכה להם יעקב שלא בפניהם וז"ש לפניו ר"ל כמו לפני הדבר ההוא שעדיין לא הי' הכנס"י כולם בעולם הקדים יעקב הרפואה להשבית כל המקטריגים אשר עתידים לבא ח"ו בשליחות זה ולכך נכתבה בתורה שהיא נצחיות וז"ש אל עשו אחיו ר"ל שבזמן הזה הי' הכתוב נותן סימן לאיזה עשו שהוא אחיו ליעקב אבל גם לנו פעל זאת ועדיין הם הולכים בשליחות זו לעשו ארצה שעיר שדה אדום אשר משם נמשכים דינים ומקטריגים המכוני' בשם שעיר ואדום:

ואתה אמרת היטב אטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב הדקדוקים רבו בכאן מאד א' תיבת עמך הי' צריך לכתוב היטב איטב לך ב' תיבת ושמתי את זרעך כחול הים ההבטחה זו לא נאמרה ליעקב בעצמו כי אם אל אבינו הזקן אברהם ראש מאמינים ושם נאמר לו ההבטחה בשני תוארים ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים מדוע אחז יעקב אבינו התואר כחול הים הי' לו לאחוז תואר כוכבי השמים אשר בזה התואר נתעלתה אומה הישראלית ע"ד נמשלו ישראל כו' ג' סיום דבריו אשר לא יספר מרוב זה הלשון לא נאמר גם לאבינו אברהם למה זכר זאת בבקשתו ובתפלתו ולתרץ את כל הנ"ל נקדים איזה הקדמות הנצרכות לזה בביאור היטב בהיות בית יעקב והון ישראל נחלת אבות הקדושי' אשר המה העמידו אותם אשר חכמים הללו הביטו הדורות אחריהם בגלות המר איכה ירעו ואיך ירביצו ויתקיימו מפאת הקמים עליהם בכל דור ודור לכן על זאת העריכו תפלות ובקשות עצומות להבורא ב"ה וגם למדו את בניהם אחריהם ללכת בדרכי השם למען לא ירתק חבל הכסף ושלשלת היוחסין לעולם אומה הקדושה הזאת תהי' תמיד בדביקותה ובהתקשרותה, ולא יאונה לה כל און ובהשתדלותם הנ"ל נעתר להם ה' ורצון יראים עשה בעוז ההבטחה אחרי אשר מצא את

לבבם נאמנו אתו לשום לבניהם שארית בארץ ולהחיותם לפלטה גדולה שהמה יהיו חבל נחלתו לעד ולנצח ולכן בנסיון אבינו אברהם הנסיון העשירי השי"ת הבטיח לו כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים הוא התואר הנכבד מחד וכחול אשר על שפת הים בזה הבטיח לו קיום והעמדת זרע ישראל ע"ד מה שפירש הזה"ק אשר שמתי חול גבול לים בעבור זאת נמשלו ישראל כחול הים מה החול מגין על הים שלא יעבור על הגבול האומר לים עד פה תבוא כן זרע קודש ישראל אומה הנבחרת מגינים על הים הסוער דיני' המתערים לבל יהרסו מגבולם לצאת החוצה ולא יאונה להם שום שטן ופגע רע הצדיקים שבכל דור ודור בתענוגים ושעשועים אשר נותנים למעלה המה מבטלים כל גזירות רעות ומפירים מחשבות שונאי ישראל מבלי תת להם שום כח להיצר ישראל וזאת ההבטחה וירש זרעך את שער אויביו שהצדיק יירש ויגרש את שער מחשבות אויבים מה שברצונם איזו שיעור מחשבה רעה הצדיקים מגרשים אותם מכל וכל וכל מיני ברכות וישועות ונחמות באים לעולם בזכות הצדיקים בראות ה' טוב מעללם וכשרון פעולתם והריחו ריח הניחוח תענוגים ושעשועים העולים למעלה והנה ידוע כי מחשבות הקמים ודינם המתערי' המה מכונים בשם רוב כי בכמה מקומות נמצא מזה ע"ד מפי עליון לא תצא הרעות והטוב בחי' הטוב הוא מכונה בשם חיבור מספר אחדות והרעות מכונים בשם נפרד מספר המרובי' ונמצא במאור עינינו רש"י ז"ל בכמה מקומות שם אלקי' ושם אדני קרוים בלשון רבים וע"ד נפשות ביתו שש הי' לו וקרויים נפשות מספר המרובים להיות מהמקור הטוב היא באחדות הגמור ובהשתלשלות למטה נפרדו ובאים למספר המרובה כנודע ואחרי ההוצעת כל הנ"ל נבוא לפרש הפסוק הנ"ל בהיות יעקב אבינו ההולך בעקבי אבותיו גם הוא ערך תפילתו ובקשתו בעת צרתו והתפלל בעדו ובעד בניו אחריו והזכיר את עוז ההבטחה הנאמר לאברהם ועל יעקב נאמרה ועוד הוסיף להזכיר מעלת הצדיקים שבכל דור ודור הנותני' השעשועי' למעלה אשר הש"י מטיב עמהם ועם כללות האומה הישראלי זרע קודש מצבתה ואשר המה הצנורים על ידיהם מוריק לעמו שפע הברכה מכל מיני ישועות ונחמות וזאת העמדת וקיום בגלות המר וזה פרי מחשבותיו וניב שפתיו הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על בנים הצילני נא מיד אחי תפלתו בעדו מיד עשו תפלתו בעד זרעו אחריו שינצלו מכל הקמים עליה' בכל דור ודור ועתה נבוא לפרש הפסוק ואתה אמרת הטיב אטיב עמך דייקא עמך תרתי משמע אטיב עמך בכל מיני טובות גם עמך משמעו על ידך אתה הצנור להוריק הברכות וגם אתה המסייע בכשרון מעשיך ובזכות וצחות מחשבותיך המעוררים למעלה בתענוגים ושעשועים ושמתי את זרעך כחול הים שיהי' הצדיקים

מגינים על כל הים הסוער המה הדינים המתעוררים כנ"ל וזה כל פרי ההבטחה הלז לאבי אברהם היתה עלי אשר לא יספר מרוב דייקא שלא יסופר ולא ידובר עוד מבחי' הרוב כנ"ל שלא יהי' להם שום כח להיצר לישראל ע"ד ויירש זרעך הנ"ל וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב כו' אף שמי' ירעפו טל ודי שפע ממקור הטוב:

ואתה אמרת היטב כו' היינו לפי שיש דברים שנדמ' לאדם שהן רעות ובאמת הן טובות כמו כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וכמעשה דנחום אג"ז אבל יעקב ביקש מכבודו יתברך שהבטיח אותו טובת שהן בתכלית הטוב מתחילה ועד סוף וזה היטב אטיב ודוק:

ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו כו' הרבו בזה המפרשים לפרש תיבת בידו ובכללם מאור עינינו רש"י ז"ל ונ"ל לפרש ע"ד זה הנה ידוע מה שכתוב בשם רבינו חננאל כי מספר הבהמות הנשלחים למנחה עולה מספרם חמשה מאות וחמשי' וכנגד זה הקדים עשו במלכותו קודם ליעקב אבינו חמשה מאות וחמשים שנה במשך זמן הזה המליכו מלאכים במלכות אדום לפני מלך מלך בישראל ולדעתי נרמז זה בפסוק וידו אוחזת בעקב עשו כי תיבות בעקב עשו עולים ג"כ במספר תק"ן והנה בעודם בבטן אמה היו מריבים בנחלתם כאשר הובא במדרש רז"ל וצופה הי' יעקב אבינו התנהגות הדורות אחריו וביקש לעכב על ידו לבל יקדימנו עשו וישלח את ידו לאחוז בעקבו הוא בעקב עשו המורה על הקדמת מלכותו תק"ן שנה זממו אל תפק ואל ירום במלכותו אך עתה עת צרה ליעקב בצאתו לקראתו הבין יעקב ברוח בינתו כי לא טוב לפניו לעכב עוד על ידו הרשה לו להקדים מלכותו כאמרו יעבר אדוני לפני עבדו כו' ומה שהרשה לו קדוש יעקב אבינו רמז לו במנחה אשר שלח לו הבהמות העולים כ"א לשנה מספר תק"ן הנ"ל והוא ביאור דברים ויקח מן הבא בידו מנחה כו' היינו מה שאחזה ידו בעקב עשו העולה מספר הנ"ל לכן עתה לקח מן הבא בידו מנחה לרמוז לו במספר הצאן על כל הנ"ל להקדימו דוגמת הקליפה הקודמת לפרי עד אשר אבוא אל אדני שעירה ואז יעלו מושיעים לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה:

או יאמר ויקח מן הבא בידו כו' עפ"י שמביא אוה"ח ששלח לו תק"כ בהמות גימטריא שעיר היינו שעיר לעזאזל. והנה לכאורה איך ידע איזה מהבהמות ישלח לו וצריך לומר דעשה עפ"י הגורל כמו שעשה הכהן גדול וזהו ויקח מן הבא בידו עולה גימ' שלו הגורל ורצה לומר ששלח לו על פי הגורל מנחה לעשו אחיו:

או יאמר ויקח מן הבא בידו על פי מה שפירשתי הפסוק לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים דהנה במדרש מפרש כי כל ביתה לבוש שנים היינו שהמצות שבתורה הן כפולות אפר פרה אפר סוטה ודרש שנים לשון שנים והנה ג' אלפין הן מורים על דין

היינו אהי' אלקים אדני רק השם הוי' ב"ה הוא ממתיק אותם ברחמים והנה ג"פ אלף גי' שלג וזה לא תירא לביתה משלג היינו מהדינים הנ"ל כי כל ביתה לבוש שנים היינו הוי' אהי' הוי' אלקים הוי' אדני וזה פי' וידו אוחזת בעקב עשו דהנה עשו היה מסיטרא דדינא הוא אדמוני כמבואר בזה"ק וזה וידו אוחזת היינו השם הוי' גי' וידו אוחזת בעקב עשו דהנה שמות אהי' אלקים אדני גימ' עקב והשם הוי' הוא אוחז אותם וממתיקם וזהו ויקח מן הבא בידו דהנה ידוע דהשם אהיה אף דהוא מורה על דין מ"מ מקורא דיליה הוא רחמים רק דינים מתערין מיניה והשם אדני ידוע דלית ליה מגרמי' כלום והשם אלהים י"ה הוא רחמים רק אל"מ הוא דין ממש וזהו ויקח מן הבא בידו ר"ל ממה דכתיב וידו אוחזת כו' כנ"ל מנחה לעשו אחיו ר"ת אל"מ הוא מקור הדינים מסטרא דשמאלא זאת נתן לעשו את חלקו והנה כשתקח מן חשבון עקב מספר אל"מ ישאר מאה ואחד גי' מיכאל מסטרא דימינא מיכאל מימין ודו"ק:

ויקם בלילה ההוא ויקח את שתי נשיו כו' ויעבר את מעבר יבק כו' ויותר יעקב לבדו כו' פירש"י ז"ל ששכח פכים קטנים והוא תמוה דמנ"ל זה לחז"ל ונראה ע"ד רמז דהנה באמת יעקב היה מתירא מעשו שני דברים א' שלא יזיק אותו בגופו או בניו ובני ביתו ושנית כיון דעשו שהוא עצם הרע וירא שלא יתדבק ח"ו בזרעו ולא ילמדו ממנו ח"ו ע"כ שם יעקב עצות בנפשו ויקם כו' ויקח את שתי נשיו ר"ל כיון דבאמת יעקב הוא שורש לכל העולמות והוא הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה כי מדתו מדת אמת והוא חותמו של הקב"ה ובחותם זה נטבע שמים וארץ וכל צבאם בראשי"ת בר"א אלקי"ם ס"ת אמת א"כ כיון שהוא כללות העולמות והוא מרכבה לשכינה ואז חשב יעקב שבודאי בעולם התחתון עולם עשי' אשר שם יש שליטה לעשו ויש לירא ממנו אבל בעולמות הרוחנים העליונים והגבוהים אשר שם אין אחיזה ושליטה להחיצונים והשררים כלום ע"כ העתיק יעקב מחשבתו למקום גבוה ועשה א"ע מרכבה לשכינה ולכל העולמות וצייר במחשבתו ושיעבד כל אשר לו נשיו ובניו ושפחותיו לקדושה עליונה והמשיך על כל א' רוחניות מעולם העליון ועשה א"ע מרכבה למדת אמת ודבק א"ע למקום צורתו אשר חקוקה בכסא כבודו יתברך ואת נשיו ה"ה רחל ולאה שהמה מרמזים לשני עולמות עליונים וכן בני' שנים עשר שבטי י"ה המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון והמשיך על כ"א רוחניות הקדושה מכל עולם ועולם אשר הם מכוונים להם והעביר את כל אשר לו מעולם התחתון למקום גבוה וקדושה עליונה ושם הי' בטוח שלא יוכל עשו ליגע לא בו ולא בכל אשר לו וז"ש ויקחם ויעבירם את מעבר יבק כידוע לי"ח שיבק הוא שם הקדוש העולה מספר ג' שמות אהי' הוי' אדני אהי' מרומז לעולם המחשבה הנעלם

מכל הוי' מרמז לעולם האמת מדתו של יעקב והוא עומד בתוך בין עולם המחשבה לשם אדני שהוא עולם התחתון עולם המעש' וקשר שם יעקב א"ע בראשית המחשבה דרך השתלשלות העולמות עד סוף המדות וז"ש ויקחם ויעבר' את הנחל אל הנחל עליון ויעבר את כל אשר לו ושיעבד כל הכוחות התחתונים העביר אותם ממקום תחתון אל רוחניות הקדושה העליונה:

והנה ידוע דכמו שכנס"י נחלקה לשני בחי' יעקב וישראל כמו כן בצדיק גופא יש שתי בחי' הנ"ל כשהוא דבוק במחשבתו לקדושה עליונה ומוחין שלו דבוקים לעולמות עליונים אז מכונה בשם ישראל ר"ל לי ראש וכשהצדיק נופל ממחשבתו והוא בעולמות התחתונים אז מכונה בשם יעקב והנה ע"י שהי' יעקב מדבק מחשבתו למקום גבוה ועולמו' הרמים והגדולים ואז עולמות קטנים התחתונים נשארו בלי המשכת שפע כי סילק יעקב מוחין ומחשבתו מהם מחמת יראת שליטת החיצונים ואז הוצרך הקב"ה לסבב שיפול יעקב ממחשבתו וממקום הגבוה ואז בא לעולמות התחתונים והשפיע בהם שפע בחינת יעקב וז"ש ויותר יעקב לבדו ר"ל שמתחילה הי' מכונה בשם ישראל שהי' דבוק במוחין עליוני' הגדולים ועכשיו נשאר יעקב בבחי' יעקב לבדו לזה דרשו חז"ל סיבת הנפילה זו היתה מחמת ששכח יעקב פכים קטנים ר"ל עולמות התחתוני' המכונים בשם כלים קטנים שהי' יעקב מסלק השגחתו ודביקות שלו מהם לזה הוצרך ליפול למדרגה תחתונ' המכונ' בשם יעקב אך כיון שנדבק מחשבתו לעולם העשי' אז מיד התעורר עליו כחות עשו וז"ש ויאבק איש עמו הוא שרו של עשו אבל וירא כי לא יכול לו ר"ל שלא הי' יכול לעשות ליעקב שום דבר רע מחמת עצם קדושתו אך זאת פעל בהאבקו עמו ותקע כף ירך יעקב כו' דהנה באמת יעקב שהיה בו שורש וכללות כל העולמות והקדושה והוא היה שורש לכל הויות והנמצאים ובו היה נעלם כח של כל הנמצאות וא"כ גם כח של מציאות מן שורש הרע היה כמוס בו כיון שהי' קומה שלימה ברמ"ח אברים מכל עניני מציאות שבעולם אף שהוא היה עצם הטוב אך מכ"מ צריך למצוא בו כח אשר משם יתפשט הכל ואפילו הרע כגון שרו של עשו אך שהי' נכלל בקדושה כל זמן שהי' דבוק בקדושת יעקב והנה זה היה מכונה בשם גיד הנשה כי שם מקומו אבל הי' נכלל ביעקב מחמת דביקות בעצמות יעקב עצמות הקדושה ואז הי' כשר וטהור בכל הרמ"ח אברים ולכך לא נאסר גיד הנשה עד יעקב אבל כיון שהגיע יעקב למדרגה התחתונה ושם יש שליטה להחיצונים ואז תיכף התעורר שרו של עשו נגדו והתחיל לאבק עמו וירא כי לא יכול לעשות לו מאומה ליעקב אך זאת פעל שהפסיק א"ע מדביקות יעקב מחיבור הקדושה ויצא מן הכלל אל הפרט וכיון שנפסק ממקום

חיבורו בקדושה ואז נשלט בו הרע ותיכף אסרה התורה לאכול אותו וז"ש ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו ר"ל שנעתק ונפסק ממקום יעקב ממקור הקדושה בהאבקו עמו אבל יעקב נשאר בקדושה והבן:

יהי לך אשר לך פירש"י כאן הודה לו על הברכות והוא תמוה מנין לרש"י זה וי"ל כך דהנה התרגום מתרגם על יהי לך אשר לך אצלח בדילך והוא תמוה הלא יתכן התרגום לתרגם יהא דילך מה דילך וי"ל כך כי לכאורה אין להבין מה זה דחק עצמו יעקב שטמא זה יודה לו על הברכות אך צ"ל שיעקב לזה כיון שהצלחה היא נובע מס"א כדכתיב דרך רשעים צלחה והי' יעקב רוצה שיתן לו ג"כ הצלחה כי לברכה צריכין ג"כ הצלחה וזה שתרגם אצלך בדילך שנתן לו ג"כ הצלחה וזה שפירש"י כאן הודה לו על הברכות.

פרשת וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. נ"ל לפרש עד"ז בהקדים דברי רז"ל לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב בהיות כל הדינים והגבורות מכונים בשם רעמים והרעשת העולם באיזו גזירות ודינים ח"ו כל אלו לא נבראו בעולם כי אם לפשט עקמימות שבלב כי אז מכינים את לבם להשים פחד ה' לנגד עיניהם לירא מפניו כל הימים והיראה החיצונית ממילא נופלת ונמתקו הגבורות מני' ובי' ועד"ז נוכל לפרש הפסוק והאלקים עשה היינו בחי' אלקים דינא קשיא פעל ועשה שיראו מלפניו דייקא ויראה חיצונית נופלת ונמתקו הגבורות כנ"ל וגם בזה נוכל לפרש הפסוק ורעם גבורותיו מי יתבונן כי כל זאת דרכי הצדיקים אשר מתהלכים בעוצם צדקתם וכשרון פעולתם בראותם כי איזו דינים מתערים בעולם ח"ו הם עושים המתקה מני' ובי' ביראתם הרוממה והנשאה כראוי להיות הפחד מהדר גאון יתברך ובזה יש להם כח לבטל הדינים קשים ומהפכים ממדת הדין למדת הרחמים והנה ידוע כי הצדיק מכונה בשם מי וזה פירוש הפסוק הנ"ל ורעם גבורותיו היינו הדינים הנ"ל מי יתבונן בינה בעין שכלו להמתיקם בשרשם דדינין מתערים מינה זאת המתקה הוא מני' ובי' ובזה פועלים ישיבה בעולם בהשקט ובטח ושלוה ובנחת עוד יש המתקה לגבורות באופן אחר בידי הצדיקים הנ"ל בראותם כי ח"ו הדור אינם כראוי ומה יעשו גדולי הדור כו' חזי המה בצדקתם בוחרים דרך אחר לפניהם לעשות המתקה לגבורות הנ"ל בהכנעתם הגדולה ורוחם הנשברה הם מבטלים ג"כ הדינים הנ"ל ע"ד זבחי אלהים דייקא בחי' אלקים הוא רוח נשברה ונפשם כעפר לכל ומשם יעלו למדריגות הגבוהות גבוהים על גבוהים ונותנים תענוגי' ושעשועים ומעוררים רחמים גמורים ובזה חוזרים ורואים מפעלות ה' אשר משפל מעמדם ודכאות מצבתם עולים לרום לפעול ישועות בקרב הארץ בהשתלשלות המדות ע"ד מאמרם ז"ל לא זז

מחבבה עד שקראה בתי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו' כידוע למדריכים בדרך הכמוס בחי' אלו שונים זו מזו ואחר הצעת דברים אלו נביא לפרש הפסוק הנ"ל וישב יעקב אחרי רצות הצדיק המכונה בשם יעקב להיות ישיבה בעולם בביטול הדינים והמתקת הגבורות כנ"ל הוא א' משני אופנים הנ"ל אופן האחד בארץ מגורי אביו היינו לבוא בפחד ויראת הרוממת להפיל היראה חיצונית לעשות ההמתקה מני' ובי' אופן השני בארץ כנען לבוא בהכנעה גדולה לבוא ברוח נשברה להמתיק הגבורות כנ"ל באיזה דרך הנאות לצורך השעה ובזה מעוררים רחמים גמורים וחסדים גדולים לעשות ישיבה בהשקט ובטח וברב טוב בעולם גם למביני מדע לדעת ברמז הראשי תיבות מתחילת פסוק זה המה תיבות ויב"ם המורים על ההמתקה השני ע"י הכנעה כאשר יבואר בדברי הסבא בזהר בפרשת היבום בתירצו על הקושי' ששואל שם במקומו עיין שם ותרוה נחת אחרי הבנת הדברים בטוב טעם ודעת כראוי:

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען ע"ד דאיתא בגמרא על פסוק ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה והקשו בגמרא אטו יראה מילתא זוטרתי ומתרץ אין לגבי משה מילתא זוטרתי ירצה בזה דהנה ארז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשת' ענוה עקב לסנדלה משום שע"י החכמה יוכל לבוא לידי גבהות ח"ו והנה החכמה הוא יראה כדכתיב ראשית חכמה יראת ה' וזה הוא שמקשה הגמרא אטו יראה מילתא זוטרתי היא הלא בקל יכול לבוא מהיראה לידי גבהות וגאון ח"ו ומתרץ אין לגבי משה מילתא זוטרתי כי הוא עניו מאוד כי התורה תעיד עליו והאיש משה עניו מאד וכו' ולזה הירא' הוא בעיניו דבר קטן למשל אדם שפל ונבזה עומד לפני שר נכבד ויש לו פחד ורעדה מהשר היהי' לו גבהות מזה הלא הפחד מתגבר עליו ממילא אף בלא רצונו היוכל לערוך שיהו לו גיאות מזה וזה כוונת הפסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען מגורי היא יראה כמו ויגר מואב או מגור מסביב וכנען הוא אותיות נכנע פירוש כשהי' לו יראה גדולה הי' נכנע מאד ולא הי' לו שום גיאות כלל וכלל והנה וישב יעקב בארץ מגורי הוא ר"ת יבום והכוונה בזה דאיתא במדרש אמר ר' פנחס בן יאיר לא זז הקב"ה מחבבה עד שקראה בתי לא זז עד שקראה אחותי לא זז וכו' עד שקראה אמי דכתיב צאינה וראנה בנות ציון בעטרה שעטרה לו אמו וכו' הכוונה בזה ע"ד צדיק מושל ביראת אלקים מי מושל בי צדיק כדרך האם שמושלת על הבן וזהו סוד היבום כי מתחילה היה הוא האיש שמושל על אשתו ועכשיו כשמת ונעשה היבום להקים לאחיו שם בישראל ונעשה הוא הבן של האשה והאשה נעשית אמו ומושלת עליו וזה שמרומז בפסוק וישב יעקב בארץ מגורי וכו' ר"ת יבום פי' שע"י היראה בחי' פחד יצחק אביו והכנעה שהי' לו

הוא בבחי' צדיק מושל ביראת אלקים וכו' והיא בחי' יבום ודוק היטב והבן כי יש כאן סוד עמוק:

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו לבוא על המחקר בדקדוק הפסוקים האלו הנה רבו כמו רבו הן זאת ראשית דרכינו בפסוק הזה באומרו כפל ולא זכר וישכחהו ואחר זה הפסוקים הקודמים בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו מיותר אלו תיבות כמשפט הראשון כו' וכן בפסוק כי אם זכרתני כו' אין להם שום ביאור רצוף לזה דברי המדרש קשים להבין הובא במ"ר פ' פ"ט אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים ע"י שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני נתוסף לו שתי שנים כל המעיין ישפוט בשכלו כי דברים הללו אי אפשר להולמם הלא נראה כסותר מרישא לסיפא אך לבאר כ"ז נבוא לבאר פתרון החלום אשר פתר יוסף הצדיק לשר המשקים בהיות סוד ה' ליראיו הירא את דבר ה' הוא יוסף הצדיק העומד בצדקו וירא ה' מנעוריו ירד אל עומק תכונת הדבר על מה ולמה קצף פרעה רב קצף על סריסיו להורידם מגדולתם ואחרי זאת כי נתעלה שר המשקים להשיבו על כנו בזה השכיל יוסף לעמוד על מהות הדבר כי הנה יש ירידה בשני בחי' א' כשהאדם הוא ברום המעלה ומשם יורידהו השם בתוכחות על איזה ענין ובחמלת ה' עליו להעלהו גדולתו לגדולתו ביתר שאת מלפנים ומקדם הוא האות כי ירידתו היתה לטובתו ממש לקבל שפע רב טוב המעותד לו ביתרון רב אשר עד בתה לא הי' ביכולתו לקבל ב' אם יפול הנופל מגדולתו וגם אחרי זה כאשר שב לגדולתו תשובתו הרמתה כמאז בלי שום השתנות ככחו אז כן כחו עתה זה לאות לטובת זולתו יהי' איזה צדיק להתעלות על ידו לכן על זה האיש נפל מגדולתו וירידה זו צורך עלי' לאיש זולתו וזה הכוונה בדברי יוסף הנבון בפתרונו ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון דייקא לא פחות ולא יותר רק תעלה במעלתך כאשר היית משקהו וירידתך לא היתה כי אם לטובתו כי אם זכרתני אתך ועל ידך אצא מהבור הזה ואחרי אשר יוסף ברוח בינתו הבין הדבר לאשורו סברו היתה על ה' כי הוא סיבת כל הסיבות המסבב כל זה לטובתו להקים מעפר דל להושיבו עם נדיבים אמנם הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ונחשב לו לחטא באמרו זאת לשר המשקים כי אחרי בואו אל אמיתת הענין היה לו להצפינו לבלתי לגלות לאיש זולתו ועבור זאת נתלה לו שתי שנים כי נראה כאילו תולה בטחונו בשר המשקים שיגמר הדבר על ידו שיזכירהו לפני פרעה ויהי' זאת הסיבה להוציאו מן הבור ועתה בא נבוא לפרש דברי המדרש אשר הובא למעלה אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף כי באמת סברו על ה' בהיותו מבין כי מאת ה' היתה זאת ירידת שר

המשקים היתה רק לטובתו ונופל אחריו ולא פנה אל רהבים כי לא עליו תלה בטחונו האמיתי כמובן לעין הפשוט רק שאמר לשר המשקים כי אם זכרתני והזכרתני דייקא כי נענש רק על אמירתו לעשות שר המשקים כמסבב איזה סיבה בהזכרת, לפני פרעה לכך נתוסף לו שתי שנים ואחרי אשר רצה ה' להוציא ממסגר אסיר ולא תוסיף דאבון נפש הצדיק נתן בלב יוסף להשכיחו הראשונות ולא תזכרנה עוד ולא יוסיף שעון על משענת קנה הרצוץ אז נתעלה ברום המעלה ומבית אסורים יצא למלוך והוא ביאור הפסוק שהתחלנו ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו מוסב אל יוסף הצדיק וסילק ידו ממנו ותלה את בטחונו מכל וכל בה' אלקיו ואז ויהי מקץ שנתים ימים כו' הכל יכול התחיל וגמר להאירו מאפלו והגביהו לרום ולשמים עלה שיאו ברוב התנשאות כראוי.

פרשת מקץ

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם. כבר הרגישו המפרשים דהל"ל ויחלום פרעה גם הקשו המפרשים מה דאמר יוסף ועתה ירא פרעה איש כו' מי שם אותו לשר ויועץ למלך גם הקשו מה דהוטב דבריו בעיני פרעה ובעיני עבדיו מה ראו בדבריו יתר שאת וענינים כנים ואמיתים יותר מפתרון חכמי צוען שפתרו לו שבע בנות כו' ושבע מדינות כמבואר במדרש אך אמנם יוסף בחכמתו הוכיח לו שחלומו הוא רק לפי פתרונו שלו באם היה כדברי חכמי מצרים על מה זה חלם לפרעה גם אם יבוא אליו החלום ע"כ הדבר ההוא שהורה עליו החלום מוכרח לבוא מאליו וממנה לא ינצל ואין חכמ' ואין עצה לשנות הענין אך בפתרון יוסף הוכיח שעיקר הוראת החלום שרצון הקב"ה לקיים העולם ולזה חלם לפרעה כדי שיכין א"ע לתיקון העולם משא"כ אם לא יחלום לו והיה הדבר בא בפתע פתאום היה נחרב העולם בכבדות הרעב ולזה אמר לו יוסף ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ר"ל שזהו ג"כ מענין הפתרון ר"ל ע"כ מוכח שפתרוני אמת שלזה חלם לך כדי שתוכל לאגור בקיץ לחמך בשבע שני השבע ולא תכרת הארץ ברעב וא"כ לפ"ז עיקר הוראת החלום הוא להשההת העולם וקיומו אך עדיין נשאר הספק אם העיקר הענין הוא לטובת הכלל וגדולת יוסף ממילא בא או להיפך כשארז"ל כל העולם לא נברא אלא בשביל זה היינו בשביל הצדיק לזה פתח לה האי פרשתא ופרעה חולם ולא אמר ויחלום פרעה רצונו שחוזר למעלה שלא זכר שר המשקים את יוסף בשביל שאמר כי אם זכרתני כו' ונתעכב עוד ב' שנים עד כי ופרעה חולם אז נצמח גדולתו וא"כ אדרבה מוכח שעיקר רצון הבורא הי' כדי שיתגדל יוסף וקיום העולם בא ממילא ודוק:

במדרש רבה פר' צ' על פסוק ויאמר פרעה אל יוסף אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק וכו' (רק הכסא אגדל ממך כו' שני פרשיות כת' משה בתורה כו' ואנו למדים אותה

מפרעה הרשע אתה תהיה יכול כמוני ת"ל רק גדולתי למעלה מגדולתך והדין דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' אלהיכם קדושתי למעלה מקדושתכ' כו' והיא תמו' להבין מה יכול כמוני וכי מה ה"א יש להדמות אליו ית' בקדוש' הלא כתיב אל מי תדמיוני כו' אך י"ל דהנה תיבת קדושה הוא מורה על דביקות האדם בהש"י שמואס ברע ועושה גדר לאבריו ומדבק א"ע בטוב האמיתי ועי"ז הוא ממשיך עליו קדושה מלמעלה והנה ידוע מאחז"ל דהקב"ה מניח תפילין ומה כתיב בהו ומי כעמך ישראל כו' דוודאי אין שייך לומר עליו ית"ש שמופשט מכל צורה ודמות דמניח תפילין רק שהוא דרך משל ומרמז על דביקות הש"י בכנס"י שמחשבתו ומוחין שלו כביכול הוא על זרע ישראל להטיב להם ולהשגיח עליהם ולהשפיע להם כל מיני השפעות טובות וחסדים טובים זה הבחי' של דביקות הש"י נקרא בשם תפילין כי עיקר כונת מצות תפילין שאנו מניחים הוא ג"כ רמז ליחד מחשבותינו ותאוות לבנו לעבודתו ית"ש ואנו משעבדין המוחין שלנו והיד והלב לזכרון הכל לשעבד תחת כוחות עליונים ולכך נקרא תפילין תשמישי קדושה כנ"ל דקדושה מורה על דביקות השם וז"ש קדושים תהיו ר"ל שתגיעו למדת הדביקות בשמו יתברך ליחד כל איבריו אליו ית"ש וז"ש יכול כמוני ר"ל שדביקות של זרע ישראל יהיה כ"כ חזק כמו הדביקות של שמו יתב' לנו וקאמר המדרש ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושת' ר"ל זה בודאי שאין שום נברא יכול להתדבק אליו יתברך כמו דביקות הרצון הטוב של שמו יתב' על הברואים ואי אפשר לנברא לבוא למדרגה של דביקות כזו:

וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף כי חזק הרעב בכל הארץ הדיקדוק מבואר מהראוי לכתוב מן יוסף וכבר נתעורר מאור עינינו רש"י ז"ל עיין במקומו ואענה גם אני את חלקי בזה לתרץ הכתוב בהקדים דברי רבינו בחיי ז"ל מבואר בספרו על פ' ויעתר יצחק לד' לנוכח אשתו כי עקרה היא משפתיו הזכים ברורים אמרותיו שלא יתכן שיהיה עקרת אמנו רבקה לסיבה העיקרית והתפלה לטפל לה אך הוא להיפך כי התפילה הוא סיבה העיקרי להיות הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים והעקרת אמנו רבקה לטפל לתפלה עיי"ש הדברים במקומם ולדעתי כמו כן כאן הורינו הפסוק הלז שלא נדמה כדמות האנשי' המונים כי הרעב אשר נתהווה במצרים לא היא כפשוטו אך מפעלות ה' אשר לקיים הבטחתו אחרי אומרו וגם הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול סיבב הדבר להוריק כל כסף וזהב משאר ארצות לארץ מצרים אשר מזה יעניקו ישראל די חפצם בצאתם ממצרים וידוע כי ישראל מכונים בשם יוסף ע"ד נוהג כצאן יוסף וזה הורנו הפסוק הלז באמרו וכל הארץ באו מצרימה לשבור מגמת כונתו

יתברך אל יוסף דייקא להכין הרכוש גדול עבור ישראל זאת היתה הסיבה העיקרית מאתו יתברך כי חזק הרעב בכל הארץ הוא רק לטפל לזה בעבור זאת תרבה הון רב עבור ישראל כנ"ל עוד יפורש הפסוק הזה באופן אחר בהיות כי מהידוע שהצדיק המכונה בשם יוסף צדיק יסוד עולם הוא הצנור הקדוש אשר על ידו השפעות ממעלה למטה כאשר דברנו מזה כמה פעמים בהיותו כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה עושה שורש ופרי למט' למעלה מקשר אנשי דורו במקור העליון ומאהבה מקום הבורא יתברך לפעול ישועות בקרב הארץ בהשפעת רב טוב אך בזה לא כל העתים שוות כי יתרון הצדיק הנ"ל במעלתו הרמה אינה כי אם בתשוק' וחפץ אנשי דורו השואפים לשמוע בקול דברו אז הצדיק הנ"ל נעשה הכלי מוכשר לזה להיות הצינור כנ"ל אך באם לא יאבו אנשי דורו להיות דבקים וחרדים לדברי יראי ה' וחושבי שמו אזי ח"ו חזק הרעב בכל הארץ כי אין שפע והורדת החסדי' למטה על הצנור הנ"ל נמצא הצדיק הנ"ל נעשה בחי' מקבל ומשפיע בהיות אנשי הדור כראוי אז מקבל השפעה מהם בחי' מ"נ להעלות התענוגים ושעשועים למעלה למקור העליון והוא משפיע אליהם ממרומים בחי' מ"ד להוריק עליהם רב טוב מאתו יתברך ויתעלה והוא הנרצה בדברינו בפסוק הנ"ל וכל הארץ באו מצרימה היינו בכל חפצם לקרב עצמם ולהיו' חרדי' לירא' השם וחושבי שמו הוא לשבור אל יוסף היינו בחי' הצדיק יסוד עולם הנ"ל להיות הוא המעלה ומוריד כנ"ל ע"י הצינור ברוב התשיקות וחפצות נפשם הוא נעשה כלי מוכשר כנ"ל כי בהעדר הדבר ח"ו חזק הרעב כנ"ל ח"ו יופסק השפע ממקור העליון לא כן בהתנדב העם להיות כנ"ל המה מברכי' השם על כל רב טובו יתברך:

ויאמר להם ישראל אביהם א"כ איפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם כו', ות"א סבו מדמשבח בארעא י"ל דרך רמז דהנה כתיב מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק דגם הארץ נותנ' שירות ותשבחו' להש"י והשבח שלה שהיא מבקש' מהשי"ת שיתן צבי תפארה שיתפאר ויהי' לו שעשועים מצדיקו של עולם דהארץ יודעת האמת דכל השפעות אשר משפיעין לה מן השמים הכל בא ע"י מעשה הצדיק שהצדיק ממשיך שפע לכל העולמות והברואי' והדוממ' ' והצמחי' כולם מקבלים חיות ע"י השפעות הצדיק וע"י מעשיו אשר מעורר מתתא לעילא בא השפע המכונ' בשם מטר וגשם והכל ע"י האדם כמ"ש ואדם אין כו' כי לא המטיר וא"כ כיון שהארץ מבינה שהמשכת שפעה בא לה ע"י הצדיק לכך השיר והשבח שלה היא שיהי' צבי להצדיק ויעקב נצנצה בו רוח הקוד' והבין שמה שהקב"ה מגלגל יסורין על השבטי' הכל הוא בשביל שזילזלו בכבוד יוסף הצדיק שהי' יסודו של עולם והם פגמו בו ולכך נתן להם יעקב עצה זו שישימו לבם

ומחשבתן לתקן מדה זו וזה שרימז להם קחו מזמרת הארץ בכליכם ר"ל מה שהארץ מזמרת ונותנת שבח להקב"ה והשבח שלה הוא שיתרומם הצדיק בעולם וז"ש רמז להם שיתקנו מה שפגמו וקחו זאת בכליכם ר"ל במחשבותיכם כמו בנכליהם והורידו לאיש מנחה מעט צרי הוזכר בכתוב ששה מינים של מתנות לאיש הזה רמז להם לתקן ששה מדות התלוים במדת צדיק שהוא בחי' הואו וז"ש ואל שדי זה השם יתן לכם רחמים הזכיר שם שדי שרומז על שאמר לעולמו די שהוא בחי' הסתפקות מדת הצדיק יתן לכם רחמים אמן כן יהי רצון:

דרוש לחנוכה

הרב ב"י הקשה למה אנו עושין ח' ימים חנוכה הא הנס לא היה רק על ז' ימים ולתרץ קושית הב"י הנ"ל דהנה נחקור מה הוא ענין שמחה שאנו עושים על הנסים הנה עיקר השמחה הוא שע"י הנס ניכר גדולת הבורא ואהבת ישראל אליו דהנה אוה"ע אומרים דהעולם מתנהג עפ"י טבע ולית משגיח כלל ועוד שאומרים שהאומות וישראל הם שוים לפניו ח"ו וע"י הנס שעושה הקב"ה לנו ניכר גדולתו וחשובות ישראל שהוא משגיח על העולם וישראל הם אהובים לפניו ית"ש יותר מכל האומות ועיקר הנס בשביל זה וזהו פי' נס לשון התרוממות כי הרמה כתיב בי' ואל עמי ארים נסי וזהו הנס של יציאת מצרים שפרעה אמר שהעולם מתנהג עפ"י טבע וע"י הנסים שעשה לנו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ע"ז נתגלה שהקב"ה משדד המערכות ואינו עכ"י הטבע וזהו פי' הזוה"ק שאמר דפרעה האמין בשם אלקים לא בשם הוי"ה מה זאת שבשם אלקים האמין ובשם הוי' לא האמין דהנה אלקים גימטריא הטבע ובזאת האמין פרעה והשם הויה מורה על השגחה שאין עולם מתנהג עפ"י הטבע וזאת לא האמין וע"י הנס נתגלה שם הויה ב"ה וזהו פי' הפסוק ואכבדה בפרעה וכו' וידעו מצרים כי אני ה' השם הוי' דייקא והנה קשה עוד קושיא אחרת למה היה הנס של חנוכה בכ"ה בכסליו דוקא הרי המלחמה היה זמן מקודם למה נצחו אותה בזה היום דוקא דהנה הקדמונים הקשו על הכתוב ואברהם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן הלא לא היה רק בן שבעים שנה כשנחשוב מן יציאת מצרים למפרע עד שנולד יצחק ומלידת יצחק למפרע עד ברית בין הבתרים היה שלשים שנה דהנה הק' המ' למאמר הכתוב לך לך כו' אל הארץ אשר אראך למה לא ייעד לו מקום הליכתו ועוד למה לאברהם צוה לילך למצרים וליצחק אמר גור בארץ הזאת דאיתא במדרש ע"פ וימת תרח בחרן נון הפוכה דעד אברהם היה חרון אף בעולם ומשבא אברהם נסתלק החרון אף דאברהם הי' בחי' חסד מורה על התפשטות והגבורה הוא להיפך בחי' צימצום למשל מי שיש לו שמחה מתפשט א"ע ולהיפך מי שיש לו איזה

פחד וצער ח"ו מצמצם ומחבא את עצמו וזהו אשר צוה הקב"ה לאברהם לילך ממקום למקום אף למצרים כדי שיתפשטו החסדים בעולם וליצחק אמר גור בארץ הזאת דיצחק היה בחי' גבורה בחי' צמצום והנה צדיקים מהפכין מדה"ד למדה"ר ונעשה מן אלקים חכ"ד ט"ם אותיות הקודמים דקודם א' לית אות כלל דהוא המקור וקודם מם סתומה מם פתוחה והוא חד ע"כ הוא אכ"ד ט"ם בגי' ע"ד וזהו שאמר הכתוב בטחו בה' עדי עד פי' שיהיה מן אלהים ע"ד והנה חרן בגי' ג' פעמים אלקים וההיפוך ג' פעמים ע"ד וזהו ותבואי בעדי עדיים ג' פעמים עדי אחת עדיים ב' הרי ג' ובזה יתיישב קושית הקדמונים דאברהם היה רק בן שבעים שנה דעד אברהם היה חרון אף בעולם ואברהם הפך מדה"ד למדה"ר אלקים לאותיות אכ"ד ט"ם היינו ע"ד וזהו ואברהם בן חמש ושבעים שנה דעד עם הכולל גימטריא הכי הוי וזהו אל הארץ אשר אראך בגי' גי' פעמים עד ההיפוך של חרן ג' פעמים אלקי' ובזה יתיישב מפני מה היה הנס של חנוכה בכ"ה בכסליו דהנה ידוע דחנוכה הוא הגמר החתימה של יוה"כ ומיוה"כ עד חנוכה ע"ד ימים ובחנוכה גמר המתקה ובזה יתיישב ג"כ קושית הב"י הנ"ל דהנה ידוע דיוה"כ הוא בחי' אימא עילאה בחי' בינה הוא המקור לכל שבע ספירות ועל זה חנוכה ח' יום כנגד ז' ספירות שבעה ימי הבנין והמקור הבינה הרי ח' וזה בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים דעיקר היחוד כאשר נתהפך אלקים לרחמים הוא בבינה ולזה הוא ח' יום כדי שלא יהי' נפרד מן השורש ויהי' הנס לעולמי עולמים אנס"ו.

פרשת ויגש

ובני דן חשים לכאורה הי"ל לכתוב שוחם כמ"ש לשוחם משפחת השוחמי אך יתבאר ע"ד אומרם אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות כו' וזה מה שפי' וחם הוא אבי כנען דשבת אחד כ"ד שעות ושני שבתות הוא מ"ח שעות וזה בא לרמז וחם היינו ב' שבתות כנ"ל הוא אבי כנען גימ' קץ הוא הגאולה כנ"ל ולפ"ז י"ל שבא ג"כ לרמז דהנה שבת גמטריא כ"ז הויות כנודע וב' שבתות הוא נ"ד הויות וזה ובני דן היינו נ"ד הויות הם ב' שבתות חשים אותיות משיח דאלמלא שמרו ב' שבתות מיד היו נגאלין לכן נכתב שפיר חשים לשון מהירות היינו אומרם ז"ל מיד היו נגאלין:

ואת העם העביר אותו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו וי"ל דהכתוב בא לרמוז דהנה רש"י פירש בפ' וישב על פסוק את כל אשר יאמר לכם תעשו דיוסף צוה להם שימולו בשר ערלתם ע"ש וכאן בא הרמז ואת העם העביר אותו לערים אותיות ערלים מקצה גבול מצרים ועד קצהו ס"ת גימ' מילה היינו שהעבירם בברית מילה וזה מקצה גבול מצרים ר"ל שהוציאם משורש הטומאה לכלל הקדושה עד קצהו היינו קץ היי' ודו"ק:

פרשת ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב כו' שבע שנים וארבעים ומאת שנה וקשה למה לא כתיב אצל ארבעים גם כן שנה כמו שכתוב בשאר צדיקים ונ"ל שכתוב כי שבע יפול צדיק וקם דהיינו בכל פעם הוא נופל ממדריגתו ועולה וקם בגמטריא ארבעים ומאה וזהו שכל ימיו היה נופל ממדרגתו ועולה במעלה העליונה וזהו ימי יעקב שני חייו שבע דהיינו שבע יפול וארבעים ומאת הוא מספר של קם וד"ל:

ויברך את יוסף ויאמר האלקים הרועה אותי מעודי כו' המלאך הגואל כו' איתא בילקוט סמוך גאולה לפרנסה ופרנסה לגאולה לומר לך מה פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום ומה גאולה הוא פלא אף פרנסה הוא פלא ר' שמואל בר"נ אמר הפרנסה גדולה מן הגאולה דאילו גבי גאולה כתוב המלאך הגואל כו' ואילו גבי פרנסה כתיב פותח את ידך כו' הכוונה דהתחיל בברכת יוסף ולא סיים כלום מה שבירך אותו רק מה שבירך את בניו אך דהאמת הוא דזהו ברכת הצדיק המכונה בשם יוסף בחי' המשביר ומשפיע כשהצדיק רואה שנשפע לישראל שפע טוב פרנסה וישועה וכל הצטרכותם מזה נהנה הצדיק וזה ברכתו שבירך יעקב לבניו אשר הם שורש לכל כנס"י והתפלל עליהם שני דברים וזה שרמז אותם במה שסמך גאולה לפרנסה לומר מה פרנסה בכל יום ר"ל שאנו רואין שכנס"י צריכין השפעות בכל יום והקב"ה זן ומפרנס כל הברואים מקרני ראמים ואלולא יסתם השפעתו מאתנו אפי' יום אחד לא היה קיום לנבראים בעולם כן צריך האדם לקרב את הגאולה בכל יום אף שהגאולה אמיתי' עדיין נעלם ומכוסה מאתנו אעפ"כ צריך האדם לצאת בכל יום מן הגלות ומן השעבוד יצה"ר ולהשליך מעליו כל חלקי הרע ולקשר את נפשו ולהשליך בכל חלקי הטוב ולהדביקם בשורש האמת כש"ה קרבה אל נפשי גאלה שצריך לקרב אל נפשו הגאולה ולהתקרב אליו יתברך בתורה ובתפלה ומע"ט ולהעלות כל הנ"ק שנפלו ולהעלותם אל הקדושה מדי יום ביומו ואין עליות יום אחד דומה לחברו וזה גאולה בכל יום עד שכ"א יתקן חלקו ואז יתקרבו אחד אל אחד ואז יהיה גאולה שלימה ב"ב עוד התפלל יעקב ובירך להם בבחי' השני' וסמך פרנסה לגאולה לומר לך מה גאולה הוא פלא ר"ל דתיבת גאולה מורה כשהקב"ה מעורר רחמיו עלינו וגואל אותנו אף שאין אנו ראוין מצד נפשנו ומעשינו הטובים כמו שסידרו אנשי שי כנה"ג בשמנה עשרה ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה ר"ל אף שאין זה מזכותינו הקב"ה מעורר רחמיו העליונים ועולמים הגנוזים והמופלאים פלא עליון אשר שם החרות מכלו ואין שם שום רמז דין וקטרוג כלל לשקול הדבר במאזני צדק אם ראוי לרחם על יחיד זה או על הכלל כלו רק מצד החסד והרחמים הפשוטים אשר

טבעם להטיב לכל בלי שום טעם דבוודאי כשאנו ראויין מצד מעשינו לא שייך גאולה רק דכמו שהיה בשעת יציאת מצרים דכתיב הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי ר"ל אף שהי' ישראל אז בבחי' השתוות גאל אותם ונסה אותם לשון הרימו נס והתפלל יעקב שאף הפרנסה שכנס"י צריכים יהי' ג"כ על דרך הזה להיות ע"י פלא העליון שלא להשגיח עלינו אם ראוין אנו מצד מעשינו להשפיע לנו שפע פרנסה והצטרכות בני ישראל ע"י רחמים הפשוטים שהקב"ה פתח לנו את אוצרו הטוב ולהוריק לנו ברכה עד בלי די ע"י חסדיו הגדולים מעולמות הגבוהים והקדושים שלא יהיה שום קטרוג ושלא להשגיח על מעשינו ור"ש בר נחמני הוסיף והוא דהפרנסה צריכה רחמים יותר מן הגאולה כי הגאולה הוא ע"י שליח אבל הפרנסה צריך הקב"ה בעצמו לחתור חתירה מתחת כסא כבודו ולהשפיע לנו מעולמות עליונים הגנוזים ורחמיו הגדולים אשר מפתח של פרנסה אינו אלא בידו של הקב"ה בעצמו כמ"ש פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון אכי"ר:

נפתלי אילה שלוחה כו'. דהנה יעקב היה מדת תפארת וגם מצינו דהיה מדתו אמת אך הענין הוא דאז"ל שופרי' דיעקב כו' לכאורה מה מעלה ויחוס יש במדת תפארת ויתבאר עפ"י הכתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית היינו שצפה הש"י שיקבל התענוג והשעשועים מישראל עם קרובו כי יש לו מלאכים ושרפים ואין לו תענוג מחמת שהם עומדים כמו מישראל נמצא שמי שעובד הש"י באמת כמו יעקב ע"ה הוא גורם שהוא ית"ש מתפאר א"ע וזה הוא עיקר היחוד וזה ענין שופרי' דיעקב וק"ל כמ"ש וה' האמירך היום ר"ל שהוא יתברך מתפאר א"ע עמך במה שאתה עובד יאורו באמת וזה פי' נפתלי היינו הצדיק נקרא נפתלי לשון חיבור שמדבק עצמו להבורא ב"ה ור"ל נפתלי שהצדיק גורם שאילה היינו כנס"י נקראים אילה מה אילה כו' שלוחה. היינו שהוא גורס בעבודתו שהם נשתלחים מהגלות הנותן אמרי שפר דאמרי הוא לשון מלבושים לשון בצע אמרתו הנותן אמרי שפר שנותן למעלה מלבושין וקשוטין נאים:

פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור. ע"ד דברי חכמי' בנחת נשמעין ר"ל כשאדם מתפלל לפני הקב"ה או כשאומר שירות ותשבחות כשאומר הדיבורים במהירות ובקול גדול והדיבורים אינם יוצאים ממחשבה ולב' אינם מועילים כלום כמ"ש בפי' ובשפתיו כבדוני ולבם רחק ממנו אלא הדיבורים צריכין שיהיו במתינות ובישוב הדעת שיחשוב במחשבתו ולבו מה שיוציא מפיו וכשעושה כן אזי דבריו נשמעים ונתקבלים ואיתא שהשם הקי' אהיה הוא מרומז על המחשבה וג' מילואים של שם

אהיה קס"א וקמ"ג וקנ"א עם ג' המלות גי' נחת וזה רמז לנו דברי חכמים בנחת ר"ל כשהדיבורים יוצאים מעמקות המחשבה בכוונה נשמעין כלומר שנשמעין ונתקבלים וזה רימז לנו. הכתוב בן פורת יוסף הצדיק שהוא בגדלות כי פורת לשון מפרה ומרבה בן פורת עלי עין שהולך בגדלות עד שאי אפשר להשיגו אזי גורם בנות צעדה עלי שור ר"ל בנות גימ' ג' מילואים של שם אהיה כנ"ל ואיתא ששם אהיה רומז לבינה ומינה דינים מתערים ח"ו והצדיק גורם שבנות שרומז על שם אהיה כמובן צעדה עלי שור שישפיע חסדים גדולים כי שור גימ' של שם אב"ג יתי"צ ושם זה רומז לחסד ודו"ק
חסלת ספר בראשית

חומש שמות

פרשת שמות

ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו. מהידוע ומפורסם הוא בספרים כי כל אדם צריך לקדש עצמו כשעת זיווג ויהי' כל הענין לקיים רצון הנורא ולא להנאתו הגופנית אך זה א"א שיהיה הזיווג ברור כל כך שלא יתערב שום צד הנאת עצמו מצד היצה"ר שא"כ לא היה יכול להוליד כידוע ע"כ האדם הוא מלא תאוות כי בשעת הזיווג הטביעו בו אביו ואמו כל התאוות כענין ובחטא יחמתני עמי והנה עמרם ע"ה היה צדיק גדול כמ"ש במדרש אנכי אלקי אביך זה עמרם והוא בוודאי כשעת הזיווג לא היה עושה רק לקיים רצון הבורא והיה מכוון להסיר בנו הנולד לו מכל התאוות הבאים משעת הזיווג כנ"ל וזה ותקרא שמו משה גי' רצון שלא כיוונו רק לקיים רצון הבורא ותאמר כי מן המים משיתיהו לשון הוצאה או הסרה היינו שהסרתיו מכל התאוות וזה מן המים מים נוקבין ומים דכורים. וזה אנכי אלקי אביך כי אב הוא שורש רצון כידוע וכן אבי יבחן איוב כו'. ואנכי אלקי אביך שאביו הטביע בו רק הרצון:

ויהי בימים הרבים ההם. וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל כו'. יש לפרש דהנה הביא במדרש בקום עלינו אדם אדם ולא מלך ופירשו המפרשי' דהנה לב מלכים ושרים ביד ה' וזה בקום עלינו אדם ולא מלך וזה וימת מלך מצרים ויאנחו כי עתה מיגרע גרע שכ"א יהי' מושל:

וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים. מקודם נפרש שפסוק כי יודע ה' דרך צדיקים וכו' וקשה איך יש צדיק בארץ והא כתיב. לפניך מי יצטדק רק עיקר הוא התחלה צריך לראות שיהי' טוב והסוף ג"כ יראה שיהי' טוב אע"פ שבינתיים אין טוב כמ"ש הזוה"ק בני ישראל אעלין בני ישראל נפקין דהיינו כשנכנסו היו טובים י"ב שבטים שבטי י"ה

ואח"כ כשיצאו ובאו לים נכנסו בהם אמונה שלימה אע"פ שבמצרים לא הי' טובים שכתוב חותמו של הקב"ה אמת דהיינו ראש תוך סוף והוא היה הוה ויהי' וכתיב את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח ופירש הגמרא דהיינו ת"ח המקטין א"ע מא' ועד ת' ונ"ל, שמפני כך נקראים את מפני שהוא ראש וסוף כי הקב"ה הוא ג"כ תוך והאדם צריך. לראות ההתחלה שיהי' טוב והסוף ג"כ יהי' טוב אע"פ שבינתיי' לא טוב וזהו וירא אלקי' את דהיינו הראש וסוף של אדם וידע אלקים מפני כך ידע מי שהוא צדיק וד"ל:

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, במדרש הה"ד אני ישינה ולבי ער אני ישינה מן המצות ולבי ער לעשותן כו' יונתי תמתי שנתממו עמי בסיני שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה כו' דשורש הדבר הוא דמי יוכל לשער גודל האהבה והתשוקה נכבדת אשר יש להבורא כל עולמים לכנס"י זרע אברהם ידידו אשר בשבילם נבראו כל העולמות וכל היצורים והנבראים והנעשים הכל פעל השם למען ישראל ובעבורם נבראו כל מיני השפעות טובות וכל מיני חסדים טובים כי הם עיקר ושורש כל הבריאה והם כלולים ברצונו הפשוט במחשבה קדומה לכל קדומי' וראשון לכל הסיבות ותחילה לכל הויות והנמצאים שבעולם שבשביל מחשבה זו שעלה ברצונו הפשוט ולהטיב לברואיו ברא וסדר כל מעשה בראשית ועבורם נאצלו כל העולמות כדי להוציא המחשבה מכח אל הפועל וזה שמצינו בתיקוני זה"ק על פסוק ותרב חכמת שלמה מכל חכמת בני קדם דהנה עיקר העבדות של זרע ישראל בקיום התורה והמצות צריך להיות כדי להוציא מן הנקודה טמירא ומן הרצון הקדום מכח אל הפועל לבא הדבר אל התגלות ולהתעורר הרצון של הטבה עליונה ולהמשיך משם דרך כל העולמות שפע רצון ממקור החכמה עילאה להשפיע אל חכמה תתאה ומשם בא לנו שפע ברכה וכל טוב כל מיני חסדים טובים וכל מיני ישועות של חיים ושלום בעולם וכל מיני גבורות קדושות להיות כח ביד כ"א מישראל להתגבר על יצרו ולהכניע כל חלקי הרע תחת הטוב וכשישראל זוכים לזה הבחי' והשיגה ידם לפתוח את הנקודה ומושכין מן הראשית החכמה מן הסתום אל הגילוי ואז יש תענוג גדול להבורא ועי"ז נתגדל מחשבתו אשר חשב על היהודים להטיב להם דכל זמן שהיא עדיין בהעלם כמוסה במחשבה אז הוא בחי' קטנות שאין אנו יכולין להשיג הרצון עליון ולא נשלם התענוג של הבורא שרוצה להשפיע רק צריך אתערותא דלתתא ואז מכונה בשם גדלות המוחין היינו שחכמה ומחשבה סתומה נתרבה ונתגדל וזהו ותרב חכמת שלמה מחשבה של המלך שהשלום שלו נתגדל ונתרבה מההוא שקייא וזה בא מחכמת בני קדם ממחשבה קדומה ובזה תבין מה שמצינו במקום אחר בתיקונים על פסוק פתחי לי אחותי פתחי לי באות ב' דהנה ב' דבראשית אית נקודה

בהיכלין דהוא מרמז על המחשבה סתומה לומר דכל מעשה דבראשית אשר נבראו הכל הוא בשביל המחשבה ונקודה זו מהכל הוא כלול בראשית וגנוז וטמיר בתוך הנקודה פנימיות של ה' שהוא רצון הקודם אשר הוא שורש לכל מעשה בראשית וזה שאחז"ל בשביל ישראל שנקראו ראשית ר"ל שהם נכללו בבחי' הראשית ובנקודה זו שראשית המחשבה היה בשביל להטיב לישראל ובעבורם ברא כל העולמות האלה כדי להוציא הטבה זו מן הראשית ולפתוח זה הנקודה להביא זה הראשית אל הגילוי להשפיע לזרע ישראל כל צרכם וזהו שהבורא יתברך מבקש דרך חיבה ואהבה לכנס"י פתחי לי ר"ל פתחו ליו"ד ר"ל שהיוד הוא הנקודה והא מרמז לחכמה סתימה וזהו שאמר באות [ב'] ר"ל את כנס"י תראה לפתוח הכל ולהוציא מן הנקודה הפנימית כל הטובות הגנוזים שמה ולהוציא אותו מן הכלל מנקודה טמירא מן פלא עליון אל המעשה להתגלות הדבר וזהו שנרמז בראשי תיבות של הפסוק והנה בתיבת בראשית יש בו ששה אותיות נגד ששת ימי המעשה והנקודה של תוך הבית הוא מכוון נגד יום השבת שהוא הפנימיות והשורש של הששת ימי המעשה דמשבת בא חיות מזון לכל הו' ימים וכל הו' ימים הם כלולים ביום השבת שהוא הנקודה שלהם וזהו שמצינו בתיקונים פעם אחד פתחי לי ביומא קדמאי כו' שראשי נמלא טל זהו יומא שביעאי והכל הולך אל כונה אחד כמש"ל באריכות מזה וז"ש המדרש וירא מלאך ה' אליו בלבת אש כי קב"ה וכנס"י הם בבחי' ודוגמא של איש ואשה שבהם שני א"ש ושם י"ה מחבר אותם והנה היו"ד הוא דכר והוא המחבר והוא נקרא לב שהוא שורש כל העולמות כמו הלב הוא שורש לכל האברי' כמו כן היו"ד הוא נקודה ומזה הנקודה מתהו' כל האותיות כל אות שתרצה לצייר צריך אתה להתחיל בנקודה היוד ולהמשיך מן הנקודה שהיא היוד כל אות שתרצה וא"כ כמו שהוא שורש לכל האותיות והוא הראשית בבחי' לב ולכך מצינו בקרא שמכנה להקב"ה בשם לב ע"ד שאמר דוד לך אמר לבי כו' וזהו שהשם הראה א"ע אל משה בתוך לבת אש ר"ל מתוך לב של האש מן המחשבה והנקודה סתימא אשר משם בא הטבה לזרע ישראל וזה הי' צריך משה לפתוח זה הבחי' מרצון עליון אשר הי' בשביל ישראל להטיב להם ועי"ז גאל אותם משה ע"י שהמשיך עליהם שפע רחמים מנקודה ומחשבה עליונה מפלא עליון כמו שיתבאר בסמוך על פסוק כי אהי' עמך ע"ש וזה שאמר המדרש אני ישינה מן המצות אע"פ שכנס"י הם בבחי' שינה שאינם עושין מצוה לעורר השורש עליון אבל מ"מ ולבי הוא הקב"ה שהוא חמדת לבי ער לעשותן מעורר אותי מן השינה שאראה לעשותן שחפצו ורצונו מאד שכנס"י יפתחו את הנקודה ולפתוח הלב ולהמשיך מן ראשית המחשבה אל המעשה וידוע דהכל נברא בדיבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו

ואנו צריכים לקיים דיבורו של הקב"ה שיוצא מפיו כביכול להביאו אל המעשה בפרטות לקיים התורה והמצות ולעורר הרצון עליון:

והנה באמת ע"י שאנו קבלנו בכללות ישראל התורה מפי הגבורה והסכמנו יחד לומר כל אשר דבר ה' נעשה ע"י שקיבלו עליהם שיקיימו דבר השם ויביאו את הדיבור אל המעשה עי"ז הי' תענוג גדול להבורא שנשלם רצונו ומחשבתו וז"ש במדרש פתחו לי כו' תמתי שנתממו עמי בסיני ר"ל שנשלמו עמי בסיני כלומר שבהר סיני נשלם ונגמר הרצון של הבורא במה שהבטיחו להביא הדיבור של השורש אל המעשה וזהו דבר ה' ר"ל שלבו מעורר אותנו לעשותן והואיל שאנו קיימנו וקבלנו עלינו דרך כלל לעשות כל אשר דבר ה' יש לנו לאמת דברינו ולהוציא מן הכלל אל הפרט ולקיים התורה והמצות מאז נפתחו לנו שערי' הגנוזים בפלא עליון ויתמשך עלינו ממחשבה ונקודה סתימ' דרך כל העולמות כל מיני ההטבה וכל מיני חסדים ושפע חיים וישועה וברכה ושלום על כל זרע ישראל בכלל ופרט אכיה"ר:

ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה וגומר הנה לכאורה צריך להבין הלא כתיב בהפסוק הקודם וירא והנה הסנה וגו' א"כ מה קאמר אח"כ ואראה כו' וצריך לומר דהיינו שאראה מלשון הבנה וכמו אצל אברהם וירא וירא ב' פעמים עיי"ש ברש"י פרשת וירא ואבין מדוע לא יבער הסנה ומה שאמר אסורה נא היינו שאתקרב שאהיה קרוב כדי שאדע ורש"י פי' אסורה נא אסורה מכאן להתקרב שם עכ"ל ולי נראה כך שמרע"ה ראה ענין פלא שהוא למעלה מן השכל והי' חושב בדעתו כך שלא אחשוב כלל מזה הענין כי הוא למעלה מן השכל והסיח דעתו מזה ובאמת גם זה הוא ענין סייעתא דשמיא והוא ג"כ שכל גדול ונוכל לומר נא היינו מרומז על בינה וחכמה כי נון מרומז על חמשים שערי בינה ואלף מרומז על חכמה כמו שאיתא בגמ' אלף חכמה ואמר כך אסורה נא היינו שלא אעיין לזה המראה בבינה וחכמה כי הוא למעלה מן השכל ואראה את המראה וכו' והיינו כיון שהשי"ת נותן לי שכל שאסור דעתי מסתמא ודאי יסייע לי שאבין את המראה שאדע לנכון:

ויאמר משה משה ויאמר הנני נ"ל שכתוב משה משה כי איתא מאח"ז על בת קול והיא שאמר הן הן והנה להבין מה שהשי"ת קרא לו מקודם יש לומר כדי לעשות הכנה לקבל הנבואה ובזה שאמר הנני הי' הכנה לקבל הנבואה והנה הי' זה כמו ענין בת קול לכך כפל משה משה כמו הן הן הנ"ל ואח"כ היה הנבואה כמו שכתוב:

ויאמר משה משה וקשה למה לא כתוב פסוק בין משה למשה כמו באברהם אברהם ע"ל שכתוב ואהבת בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר פירוש היינו בכעס יכעוס על עוברי רצונו

יתברך ובתאוות ג"כ יהיה הכונה רק לש"ש ובאדם יש שני חסרונות אחד (כאן חסר) והיצ"ט מתאוה להש"י והיצה"ר להיפך וצדיקים שוברים את היצה"ר ועושים באכילה מצוה כמו בתפילין דהיינו להוציא נצוצות הקדושים רק המצוה הזה אינו יכול לעשות רק שיהי' בתחילה היצה"ר קצת כי אם לא יהיה תאב לאכול אזי לא יקיים המצוה אבל מש"ר ע"ה היה מקיים באכילה מצוה כמו תפילין כי לא הי' לו שום תאוה אפילו בהתחלה רק היה אוכל לקיים המצוה ולכן לא כתיב פסוק בין משה למשה כי לא היה שום הפסק במצות אבל באברהם כתיב פסוק שהי' קצת הנ"ל וזהו רק לצדיקים אבל אנשים פשוטים צריכים תיכף לשבור את התאווה וד"ל:

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאוביו וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש כו' אל מקום כו' עד סוף הפרשה הדיקדוקים רבו בפסוקים אלו ראה ראיתי ראיה כפולה ל"ל וגם את עני עמי אשר במצרים האי סיומא ל"ל וגם את צעקתו שמעתי מפני נוגשיו אינו מובן ואין רצוני להאריך בדיקדוקים וכבר עמדו עליהם מפרשי התורה אבל תוכן הענין הוא דהנה באמת זרע ישראל כשהיו במצרים היו במדרגה תחתונה מאד כי לא היו בני תורה ולא היה להם במה להתקדש א"ע ואף שהיו בהם אנשים טובים וצדיקים זה היה מצד נשמתם שהיה להם והיו עובדים בשכלם כמו אבותינו הקדושים אברהם ויצחק ויעקב ומי שהיה לו נשמה קדושה הלך בעקבות אבותיו וכמו כן שבט לוי שהיו טובים מצד עצם קדושתם אבל שאר המון עם לא היה להם במה לעבוד ובאמת זה היה פלא אף שלא היה להם שום תורה ומצות מ"מ היה בהם כמה מדות טובות שהיו פרושים וגדורים מן העריות כמשאח"ז אחת היתה ופרסמה הכתוב וכן שלא שינו את שמם ולשונם אבל לכל זה היו ערומים בלא תורה ומצות כמש"ה ואת ערום ועריה כו' וע"ז הסתכל משה רבינו בשפלות של ישראל שאינם כדאי לעשות להם ניסים ולגאל אותם ע"ז אמר לו השם ראה ראיתי את עני עמי כל מקום שנזכר עני בתורה הכונה אמתיות הוא על מי שהיא עני בדעת ה' בתורה ובמצות וזה שאמר לו השם אתה רואה בדלת וחסרון של ישראל אבל עדיין לא השגחת עליהם בשלימות ואני ראה ראיתי ראיה כפולה בעניות של עמי וראיתי שזה עניות של עמי כל זה בא להם אשר במצרים שזה גורם להם אשר הם מעורבים בין אומה מצרית הללו אשר הם שורש הרע ואין זה חידוש על חסרונם להיותם משוקעים בתוך גילוליו תועבת מצרים אבל ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו ר"ל אף שיש להם שיעבוד גופן ושיעבוד הנשמות אעפ"כ עיקר צעקתם הוא מפני נוגשיו נוגשיו דייקא כביכול שהשכינה עמם

בגלותא כי ידעתי את מכאוביו ר"ל ידיעה לשון חיבור כמו והאדם ידע ר"ל ע"ז צועקים מה שאני מחובר עם מכאוביו ועמו א כי בצרה ולכך דיבר מתוך הסנה כמבואר במדרש גלגל כן וארד להצילו צריך אני לירד להם להציל אותם ולהפרידם מן השיעבוד והגלות והנה שלשה כתות בישראל צדיקים, בינונים ורשעים ונגדם מחשב הכתוב שלש' עליות בשלשה בחי' נגד הכת החשובים אמר להעלות' מן המקו' אל ארץ טובה ורחבה שהוא ארץ העליונה רחובות הנהר נחלי אמונה ונגד הכת השני אמר אל ארץ זבת חלב ודבש שהוא ג"כ ארץ הרוחני' מלא טובות והשפעות המכונים בשם חלב ודבש אך לא כארץ עליונה ונגד הפחותים שבהם אל מקום הכנעני כו' עכ"פ יעלו אל ארץ ישראל התחתון אשר שם מקום הכנעני ועתה ר"ל הנה בתוך הדברים אשר נשא ונתן הקב"ה עם משה אמר הקב"ה הנה צעקת כו' בא אלי כידוע מהזהר ואלה שמות בני ישראל כל מקום שנזכר בני ישראל מרומז על רתיכא קדישא ופמליא של מעלה שירדו עם יעקב למצרים וגם להם היה קשה מאד גלות מצרים וז"ש צעקת כו' בא אלי מאותן הצבא מרים אשר עם ישראל בגלותא וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם זה קאי ג"כ על מלאכים הקדושים אשר הטו שמה וזה שאמר הש"י ועתה לכה ואשלחך הוזכר שני ענינים הליכה ושליחות כי מש"ר היה צריך לפעול בשליחותו שני דברי' א' גאול' נגלי' להוציא זרע ישרא' מכור הברזל מעבודה קשה וזה שיעבוד עבוד גלות הנגלה וגם גאולה נסתרת הוא הוצאה שני' להוציא חיילות הקדושה אשר היה ג"כ בשעבוד נעלם וז"ש לכה מצד גלות הנסתר ואשלחך אל פרעה היא התגלות מלשון פרוע ר"ל שאני משלחך אל הגלות התגלות והאמת כונתי עוד להוציא את עמי בני ישראל ממצרים כנ"ל שתראה להוציא את צבאותי ג"כ וזה שנתירא משה מאד מסבת שני דברים אחד מגודל איכות הפעולה הגבוה היוצא ע"י שלשיחות זו שצריך להוציא המלאכים מן הגלות וגם חשב את פחיתות ערכו לשליחות כזה וזה שאמר מי אנכי כי אלך אל פרעה ר"ל אל גאולה אשר הוא בהתגלות היא קשה עלי לפי פחיתות ערכי ואף גם וכי אוציא את בני ישראל ממצרים מכ"ש לעשות שליחות כזו להוציא הקדושה מתוקף הגלות וזה שהשיב לו ה' אף שהוא שליחות גדול הערך ועבדות כזה להוציא גוי ואלהיו מן הגלות כביכול אעפ"כ אל תירא כי יש בחי' גבוה וכח גדול הנעלם והנסתר המסייע לך וז"ש כי אהי' עמך ר"ל השם אהי' והוא שם נסתר כנודע ומפלא עליון אעשה להם פלאות:

ויאמר משה וכו' ואמרו לי כו' מה אומר עליהם. ויאמר אלקים וגו' אהי' וגו' ויאמר כה תאמר וגו' ופירש"י ז"ל שאמר משה וכו' די לצרה בשעתה ואמר הש"י שתאמר רק אהי' שלחני וכו' והנה לכאורה קשה האיך הגיד הש"י למשה זאת השיעבוד מלכיות הלא

די לצרה וכו' עוד דקדוק ויאמר כה תאמר וכו' תיבת ויאמר מיותר והפשט פשוט הוא כך ויאמר כו' אל משה אהי' אשר אהי' ויאמר כה תאמר אל ב"י אהי' וגו' והנה נוכל בע"ה לבאר הענין עכ"י דאיתא בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' נמצא העיקר הוא האמונה והנה במצרים על האותות והמופתים שעשה הש"י ב"ה נתרבה האמונה וה והגאולה האחרונה שאנו מצפי' יהי' ג"כ התרבות האמונה הקדושה ע"י נסים ונפלאות שיעשה הש"י ב"ה וב"ש כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ולבוא לידי האמונה הקדושה צריך להיות צדיק כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' וידוע שאין אדם צדיק בארץ אשר יעש' טוב וגו' רק ע"ז נתקנה תשובה כידוע ע"מ שאני צדיק גמור אפי' אם הי' רשע וכו' שמא הרהר תשובה וגו' והנה הנביא אמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו' וזה תועלת לבוא לידי האמונה ומ"ש וראו הגם שכתוב בתורה כי לא יראני האדם וגו' הפשט וראו היינו רא' שכלית ע"ד שאמר שלמה המלך ולבי ראה הרבה חכמה ואיתא בספר שאו מרום עיניכם וגו' ר"ת שמע כי שמע ישראל וכו' וברוך שם כבוד וכו' הוא כללא דכל אורייתא כדאיתא בזה"ק וכשאדם נושא עיניו לשמים הוא כבא לטהר ומסייעין לו ונפתח שערי חכמה ונתחזק האמונה והנה כשהיו ישראל במצרים אם לא היה שואלין מה שמו והי' התרבות אמונה לאין שיעור ולא הי' צריך לשיעבוד מלכיות כי הי' תיכף התגברות קדושה כמו שאנחנו מצפים לעת הגאולה שיה' ' בקרוב ב"ב ואויר העולם לא הי' עדיין מתוקן בעת הזאת ובפרט טומאת ערות מצרים ושבעים אומות והנה לפי זה לא היה באפשר שיהיה בעת הזאת גאולה שלימה עד שיבא משיח במהרה בימינו ולפי זה הפשט כך אמר משה רבינו הנה אנכי בא וכו' ואמרו לי וכו' מה אומר וכו' וע"ז אמר הש"י ב"ה אם ישאלו ולא יהי' התגברות אמונה כל כך אזי תאמר להם אהיה אשר וגו' היינו שיעבוד מלכיות ואם כן לא קשה קושיא הנ"ל האיך גלה למשה והלא די לצרה וכו' כי אמר לו אם ישאלו תאמר להם כך:

ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא וכו' ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם ויאמר אלקים אל משה אהי' אשר אהי' ויאמר כה תאמר וכו' אהי' שלחני אליכם וכו' ונ"ל כי אנו מברכין ברכה אחת על תפילין להניח וראי' מתורתנו הקדושה מפסוק הנ"ל כי איתא כל המתעטף בציצית ותפילין זה קבלת מלכות שמים שלימה וזהו שאמר משה רבינו ע"ה במה יודע להם להיות אחדים בעבודתך ואמר הש"י שנתתי להם תפילין אחד על יד ואחד על ראש שיש בכל אחד מהם כ"א הזכרות בגימטריא אהי' שהוא קבלת עול מלכות שמים שלימה כ"ש רש"י ז"ל שהוא כמו חותם שתולין בעבדים על יד או על ראש

ואם תאמר שיש ב' מצות לזה אמר כה תאמר אהי' שלחני אליכם פעם אחד כי הב' מצות הם אחד וד"ל:

לך ואספת כו' ואמרת אליה' ה' אלקי אבותיכ' נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם כו' יש לדקדק דבפסוק הקודם לזה נאמר ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר לבני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם כו' נאמר בכל אחד אלקי וכאן לא הפסיק ביניהם כלל רק אמר אברה' יצחק ויעקב בפ"א שוב ראינו שבס' מגלה עמוקות עמד על זה ונראה דהנה אמרו ז"ל שיעקב מסר להם סימן זה כשיבוא איזה גואל ויאמר להם בזה"ל פקד פקדתי יאמינו לו לכאורה מה הכונה בלשון זה דייקא אך יתבאר דהנה בזוהר כתיב וה' פקד את שרה וברחל נאמר ויזכור ה' את רחל כי יצחק הי' מסיטרא דנוקבא נאמר בו פקידה ויוסף הי' מסיטרא דדכורא כתיב בו זכירה וידוע מאמרם ז"ל שגאולת מצרים הי' מסיטרא דנוקבא מחמת שלא הי' גאולה שלימה רק שירה חדשה אבל לעתיד תהי' הגאולה מצד ימין עליון מסיטרא דדכורא נאמר לפניו שיר חדש גם בבנין בית שני נאמר פקידה מחמת שהי' אחרי' שיעבוד ולא היתה גאולה שלימה וסיטרא דנוקבא הוא מצד שמאל בחי' דין הוא צמצום שאין לו התפשטות אבל סיטרא דדכורא ימין הוא התפשטות כאדם שמתפשט א"ע ואינו דואג וחושש לכלום רק יהי' תמיד במדרגה עליונה ולפ"ז יבוארו הכתובים כמין חומר כי למעלה אמר ויאמר אלקים אל משה אהי' אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי' שלחני אליכם ר"ל אהי' אשר אהי' רמז לו גאולה זו וגם גאולת בבל ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי' שלחני כ' היינו גאולה העתידה לבוא בשלימות מסיטרא דדכורא דהוא ימינא ולכך בפ' שאחריו אמר כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק כו' על גאולה העתידה לבוא ב"ב לאמר שתהי' מסיטרא דימין בהתפשטות אבל כאן אמר לו הש"י לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלקי אבותיכם נראה אלי אלקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי ר"ל מה שאני אומר אברהם יצחק ויעקב בפ"א בלי שום התפשטות רק בבחי' צמצום הוא לאמר פקד פקדתי אתכם ר', מחמת שאני צריך לאמר להם פקד פקדת בזה"ל דוקא ופקידה הוא מסיטרא דשמאלא הוא צימצום לכך אני אומר בפ"א אברהם יצחק ויעקב דוקא וגם במדרש הביא לכך נאמר משה משה בלי פסוק טעמים כמו שנושא משא על כתפו והדיבור קשה עליו ומדבר במהירות מחמת שאין לו התפשטות ע"ש והבן והוא לדברינו שתפילין של ראש הארבע פרשיות מונחים בארבעה בתים שהוא בחי' דכורא התפשטות אבל תפילין של יד בחד ביתא שהוא בחי' נוקבא ידכה בחי' צימצום כנ"ל:

ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך ולא ביד חזקה עיין במפרשים שנדחקו בתיבת ולא ביד כו' ונראה דהנה המפרשים העלו בענין חקירת הידיעה והבחירה והעלו דהידיעה אינה מכרחת אבל האמירה היא מכרחת כמ"ש ואילו צדיק ורשע לא קאמר ובזה יתפרש שפיר הפ' כי הוא ית' אמר למשה ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך כו' והנה יקשה כיון שאמר הקב"ה בפי' שהוא יודע שכן יהי' והאמירה הוא מכרחת וא"כ מדוע ענש יענש אח"כ לכך תיכף חזר ואמר הש"י אח"כ ולא ביד חזקה ר"ל אעפ"י שאמרתי שאני יודע הוא לא ביד חזקה בלי הכרחה והברירה עדיין ביד פרעה ואם ימאן ושלחתי את ידי והכיתי כו':

עוד יש לפרש דהנה לכאורה יקשה למה היה צריך הש"י להוציא ישראל בערמה ובהעלמה שצוה לאמר לפרעה דרך שלשת ימים וכי אין ביד הש"י הכח והממשלה להוציאם כרצונו בלי שום מוחה אך צ"ל דהנה ית"ש הבטיח לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול וזה לא הי' באפשר רק באופן הנ"ל כי אם יצאו מעצמם והיו צריכים לגזול הממון ובאמת גזל עכו"ם אסור ע"כ צוה הש"י שיעשו בערמ' שיאמרו שלא ילכו רק דרך שלשת ימים וישאלו איש מאת רעהו כו' וכיון שיבוא לידו בהיתר תו לא צריכים להחזיר דהוה כמו הפקעת הלואתו אבל גזל הוא כמו ויגזול את החנית כו' ולפ"ז יתכן ויתפרש היטיב קישור הכתובים והי' לאחדים כי למעלה אמר ושמעו לקולך כו' ואמרת אליו כו' נלכה נא דרך שלשת ימים ונזבחה כו' ואני ידעתי כו' ולא ביד חזקה ר"ל אבל איני רוצה להוציאם ביד חזקה באין מוחה כנ"ל ואמר הטעם ושלחתי את ידי כו' ונתתי את חן העם הזה כו' ושאלה אשה משכנתה כו' וע"כ אני מצוה להוציאם בדרך העלמה הוא לקיי' הבטחה ואחרי כן יצאו ברכוש וגדול וזה א"א רק באופן הזה דו"ק:

ויקח משה את אשתו כו' וישב ארצה מצרים ויקח את מטה האלקים בידו פירש"י אין מוקדם ומאוחר בתורה ובפ' שאח"כ ויאמר ה' כו' ראה כל המופתים אשר שמתי בידך כתב רש"י ואל תתמה על אשר כתיב שמתי לשון עבר שכן משמעו כשתדבר עמו כבר שמתי בידך ויש לפרש דהנה למעלה כתב ואת המטה הזה תקח בידך כו' והמטה הזה ניתן לו מן השמים אך המטה שעשה אהרן המופתים לפני פרעה והכה בו את היאור הוא מטה של משה שהי' לו מכבר ונתנו לאהרן ועל המטה אלקים הי' נכתב דצ"ך עד"ש כו' והנה כשאמר לו הש"י והמטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות הניח אותו מטה אצל הר האלקים והדר כתיב וישב משה אל יתר חותנו ולפ"ז אין צריך לפרש אין מוקדם ומאוחר בתורה כפירש"י רק וישב ארצה מצרי' וכשבא להר האלקים לקח מטה האלקים שהניח אותו שם כנ"ל ולפ"ז יתכן שפיר שאמר לו הש"י ראה כל המופתי'

אשר שמתי בידך כי במטה האלקים הפעיל הקב"ה שיעשה בו כל האותות והמכות ודו"ק היטיב:

למה הרעותה לעם הזה וכו' ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך וכו' ויאמר ה' אל משה עתה תראה וכו' כי ביד חזקה ישלחם וכו' כבר נתקשו כל מפרשי התורה היתכן אשר משה עבד ד' ידבר כן להשי"ת ועוד מה זה דיקדק בשמך והלא הי' די באמרו ומאז באתי לדבר אל פרעה גם מה זה כפל הלשון ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם אך נראה כוונת הכתוב באמרו ומאז באתי לדבר בשמך דיקדק בשמך אשר כל הכעס של הרשע הזה בעבור הזכרת שמך הרע לעם הזה ועל זה השיב השי"ת למשה עתה תראה כי ביד חזקה ישלחם מארצו הכוונה כי דרך הס"א והקליפה קודם שברת היא מתגברת עד למאוד כמאמר הכתוב לפני שבר גאון וזהו כוונת שמירת הכ"ג למאוד בליל י"כ מחמת כי ביום זה הכ"ג במדרגה גדולה מאוד והרשעה כלה כעשן תכלה ואזי היא מתגברת מאוד ולזה צריך שמירה יתירה וזהו כוונת הכתוב עתה תראה כי ביד חזקה ישלחם ר"ל כאשר יהי' פרעה ביד חזקה ויעז פנים מאוד זה הסימן כי ישלחם ויגרשם מארצו ככתוב לפני שבר גאון ודו"ק:

פרשת וארא

וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם עיין במפרשים שנתחבטו בביאור הכתוב וי"ל דבר זה מבואר שתכלית הטוב בזה העולם הוא השלום כמאמרם ל"מ כו' מחזיק ברכה אלא השלום וכן פירש"י בפ' בחקותי אם אין שלום אין כלום וכן רבים והנה מצינו שאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב אף שהש"י השפיע להם כל הטוב מ"מ השלום הי' חסר מהם כי כל ימיהם היו בגרות וכן פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוה כו' ובזה י"ל מקרא קודש שלפנינו וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב באל שדי ר"ל שיש די באלהותי להשפיע כל הטוב לכל ברי' ואעפ"כ ושמי ה' לא נודעתי להם ר"ל שמי הוי' גימטריא שלום כי השלום הי' נעדר מהם ואעפ"כ לא הרהרו אחרי מדותי וכמו שפירש"י על פסוק וגם הקימותי את בריתי אתם כו' לתת להם את ארץ מגוריהם אשר גרו בה כל ימיהם הי' בירות ולא הרהרו כלום ואתה אמרת תיכף למה הרעות

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם האי וגם אינו מובן דודאי מי ישמע אלא הוא יתברך לבדו בכל קראנו אליו אך י"ל דהנה כתיב בפ' שמות ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה דהנה באמת בני ישראל הי' במצרים במדרגה פחותה ובאמת תחילת צעקתם הי' רק מחמת צער ושעבוד גופם בחומר ובלבני' אך בתוך זעקתם התיישבו בשכלם למה זה צועקים על

עבודת וקושי השעבוד של גופם הלא גם הנשמות הם בשיעבוד גדול ויותר יש לזעוק על רוחניות השעבוד והגלות של הקדושה ואז התחילו לזעוק בלבם על שעבוד הנשמות ועל ביטול עבודת השם וז"ש ויזעקו ותעל שועתם מן העבודה ושוב התחכמו יותר והבינו בשכלם שגם זה לא טובה שע"י שיעבוד וגלות של פרעה יתעוררו א"ע לשוב בתשובה גם זה לא נאה לזרע ישראל שהתעוררת תשובתם לבוא ע"י הרשע כמו פרעה שהוא יקריב את לבם לאביהם שבשמים והתחילו לצעוק ולהתחרט על הצעקה הקודמת וזה לא הי' גלוי מחשבתם ולבם הנשבר כ"א לפניו יתברך שהוא בוחן לבבות ויודע מחשבות אדם וז"ש וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל לפני גלוי אנקת ישראל אשר צועקים על זה אשר מצרי' מעבידי' אותם ר"ל שמצרים יהי' הגורמי' לקרב ולעורר את ישראל לעבודתו ית"ש ועי"ז יחזרו בתשובה וזה מאד הי' צר להם לכן אזכור את בריתי ר"ל ראוי להם שאזכור זכרון הברית הדביקות הגדולה שהי' ביני לאבותיהם הק' ואותו הברית אזכור ואשפיע להם ואגאל אותם:

וגם אני שמעתי את כו' אשר מצרים מעבידים אותם כו' הנה יש לדקדק דהוי לי' לכתוב וגם שמעתי כמו בפסוק וגם הקימותי וכו' וגם אשר מצרי' מעבידי' אותם הוא מיותר כי בפ' שמות כתיב בפשוט וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים וגומר והי' לכתוב שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור וכו' והנראה בעזהש"י דהנה איתא בזוה"ק רשב"י אמר אנא סימנא בעלמא ונראה לי בעז"ה דתכלית עבדות השם הוא בכל דבר לעשות נחת רוח ליוצרנו לא בשביל תשלום גמול אפי' עולם הבא וזה ענין יקר והנה איתא בגמרא ברכות פרק שני ר' אלכסנדראי בתר צלותי' הוה מצלי ואמר רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות יה"ר מלפניך שתצילני מידם ונשוב לעשות חקי רצונך בלבב שלם והנה כשאדם עובד להשם וחושב להנאת עצמו הוי כעובד את עצמו ג"כ וי"ל הפשט גלוי וידוע שרצוננו לעשות רצונך היינו כל מעשינו ותנועתינו הכל רק לשם שמים ומי מעכב שאור וכו' יהי רצון וכו' ולפי"ז יש לומר הפשט וגם אני שמעתי היינו כי במצרים מחמת השעבוד לא הי' יכולי' לעבוד להשם לבד בכל לב בלי שום הנאת עצמו והיינו וגם אני שעובדים אותי ג"כ שמעתי את נאקת וכו' אשר מצרי' מעבידי' אותם היינו שגורמי' להם שעובדי' את עצמם ג"כ וזה נרמז בתיבת אותם ואזכור את בריתי כדי להציל מידם:

וידבר משה אל ה' הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, והקושיא מפורסמת הלא כתיב למעלה טעם למה בני ישראל לא שמעו מחמת קוצר רוח ועבודה קשה אבל פרעה ישמע אליו אך הנראה כי שמעתי מאמו"ר על פ' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע

אלי פרעה כי משה רבינו הי' במדרגה אשר מגודל ההתלהבות הי' כמעט מגמגם ולזה לא שמע פרעה לשונו כי הוא הי' מס"א וזה כוונת הכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ר"ל מקוצר דעתם כי הי' משוקעים ר"ל בגודל הגשמיות ולזה ניחא הק"ו הן בני ישראל לא שמעו אלי אשר זרע קודש בני אבות הקדושים ומחמת גשמותם אינם מבינים ואיך ישמע אלי פרעה שהוא מס"א גמירא ולזה השיבו השי"ת אתה תדבר וכו' ואהרן אחיך אשר הוא במדרגה נמוכה ממך ויכול להקטין ולהשפיל עצמו כפי הבנתם יהי' נביאך ודו"ק:

ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך כו' איתא במדרש הה"ד שאו שערי' ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד למה נקרא שמו מלך הכבוד שחלק מכבודו ליראיו מלך בשר ודם אינם נקראים בשמו אבל הקב"ה קרא למשה אלקי' כשמו כמ"ש ראה נתתיך אלהים כו' דהשורש הדבר דהשערים ופתחים של האהל המה הצדיקים שבדור דבודאי אין אנו משיגים הבורא יתברך לא מחסידותו וגדלותו וידו הגדולה והתקיפה וגבורותיו הק' וכל צרכי כנס"י עי"ז ניכר גדולת הבורא כל אשר יש משגיח ושופט בארץ והמה הפותחים שערים ופתחים עליונים להריק שפע וברכה וכנס"י ושערים נקראו הצדיקים גדולים והקטנים נקראו פתחי עולם והקב"ה נותן כחו לצדיקים וחלק מכבודו להם מי זה מלך הכבוד ה' צבאות ר"ל אות הוא בצבא דילי' ר"ל שאף הקב"ה נותן כח וגדולה להצדיקים אעפ"כ הם מיחסים הכח לשמו יתברך ויודעים שאין זה כחם רק של הש"י אבל א"ה כשנותן להם איזה כבוד אז מכחישין כח וגבורה של מעלה אבל בצבא דילי' הוא צבאות ישראל הוא אות שהוא מלך הכבוד אף שחלק להם מכבודו (חסר תשלום המאמר):

ויאמר משה לפרעה התפאר אלי למתי אעתיר לך ויאמר למחר פירש"י התפלל היום שיכרתו למחר כו' לכאורה מנ"ל לרש"י זה אף דלשון הפסוק מורה על זה קשה על פרעה גופי' שקיבל על עצמו להיות מעונה ביסורים עוד יום אחד על לא דבר אך י"ל באמת פרעה לא האמין בנבואת משה רבינו והי' חושב בדעתו שמשה מפי עצמו אומר כל הדברים לכך רצה משה להראות לו שהוא נביאו נאמן ביתו ככל היוצא מפיו כן מקיים הוא יתברך כחפצו ורצונו של משה וז"ש משה לפרעה התפאר עלי ר"ל תן לי איזה נסיון והתפארות שתבחן אם כנים דברי וזה שהתחכם פרעה ובחר לעצמו על הזמן שיסורו על מחר ובאמת זהו התפארות גדול שיתפלל היו' שיכרתו למחר דהנה באמת כל איש ישראל אשר הוא בצרה ח"ו כשמתפלל אליו ית"ש ומעורר רחמיו אז תיכף נחלץ מצרה כיון שהרחמים גוברים והדינים נמתקים אז ממילא מיד נסתלק הצער ואי אפשר

להתעכב יותר וזהו שהראה לו משה שמה שיסיר ה' מעם פרעה מכת הצפרדעי' לא הוא בשביל שנתמלא רחמי' על פרעה ובאמת כתיב באבוד רשעי' רנה אלא שהקב"ה עושה חפצו ורצונו של משה שהתפלל עבורם כדי שימולא ויקוי' תפלתו ולא יהי' תפלתו ודיבורו ריקם וז"ש משה כדבריך שאתפלל היום ואקבע זמן על מחר ומזה תראה שהקב"ה עושה רצוני ויכבוש את ישועתו עד יום מחר עבורי כאשר אקבע הזמן ומזה תדע שאני נאמן ביתו והוא באמת התפארות גדול שמתוך זה הנסיון ניכר חשיבות משה ועיין בספר אור החיים שדיבר קצת מזה:

פרשת בא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וכו' ולמען תספר באזני וכו' וידעת וכו' ויבוא משה ואהרן וכו' עד מתי מאנת לענות מפני שלח עמי ויעבדוני הנה רבו בכאן הדקדוקי' א' מה שמקשה בזוהר לכתוב לך אל פרעה עוד יש דיקדוק ששמעתי למען תספר וכו' וידעת הלא המספר יודע ולכתוב וידעו עוד קשה לי דיקדוק עד מתי מאנת לענות מפני הלא השם כיבד את לב פרעה ובעז"ה נ"ל כך דהנה בפרשה זו כתיב דבר נא באזני העם וישאלו איש כו' ויתן ד' את חן כו' ובפרשה דלקמן כתיב והי' נתן את חן העם בעיני מצרים וכו' וינצלו את מצרים לכאורה צריך להבין למה נשתנה הלשון דכאן כתיב ויתן ולקמן כתיב וד' נתן וגם תיבת וינצלו את מצרים צריך ביאור אמת בגמרא דרשו חז"ל עשאום כמצודה כו' כמצולה וכו' והנראה כך דבזה"ק מביא שהקשה ר' אלעזר את ר' שמעון לענין מה הביא הקב"ה את ישראל בגלות מצרים והיינו לענין מה גלות ולענין מה במצרים והשיב ר' שמעון שר' אלעזר ידרוש על זה ודרש סודות וכפי הנגלה הוא כך שהי' ישראל במדרגה גדולה עליונה תיכף מאת שבא א"א והוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב ויעקב הוליד י"ב שבטים וכו' ונתפשט הקדושה עליה' ורצה השי"ת שלא יפלו ישראל ממדרגת' לכך הביאם למצרים שהיו שונאים המצרים את ישראל מאוד הן אנשי מצרים הן נשי מצריים והיו ישראל מרוחקים מהם בלתי שום קרבות ולא היו מזיקים לישראל כי לא נפלו מקדושתם כלל ובתוך כך שלם עון האמורי ועלו ממצרים ובאו לארץ ישראל עיי"ש והנה לכאורה קשה שישראל שאלו ממצרים כלי כסף וכו' הלא שאלה הדרא ובאמת לא החזירו להם אך לא קשה כיון שהש"י צוה שישאלו הנה הש"י אומר לי הכסף ולי הזהב והאמת שהכל שלו וכרצונו כן הוא ומצינו לומר עוד בעה"ש שעשו ישראל כדין כי איתא בחושן משפט שהשואל כלי בטובתו היינו שאומר השאילני כנדבת לבך שלא כדרך המשאילין כי אם כפי נדבת לבך ורצונך אזי אינו צריך להחזיר החפץ ומשתמש בו לעול' והנה באמת שהמצרים היו שונאים לישראל יותר מכל

האומות כפי דברי ר' אלעזר ב"ר שמעון הנ"ל וא"כ לא הוה שום הוה אמינא שישאלו להם ואפי' שוה פרוטה ומה ששאלו הי' כי הש"י נתן חן לישראל בעיני המצרים ונדב לבם שישאלו והי' שלא כדרך המשאילין כי לפי דרך המשאילין לא הי' משאילים כלל רק שהשם נתן בלבם שישאלו ברוב נדבת לבם וכפי מאחז"ל כשהיו ישראל מבקש כלי א' היו מצרי אומר עול שנים כי הש"י נתן כל כך נדבת לב בלבם ולפ"ז שפיר עשו ישראל שלא החזירו להם וה' משתמשי' בהם לעולם ולפ"ז נראה לומר הפשט כך וד' נתן את חן העם וכו' וישאילום והיינו שהשם נדב לבם שישאלו והי' שלא כדרך המשאילין וכנ"ל ולכך וינצלו את מצרים שריקו אותם כמו שמפרש התרגום והיינו שלא החזירו להם מה ששאלו כלי כסף וכו' עוד נראה לומר כי על תיבת וישאילום שהוא לכאורה מיותר דרשו בגמרא שהשאילו בעל כרחם א"ד בעל כרחם דמצרים וא"ד בע"כ דישראל משום משוי ואפשר לומר דמצינו שכלי שנשתמש בו גוי צריך טבילה כדאיתא גבי כלי מדין והנה ישראל לא רצו להשאיל מהם כ"כ כי הי' קשה להם כי רוח טומאה ששור' על כלי של גוי זה הי' לישראל משוי ובאמת זה הי' אם הי' משאילים בפשוט אבל האמת שהמצרי' לא היו משאילים בפשוט רק שהש"י נתן חן א"כ היה זה הקדושה שורה על כל הכלים ג"כ וינצלו את מצרים היינו שהפשיטו כח הטומאה בנקל והנה לכאור' צריך לעיין על מה שכתוב שלח עמי ויעבדוני הנה תיבת שלח נקוד בפתח תחת השין והלמד ועל מה לא כתוב שלח בשבא תחת השין כמו ציווי אחר ומצינו כמה פעמים בתורה הקדושה בענין זה שלח עמי הכל בנקוד פתח תחת השין והנראה בעה"י דהנה בדבר ה' שמים נעשו וכו' ואם הי' אומר הש"י בדרך צווי שלח היינו בניקוד שב"א תחת השין אזי תיכף הי' פרעה מוכרח לשלח והנה הבורא ב"ה רצה להתעולל במצרים ולעשות אותות ומופתים והכל באמת וביושר לכך אמר הש"י ב"ה לשון שלח בניקוד פתח תחת השין שהוא מקור שהמשמעות שיתגלגל הדבר שישלח את ישראל כמו בשלח פרעה והנה בעזרת השם נראה לי שמה שאמר הש"י ב"ה וישאלו ממצרים כלי כסף וכו' זה הדיבור עשה חן להעם בעיני מצרים כי הש"י יהיה שמו הגדול מבורך לעול' ולעולמי עולמי הכל יכול והנה מצינו בגמרא גבי ד' עלו לפרדס וכו' שאחר שמע שובו בנים שובבים חוץ מאחר והי' סבור שאין לו תקוה ר"ל ובאמת אם הי' נכנע לפני הבורא ב"ה והש"י אוהב הכנעת האד' כמו שמצינו גבי אחאב יען כי נכנע אחאב וכו' ונתבטל הגזירה על אחאב כי ע"י הכנעה נדבק בהבורא ב"ה ואף אם נגזר איזה ענין רע נתבטל נמצא נוכל לפרש הפסוקי' כך ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ופירש"י ז"ל והתרה בו ולכאור' מנין לרש"י זה רק שרש"י הי' קשה לו ג"כ הול"ל לך אל פרעה ותיבת בא מרמז בא אתרה

או בו אתר' עוד נראה לתרץ דלכך כתיב תיבת בא כי ביאה מרמז על הקדוש' ויציאה בהיפך ר"ל ונוכל לפרש כך דמשה הי' מתיירא שלא יזיק לקדושתו במה שילך אל פרעה כי אחרי כל האותות שהי' עד עכשיו ולא נשבר לב פרעה כי הי' רשע גדול ושלא יזיק לקדושת משה כמו שמצינו שאלישע לא רצה להסתכל ביור' לכך אמר השם ב"ה למשה בא אל פרעה היינו שזה יהי' ביאה לא יציאה שלא יזיק לקדושתך כי אני הכבדתי את לבו א"כ הוא כח שלי ואתה תכוון לכח שלי וא"כ הגם שהי' רשע גדול פרעה לא יזיק למשה כי הי' כח הש"י שכיבד את לב פרעה ואת לב וכו' ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וכו' וידעת היינו עפ"י דאיתא בגמרא תורה חוזרת על אכסני' היינו וידעת עד סוף כל הדורות ויבא משה ואהרן וכו' עד מתי מאנ' היינו שהגם שידעו שהשם כיבד את לב פרעה אמרו לפרעה עכ"פ עד מתי אינך רוצה להיות נכנע מפני הש"י כי על זה לא כיבד הש"י את לב פרעה שלא יהי' נכנע רק שלא ישלח את ישראל עד גמר העשרה מופתים לכך אמר עד מתי מאנת לענות מפני היינו הכנעה שלח עמי והיינו דע"י הכנעה הי' נתגלגל הדבר שישלח עמי ויעבדוני:

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה הכפל הוא מבואר לכל וי"ל עד"ז בהיות ראוי לתת טעם בצירופי הוי' חודש ניסן הצירוף כסדר יוצא מהפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ ובחודש תשרי הצירוף בהיפך אותיות הוי' יוצא מפסוק והי' אם כו' רק שורש הדבר צירוף חודש ניסן הוא בסוד אור ישר וצירוף חודש תשרי הוא בסוד אור חוזר כידוע והובא בספרים כי גאולתינו ופדות נפשינו ממצרים בחודש המעותד לעשיית הנסים הוא חודש ניסן כשמו כן הוא מקור הניסים הי' באותו פעם באתערותא דלעילא לבד כאשר מעיד הכתוב כי לא הי' אתערותא דלתתא באמרו ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר מקודם ואת ערום וערי' ומחמת שתי דמי' דם פסח ודם מילה נגאלו בהתעוררת יחוד עליון כנודע ומזה נתפשט גאולתנו מעילא לתתא לכך נכתב הצירוף הנ"ל ישמחו השמים ותגל הארץ ישמחו השמים היינו יחוד וזיווג עליון ותגל הארץ גילת אף רנן קהילת יעקב כנס"י וחודש ניסן הגאולה אשר בו נקרא' בלשון נוקבא שירה חדשה מחמת היותה מסיטרא דנוקבא ע"י התעוררת דלעילא ע"ד אשה כי תזריע כו' איש מזריע תחלה כו' אמנם בהגיע עת דודים פדות נפשנו מגלות האחרון המורה ע"ז צירוף חודש תשרי כנ"ל יהי' באתערותא דלתתא בחמלת ה' עלינו יעורר את לבבינו בתשובה שלימה ובבקשה שטוחה לפדות אותנו פדות הגוף והנפש מכל מיני שעבודי' וביותר משעבוד יצה"ר שאור שבעיסה המחמץ אותנו יקשב ה' וישמע ויקים את סכת דוד הנופלת לכן הצירוף בהיפך אותיות כנ"ל והגאולה אשר בו נקרא בלשון

זכר שיר חדש תשמע ותבין כי מאיש לוקחה זאת מסיטרא דדכורא בהתעוררת דלתתא ע"ד הנ"ל ובדברינו אלה נוכל בעזה"ש לפרש דרז"ל ר"א ור"י במחלוקתם במס' ר"ה ר"א אומר בניסן נגאלו ובתשרי עתידין לגאול ור"י אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאול אלו ואלו דברי אלקים חיים ושניהם לדבר א' נתכוונו בדיוק בדברי ר"א באמרו בתשרי עתידין לגאול תוכן כוונתו לאו דווקא בחודש תשרי ויהי' הגאולה בניסן התחדשות גאול' לעולמים אך יהי' בבחי' חודש תשרי יהי' באתערותא דלתתא כנ"ל ור"י גילה לנו כי יהי' בחודש ניסן דוקא ואינו מחולק עם ר"א בענין התעוררת ומא"ח ומא"ח ול"כ והנה כן דרכי הצדיקים המתהלכים לפני אלקים זה דרכם בקודש עוסקים בעבודתם ופעולתם בכשרון לטובת הכלל וחפצים בתקוני דורם שיופיע ה' עליה' לעיני כל חי לקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו יכנס מירכתי ארץ המה מדריכי יושר בכל דור ודור לעורר את לבבינו כנ"ל בתשובה שלימה ושתהיה הגאולה כנ"ל ונאמר לפניו שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו שיר בלשון זכר כנ"ל ומה נכבדו ואמתי' דברי רז"ל ע"פ החודש הזה בדרשתם ז"ל תהי' מסורה בידכם דייקא כי צדיקים בכל דו"ד יש לאל ידם לעשות זאת הן בהתעוררות הנ"ל והן בתכילתם הזכה הבוקעים למעלה אך בראותם כי עדיין אינו מגיע עת דודים הנ"ל לעורר גאולה שלימה בחודש ניסן ומושבעים המה בדחיקת הקץ מזה לא ינוחו ידם לעורר, עכ"פ חדושי ניסים ממקור הניסים הוא חודש הזה שיהי' בכל חדשי השנה התחדשות ניסים בכל עת שיהי' צריכים ומעוררים רחמים גמורים וחסדים גדולים על כללות ישראל ע"ד כימי צאתך מאר"מ אראנו נפלאות וכבר דברנו מזה במ"א נפלאות נו"ן פלאות משאר החמישים שבמצרים לא הי' כ"א במ"ט שערים כידוע וע"ד הוסיף משה יום א' מדעתו כאשר הארכנו מזה במ"א למביני מדע להבין את זאת בטוב טעם ודעת ובהתעוררת רחמים הנ"ל מצב ומעמד אחב"י בגלות המר להגן עליהם מכל רע ולהשפיע עליה' כ"ט ועתה נבוא לפרש הפסוק הנ"ל החודש הזה לכם ראש חדשים היינו חודש מכונה בלשון נקבה הזה יהי' נקרא בלשון זכר זה היינו יהי' הגאולה שלימ' מסיטרא דדכורא כנ"ל לכם בידכ' הוא מסורה לפעול כל זאת בחודש הזה ראש חדשים ראשון לכל התחדשו' נסים בעול' את' תעוררו את לבבי ב"י להחיש להם פדות נפשם ואם עדיין לא הגיע הקץ מזה אל תנח ידכם ראשון הוא לכם לחדשי השנה לעורר עליהם ממקור הנסים התחדשות רחמים גמורים וחסדים גדולים בכל עת בכל חדשי השנה כנ"ל.

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה דהנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות והקשה בזוה"ק הלא בחד יומא נפקי ומה כימי עוד דיקדוק

דהול"ל אראך אך הענין דהנה באברהם אברהם וכן ביצחק יצחק ובכולם כתיב פסיק טעמא אבל במשה לא כתיב פסיק טעמא והענין הוא דהנה ארז"ל ביצ"מ בכל יום יהי' בעינך כחדשים כאילו היום יציאת מצרים דהנה העובד השם צריך בכל פעם לבוא לידי התחדשות דאל"כ העבדות אצלו כרגילות והרגל נעשה טבע וזה מה שפירשתי וישא יעקב רגליו היינו שיעקב הרים והגביה הרגליות שלו ונדמה לו כאילו היום הוא מתחיל לעבוד הבורא ית"ש ונמצא שהוא אצלו שפל ונבזה תמיד שלא התחיל בשום פעם לעבוד את ה' וגם משרע"ה הי' בבחי' זו שהי' עני' מאד ומשה גי' רצון ובכל פעם הי' לו התחדשות ורצון חדש לעבודת ה' וזה משה משה שלא נכתב פסיק טעמא כי בכל עת הי' מוסיף אומץ והתחדשות בהרצון והנה בכל עת וזמן יש באדם בחי' יצי"מ כמ"ש שלח אותו' ומופתים בתוככי מצרים בתוך לא נאמר אלא בתוככי לומר לך שבכ"א יש בחי' יצ"מ וכן בחי' ירושלים ג"כ יש בכ' כמ"ש בתוי'ככי ירושלים וזכ"ה כימי צאתך ממצרים כשיעור הימים שאתה יוצא בכ"פ ממצרים שנדמה לו כאילו היום יצאת ממצרים ויש לך התחדש. בכל פעם ובאם יהי' לך מדרגה זו אראנו נפלאות ע"כ לא כתיב אראך כי מי שהוא במדרגה זו הוא אצלו בשפלות גדול וכאין הוא נחשב אצלו בחי' מה ולא שייך לומר דבר שהוא אין בלשון נוכח אראך רק אראנו וזה שארז"ל ע"כ זה אלי ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל כי אז הי' להם התחדשות ראשונה בלי שום רגילות כלל ע"כ ראו מה שראו והבן כי מי שמסתכל בענין אחד הראי' נחלשת אצלו כידוע וזה פי' החודש הזה לכם ראש חדשים ההתחדשות של זה אלי ואנוהו הוא עבודת הבורא הוא ראשי' וחשיבות של כל התחדשות וכיון שיהי' לכם התחדשות הזה אזי ראשון הוא לכם לחדשי השנה ויתחדש עליכם גזירות טובות לכל השנה:

וינצלו את מצרים' פליגי בה אמוראי בגמרא ר"א ור"ל ח"א עשאהו כמצולה שאין בה דגים וח"א כמצודה שאין בה דגן להבין במה פליגי דהנה ארבע יסודות יש מים אש רוח עפר ויסוד המים היא היותר רוחני מכל היסודות שהד' יסודות הן כנגד ד' אותיות שם הוי' ב"ה ויסוד המים כנגד היוד הוא חכמה ויסוד אש נגד ה"א ראשו,' ויסוד רוח נגד הוא"ו ויסוד עפר נגד ה' אחרונה ע"כ נצטויינו שחיטה בכל בהמה וחי' חוץ מדגים שאין טעונים שחיטה שהשחיטה הוא לפשוט נפש הבהמיות שבו שלולא זאת הי' האדם נגרר אחריהם באכול אותם והי' הוא כאחד מהם והדגי' שהם רק ביסוד המים והוא רוחני מאד לא טעון תיקון כלל ע"כ העופות די בסימן אחד שנבראו מן הרקק היינו מיסוד המים ויסוד עפר ואותו חלק מיסוד מים אין טעון שחיטה כדגים וי"ל שזהו הפלוגתא דמאן דאמר כמצולה שאין בה דגי' היינו שהוציאו משם נפש הרוחנית הם ניצוצים הקדושים

שהיו שם וזה כמצולה שאין בה דגים שמשכו מה' הדבר היותר רוחני והם נ"ק ומאן דאמר כמצודה שאין בה דגן היינו שהוציאו משם גם נפש החומרית שלהם שגם ערב רב עלה אתם וזה כמצודה שאין בה דגן דדגן הוא מאכל גשמים הבא מהיסוד עפר והבן: **קדש** לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא נ"ל לפרש בדרך זה בהקדי' מה שדברנו מזה במקום אחר על פסו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי בהיות לגודל תשוקת הבורא יתברך ויתעלה לקדש אומה הישראלית קדשם והבדילם מכל האומות במעלות יתרונות לא זו בלבד הופיע אור יפעת יקרת קדושתם בהיותם עוסקים בתורה ובמצות המיוחדות להם לבדם שואף זורח קדושתם בכל העולמות אף זו בעשותם דברים גשמים השוה לכל מין האנושי אכילה ושתיה וכדומה מתאות הגשמים ככל הגוים אשר סביבותם להב קדושתם עולה ג"כ לרום מפאת מחשבותם הטהורות וכוונתם הרצויות המה המעלים ניצוצות הנפזרים למקורן ושורשן מחשבותם הנ"ל עושים פרי הטוב לשם שמים יתעלה ויתרומם בכל עסקיהם הגשמי' הנ"ל והוא מדויק בפסוק הנ"ל מן העמים להיות לי דייקא בעשות דברים הגשמיים כשאר העמי' ואתם לי הכל פרי מחשבותם לי לשמי ואחרי הודיע לנו את כל זאת קדושת וטהרת מחשבות ישראל מדריכי' בדרך זה שכר' אתם על פרי מחשבותם לפתוח שערי רחמי' ולעורר כל מיני רחמנות ישועות ונחמות על אחב"י הצריכי' לזה בהיותם נותנים תענוגים ושעשועים למעלה בכל עסקיהם ומחשבותם בוקעת לרום ומורידי' עי"ז שפע רב ממקור העליון וידוע כי המחשבו' מכונ' בשם בכור כי המחשב' בכור וראשי' לכל המעש' ע"ד סוף מעשה במחשב' תחילה ופטר הוא פתיח' ע"ד יפטירו בשפה כו' גם זאת מודעת כי דברים הגשמיים מכונים בשם בהמה ע"ד מאז"ל שלשה כב"א ושלשה כבהמה אוכלים ושותים וכו' ועסק התורה והמצות בטוב טעם ודעת הוא מכונה בשם אדם להיות זאת מעו' לאדם ע"ד אדם אתם כו' אתם קרוי' אדם ועתה נבוא לפרש הפסוק אשר התחלנו קדש לי כל בכור היינו ע"ד הנ"ל לקדש ולטהר כל המחשבות לי לשמי בכוונה הרצוי' כנ"ל תפעול בזה פטר כל רחם בבני ישראל תפתח ותתעורר כל מיני רחמנות הנצרכים לבני ישראל לתת לכל איש די פרנסתו ולכל גוי' וגוי' די מחסורה באדם ובבהמה לי הוא בעסקך בעסקי' שונות הן בחי' אדם והן בחי' בהמה כנ"ל הכל לי לשמי הוא ובהיותך כלי מוכשר בזה תוכל לפעול כל הצורך הנאות וישועות בקרב הארץ לכללות אחב"י ובהמשך זה פירשנו הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ אחרי כי גבהו דרכי בני ישראל בטוב מעללם וקדושת מחשבותיהם בדרך הנ"ל חבה יתירה נודעת להם מאתו יתברך וייעד להם שכרם חלף עבודתם הקדושה בהיות כל מעבדיהם ומחשבותיה'

לשמו יתברך גם בעסקיהם במיני ארצות ודברים הגשמיי' לכן יהיו כאוצר חביב וכלי חמדה להבורא ית"ב ובהם בחר מכל העמים אשר על פני האדמה ונועם אמרותיו והייתם לי סגולה מכל העמים בעבור זה כל תשוקתי וחפצי בכם מכל העמים כי לי כל הארץ כל ארציות וגשמיות אשר אתם עוסקים הכל לי לשמי לכן בחרתי בכם לסגולה:

ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה והנה ארבע תיבות האלו הזאת למועדה מימי' ימימה ר"ת מילה והענין הוא כך כי גאולת מצרים לא היתה גאולה שלימה כי הגאולת מצרים הזאת לא הי' מחמת אתערותא דלתתא כמ"ש ואת ערום וערי' בלא מצות ונאמר או הנסה אלהי' לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי אלא הגאולה היתה מכח אתערותא דלעילא כאשר ה' נשבע לאבותינו ואתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא דהיינו תשובה ומע"ט הוא בבחי' נוקבא ואין הדבר יוכל להיותו בשלימות וגם אין בחי' זו גאולה שלימה להעביר ממשלת זדון מן הארץ כבחי' דכורא כידוע אשה מזרעת תחלה וזהו אתערותא דלתתא ע"י התורה יולדת בבחי' זכר איש מזריע תחלה אתערותא דלעילא יולדת בחי' נקבה וזאת אמר פרעה למשה כשאמר לו משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו וכו' אמר לו פרעה למה אתם יוצאים כולכם ממצרים שאתם סוברים שיהי' גאולה שלימה אני אומר לכם שעכשיו לא יהי' גאולה שלימה להעביר ממשלת זדון מן הארץ ראו כי רעה נגד פניכם ר"ל שעוד יש רעה נגד הטוב כידוע את זה לעומת זה עשה אלהים ובשביל כן שבמצרים לא היתה גאולה שלימה שלא הי' אתערותא דלתתא נקרא חג הפסח בשם שבת כמ"ש ממחרת השבת כמו שבת הוא בלא אתערותא דלתתא ולא תלוי' בנו אבל כל המועדים תלוים בנו כמו שאנו קובעי' זמן שלהם והנה ידוע ישראל מפרנסין אביהם שבשמים ע"י תורה ומע"ט וזהו שרימז לנו התוה"ק בפסוק ושמרת את החוקה וחק לשון פרנסה כידוע ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה היינו שתשמור הפרנס' שתראה שיהי' ישראל מפרנסי' לאביהן שבשמי' ע"י תורה ומע"ט שיהי' אתערותא דלתתא וזה שנאמר הזאת למועד' מימים ימימה ר"ת מילה היינו כשיה' אתערותא דלתתא ע"י תורה ומע"ט אז יהי' בחי' זכר ויהי' גאולה שלימה להעביר ממשלת ודון מן הארץ:

פרשת בשלח

ויהי בשלח פרעה וכו' ולא נחם וכו' כי קרוב הוא כי אמר כו' הנה אי תיבת כי היא נתינת טעם בלשון דהא כי קרוב ונח לשוב למצרים הי' לכתוב כי קרוב הוא ואמר אלקים וכו' מה כי אמר אלקים ועוד קשה מה ענין הסמיכות לזה בשלח פרעה וכן ולא נחם כו' הלא בפרשת בא כתיב שיצאו ישראל ממצרים ובאו לסכות והנה בעזרת הבורא ב"ה נוכל

לפרש כך דהנה יש לדקדק עוד לקמן ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ופירש"י ז"ל למדנו שהי' משה מאריך בתפלה ומה נועם למצוא הרמז בתורה שהי' משה מאריך בתפילה אפשר בפשוט ג"כ נוכל לפרש כי מצינו שאמר משה ה' ילחם כו' ואתם תחרישון המשמעות אתם תחרישון ואני אתפלל עוד נוכל לפרש בע"ה דהנה האוה"ח הקשה ג"כ על פסוק זה מה תצעק אלי כי אל מי יצעק אם לא לה' יתברך עיי"ש והנראה בעז"ה דהנה בזוהר שמות על פסוק ויזעקו בני ישראל וכו' אמר ר' יצחק זעקה וצעקה ענין אחד והיינו שצועק בלב ואינו אומר כלום ואמר ר' יהודה הילכך צעקה גדולה מהכל והנה בעת שראו ישראל והנה מצרים נוסע וכו' היו מתיראים מאד ומה גם לדברי רז"ל מצרים נוסע בלשון יחיד קאי על שר של מצרים והנה נוכל לומר שהי' מתיראים לבל יפול במחשבתם שום ענין מחשבת פסול והנה באמת שמשה אמר להם אל תיראו וכו' והנה אם ה' אמר לו כך הי' לו לומר כה אמר ה' אך י"ל כי הי' מובטח כי הש"י אמר לו בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה א"כ הי' מובטח בוודאי שהשם יצילם ויקיים הבטחתו ונעבוד אותו על הר סיני הגם שהי' שר של מצרים נוסע אחריהם לעזור למצרים הי' למשה רבינו יותר התאמצות כי ודאי כיון שה' נתן להם המדרגה לראות השר שנוסע מסתמא היינו להודיע שהמצרים אין להם שום כח להרע לישראל רק שהשר נוסע לעזור להם ולא יהי' יוכל להזיק לישראל כלל שאפילו שום תחבולה אין צריכים לעשות נגדו ועוד שהש"י יתן כח שמשה יכניע את השר ועוד בפשוט כיון שהמצרים נסע אצלם השר לעזור להם והנה חלק ה' עמו אזי בוודאי יעזור הש"י לעמו ובזה הראה ה' רחמיו שנתן מדרגה לראות השר של מצרים שנוסע והנה הישראל כשראו השר היו מתיראים שלא יקטרג עליהם השר ונוכל לומר לכך צעקו אל ה' כי תפילה אפשר לקטרג עליו ר"ל כי יש מלאכים שמריחים בתפלות כדאיתא בספרים אמנם צעקה בלב הוא עוד יש לומר כיון שצעקה גדולה משאר תפלה כנ"ל לכך כתיב ויצעקו כי תפסו המדרגה שהוא יותר עליונה היינו צעקה ואמר להם משה אל תיראו היינו שאל ימשכו על עצמם יראה רעה ואמר להם התיצבו וכו' והנה משה רבינו הגם שהחזיק את לב ישראל כאשר הוא האמת עם כל זה לא מנע א"ע מלהתפלל רק שלא יהי' שום קטרוג על התפלה עשה בהצנע והי' עושה כמדבר עם ישראל ומבשר להם בשורות טובות ובתוכו הי' התפלה לה' שהתפלל והיינו התיצבו וראו את ישועת ה' והיה כמבשר ובתוכו תפלה לה' שהשם יושיע ואמר אשר יעשה לכם היינו עהר וועט טיהן ובתוכו כוונתו הי' עהר זאל טיהן וכן ה' ילחם וכו' עהר וועט שטרייטין וכוונתו הי' עהר זאל שטרייטען היינו תפלה וא"כ לא הי' באפשר להיות קטרוג כי הי' בהצנע

והנה זה הענין היינו צעקה כי אינו אומר בשעת צעקה הגם שאמר בשורה טובה לישראל בכ"כ ענין תפלה לא הי' אומר רק בלב הי' כוונתו ולזאת אמר הש"י מה תצעק אלי וכו' והיינו דבדרך משל לבקש ממלך בשר ודם טובה על בנו של מלך אף אם המבקש אינו חשוב כל כך ג"כ פועל מכ"ש אם המבקש הוא רחימא דמלכא הגם שמדבר עבורו דבר טוב ג"כ פועל ואמר הש"י מה תצעק אלי והיינו דבר אל בני ישראל כי עבור בני ישראל לטובה יכול אתה לפעול בדבור פשוט ואין צריך צעקה רק בפשוט דבר אל בני ישראל וכו' ומשה שהי' עניו מאד הי' נראה בעיניו שצריך צעקה על ענין זה כי הי' מחזיק א"ע לפשוט ויסעו היינו שיסעו כדרכם וגם על הים ומתורץ קושית האוה"ח וגם רש"י ז"ל מה שאומר למדנו שהי' משה עומד ומאריך בתפילה:

ואתה הרם את מטך וכו' נוכל לפרש כפי מה שאי' בס' נועם אלימלך של אמו"ר על פסוק מה זה בידך ויאמר מטה היינו שהש"י שאל מה ענין עסק שעוסק משה יותר ואמר מטה היינו הכנעה ע"ש והנה הים אמר בדעתו שהו' נברא קודם משה רבינו ואמר הש"י הרם את מטך היינו לזה צריך רת ברות נגד הים ולא הכנעה נגד הים וכמאמר חז"ל נחזור לענייננו ונוכל לפרש הפסוק ויהי בשלח פרעה וכו' כי מצינו בפ' בא שאמר הש"י בא אל פרעה כי אני וכו' למען שתי אותותי אלה וכו' ולמען תספר באזני בנך וכו' וידעתם כי אני ה' וטוב לפרש כי הש"י ב"ה עשה באמת וביושר ושלא יהי' קשה וכי בשביל לספר באזני וכו' הכה את פרעה והאמת הוא כך כי פרעה היה רשע גמור ומה שלא רצה לשלח את ישראל לכך היה מחויב ללקות ואח"כ מה שהשם הכביד את לב פרעה מסתמא מדברים מפרשי התורה מזה ובעז"ה אפרש ג"כ כיד ה' הטובה עלי כי כשיבא משיח צדקינו ב"ב יתוקן אויר העולם כדאי' בספרי' ויהי' התפשטות הקדושה עד אין שיעור והנה אם לא בשביל רשעת פרעה ועמו יכולים היו ישראל במצרים לפעול כל כך התגברות קדושה עד אין שיעור והי' תיכף גאולה שלימה רק בשביל רשעת מצרים פרעה ועמו לא הניחו שיתגברו קדושת ישראל כל כך וא"כ היה על ידי זה שעבוד מלכיות אח"כ עד כי יבוא משיח צדקינו ב"ב ויתרבה הדעת כמו שכתוב כי מלאה הארץ דעה את ה' כו' ויתרבה האמונה בבורא ב"ה ועד שיבוא משיח צדקינו ב"ב צריך לספר יציאת מצרים שיתרבה הידיעה כמ"ש ולמען תספר באזני בנך וכו' אשר התעללתי ואת אותותי וכו' וידעתם כי אני ה' וא"כ שפיר נלקה פרעה בכל האותות הידועי' כדי שנספר באזני בנינו וכו' כמו שכתוב כי פרעה גרם ברשעתו שלא היה כל כך התפשטות הקדושה בעת הזאת שיתרבה ממילא הידיעה ואמונה שלימה בבורא ב"ה על כל העולם ונמצא לפ"ז יתורף ג"כ דיקדוק מה שכתבנו בפ' בא שאמר הש"י שלח ולא שלח כי כך הוא כי אם היה

השי"ת אמר בדרך ציווי שלח והנה היה פרעה מוכרח לשלוח תיכף כי בדבר ה' שמים נעשו וכו' מכ"ש שפרעה היה מוכרח לשלח תיכף רק בשביל רשעת פרעה כנ"ל היה צריך לאותות ומופתים והיה הקב"ה מפרסם רשעת פרעה בכמה אותות ומופתים ואח"כ במה שהכביד לבו היה ג"כ כדי שיהיה במה לספר כדי שידעו ידיעת הבורא כמ"ש וידעתם וכו' לכך אמר הש"י ב"ה שלח היינו שיתגלגל הדבר שישלח ובודאי הבורא ב"ה עושה באמת וביושר הכל יהא שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים והנה איתא בזוה"ק שאמר ר' אלעזר ב"ר שמעון הטעם על מה הגלה הקב"ה את ישראל ולענין מה למצרים כמו שכתבנו בפ' בא כדי שלא יתקלקלו ישראל מקדושתם כי המצרים לגודל רשעתם היו שונאים לישראל הן אנשי מצרים והן נשי מצרים ולא היו ישראל מקורבים להם ולא היו נופלים ממדרגתם ע"ש והנה באמת הגם שלא היו נופלים מקדושתם עכ"פ היה קשה להם להתגבר בכל יום לילך במדרגה יותר גדולה וקדושה מחמת רשעת מצרים ושעבוד וכנ"ל והנה אח"כ כשיצאו ישראל ממצרים ובאו למדרגה גדולה ואם היו הולכים בדרך ישר' לארץ ישראל דרך ארץ פלשתים ושם קרוב הוא לא' ויש התפשטות הקדושה מן ארץ ישראל והיה ג"כ סיוע גדולה לבוא למדרגה יותר עליונה וביותר כשהיו רואים מלחמה והיו באים ליותר מדרגה גדולה עד אין שיעור והראי' כשראו מצרים נוסע תיכף היו אוחזים הענין היותר גדול היינו ויצעקו ב"י כנ"ל והנה האמוריים החריבו את א"י כששמעו שישראל הולכים ממצרים ורוצים ללכת לא"י (חסר תשלם המאמר)

ויאמר ה' אל משה דבר אל בני ישראל וישובו ויחנו לפני פי החירות ר"ל שיחנו בני ישראל לשוב לדרך הנכונה ויהי' להם חני' לפני פי החירות ר"ל שיהי' דיבורם דבוק בעולם עליון אשר משם יוצאים כל החירור לכנס"י והוא נקרא עלמא דיובלא בין המגדול ובין הים דתפלה נקרא מגדול עד"ה מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב דתפלה הוא דברים העומדים ברומו של עולם ובין הים הוא התורה המכונה בשם הים ור"ל דדיבורם בין בתורה ובין בתפלה יהיו דבוקים בעלמא דחירות לפני בעל צפון ר"ל הבעל והשורש לכל הצפוניות נכחו תחנו על הים ועי"ז כשאדם הוא דבוק בעולם העליון הוא נפשט מן הארציות והוא נבוך בה וכמתעסק בעלמא בזה העולם הגשמים וז"ש ואמר פרעה שהוא היצה"ר נבוכים הם בארץ ועי"ז אף שחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בחילו ובפרשיו כי יטבע בים התורה והמצות (חסר תשלום המאמר):

ופרעה הקריב כו' וישאו בני ישראל כו' ויראו מאוד כו' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים הלא זה הדבר כו' חדל ממנו ונעבדה את מצרים כו' לכאורה הם דברים זרים מאד וחלילה שמפי

בני ישראל יצאו דברים זרים ומוגשמים כאלה ונראה דכיוונו לדבר אחר והוא דהנה ב"י כשראו שהם במיצר גדול וצריכים לרחמים ונסים גדולים לעשות להם א' שינצלו וילכו בתוך הים בשלום וגם שיעשה הש"י נקמה בשונאיהם והנה זה הבינו בעצמם שאינם כדאי לנסים כאלו ואין להם במה לעבוד את ה' על כל הטוב אשר יעשה להם כי אהבה ויראה זוטרתא הוא לגבי הטובות הללו והשיגו בשכלם שלא יצוייר להם שום עבודה זולת מסירת נפשם עבור אהבת שמו וזה שיערו בעצמם שעדיין אין להם מדרגה זו ואין בהם כח לעבוד במסירת הנפש ולכך ויראו מאוד כי סברו בלבם שח"ו בין כך ובין כך אבדה תקוותם והם בסכנה ולכך היה קשה עליהם פרידתם ממצרים מחמת שבמצרים היה קל להם לעבוד את ה' בעבודה לפי ערכם וכוחם ולא הוכרחו למות נפשם כי לא הוצרכו לנסים גדולים משא"כ לעת הזאת שהם בדחקות גדול וצריכים לתפוס עבודה גדולה וז"ש מה זאת עשית לנו להוציאנו פי' הלא זה הדבר אשר דברנו לך חדל ממנו ונעבדה את מצרים ר"ל שנעבוד את הש"י במצרי' כי שם היה קל לעבו' וז"ש כי טוב לנו עבוד את ה' במצרי' עבודה פשוטה וקלה לפי ערכינו ממותנו במדבר משנהי' במדבר במקום שצריכי' להפקיר נפשינו ולעבוד במסירת נפש וז"ש משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם וכו' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון ר"ל שפייס אותם ורמז להם שבוודאי יעזור להם ה' לבוא למדרגה זו של מסירת הנפש כמו שהי' באמת לבסוף שרדפו מצרים אחריהם ומה עשו קפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים תחילה והיתה יהודה לקדשו והי' להם מסירת נפש ועי"ז ניצולו והבן:

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון על דרך הפסוק והיה אם שכח תשכח את ה' אלקיך וקשה למה כפל הכתוב שכח תשכח ונ"ל בפשיטות כמו ששמעתי בשם הקדוש והטהורא בוצינא דנהור ר"ש כב"ה מ' דוב בער מ"מ דק' מעזריטש בפסוק אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון ר"ל אשרי האדם אשר הוא משגיח על עצמו בכל רגע ורגע אם לא יחשוב ה' כלומר ששכח בהש"י ב"ה לו עון הוא בעיניו חטא גדול ונ"ל שכן פי' זה הפסוק והי' אם שכח תשכח ר"ל שגם זאת תשכח ששכח' ועוד נ"ל שכך פי' זאת הוא ידוע לכל שצריך להאמין שה' היה הוה ויהי' כמו שהי' קודם בריאת עולם כן יהיה אחריו וכן הוה עכשיו בשעת שעולם קיים כי הקב"ה אין צריך לעולם כלום אבל אם ח"ו שאינו מאמין שהקב"ה היה קודם בריאות ויהי' אחריו דהיינו בזמן שעולם חרוב אזי אפי' במה שמאמין שהקב"ה הוה בשעת שהעולם קיים אין זו אמונה כי המשמעות שהקב"ה ח"ו צריך להעולם אלא צריכין אנו להאמין באמונה שלימה שהקב"ה היה הוה ויהי' ולהבין שהשם הויה ב"ה מורה על הוה כי אותיות היה לשון היה משמע הי' ויהי' כי היה בלא

ואו הוא מורה על שהי' כבר אלא הואו מהפכו להבא שיהי' וזה רימז לנו הכתוב והיה אם שכח ר"ל אם תשכח שה' הי' ויהיה תשכח את ה' אלקיך ר"ל תשכח אפילו ההוה והנה שמענו שצריכין אנו להאמין באמונה שלימה שהקב"ה היה הוה ויהי' והושיענו תמיד בכל עת והוא יושיענו תמיד וכשאנו מאמינים באמונה שלימה בהקב"ה אין שום דאגה כי הכל בא בזכות האמונה שאנו מאמיני' שה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד וזהו שרומז לנו הכתוב ה' ילחם לכם ר"ל שיהי' לכם אמונה לחם כי לחם בגימ' ג' הויות היינו שמונה ושבעי' כלומר שתאמינו שה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד ואתם תחרישון מכל יגון ואנחה כי בזכות האמונה יהי' לכם כל טוב כי אם הוא מאמין באמת שהש"י בודאי יושיע אין צריך לדאוג עכשיו על רגע אחת מה שאין לו עכשיו מה שיצטרך לו להבא ודו"ק:

הנני עומד לפניך על הצור והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם הקושיא הוא מפורסמת דהאיך שייך אצל הבורא יתברך לומר דעומד שם הלא מכה"כ ולית אתר פנוי מני' ואיך יתכן לומר שיעמוד אצל הצור דמשמע דלא היה עומד רק במקום זה חלילה אך דהשורש הדבר הוא כך דהנה ידוע דברי חז"ל דאין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל דלכאורה אינו מובן דכי לא מצינו זולת זה שום עמידה באדם רק בתפלה דווקא ובוודאי כיוונו לאיזה דבר שכל ולא כפי פשטות הענין אבל שורש הדבר הוא דבאמת חז"ל לא דברו מן האנשים פחותי ערך רק מן אנשי' השלימים ביראת ה' ובתורתו ובאלו אמרו חז"ל דאצלם לא שייך עמידה כלל דכל ימיהם הם הולכים בשכלם ומחשבתם ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם עליון כי כשאדם רוצה לבקש את הבורא כל עולמים ולבוא לעבדות האמיתי ולהיות דבוק אליו יתברך צריך האדם לחפש יומם ולילה ע"י תורה ומצות וע"י צירופי אותיות ותיבות הקדושי' וע"י המלאכי' הקדושי' שבכל עולם ועול' ובכל מיד' הקדושה וא"א להיו' כלל במעמד אחד ולזה הצדיקי' נקראו מהלכי' ולא יצוייר כלל עבודה זולת בתפלה דהוא הדביקות וחיבור אל הבורא יתברך דהאדם עד שמגיע לתפלת העמידה אז הוא הולך דרך השתלשלות העולמות ע"י שירות ותשבחות שאומרי' ופסוקי דזמרה אז בכל פעם משיג האדם שכל יותר דרך המידות הקדושי' אבל עדיין לא הגיע לדבר אל המלך בעצמו להיות דבוק אצלו ממש בלי הפסק ומסך וחלל אפי' של קדושה עליונ' זולת אורו של אין סוף הפשוט לבד ולכך נקרא עולם א' אצילות שהוא מלשון אצלו שהאדם עומד אצלו יתברך ממש כביכול וזהו בתפילת י"ח שאז האדם עומד בעול' אצילות ואין שום מסך וחלל הקדוש מפסיק בין אדם לקונו רק אור הא"ס המקיף את האדם מכל צדדיו ולפני ה' ישפוך שיחו משא"כ מקודם

הגיע לתפלת י"ח אינו דבוק עם המלך אע"ג דבחי'. אצילות הוא בכל עולם ועול' מכ"מ אינו נגלה עצמותו יתברך זולת ע"י לבושים שבכל עולם למשל כשהאד' הוא בפסוקי דעשי' בקרבנות אזי הוא דבוק באצילות דעשי' וכן בפסוקי דזמרה הוא נתקרב יותר אל עולם המלאכי' ואז הוא באצילות דיצירה וכן בברכת יוצר הוא בעולם השרפי' באצילות דבריאה עד אשר מגיע האדם אל שמונה עשרה אז הוא דבוק באצילות דאצילות האיך הוא עומד לפניו יתברך לבדו ומקיף אותו והוא מתחנן אליו כבן המתגעגע לפני אביו ומסדר בקשותיו ושם לא יציור הליכה ולכך נקראת תפלת הש"ע תפלת העמידה כי שם האדם עומד.

והנה בוודאי כפי מה שאנו עושים ומקדשין א"ע למטה כמו כן אנו מעוררים את הדוגמ' למעל' וא"כ כשאנו באים למדרגה של עמידה לפניו יתברך לבד אז גם הוא יתברך מתיצב כביכול לפנינו ור"ל כמו שאנו לפניו עומדים ומדבקי' מחשבותינו אל נקודה אמצעי' שהוא אלקותו יתברך שהוא שורש כל והוא הנקודה פנימיות המחי' את כל כן הקב"ה מצמצם א"ע ועומד א"ע כביכול על נקודת ישראל שהם נקודת מחשבתו אשר בשבילם עלה ברצונו לברוא כל העולמות והכל הוא כדי להיטב לזרע ישראל והם עיקר המחשבה ואבן הראשה שממנה הושתת העול' שכנס"י הם יסוד לכל העולמות ועבורם נבראו הכל כדי לשמשם ויהי' צרכי ישראל ומשעבדי' כל הנבראי' תחתיהם לעשות רצונם ולכך נקרא הוא צור ישראל שהוא צורה של ישראל החקוקה בכסא אצלו כי הם עיקר הצורה ומחשבה שלו בתחילה ובזה תבין מה שאמר הכתוב הנני עומד שם לפניך ר"ל בשבילך אני עומד שם ר"ל כמו שאתה עומד במחשבתך דבוקה אצלי ממש כך אני עומד שם על הצור ר"ל הצור של ישראל ר"ל שהי' המחשבה להטיב לישראל ועבורם נבראו כל הדברים וכל החסדים טובים וכל מיני השפעות טובים וכל העולמות צריכים ליתן שפע לכנס"י וז"ש והכית בצור ר"ל שתכה בזה הצור כלומר שתעורר זה המחשבה עליונ' ודביקות אלקות בכנס"י ואז ויצאו מים משם תמשוך כל השפעות וחסדים טובים לישראל ובזה יתפרש הכתוב אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ר"ל שמשה רבינו הסתכל בישראל וראה שהם בבחי' נצבים עומדי' ואמר אל תתמה על מה שאתם נצבי' היום הוא מחמת שאתם במדרגה גדולה לפני ה' אלקיכ' שאתם קשורים בדביקות עליון פנים בפני' עם ה' אלהיכם ואין שום מסך ומבדיל ביניכם ואתם קרובים אל המלך ושם לא יצוייר הליכה כי אם עמידה כנ"ל:

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא את ישראל ממצרים נ"ל עד"ז בהקדים הפ' וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר והנה ידוע בעשרה מאמרות נברא העול' בכל מאמר שם אלהי' השי"ת ויתעלה כשעלה ברצונו הטהור לברוא את העולם היתה בבחי' פקידה לפניו כי הכל היה תלוי ועומד עד יום הששי הוא ששי בסיון קבלת תורתינו הקדושה אז נתבסם העולם ומלואו בל תמוט לעולם ועד אותו היום לא היה בבחי' עשי' כלל ועד"ז פירשנו הפסוק וידבר אלקים את כל הדברים היינו עשרת הדברים במעמד הר הקדוש לאמור דייקא שיהי' קיום עולם ועמידה לתבל ולכל יושבי' הנברא במאמר ה' כי אז נתחזק עשיית העול' ידוע כי כ"י נקראת בשם שר"ה ע"ד שרה לכל העול' והוא הנרצה בדברינו הנ"ל וה' פקד את שרה כאשר אמר בחי' הוי' ב"ה לכנס"י היה בחי' פקידה לשרה כאשר אמר עשרה מאמרות בבריאת העול' ויעש ה' לשרה כאשר דבר היינו בחי' עשי' וקיום היה לשרה כ"י כנ"ל כאשר דיבר עשרת הדברים והכל נבראו בשביל ישראל עד בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ואז נתקיי' במעמד קבלת התורה קיום עולם ומלואו בשביל ישראל המקבלים עליהם אלהותו יתברך וידוע ממדרשי רז"ל התווכחות האומו' וישראל ע"ד משל המוץ והבר מדיינין זה עם זה בשבילי נזרעת הארץ כו' והוכרחו האומות להודות שבשביל ישראל נברא העול' בראות' יציאת מצרים בניסים ובנפלאות לעין כל מה נשתנו אומה הישראלית מכל אומה ולשון לנסותם ולרוממ' בניכם הנ"ל אין זאת כי המה עיקר הנבראי' אשר בעבור' נבראו כל העולמות ובע"כ העידו והגידו על יקר ומעלת אומה הישראלית הנתעלת' על כולם והוא פירוש הפסוק אשר התחלנו וישמע יתרו כו' יתרו הבין את כל אשר עשה אלקי' היינו ובריאת כל העולמות כנ"ל היה הכל למשה ולישראל עמו רק עבור משה וישראל העולי' במחשבתו אך מאין הבין זאת כי הוציא ה' את ישראל ממצרים דייקא כי רק את ישראל אומה הנבחרת הוציא ממצרי' בנסים ובנפלאות מה שלא עשה כן לכל גוי ואומה ולשון בזה הבין כי הכל היה בשביל ישראל כנ"ל ובהבינו זאת מאס ברע ובחר בטוב ובקדושה:

ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא וכו' ופירש"י ע"י שליח כי בפשוט אי אפשר לפרש לכך פירש"י ז"ל ע"י שליח ואפשר עוד לפרש ויאמר אל משה אני היינו הש"י ב"ה שנקרא אני כמו שכתוב כי אני אני הוא אמר למשה חותנך יתרו בא אליך:

ויחד יתרו על כל הטובה וכו' אשר הצילו מיד מצרים ויש לדקדק דהו"ל למיכתב אשר הצילם וכו' והנראה לומר כך עפ"י מאחז"ל גלו למצרים שכינה עמהם וכו' ואם כן יש

לומר דקאי אשר הצילו על השכינה כביכול עוד נראה עפ"י מאחז"ל ג' היה באותה עצה יתרו איוב ובלעם וכו' יתרו שברח זכה וישבו בניו בלשכת הגזית וא"כ י"ל הפשט דקאי אשר הצילו על יתרו שהש"י הציל אותו שברח מהם. עוד י"ל יתרו על שם מותרות היינו משים עצמו כשרים וזה משמח א"ע תמיד בטובת ישראל:

עתה ידעתי כי גדול וכו' כי בדבר אשר זדו עליהם ופירש"י עתה ידעתי מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר ע"כ והנה מאין יצא לרש"י זה והנראה דקשה דהוה למיכתב עתה יודע אני כי גדול וכו' מה ידעתי דמשמע לשעבר והנה איתא במדרש ועתה פן ישלח ידו וכו' מלמד שפתח פתח של תשובה ושמעתי ממורי היינו שהלשון ועתה מרומז על תשובה היינו אף שעד הנה לא הייתי כהוגן רק מעתה והנה י"ל כך דידוע שיתרו לא הניח עבודה זרה שלא עבדה והיינו שעבד עד שבא על האמת שאין בה ממש וכן הי' בכל ע"ז שעבדה ואח"כ נודע לו בבירור ששקר הוא והניחה והנה כשבא יתרו אצל משה רבינו ונקשר במדת אמת וביותר שנתוודע לו מאלקות אזי התחרט על העבר שלא עבד את הבורא וביותר שנתחרט ונתקשר במדת אמת נתוודע לו שמה שהי' מכירו לשעבר הוא' אמת ונמצא הפי' כך עתה היינו ע"י התשובה ידעתי כי גדול ה' וכו' היינו אני רואה שידעתי מקדם ושוב לא יהי' סתירה על הידיעה שמקדם אדרבא נתוסף האמונה ע"י הנסים ונפלאות שראה יתרו ונתקשר במשה:

והודעת להם את הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון ויש לדקדק למה לא נאמר הדרך אשר ילכו בה כמו שנאמר והמעשה אשר יעשון ונ"ל עפ"י שאיתא אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ולהבין כשאדם רוצה לעבוד הבורא ב"ה צריך לילך לצדיק והוא יורה לו את הדרך אשר ילך בו איך שילמוד לשמה ויתפלל ויעשה כל המעשי' בדחילו ורחימו אבל כשאינו הולך להצדיק אז אינו יודע מאומה אעפ"י שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה ולא פרחת לעילא כנודע אמנם אעפ"י כשמדבק בצדיק מחויב הוא בעצמו ללמוד בהתמדה ולהתפלל בכוונה גדולה ולעשות כל המצות שיש באפשרי לעשות והצדיק יורה דרכו איך להתנהג ושיעשה לשמה באהבה וביראה ולא יסמוך על זה לבד כשמדבק בהצדיק ולא יעשה כלום לעצמו זה אינו וזהו אם אין אני לי מי לי פי' כשאין אני בעצמי עושה מעשים טובים ולעבוד את הבורא ית"ש מי לי פי' מי יעשה מ"ט בשבילי וכיון שכן תאמר לא אלך אל הצדיק אלא אהיה בביתי ואלמוד תורה ואעשה מעשים טובים בעצמי לכך אמר וכשאני לעצמי מה אני פי' כשתעשה בפני עצמך ולא תדבק עצמך בצדיקים מה אני פי' אתה בבחי' מה שאין אתה יודע מה לעשות ואיך לעשות המעשים טובים ולהבין שכל אחד

יש לו עבדות ודרך אשר הולך בה איש לפי שכלו ולפי ערכו דהיינו שלומד תורה ועושה מעשים טובים אבל כל זמן שאינו מדבק עצמו בצדיקים אינו יודע מאומה ואינו מכיר את הדרך אשר הולך בו איך שיתנהג עצמו בדרכי ה' שיעשה כל המעשים באהבה וביראה ובדביקת רב וזהו והודעת להם את הדרך ילכו בה פי' בדרך שהם תלמוד ותודיע להם איך שילכו בדרכם לה' באמת והמעשה אשר יעשון פי' אז ידעו איך להתנהג ולעשות כל המעשים לש"ש באהבה וביראה אמן:

וישמע משה לקול חותנו ויעש כל וכו' בעז"ה נראה לי דהנה יתרו כיון לטובת משה כמו שאמר נבול תבול וכו' והנה משה רבינו לא כיון לתועלת עצמו רק כיון שאמר יתרו כך ומצוה בכבוד חמיו וקיים דיבורו ולכך אמר הכתוב וישמע משה לקול חותנו וכו' ולא כתב בפשוט ויעש משה כן ללמדנו ענין הנ"ל:

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום זה באו מדבר סיני. נ"ל עפ"י הפסוק למוליך עמו במדבר כי לעולם חסדו כי הכלל שיש בארץ ארבעה מינים והם דומם צומח חי מדבר וגדול שבכולם הוא מדבר והוא אם הדיבור הוא בדבר טוב אבל ח"ו אם הדיבור רע אזי הוא גרוע יותר מחי ואיתא בעץ חיים שהמלכות נקרא פה והיינו כי המלכות נוהג כל המלוכה ע"י הדיבור והיינו שהדיבור טוב עולה לשמים ומשפיע לתתא חסדים וזהו למוליך לשון מלוכה שממליך את עצמו במדבר ר"ל בדיבור דהיינו כמלך שנוהג כל המלוכה ע"י פה שיהי' עמו כמלך בכל אשר יאמרו כן יהי' כי ע"י דיבורים טובים יפעלו שמשפיע מלמעלה כל טוב כסולם אשר יכול לעלות ולהוריד וזה בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני סיני בגימטריא סולם שבמתן תורה באו לבחינת סולם שבאו להם דיבורים שיכול לעלות ולהוריד השפע ודו"ק:

משה ידבר והאלהים יעננו בקול נ"ל כי עיקר הוא ההתחלה של תפלה ואח"כ כשהכין באלקות אזי הש"י מדבק בו וממילא הולכים הדיבורים רק שצריך לצמצם את היראה שלא יהיה בטל במציאות וזהו משה ידבר כי היה צריך לכתוב דיבר רק שהי' רוצה לדבר וצימצם את הדיבור ואז אלקים יעננו בקול כי הש"י מדבק עצמו בו ודו"ק.

הגבל את ההר וכו' נ"ל כי הר הוא יצה"ר כשאחז"ל לצדיקים נדמה להם כהר וזהו פירוש שיעשה יצה"ר ויבוא בגבול רק מה שצריך לעבדות הש"י וקדשתו את היצה"ר לעבוד עמו ג"כ עבודתה בורא כשאחז"ל בכל לבבך בשני יצריך וד"ל או יאמר כי הר נקרא המחשבה מלשון הרהור שיבוא המחשבה אל הגבול שלא יתפשט כי המחשבה אינו עומד במקום אחד ותביא אותו בגבול וקדשתו שיהי' המחשבות טהורות וד"ל:

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהנה בפ' וישב בבני יהודה בבן הראשון כתיב ויקרא שמו ער כו' ובשני האחרונים כתיב ותקרא ויתבאר עפ"י מה ששמעתי מאמו"ר בוצינא קדישא הרב מ' אלימלך זצ"ל פי' על מה שאחז"ל עתיד הקב"ה להתיז ראשו של נחש היינו שלעתיד גם כל הקליפות יטוהרו ויבואו לכלל הקדושה והיינו שיתיז ראשו של נחש היינו שיתיז קוץ העליון של הנון הוא היוד ויעשה מ"ם מן הנו"ן ויהי' מן נחש משיח ובזה נתבאר דהנה הקליפה נקראת עקב כמו ואתה תשופנו עקב והקדושה נקראת ראש וזה היה מחשבת יהודה כי ידע שמאתו יצא משיח בן דוד ע"כ קרא שם בנו הנולד לו ער ר"ת עקב ראש וזה סוד בקע לגולגולת בקע אותיות עקב דמעקב יבוא לראש דהוא גלגולת ר"ל שגם הקליפות יבואו לכלל הקדושה וזה ויהי ער בכור יהודה היינו בכור נקרא המחשבה ואמר הכתוב שמחשבתו לא עלתה לו אבל היה להיפך שהוא קרא אותו ער עקב ראש כו' והוא השחית זרעו ועשה רע ראש עקב שהמשיך מהקדושה אל הטומאה והנה הבית שמואל הקשה אהא דאאז"ל יולדת לשבעה יולדת למקוטעין יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין והלא ראינו שאינו כן וי"ל דהנה במצרים היו ישראל במ"ט שערי טומאה ואילו היו בשער החמשים לא היה לשונאיהם תקומה ח"ו מחמת שאז היה הדעת בגלות ולא היה להם תורה ע"כ לא היה גאולה שלימה כי בתחילה כתיב אהיה אשר אהיה והדר כתיב כה תאמר אהיה שלחני היינו שגלות מצרים אינה שלימה וזה אהיה ושוב שנית אהי' אתם אבל לעתיד כתיב רק אהי' שלחני אליכם שלא יהיה אחריו שעבוד נחזור לענינו שבמצרים היה במ"ט ש"ט היינו שבעה פעמים שבעה והנה שבעה חדשים עולה מאתים ועשר כמנין שהיו במצרים וזה יולדת לשבעה יולדת למקוטעין היינו גאולת מצרים שלא היתה רק לשבעה במ"ט שע"ט כו' ע"כ היתה למוקטעין שלא היתה גאולה שלימה אבל לעתיד הי' יולדת לט' כי ט' פעמים ל' עולה ער היינו אף שיהיו משוקעים בשער החמשים נוכל לצאת משם מחמת תורה ומצות שבידנו וזה יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין שיהי' גאולה שלימה במהרה בימינו וי"ל כוונת הכתוב שלפנינו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהנה לאמר גימ' רע"א והנה על תיבת תחת תרגומו מלרע וזה כוונת הכתוב את כל הדברים האלה יפעל אף שיהיה בבחי' רע הוא סוף היינו שער החמשים מ"מ ע"י התורה יבואו לאלופו של עולם ר"ע א' גמ' לאמר שמכלל רע יגיעו לאלוף ועפי"ז אפשר לפרש מה שאנו אומרים תשעה מי יודע תשעה אני יודע תשעה ירחי לידה לכאורה זה הכל יודעים לא אנחנו לבד ולדרכנו ניחא מאחר שיש לנו תורה עי"ז יהי' לנו גאולה שלימה להוציא אותנו גם משער החמשים כנ"ל:

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר וי"ל דתיבת לאמר הוא כמיותר ונ"ל ע"ד הפסוק וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה כו' והנה ידוע כי ביום חג השבועות הזמן גורם שהכל נתקן ונתיחד כל ענפי הקדושה וזה הטעם שהספירה שאנו סופרין מט' יום מעילא לתתא סו' חסד ג"ת נהי"מ כי ביציאת מצרים ג"כ הכל נתקן ונתיחד וזה הטעם שפסח נקרא שבת כמ"ש ממחרת השבת כי בפסח הכל נתיחד בלא אתערותא דלתתא כמו בשבת וגאולת מצרים הי' מחמשים ש"ב כנודע ובשביל זה אנו סופרין מעילא לתתא כדי שאנו בעבדותינו ע"י אתערותא שלנו נמשיך עלינו הקדושה עד שנבוא על מדרגה שהיינו כמקודם ביציאת מצרים כי' נעוץ סופו בתחילתו כי' כשאנו באין לסוף היינו מלכות מיד אנו באים להבינה ובחג השבועות אנו באי' למדרגת מ"ת וז"ש אנכי ה' אנכי בגי' כסא הוא העולם הבריאה חמשים ש"ב וכל ענפי הקדושה נתקן ונתיחד ביום חג השבועות ואינו צריך להיות שבעה ימים כמו פסח וסכות אלא ביום אחד הכל נתייחד ונקרא עצרת שהכל נאסף ונתיחד וז"ש וביום הביכורים פי' שהכל נתקן ונתבשל ביום זה בהקריבכם מנחה חדשה לה' שהכל בא אל התחדשות בשבועותיכם פי' זאת הקדושה תפעלו ותמשכו עליכם, בשבעה שבועות שאתם סופרים מקרא קודש פי' זאת שאתם קרוין קודש כמ"ש קודש ישראל לה' תהיו לכם שתהיו קרוי' באמת קודש כי ביום הזה הכל נתקן ונתיחד כל מלאכת עבודה לא תעשו פי' בלא עבודה שלכם כי נתקן ונתיחד ע"י מסכירה ולהבין במעשה בראשית בכל מאמרות נאמר שם אלקים כי אלקים בגי' הטבע פי' שהקב"ה ברא את העולם שיתנהג העולם עפ"י הטבע שאם לא הי' העולם נברא שיתנהג עפ"י טבע אלא לפי מעשה בני האדם לא היה קיים העולם מפני חטא האדם ומעשיו הרעים ולכך נאמר שם אלהים במע"ב כי שם אלהים בגי' הטבע כי' שה' ברא את העולם שיתנהג עפ"י הטבע שלא יזיק כ"כ מעשה בני אדם כדאיתא במדרש בפסוק כי יודע ה' דרך צדיקים כי' משעת בריאת עולם היה יודע שיהיה צדיקים ובשבילם ברא את העולם ודרך רשעים תאבד פי' לא הי' רוצה לידע מן הרשעים ולכך ברא את העולם וזהו קודש ישראל לה' ראשית תבואתה פי' תבואתה לשון ביאה שהכל בא בשעת בריאת העולם בשביל ראשית דהיינו ישראל שיקראו ראשית כי דרך רשעים תאבד מכנגד פניו ולהבין שאיתא בעשרה מאמרו' נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות ולהבין אצל בריאת עולם נקרא מאמרות ואצל מ"ת נקראו דברות עשרת הדברות והטעם כי מאמר הוא לשון קדושין כמו עשה בה מאמר פי' בריאת העולם היתה כמו קדושין שעדיין לא נגמר הדבר והא ראי' שאין אנו מברכין שבע ברכות בשעת קדושין שעדיין לא נגמר הדבר עד שעת חופה שנגמר ונתיחד ביחוד ובחיבור גמור לכך נאמר אצל בריאת

עולם ויאמר לשון מאמר וקדושין כדאיתא יום הששי כולם תלוים ועומדים עד ששי בסיון שקבלו ישראל את התורה שם נאמר וידבר עשרת הדברות כי דיבור הוא לשון יחוד כמו ראוה מדברת עמה בשוק חיישינן שמא נבעלה ואמרינן מה מדברת נבעלה פי' בשעת מ"ת נעשה היחוד גמור כמו שאיתא ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זהו מ"ת ולהבין שאיתא עולם הבא עולם הנסתר נקרא מי כי עולמות עליונים הם רוחני' וצריך לישאל מי הוא ועולם הזה נקרא אלה כי עוה"ז הזה גשמי' ויוכל לומר אלה הדברים שתראה בעינך ובשעת מ"ת הרכין השמים ושמי השמים על הר סיני זה סוד שנתחבר ונתיחד עולם הנסתר עם עולם הנגלה ונתיחד מי עם אלה וזהו שם אלקים וזהו רומז הכתוב וירא ישראל את בני יוסף פי' וירא ישראל זה ישראל סבא את בני יוסף זהו כל ישראל כ"ש בני יעקב יוסף ועוד נאמר ועמך כולם צדיקים ויוסף הוא הצדיק לכך נקראו ישראל בני יוסף כמובן וזהו וירא ישראל סבא את בני יוסף ויאמר מי אלה שיתיחד מי עם אלה ואיתא בעצרת הכל מודים דבעינן נמי לכם פי' עצרת הוא מ"ת ובעינן נמי לכם לכל צרכיכם היינו השפעות טובות ופרנסה ורפואה כדי שיוכלו לקיים את התורה וזהו שנאמר אם בחקותי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם פי' אתן לכם לכל צרכיכם ולא יחסר לכם כל טוב ותוכלו לקיים את התורה וזהו וידבר אלקים שנתיחד מי עם אלקים כנ"ל את כל הדברים האלה לאמר פי' שהכל נאמר בשעת מ"ת אפילו שהוא עולם הנגלה הכל נאמר שיהי' כל צרכינו ולא יחסר לנו כל טוב כדי שנוכל לקיים את התורה ודו"ק:

וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק וכו' ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים כאן הי' כאן נמצא דבר נפלא לבעלי שכל להשכיל לבותם בטוב טעם ודעת העיקר הדבר שצריך ללמד לעצמו לעת בואו לשכינת הצדיק העובד את ה' באמת בגודל פחדו ויראתו העיקר הלימוד מהצדיק להביט לפנימיות עבודתו בקודש ולגודל ענותנותו לא כאותן האנשים מחוסרי ההבנה אשר לא ידעו כלום ועושים הטפל להעיקר וצופים בהכנת הצדיק להמצוה איך שהצדיק מתרעש ומתפחד לפני עשותו המצוה ומחמת זה נדמה להם כי נשבר לבבם בקרבם והמה מתנענעים ג"כ ונמשל כבהמות נדמו כי עבודתם הבל ולריק יגיעו ומי האיש החכם יבין את זאת כי העיקר להביט בפנימיות העבודה של הצדיק ליקח לעצמו מוסר השכל לכל ענין ולכל דבר כאשר אירע לי בעצמי פ"א חגגתי את חג הסוכות בק"ק לובלין אצל איש האלקים וכו' רבינו יעקב יצחק זצ"ל והלך קודם הלל לסוכה לברך על נטילת לולב על הד' מינים והלכו אחריו כל הבאים וגם אני הלכתי בתוכם להסוכה והי' הצדיק

מתרעש ומתפחד קודם הברכה בבהלות עצומות ותנועות גדולות לערך שעה והעם שהיו שמה הי' מסתכלים בזה כי נדמה זאת להם להעיקר והיה דומה להם שמשיגים יראה גדולה והיו מתנענעים ג"כ ברתת ובזיעה כאשר נדמה להם אבל אני ישבתי על הספסל ולא עשיתי את הטפל להעיקר רק המתנתי אחרי כלות הבהלות והפחדים ואז עמדתי להביט היטב לברכתו אשר בירך ואין לשער מדרגתו הגדולה בשעת הברכה וזה הענין נלמד מהפסוק שלפנינו וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן וירא העם וינועו ג"כ אבל ויעמדו מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים כי לא השגיח לקולות וברקים רק לפנימיות של עשרת הדברות וזו הוא התפארות של משה אשר התורה מפאר בו בזה וכן נזכה אנחנו ב"י המתאספים בקהלות הקוד' לקדושי עליון לבוא לתכלית האמת בכל דבר:

ואם מזבח אבנים וכו' נ"ל לרמז שיהי' נוהג בכל עת כי אבנים מרומז לאותיות כמד"א בספר יצירה והנה ידוע כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה גם בשאר תורה ידוע מאמרם כל העוסק בת"ת אינו צריך לא עולה וכו' וידוע דהתורה מכפרת כקרבן נמצא י"ל מזבח אבנים מרומז לתורה שמכפרת רק שלא יהי' גיאות כי ידוע שהקב"ה בנה עולמות והקריבן כידוע מבחי' עולם התוהו נמצא בתורה יוכל האדם לתקן שרשו מבחי' עולם התוהו רק שלא יאמר אנא אמלוך היינו בחי' גיאות והנה גזית עם הנקודה עולה גיאות עם הנקודות וקאמר קרא לא תבנה אתהן גזית שלא תלמוד בגיאות כי חרבך היינו שורשך בעולם החורבן הנפת עלי' אתה מניף בתורה ותחלל' בשביל גיאות לכך תלמוד בענוה ויהי' כמו מזבח כנ"ל לקרב אותך לשורש כמו קרבן שהיא קירוב לשורש.

פרשת משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ידוע מאמרם ז"ל אלה פוסל הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים נ"ל כי אות ואו מרומז ליסוד ויסוד הוא בחי' יוסף והיינו לרמז מוסיף על הראשונים עוד נ"ל בעז"ה דכתיב בראשית ברא אלקים וכו' וכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים וידוע מאמרם ז"ל מתחילה עלה במחשבה לברוא במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים ושיתף מדה"ר עכ"ל ונ"ל ביום היינו ב' יום גימ' הוי' אלקים והפשט בכתוב כך אלה תולדת השמים וארץ הבחי' אלה פוסל התולדת כי ח"ו לא היה קיום והיינו כי אלה עם הנקודות בגי' אלקים ביום גימ' הוי' אלקים אזי עשה שמים וארץ עשה לשון תיקון ע"ד ויעש אלקי' את הרקיע ופירש"י ז"ל תקנו וי"ל במאמרם רמזו להמאמר שבתחילה בנה הש"י עולמות והחריבן ואח"כ עולם התיקון וי"ל ע"ד הנ"ל וי"ל הטעם ואלה מוסיף על הראשוני' כי ואלה עם הנקודות גימ' הוי' אלקי' וכנ"ל עוד נ"ל

שכבר פירשנו ואלה המשפטי' וכו' לרמוז שקודם המשפטים צריך לשום אשר מרומז על התשובה ומבואר בכתבים שצריך קודם לימוד לחזור בתשובה שלא ליתן כח להקליפות עוד נ"ל הטעם כי ידוע מאמרם ז"ל אורייתא מחכמה עילאה נפקת ולזה י"ל שצריך כל אדם לחזור בתשובה עכ"פ תשובה תתאה כי תשובה עילאה קשה לאחוז תיכף ואח"כ בא לבחי' אהבה ולבחי' תשובה עילאה ולבחי' חכמה ע"ד הבן בחכמה וחכם בבינה ויודע בלבבו יבין ושב וי"ל סמיכות סוף פרשה יתרו מסיים ולא תעלה במעלות וכו' וסמיך ואלה המשפטים ונ"ל כך דהנה התור' נוהג בכל עת וי"ל כך דהנה ידוע דלית פולחנא קמי קוב"ה כרחימו וידוע שהוא בחי' מעלות היינו עליות ע"ד שלהובין דרחימו ושלהבת עולה למעלה והנה ידוע בחי' והחיות רצוא ושוב הוא אצל כל אדם רצוא בחי' אהבה ושוב הוא בחי' יראה גם בחינת מצות עשה הוא בחי' אהבה ומצות ל"ת הוא בחי' יראה נמצא אם (') יש יראה שלא יבוא לידי עבירה ונ"ל רמז כך ולא תעלה במעלות על מזבחי על הוא לשון הסתלקות (') הענין מזבחי רומז ליראה כידוע אשר לא תגלה ערותך עליו שלא תבוא לידי עבירה, (') ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם היינו לפני המשפטים תשים בחי' מזבח היינו בחי' (') לאהבה ולהתשובה ולחכמה כנ"ל.

ואלה המשפטים וכו' נ"ל דאיתא בגמרא על פסוק גם אלה תשכחנה זה מעשה עגל ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני ושאמרו ישראל נעשה ונשמע ואיתא בספר תניא שאפי' בלימוד פסקי דינים אשר באפשרי שלא יבוא המעש' בשום פעם גם לימוד זה הוא ענין גדול כי זה הוא רצון הבורא כשיטעון ראובן כך ושמעון כך יהיה הפסק כך ע"ש והנה יש לומר כך ואלה המשפטים וכו' דהיינו ע"י המשפטים שאדם לומד פועל ואלה דהיינו שמאלה נעשה ואלה בתוספת וא"ו על דרך ואלקי יעקב עוד י"ל דע"י המשפטים שאדם לומד יוכל לפעול להעלות כל העובדות וכל התורות והתפלות לעלות למעל' וזה מרומז בתיבת ואלה בגימ' שם של מ"ב עוד נ"ל שאדם יראה ללמוד באהבה וירא' שזה הוא גדפין לפרחא לעילא וזה מרומז בתיבת ואלה הוא שם של מ"ב המשפטים אשר וכו' שיהי' באהבה ויראה.

ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון וכו' נראה לי ע"ד דאי' בגמ' גבי מעשה דתאנים שנתאכלו בטבל' ומעש' שהביא ע"ז מחמורו של ר' פנחס בן יאיר ופי' תוספות דגנאי לצדיק שיאכל מאכל אסור אפי' בשוגג והש"י ב"ה וב"ש שומר את הצדיק שלא יבוא מאכל איסור לתוך פיו והנה נראה לומר הפסוק ואנשי קודש תהיון לי ואשמור ממאכל איסור ובשר בשדה טרפה היינו מה שלא נודע שהוא טרפה כי נטרף הבהמ' בשדה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו והיינו דבאמת מצינו בתור' לגר אשר

בשעריך וכו' ובכאן כתוב לכלב וכו' ונ"ל לפרש ע"ד יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור וכו' ולפ"ז אמר הכתוב ואנשי קודש וכו' ובשר וכו' לכלב תשליכון וכו' היינו שיתן הש"י פרנסה וכל הצטרכות בריווח גדול ע"ד אין כסף נחשב בימי שלמה ולא יצטרך למכור הנבילה רק לכלב תשליכון מאחר שיהי' עושר שיתן השי"ת ב"ה עושר גדול:

לא תשא שמע שוא וכו' בהמשך ע"ד שפירשתי לעיל דאיתא שמאכל איסור אפי' לתינוק לא ליתן שלא יהיה מטומטם לבו ומכ"ש גדול אפי' ספק מאכל איסור ובאמת על מאכל איסור שורה קליפה וטומא' ושלא יזיק לאדם ח"ו ובאמת בפשוט אנחנו מוזהרים בתוה"ק על מאכלות אסורות ומי שאינו נזהר ח"ו אזי ח"ו גם לענין אחדות השם אזי העבירה הנ"ל מניעה ואמר הכתוב ואנשי קודש וכו' ובשר וכו' והיינו שאשמור אתכם ממאכל איסור כנ"ל וגם בפשוט שהוא אזהרה ובשר בשדה טרפה היינו ספק לא תאכלו היינו שתראו לשמור ממאכל איסור ואזי לא תשא שמע שוא היינו שלא תאמר בשקר הענין שמע ישראל רק באמת כי לא יטמטם הלב אל תשת ידך עם רשע היינו עם הקליפה ששורה בתוך המאכל להיות ח"ו עי"ז עד חמס היינו כי בשמע הוא ע' רבתי ובאחד הוא ד' רבתי ואיתא בספרים שהוא עד כי אנחנו עדים על יחוד הבורא ב"ה וב"ש והנה ח"ו ע"י מאכל איסור ר"ל הוא ח"ו מניעה להאחדות ושלא יהי' עד חמס שלא יחמוס הקליפה ענין האחדות חמס היינו כי חמסן דיהיב דמי ונוטל החפץ בע"כ והיינו ע"י שנהנה מן הקליפה שלא ימנע מאתו האחדות השם יצילנו מחסרון האמונה ובכן ישוב אדם בתשובה שלימה על שלא הי' נזהר עד עכשיו ממאכלות אסורות והשם הטוב ב"ה וב"ש יכפר ואדם יקבל על עצמו ויעיין לשמור ממאכלות אסורות ומן השמי' יסייע לטובה:

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו ובגמרא דרשו שונאך שאתה רשאי לשנוא אותו ברשע מיירי וחדל' פעמי' שאתה רשאי כו' עזוב תעזוב עמו אם הוא רוצה לעזוב אז תעזוב עמו עכ"ל וי"ל דהנה שונאך משמע שהוא שונא אותך כענין שאמרו אתה ארור והוא ברוך ואין ארור מתדבק בברוך ומקשין העולם דהול"ל איפכא אין ברוך מתדבק בארור ותירצו דודאי הצדיק רוצה לדבק עצמו כי לא ידח ממנו נדח ורוצה להחזירו למוטב רק באמת הרשע אינו רוצה לדבק עצמו אל הצדיק וזה כי תראה חמור שונאך היינו החומרית של השונא שלך ר"ל שהוא שונא אותך רובץ תחת משאו ר"ל שיש לו התלהבות גדול בתפל' ומשאו פי' כמו מאימתי משיאין משואות וכיון שאתה רואה שהחומרות של השונא אותך רובץ ומונח כארי תחת התלהבות שלו אז וחדלת מעזוב לו הנח לו ואין צריך אתה לטפול את עצמך עמו אעפ"כ עזוב תעזוב עמו אם הוא רוצה שתעזוב לו מצרתו אז תעזוב עמו וק"ל:

פרשת תרומה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי הדיקדוקים בכל הדברים מבוארים ונ"ל בטוב טעם ודעת כי התורה הקדושה כשמה כן היא תורה לנו הדרך נלך בה ואת המעשה אשר נעשה בהיות כי יתלהב לבות בני אדם לעבודת הש"י לעבדו בלב שלם ובנפש חפצה זאת העצה היעוצה מהתורה אשר בה מלכים ימלוכו ועצתה תכון לעד זאת תהי תורת האדם והנהגתו הישרה לפרוש א"ע מבני אדם ולישב בהתבודדת כי אז ישכיל ויצליח לתקן את עותתו ולעבוד עבודתו כי בשבתו לבדו ברעיונים שקיטים ובסעיפים שבותים ומורגעים אז יפלס מעגל ישר ויישר אורחותיו בכל מדותיו אמנם כן יצר סוכן בו יפתהו להרחיק א"ע גם מחברת צדיקים אחר כי התבודדות טוב הוא להשכיל ונחמד הוא מאד לכן יאות להרחיק גם מחברת הצדיקים לישב סגור ומסוגר באין יוצא ובא בפתחי נדיבי עמינו המתנדבי' ומברכים הש"י בעבודת' העצומה והקדושה לזאת באתה התוה"ק להזהיר לכל מי אשר יראת ה' נוגע בלבבו ובא בכל אות נפשו לגשת אל הקודש עבודת משאוי בכסף ותשוקה הוא נושא שיהי' כל מגמתו וחפצו לקרב עצמו אל הצדיקי' נדיבי עם כי ע"י צוה ה' את הברכה וחיים עד העולם כי אז ישכיל ויתרומם ויתנשא בעבודתו כאשר יפקחו עיניו והמה יורוהו ודבריהם הקדושים בלבת אש יעוררוהו ויחזקוהו בעבודתו יהי' מתאבק בעפר רגליהם וישתה בצמא דבריהם ובזה ישיג אורחות חיים וכל הפורש מהם כאילו פורש מן החיים הנצחיים וכל המקרב א"ע אליהם עליו נגה אור כי הם עיני העדה המדריכי' אותנו בדרך הישר ונתיב האמת וכבר גילו אזנינו והאירו עינינו רבותינו הקדושים על פסוק ולדבקה בו וכי אפשר כו' אלא הדבק בחכמים כו' לכן איש נבוב ילבב לפלס נתיבו ואז כל דרכיו יכונו להרחיק א"ע בהתבודדת כנ"ל אך לקרב א"ע לצדיקים להסתופף בצלם צל הקדש ובזה יתרומם ויתנשא עבודתו בעוז תמרו והנה ידוע כי מלת תרומה יש לו שני פירושים הפרשה גם התרוממת ובזה נבוא לפרש הפסוק אשר התחלנו דבר אל בני ישראל ויקחו לי היינו לי לשמי כי יקחם לבותם הטהורות לעבודת הקודש תרומה מאת כל איש היינו הפרשה והרחקה מא תכל בני אדם לישב בהתבודדת אך לא יהיה לבם נפתה להרחיק א"ע וחברת הצדקים לכן עצת תוה"ק תנחני אשר ידבנו לבו היינו הצדיק הקדוש נדיב לבו יביאך תקחו את תרומתי התנשאות והתרוממות לעבודת השי"ת כי בדבקך בו באמת ובתמי' ממנו תלמוד להבין ולהורות דרכך בקודש:

או יאמר ויקחו לי תרומה מאת כל איש כו' ר"ל כפלי כפלים לתושי' וכאופן תסובב במלים הקדושים להורות נתנה בלבות בני אדם הבאים בברית החפצים בעבודת הש"י

ובתורתו הוגים כי יסתער לבבם בקרבם במה אכף ובמה נקדם לאלוקי מרום ובמה נתעורר לתקן את עותתינו ובמה יכופר עונותינו לכן תורתינו הק' במועצותי' תוליכם לעוררם בתשובה שלימה שאז יפרשו וינזרו א"ע מתאוות הגשמית הצטרכות כל מין אנושי לכל דבר אשר יעבור עליהם מאכל ומשתה וכדומה מתאות הגופנית לקדש א"ע אף במותר לו להזהר מן המותרת אך אשר יאכל לכל נפש דברים ההכרחיים הוא לבדו יעשה לכם חלילה וחלילה אל יהרסו א"ע ממצבם ומעמדם הלז פן ח"ו יבולע דרכם הקודש אשר המה הולכים עלי' ככה יתנהגו זמן זמנים טובא עד אשר ירגיש בנפשו הטהורה אשר היא יותר אינה מגואלה מלומד' ומורגלת ביראת ה' כל היום וכל חפצה ותשוקתה בהתלהבות גדול לאהבת השם אז בנדיבת לבבו לכל אשר תאוה נפשו לדברים הגשמים והגופנים הורשה לו ליהנות מהם כי מהם ג"כ נקח לעבודת הקודש כי ירום וישא כל הנצוצות הקדושים המתנוצצים בכל מיני נבראים וכן גבוהים דרכי הצדיקים אשר שולחנם שולחן מכפר ותיטב לה' משור פר העובדים באמת ובתמים באכילתם ושתיתם ובכל דברים הגשמיים המעלים הכל לשרשם ומקורם כיד ה' הטובה עליהם והוא הנרצה בפסוק הזה ויקחו לי כנ"ל לי לשמי יבואו לעבוד בקודש תרומה מאת כל איש היינו להפריש א"ע מהצטרכות גופני כל מין אנושי כנ"ל ויהי' כל עשיותיו ומאכליו ומשקיו במדה ובמשקל בלי שום יתרון זאת תהי' מנהגו כל ימי אשר נגעי לבבו בו ואחרי תיקון מעשיו כנ"ל אז אשר ידבנו לבו ככל אות נפשו ונדבת לבבו הורשה לו ליהנות תקחו את תרומתי כנ"ל כי מכל תאות הנ"ל יקח התרוממת והעלאת הניצוצות ואז ילך לבטח דרכו ועליו יתקומם דבר עבדו והאור נוגה לו:

ויקחו לי תרומה וכו' תקחו את תרומתי יש לדקדק ויקחו הוא נסתר ותקחו הוא נוכח והנראה בעזה"ש ונפרש הפסוק רומה על שמים ה' על כל הארץ כבודך דהנה מצינו בשעת מתן תורה אמרו המלאכים אשר תנה הודך על השמים וצוה הש"י למשה שיחזיר להם תשובה ואמר להם תורה מה כתיב בה אנכי וכו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם וכו' והנה על בנין המשכן לא קטרגו המלאכים כלל והנה נפרש בעז"ה דאיתא הטעם שרצו המלאכים בתורה היינו סודות התורה רצו אך צריך לפרש לפי"ז מה היה תשובת מש"ר למצרים ירדתם וכו' הלא רצו רק סודות התורה והנראה בע"ה כך דהנה לפי דאיתא בזוה"ק על פסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך דהתורה סודות הגדולים מלובשים בסיפורי מעשים כיון שצריך קנקן עיי"ש ונראה לי בע"ה כך דהנה אנחנו כיון שאנחנו בעולם הגס היינו זה העולם ששייך בו גשמיות כל כך אז נתרבה כבוד שמים כשיש לנו גם בזה העולם השפל והגס יש לנו סודות עליונים

והיה משה רבינו משיב למלאכים כלום למצרים ירדתם כו' והיינו כי אתם במעלה גדולה וא"כ יש בזה יותר כבוד שמים שתנתן לנו התורה והודו המלאכים כי תשוקתם להאמת ויש לומר הפירוש רומה על שמים אלקים היינו הש"י נתרומם בשמים כשעל הארץ כבודך במה שנתרבה כבוד שמים בארץ בזה נתרומם כי ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה כדאיתא ובאמת י"ל שהמלאכים מוסיפי' השגה בעבדות השם היינו שניתוסף להמלאכים השגה ע"י שיתרבה כבוד שמים ובזה י"ל הכונה בפסוק ויקחו לי תרומה שקאי על פמליא של מעלה שיתרומם השי"ת גם בשמי' ע"י זה היינו מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי לצורך המשכן שיהי' כבוד שמים נתרבה שישכון בתוכינו ואזי יתרומם כבוד שמים בכל העולמות כאשר שמענו כן נזכה שכינתך לחזה אמן:

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם והנה היה לכתוב בתוכו ועפ"י פשוט נראה שאם היה כך כתוב הנה היה מוכרח שיהי' המשכן קיום לעולמים כי דבר אלקינו יקום לעולם ובאמת מצינו שאפי' בבית שני לא הי' שכינה לכך נכתב בתוכם וי"ל שקאי על ישראל שהש"י ישכון בתוך ישראל וזה באמת יהיה לעולמים כדאיתא גלו לבבל שכינה עמהם גלו כו' שכינה עמהם ועפי"ז נראה לי בעז"ה לתרץ קושיא בגמ' עירובין בריש מסכתא משכן דאיקרי מקדש מנ"ל אלימא מדכתיב ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן וכו' ההוא בארון כתיב אלא מהכא ועשו לי מקדש ושכנתי וכו' עכ"ל והנה קשה הלא זה פסוק מוקדם בתורה והיה תיכף להביא זה הפסוק ולמה הביא קודם זה הפסוק ונסעו הקהתי' וכו' אך לפי הנ"ל ניחא דמזה הפסוק ועשו לי מקדש אינו מוכח דהא לא כתיב ושכנתי בתוכו וכתוב ושכנתי בתוכם וכפי הפי' שאמרנו דקאי על ישראל א"כ לא מוכח לכך מייתי הגמרא מקודם הראיה ונסעו וכו' המקדש רק ע"ז דחי הגמרא דהמקדש קאי על הארון כיון שהוא מקודש והביא הגמ' שפיר ראי' ועשו לי מקדש וכו' והיינו כיון שמצינו בתורה מקדש והיינו בפשוט שלא קאי על הארון א"כ מה שכתוב נושאי המקדש ודאי ג"כ היינו על המקדש יכתוב והקימו את המשכן וא"כ מוכח דמשכן איקרי מקדש יה"ר שיבנה במהרה בימינו אמן:

ככל אשר אני מראה אותך וכו' וכן תעשו הנה תיבת וכן קשה כי היה לכתוב כן עיין ברש"י ז"ל ואפשר בע"ה לתרץ בפשוט דהנה הראה הש"י למשה תבנית של אש ואי אפשר לשום בן אדם לעשות כן והאיך אפשר לכתוב כן תעשו דהי' משמע כמו התבנית ממש לכך כתיב וכן תעשו לרמז כמו שאפשר לעשות:

והקימות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר עפ"י שארז"ל אין שמחה אלא בבשר היינו עכ"י מה שפירשתי הפסו' יהי כבוד ה' לעול' ישמח ה' במעשיו דהנה

ארז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית היינו שנכה הקב"ה שיקבל התענוג והשעשועים מישראל שהם משוקעים בכל התאוות ומגושמים בגוף וחומר ואעפ"כ עובדי' אותו באהבה אעפ"י שיש לו שרפים ומלאכי' ואופנים אין לו מזה תענוג שאין להם יצה"ר ואינם בעלי בחירה אבל מישראל יש לו תענוג עצום וזה יהי כבוד ה' לעולם כי לעולם לפעמי' הוא לשון העלמה והסתר כמו שאמרו לעלם כתיב וזה פי' באם יתגלה כבוד ה' מאנשים החומרי' שהשכל הוא נעלם ונסתר מחמת שהם מלובשי' בגוף גשמי' ואעפ"כ עובדי' אותו באהבה בוודאי ישמח ה' במעשיו כי יש לו שמחה גדולה כנ"ל וזה אין שמחה אלא בבשר ר"ל שאין שמחה לפניו אלא מעבדות הבא ממה שהוא מלובש בבשר הגשמי והנה בימי אחשורוש אמרו ז"ל הדר קבלוה מאהבה והי' להש"י תענוג גדול אך באמת כשאדם רוצה להיות עובד ה' באמת צריך להיות תמיד דבוק בו יתברך כי אף שלפעמים יבוא לאדם איזה בהירות בלבו ואח"כ נפסק ממנו זה אינו שוה כלום רק העבדות צריך שיהי' בתמידות ועי"ז תתקיים העבודה על נכון והיינו דכתיב קימו וקבלו שהי' אצלם תקומה מה שקבלו והנה ר"ח אדר יש לפרש שיקרא אדר א' דור שאז קבלו התורה באהבה שנתנה לאלף דור וגה והקמות את המשכן דהנה באדם כשמקדש א"ע נקרא משכן כמ"ש ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא בתוכם מכאן שהקב"ה משרה שכינתו בתוך ישראל וזה והקמות את המשכן כשתרצה שיהיה למשכן שלך קיום והעמדה אז תהא כמשפטו אשר הראת בהר הר גימט' אדר דאז קבלו התורה באהבה כנ"ל ובזה האופן ודאי יהי' למשכן קיום חזק:

פרשת תצוה

ואתה תצוה וכו' נ"ל ע"ד דכתיב כי אתה אבינו וידוע מדרגת אהבה היא בן לאב ומדרגת יראה עבד לאדון ואמר הש"י ב"ה למשה שיכניס אהבת הבורא בלב ישראל והיינו ואתה הוא מדריגת אהבה תצוה את בני ישראל וממדרגת אהבה נפתח שערי חכמה ע"ד שמצינו באברהם אבינו שהיו כליותיו נובע' חכמה כמו שמצינו ואברהם זקן וכו' זה קנה חכמה ואי' בגמרא מתלמידי יותר מכולם דע"י תלמיד אדם זוכה לתורה יותר והיינו חכמה ואמר ויקחו אליך שמן דהיינו שהישראל יגרעו למשה שמן היינו חכמה ע"ד הרוצה ה להחכי' ידרים וסימנך מנורה בדרום זית זך ע"ד שאיתא בשם הא"ח דזית מרומז לשכחה ויש לומר זית זך שיהי' שכוח ענין גבהות היינו להיות בעינו זך הגם שמשה רבינו כתיב בי' והאיש משה עניו מאוד וכו' ובלאו הכי לא הי' אצלו שום נדנוד גבהות זה רמז לכל מי שאומר תורת ה' ומכניס אהבת הבורא בלב השומעי' כתית למאור כתית מרומז על יסורין ר"ל ע"ד דבש כדי ליתן עפ"י הכתית ועוד איתא שבלול וכתית

ע"ש וזה האיש יוכל לפעול שמי שמדוכא ביסורין ר"ל שיתרפא והיינו כתית למאור היינו שיאיר להעלות נר תמיד שיוכל לפעול להעלות העובדות מצות ומע"ט ע"ד כי נר מצוה להעלות לקשר בבורא ברוך הוא וב"ש לעד אמן:

ולקחת את שני אבני השהם ופתחת עליהם ב"י הנה צריך בתחלה להבין מה שאית' בזוה"ק רעווא דרעווין ונ"ל ע"ד שאמרו עלה ברצון הבורא ית"ש לחדש ולברוא את העולם וכבר הקשו בזה כמה קדמונים איך שייך בהבורא ית"ש אין סוף חידוש הרצון ואמרו מה שאמרו ול"נ שכך הוא הדבר שהי' רצון הבורא ב"ה שיהי' רצון חידוש העולם טוב ורע להטיב לברואיו שהם יבררו הטוב מהרע וזה האמור בזוה"ק רעווא דרעווין ר"ל שהי' רצון הבורא שיהי' רצון חדוש העולם דבר והפוכו כמ"ש את זה לעומת זה עשה אלקים ורצון ראשון הי' כולו טוב מזוקק בלי שמרים כמו שיהיה לעתיד לבוא כשתעביר ממשלות זדון כו' ואצל הבורא ב"ה הם שתי רצונות כולו חד בלי הפסק וזה רעווא דרעווין וזה שכתוב משה משה בלי פסוק טעמים כמו שנאמר אברהם אברהם יעקב יעקב וכתיב פסוק טעמים ואצל משה משה לא נכתב פ"ט כי משה עם הכולל גימ' רצון ור"ל משה משה רעווא דרעוון כאחד בלי הפסק וזהו שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ר"ל קודש ישראל לשון הזמנה שישראל מזומנים ראשית תבואתה לשון הבאה שישראל יבוא לרצון ראשון שהי' קודם בריאת העולם כולו טוב מזוקק בלי רע ובשביל כן הי' מלחמת עמלק מיד ביציאת מצרים כי גאולת מצרים לא היתה גאולה שלימה והגאולה זו לא היתה אלא לפי שעה כדי להכיר את בוראנו ית"ש להיות לנו לאלהים וזה שנאמר אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים ר"ל הגאולה הזאת היתה להיות לכם לאלהים ואז היתה התחלת העבדות לברר הטוב מהרע כמו שהיתה קודם בריאת העולם כמו שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה כנ"ל וע"כ נגד ראשית זה היה התחלת גוים עמלק וזה אברם אברם אב לשון רצון כמו אביון תאב לכל דבר כמו כן אב לשון רצון אם רם הוא רצון ראשון רעווא דרעווין רם הוא מר גימ' עמלק ומפני זהו הטעם נתנה מלחמת עמלק ליהושע כי פני יהושע כלבנה ופגם מלחמת עמלק הי' בבחי' לבנה בבחי' כנס"י ובזה מתורץ הפסוק כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור וקשה וכי צריך הש"י מכה"כ ללחום לעולם עם עמלק הלא ברגע אחד יכול לכלותו ולאבדו מן העולם אלא הפג לא היה אלא בכסא דוד כי עתיד הקב"ה לעשות שני כסאות אחד לו ואחד לדוד כי יד אל כס יה י"ד בגימ' דוד וזהו שנאמר אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם כדאיתא בגמ' מה איכפת להקב"ה לשחוט מן הצוואר או מן העורף אלא כדי לצרף את הבריות ר"ל ע"י מצות הש"י אנו נעשים צירוף

וחיבור אליו וזהו שנאמר אני ה' לא שניתי אצלו אין שום השתנות לעולם בין שתעשו מצות בין שלא תעשו אלא אתם בני יעקב לא כליתם ר"ל כליתם לשון כלתה נפשי לשון תחוה וחיבור שאין אתם יכולים להתחבר אלי כשלא תקיימו מצות אבל בעצמותי אין שום השתנות ח"ו אלא ה' בחכמתו נתן עבדות לברר הטוב מן הרע להטיב לנו וז"ש ה' ילחם לכם ר"ל מה שהשי"ת נלחם עם עמלק הוא בשבילכם כי אצלו אין שום השתנות ח"ו ואתם תחרישון בתמי' למה אתם תחרישון מלעשות תשובה ומע"ט וגם מזה הטעם נתנה מלחמת עמלק פעם ראשון ליהושע הבא משבט יוסף ולשאול הבא משבט בנימין פי' כי יוסף צדיק דלעילא ובנימין צדיק דלתתא וזה"ש בתוה"ק בארבע טורי אבן ישפה כנגד בנימין לשון יש פה זהו מלכות כי מלך ראשון היה מבנימין אבן שוהם כנגד יוסף כי שהם אותיות משה זהו בחי' כל צדיק הוא בבחי' משה כדאמרינן בגמרא משה שפיר קאמרת ויוסף הוא הצדיק וזהו שהם כנגד יוסף ואבן נופך כנגד יהודה ורומז כשיהי' מחיית עמלק ויתחדש מלכות כסא דוד הבא משבט יהודה ויקוי' הכתוב ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם וזהו נוכך ואיתא בכתבי האריז"ל בפורים נתגלה יסוד אבא ואבינה לכם כי אבא לשון רצון כנ"ל כי בפורי' הוא מחיית עמלק להעביר הטומאה מן הארץ כמו שהי' קודם בריאת העולם וזה יסוד אבא רעווא דשוין וגם אודיע לכם הטעם שימי הפורי' לא נבטלי' כי כל המועדים הם בזמן אחד חג הפסח בט"ו בניסן חג הסוכת בט"ו בתשרי ואין כח ביד ב"ד להקדים יום אחד אבל ימי פורים הם י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו והוא למעלה מן הזמן ע"כ כל המועדים יהיו בטלים וימי הפורים לא נבטלים כי פורים למעלה מן הזמן והנה י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו עולה לחשבון ס"ה וזהו שנאמר וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ וה' זהו הוי' ב"ה היכל זהו אדני כשיהי' מחיית עמלק אז יהיה יחיד הוי' ואדני הס מפניו כל הארץ ר"ל ישקוט כל הגשמיו' ויהי' אור הלבנה כאור החמה כמו ויעש שני מאורות הגדולי' וזה שנאמר העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט העשיר לא ירבה זהו תפארת כי אצל יעקב אבינו נאמר את העושר אשר הציל ה' מאבינו והדל לא ימעיט דל זו מלכות כי דוד אמר כי עני ואביון אני וזה העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט אלא יהי' שניהם שוים ונחזור לענינינו הראש והנה ידוע כי השם של כל האדם הוא החיות שלו וידוע שגוף הק' שבכל האדם מישראל משתוקק לעבודת הבורא ב"ה אלא שהנצוץ הקדוש והחיות הוא נשפל ונדכה מדאגות ועצבות וצריך הצדיק שבדור לעוררת ולהאיר' וז"ש ולקחת את שתי אבני שהם ושהם עם הכולל גימ' רצון ור"ל שתעורר רעווא דרעווין ופתחת את שמות בני ישראל ר"ל תפתח ותאיר את החיות של בני ישראל ודו"ק אמן:

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם קודש לה' נ"ל עד"ז דהנה ידוע דרז"ל שלשה מפתחות בידו של הקב"ה של חי' ושל תחי' ושל מטר והוציאו מהפסוקים המורי' על כל או"א אשר לא נמסרו לשליח אך קרוב ליראיו ישעו להמציא על ידם ישע ופדות גם בעניני' הנ"ל כאשר הצדיק בעוז צדקו ובעצם יראתו הטהור הבוקע ועולה לרו' ציצית צבי תפארת יראת התרוממות עומדת לעד להיות משתמש גם הוא בשרביטו של מלך מלכו של עולם לפעול ישועות בקרב הארץ בדברים המיוחדים ומזומנים להש"י לבדו בהיותו ירא ה' יראה הטהור' בלי שום סיג ופסולת יראת הרוממות והנה ידוע כי זהב מורה על היראה והיראה מכונה בה ע"ד מצפון זהב יאתה והוא נרמז בפסוק זה ועשית ציץ זהב טהור תעשה לך ציצית צבי תפארת יראה טהורה בלי שום פניו' וסיג ופסולת ופתחת עלי' פתוחי חות' תוכל לפעול באמצעותה שתפתח בה פתוחי חותם היינו ר"ת תי' תתי' מטר אשר המה קודש לה' דייקא מוכנים ומזומני' ומקודשי' רק לה' לבדו הוא חלק מכבודו ליראיו הנ"ל לעשות רצונם וזוכים לעלות במדרגת אליהו ואלישע אשר יהי' משתמש' בשרביטו של מלך פועלי מפעלות אלקים בקרב הארץ:

פרשת זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' והי' בהניח ה' וכו' מכל אויביך וכו' תמחה את זכר עמלק וכו' ויש לדקדק דהוי ליה לכתוב את אשר עשה עמלק לך וכו' והנראה כך דאיתא מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין מצרף למעשה ונ"ל ע"ד דאיתא בגמ' גדולה עבירה לשמה וכו' ואיתא בגמ' לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפי' שלא לשמה שמתוך וכו' והנה עבירה לשמה הנה המעשה הוא עבירה והמחשבה לשמה הוא טובה ואזי הקב"ה מצרף את המחשבה להמעשה שלא יהי' נחשב לעביר' וגבי מצוה שלא לשמה הוא להפך שהמעשה הוא טובה רק המחשבה שלא לשמה הוא עבירה ואזי הקב"ה אין מצרף המחשבה שלא לשמה להמעשה וא"כ כשאין מצרף נשאר המעשה היינו המצוה טוב ואם ח"ו הי' מצרף אזי ח"ו לא הי' מצוה כלל והי' נחשב לעבירה שחשב שלא לשמה ועוד שמלבד שהש"י ב"ה אינו חושב זאת לעבירה כמו הפשט הפשוט שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה עוד יש תועלת כפי שפירשנו שהמצוה הוא מצוה כיון שהמחשבה שלא לשמה הקב"ה אין מצרפה להמצוה נמצא המצוה הוא טובה וצריך לעיין שנדע הטעם על מה הוא כך שגבי העבירה לשמה הקב"ה מצרף להמחשבה וגבי המצוה שלא לשמה אין מצרף אך י"ל כך דהאמת המחשבה היא העיקר לכך גבי עבירה הקב"ה מצרף המחשבה כשהוא לשמה וגבי מצוה היינו הטעם כי ידוע שאיתא בגמ' שר' אלכסנדראי בתר צלותי' הוה אמר הכי רבון העולמי' גלוי וידוע

שרצוני לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה וכ' וא"כ על מצוה שלא לשמה הוא תירוץ מספיק כנ"ל לכך הקב"ה יהי שמו הגדול מבורך לעולמי עולמים עושה כך שאין מצרף המחשבה שלא לשמה להמצוה וא"כ אזי נחשב המצוה למצוה והמחשבה עומדת בפני עצמה וכשאדם זוכה כי מצוה גוררת מצוה וזוכה לחזור בתשובה ומתקן המחשבה שלא לשמה שהי' לו והנה אם לא הי' שאור שבעיסה הי' בנקל לעשות הכל רק בלתי לה' לבדו ונוכל לומר הפירוש זכור אשר עשה לך עמלק דהיינו ע"י עמלק אותה קליפה הוא שאור שבעיסה עשה לך היינו שגורם לעשות לך היינו שלא לש"ש כי האדם נברא שיהי' עושה הכל רק לשמים והנה אי' בגמרא ע"ז כי גדול מעל שמי' חסדך וכתיב כי גדול עד שמים חסדך ומתרץ כאן בעושין לשמה כאן בעושין שלא לשמה ונ"ל ע"ד כי ביה ה' עולמים דהעוה"ב נברא ביוד ועה"ז נברא בה"א וידוע שהיוד ע"ש המחשבה נאמרה כפירש"י על פסוק אז ישיר וכו' נמצא כשאדם עושה מצוה שלא לשמה הוא גורם חסד עד שמים כי המעשה טוב והמחשבה היה שלא לשמה וכשעוש' מצוה לשמה גורם חסד על שמים ע"ד ישראל מוסיפין כח בפמליא שלמעלה נמצא נקרא מצוה שלא לשמה תחת שמים ולפי"ז הפשט בפסוק והי' בהניח ה' אלקים לך מכל אויביך מסביב כי מן האויבי' שהי' יהי' דוקא נחת. ע"ד לא גלו ישראל רק שיתוספו גרים ובהניח היינו לשון נחת בארץ וכו' נותן היינו מתנה שיהי' בלי הפסק כי הגאולה שאנחנו מצפים יהי' קביעו' הישועה בלי הפסק ובאמת כשאדם זוכה שדבוק כל ימיו בתשובה כמאמר התנא ישוב היום וכו' נמצא כל ימיו בתשובה זוכה בחיים חיותו מעין עוה"ב ע"ד עולמך תראה בחייך וזוכה ג"כ להנ"ל ובכן תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח והיינו שהקליפה מזכיר אותך בהמחשבה לעשות ח"ו שלא לשמה שהוא תחת השמים זה המחשבה לא יהיה היינו לא תשכח מלשון אשכחן היינו שלא יהי' בנמצא הקליפה רק יהי' הכל מצוה לשמה שלא יהי' שאור שבעיסה ויהי' הכל טוב ולא יעלה שום מחשבת פסול בלב כי הכל יהי' לשמה נמצא במה שאנו קורין פ' זכור גורמין אנחנו כשם שאנחנו זוכרים כן יזכור הש"י ב"ה מה שטוב לנו שיזכור היינו זכו' אבות ושאמרנו בסיני נעשה ונשמע ע"ד ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני ועוד אנחנו גורמי' שהעובדות שלנו הוא לנחת לפני בורא ב"ה וב"ש כאילו עשינו לשמה כי אנחנו אינם חייבים במה שעשינו שלא לשמה וכנ"ל ואי"ה כשיהיה הגאולה ב"ב יהיה הכל לשם שמים תיכף יהי רצון ב"ב אמן.

פרשת כי תשא

כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם י"ל דאיתא מאחז"ל ע"פ והיה מספר ב"י כחול הים אשר לא ימד וכו' ופירשו בזמן שישראל עושין

רצונו של מקום אין להם מנין וכו' ונוכל לומר כך כי תשא את ראש ב"י היינו בזמן שאתה יכול לספור אותם והיינו מסתמא שהם בגדר שאין עושין רצונו של מקום ח"ו ובכן ונתנו איש כפר נפשו היינו צדקה ע"ד וצדקה תציל וכו' וכידוע מאחז"ל במעלת הצדקה ובכן יזכו לעשות רצונו של מקום ב"ה ולא יהיה להם מנין ויהי' כמו חול הים וכו':

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש מתחילה צריכין אנו להבין בכל ספירה יש הוי' המאירה בה ומחטא אדה"ר ומחטא העגל נתגברו הקליפ' בשני ספירות וחצי היינו נצח והוד וחצי יסוד ונעשה שם אלקים וזהו עבדות שלנו לברר הטוב מהרע ולתקן כמו שהי' קודם החטא וזה רומז לנו הגמרא חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ר"ל פוריא היינו לשון מטה היינו מטה כסא שלחן מנורה רומז לשכינה לבסומי לשון המתקה כדאמרינן רווחא לבסומי שכיחא והיינו חייב אדם לבסומי בפוריא כלומר חייב אדם לעבוד הבורא ב"ה בשלימות ולהמתיק הדין עד דלא ידע בין ארור המן וכו' ידע לשון התחברות כמו ואדם ידע את חוה וארור המן הוא הקליפה וברוך מרדכי הוא הקדושה והיינו דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי שלא יהיה התחברות הקליפה עם הקדושה כמ"ש ויבדל אלהים בין הקודש ובין החול הקליפה תפול לתהום ולשאול תחתית והקדושה תשאר זך ונקי ובזה שאנו מקיימים מצות הש"י ב"ה אנו ממתיקין הספירות שיתלבשו הוי' כולו חסד מזוקק ונקי ורומז לנו המשנה מגלה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו גי"מ ס"ה שני הויות וחצי ולהבין שקל בגי"מ חמשה פעמים אלקים וזה רימז לנו הכתוב מחצית השקל זה יתנו וכו' ר"ל שאנו מחוייבין לתקן ולהפריד ב"פ אלקים וחצי שנתערבו בספירות נצח והוד וחצי יסוד:

א"י מחצית השקל זה יתנו איתא להנחיל אוהבי יש ש"י רימז לב' תפילות כי איתא בזוה"ק את הכבש האחד תעשה בבוקר זה בחי' אברהם ואת הכבש השני תעשה בין הערבים זה בחי' יצחק והקשה למה לא נאמר שלישית כנגד יעקב ותרצו שיעקב הוא המחבר את שני בחי' אברהם ויצחק כנודע א"כ כשיש שני הבחי' ממילא בא בחי' יעקב המחבר את שני תפלות להיות תפארת כלול משניהם ש"י רומז לשני תפלות שחרית ומנחה כי תפלת שחרית הוא אור רומז והבוקר אור גי' ר"ז ומנחה בגי' ק"ג הרי ש"י רומז לשני תפלות שקל במלואו שי"ן קו"ף למ"ד גי' כתר ב"פ ש"י וזה רומז לנו הכתוב מחצית השקל במלואו רימז לשני תפלות זה יתנו כ"א ואחד כפי השגתו וכפי אשר יד שכלו מגעת:

ויחל משה וכו' למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת ממצרים בכח גדול וביד חזקה הנה לכאורה קשה אדרבא כיון שה' עשה נסים שהוציא ממצרים צריך ליתן טעם על החטא שלא יהיה קשה והנראה בע"ה כך דהנה איתא בזה"ק שהערב רב הם חטאו בענין העגל ולא ישראל והנה איתא בזה"ק שמשרע"ה כשקיבל הערב רב אמר לו הש"י שהם רשעי' ואמר משה מרי' דעלמא כיון שראו הנסים ונפלאות שעשית במצרים יחזרו למוטב והנה אח"כ בעו"ה החטיאו כנ"ל ע"ש והנה באמת אם לא בשביל רשעת פרעה שלא רצה לשלח את ישראל לא היה צריך לעשות אז במצרים האותות והמופתים רק עבור רשעת פרעה לכך היה כמה אותות ואח"כ כשהשי"ת ב"ה הכביד את לב פרעה ועשה ג"כ אותות ומופתים ובודאי הש"י ב"ה אמת וכל מעבדוהי קשוט וכדין עשה עם פרעה שהכביד את לבו ועיין במה שפי' טעם ג"כ כפי מה שנתן לי הש"י שכל והנה אם לא הוה פרעה מסרב בשליחות ישראל והיה שולח תיכף אזי לא היה מקבל משה רבינו הערב רב מאחר שהי' רשעים רק ע"י האותות כנ"ל היה סבור שיחזרו למוטב וא"כ טען משה רבינו למה ה' יחרה אפך בעמך וכו' והיינו שהם אינם חייבים רק הערב רב ומה שלקחתי הערב רב מה שקבלתי אותם הוא בשביל שהוצאת ממצרים בכח גדול וביד חזקה והייתי סבור שעי"ז יחזרו למוטב וא"כ כל החטא הוא של מצרים וכנ"ל וישראל זכאין ובהכי ניחא דכתיב זאת חקת התורה וכו' ופירש"י שאומות העולם מונין לישראל מה טעם לכך אומר הכתוב חקה שאין רשות להרהר אחרי' ולכאור' צריך לעיין הלא יש טעם תבוא אמו ותקנח בנה אך לפי הנ"ל ניחא דהא באמת ישראל אין חייבים בזה רק הערב רב א"כ למה צריך הפרה וצריך לומר דזה חוקה:

ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וכו' כל מבקש ה' ומתחילה צריכין אנו להבין מה שפירשו בפ' משפטים בפסוק הנה אנכי שולח מלאך לפניך וכו' ופרש"י כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם לא אעלה בקרבך וקשה לשון נתבשרו משמע בשורה טובה וכי זה בשורה טובה שעתידין לחטוא ועוד כשאמר לו הקב"ה למשה אחרי מעשה העגל ושלחתי לפניך מלאך לא רצה משה והתפלל לה' ילך נא אדוני בקרבנו למה לא התפלל משה מיד כשאמר לו הנה אנכי שולח מלאך ולהבין הענין כך הוא כי יציאת מצרים היה באתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא כמ"ש ואת ערום וערי' והקב"ה הוצאנו ממצרים ונתן לנו התורה בחסדו הגדול ותשוקת הקב"ה שיהי' אתערותא דלתתא ענינו לעורר לבבינו לעבודתו ית"ש לכן העמיד אותנו אחר התורה על המדריגה ראשונה כמו שהיינו כשהוציאנו ממצרים ובזה מתורץ איך אפשר שלאחר שפסקה זוהמתן שיעשו את העגל עד"מ האב המרגיל ומלמד את

התינוק לילך בתחילה מושכו האב בידו ב' או ג' אמות ואח"כ מעמיד את התינוק לאותו מקום שהלך משם והאב עומד מרחוק שילך התינוק בעצמו אצלו כך היה בשעת מ"ת בתחילה הקב"ה נתן לנו התורה ופסקה זוהמתן מהם ואח"כ העמיד אותם אל המדרגה הראשונה כמו שהי' קודם מ"ת וע"כ אחר מ"ת נשארו על אותה מדרגה כמו שהיו במצרים ועשו את העגל ואמרינן לא היה ישראל ראוים לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה וקשה אם נשארו במדרגה כמו שהיו בשעת מ"ת לא היו צריכין לתשובה כי לא היה להם יצה"ר אלא הקב"ה רצה שיהי' אתערותא דלתתא ולכך העמיד אותם על מדרגה ראשונה וזה שהתפלל משה למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים ר"ל למה ה' יחרה אפך על מעשה העגל בעמך אשר הוצאתם ממצרים כי הם עכשיו על אותה מדרגה כמו שהיה במצרים כי גם במצרים לא ידעו את ה' ואת ערום וערי' ונמצא היה מעשה העגל כדי שיהי' אתערותא דלתתא והשתא ניחא מה שפירש"י ז"ל כשאמר לו הקב"ה למשה הנה אנכי שולח מלאך נתבשרו שעתידין לחטוא רצ"ל שעתידין במעשה העגל להורות תשובה ויהי' אתערותא דלתתא וגם משה רבינו רצה שיהי' כך ולכך לא אמר משה כלום בשעה שאמר ה' הנה אנכי שולח אבל אחר מעשה העגל שאמר לו ה' לא אעלה בקרבך לא רצה משה כיון שעשו תשובה וזה אתערותא דלתתא אני רוצה שה' ילך בקרבנו ולהבין הכתוב וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו וקשה כמו שהקשה רש"י ז"ל ומראה ה' כאש אוכלת וכו' ולא היו יראים ומקרני הוד של משה היו יראים אלא גם הם הי' להם אורות זהו כתרי' שנתנו להם בשעה שאמרו נעשה ונשמע אלא בשעת מ"ע נטלה מהם כמ"ש ויתנצלו בני ישראל את עדיים ונתנו למשה כי משה נשאר במדרגת מ"ת וזהו ויראו מגשת אליו מחמת בושה נבהלו כשראו קרני הוד של משה כי זאת הי' מאורות שלהם כנ"ל וז' שכ' ומשה יקח את האהל הנ"ל ומשה לקח את כל האורות כי אהל הוא לשון אור בהלו נרו עלי ראשי ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה רצ"ל הצדיק הולך בעבדות הבורא ית"ש רחוק מפשוטי העם כדאי' בס' נועם אלימלך מאמו"ר מקשה תעשה המנורה ר"ל שהבהירות שלך תעשה מעצמה בקושיות שיהיה לעולם קושיות על צדיק בדרך שהולך בעבדות הבורא ית"ש וקרא לו אהל מועד ר"ל ששם מקום קבלת האורות והי' כל מבקש ה' לקבל הארה יצא אל אה"מ אשר מחוץ למחנה ר"ל ילך אל הצדיק אשר נראה בעינים קושיות עליו לזה הצדיק ילך ויקבל הארה ממנו לעורר לבו לעבודת הבורא ית"ש:

ויאמר הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה

עמך יש לדקדק דמתחילה אמר נגד כל עמך וחזר ואמר ורא' כל העם דהוא כפל לשון במ"ש ונראה דכת האפקורסים הדוברים על צדיק עתק אינם מאמינים כלל שהצדיק יכול לפעול נפלאות ועי"ז גם אם רואים שהש"י עושה איזה נס היפך הטבע היטיב חרה להם והיא לשיכים בעיניהם מחמת שהש"י עושה היפך דעתם המשובשת אבל אילו המאמינים בצדיק הוא מחמת שהם יודעים שהצדיק היא דבוק תמיד בו יתב"ש וכל מה שהצדיק עושה ה' הוא עושה ומצליח בידו וא"כ כשרואים איזה נס ופלא שהצדיק עושה יש להם הנאה ושמחה גדולה וזה הוא עיקר האמונה כמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו אבל הכת הא' הם כופרים בעיקר מאחר שאין להם אמונה בהצדיק כלל וזש"ה ויאמר כו' נגד כל עמך אעשה נפלאות דעמך היינו הערב רב כידוע מאמרם ע"כ רד כי שחת עמך ואמר זה הנפלאות והנסים יהי' התנגדות להכת הערב רב כנ"ל דאפילו אם הש"י עושה איזה נס הוא מתחרה להם והדר אמר וראה כל העם אשר אתה בקרבו היינו הישראל שהם מאמינים בני מאמינים כמ"ש שש מאות אלף איש אשר אנכי בקרבו את מעשה ה' אשר אני עושה עמך היינו שיוטב בעיניהם וישמחו על הנס שיעשה הש"י ע"י הצדיק וזה כוונתו באמרו אשר אני עושה עמך ולשון וראה כמו רואה אני את דברי אדמון:

פרשת פרה

זאת חקת התורה וכו' וי"ל בדרך רמז על מאחז"ל אם אין קמח אין תורה ואם אין תורה אין קמח וי"ל רמז חקת מלשון כי חק לישראל הוא שאחז"ל לישנא דמזוני הוא עיין בר"ה וי"ל חקת היינו התורה כי זה תלוי בזה הכל א' חקת כשיש מזון ופרנסה בריויח התורה נוכל לבוא לתורה וגם חקת היינו מזון יש התורה כשאנחנו דביקים בהתורה עוד יש לומר דאיתא בזה"ק מאן דנטר שבתא כאילו נטר אורייתא כולה וי"ל רמז דאות ז' מרומז על שבת כדאיתא במס' מגילה ביום השביעי וכו' שבת הי' ע"ש וי"ל תיבת זאת היינו ז' היינו שבת את היינו כל התורה מאלף עד תיו:

פרשת ויקהל

ויקהל משה את כל עדת ב"י וכו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותו נ"ל בע"ה לפרש דהנה מצינו גדול השלום ושנאוי המחלוקת וכשישראל באגודה אחת אזי הוא ענין גדול וי"ל רמז ויקהל משה את כל עדת וכו' וי"ל שהביא אותו אל האחדות והיינו שקיבל אותם בגשמיות דהיינו שהקהיל אותם ובאמת שבזה קשר אותם כ"א לשרשו ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם דהיינו שהשי"ת ב"ה רצונו שיהיה אחדות בינינו וגם ע"י שאמר להם תורה ומצות ה' בזה קיבץ אותם וקשר כ"א בשרשו

והיינו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ע"י מה ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' עי"ז ויקהל קיבץ אותם למקום אחד:

ויקהל משה וכו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי' לכם קודש והקשו המפרשים וכי שייך כאן לשון ציווי ששת ימים תעשה מלאכה זה רשות ולא מצוה ונ"ל ע"ד הרמז שאיתא ששת ימים רמז לששה קצות מזרח מערב צפון דרום מטה מעלה ושבת הוא נקודה אמצעית וששת ימי המעשה הוא בחי' יראה ושבת הוא בחי' אהבה כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל שבשבת הי' מרים קולו בפסוקי דזמרה יותר מבחול מחמת אהבה ובחול הוא בחי' יראה ויראה הוא צמצום כנודע ועוד טעם כשיש לאדם יראה מאיזה דבר אז מצמצם עצמו בכל יכלתו ובחול הוא בבחי' קצות כנ"ל ובקל יכול לילך ולצאת מן הקצה והגבול ע"כ צריכי' לעבוד בבחי' ירא' ולצמצם א"ע שלא יצא מהגבול משא"כ בשבת שהוא נקודה אמצעי' הוא בבחי' אהבה ע"כ בשבת מותר להתפלל בחי' אהבה ולפשט א"ע כי אינו באפשר שיצא מהקצה והגבול כי הוא באמצע ומלאכה בגי' אל אדני בגי' צו כמש"ה צו לצו פי' לצו של ע"ז תעשה לך צו אחר שלא תלך במעשיהם וזה שנאמר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה פי' בששת ימי המעשה שהם בבחי' ששה קצות צוה לעשות מלאכה דווקא ומלאכה בגי' אל אדני בגי' צו פי' תעשה צו לצו שתעבוד ביראה ובפחד שלא תצא מהגבול משא"כ בשבת שהוא נקודה אמצעית תעבוד בבחי' אהבה כנ"ל וכשתעשה מלאכה זו בששת ימי המעשה אז וביום השביעי יהי' לכם קודש פי' תבין ותרגיש בחי' תענוג שבת יהי' לכם קודש כי' מדרגת קודש ישראל לה' ראשית תבואתו כי חול מכין לשבת:

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי' לכם קודש וכו' ונ"ל ע"ד מאחז"ל כשישראל עושין רצונו של מקום ב"ה מלאכתן נעשית ע"י אחרים והנה באמת אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אך מצינו שומר שבת מחללו ואחז"ל א"ת מחללו אלא מחול לו אפילו עובד ע"ז כאנוש וכו' מחול לו נמצא ע"י שמירת שבת אזי ישראל עושין רצש"מ ולפ"ז פירוש הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה היינו ע"י אחרים יהי' מלאכה נעשית שלא נצטרך לעמל ויגיעה אימתי וביום השביעי יהי' לכם קודש כשנהי' שובתי שבת ונהי' עושים רצש"מ ב"ה לב"ש שבת שבתון לה' דהיינו שנראה שיהי' לשם שמים שמור שבת בשביל שצוה הבורא ב"ה וב"ש וזה הדבר יהי' ממילא שמלאכתך נעשית ע"י אחרים ויהי' הצטרכותינו בריוח גדול:

לא תבערו אש וכו' נ"ל ע"ד מאחז"ל אין הדליקה מצוי' ר"ל אלא במקום חלול שבת וי"ל פירוש הפסוק לא תבערו אש בכל מושבותיכם דהיינו שלא יהי' דליקה ע"י מה ביום השבת ע"י שנהי' שומרי שבת לא יהי' דליקה עוד נ"ל שלא יהי' מחלוק' שמרמז לאש ר"ל לא יהי' מחלוקת ע"י ביום השבת שנשמור שבת יהי' שלום ע"ד בא שבת בא מנוחה: **ויבאו** כל עדת בני ישראל מלפני משה וזה הפסוק הוא כמיותר כי מה בא הכתוב להשמיענו והנה בפשיטות הוא כך כשאדם עומד לפני הצדי' והוא אדם גדול אזי יש לו בהירות רב והתעוררת הלב וכשהולך מלפני הצדיק אז אין לו עוד בהירות גדול והתעוררות כל כך כאילו עומד לפני הצדיק אבל ב"י כשעמדו לפני משה הי' להם כל כך בהירות רב אע"פ שיצאו מלפני משה היה להם הבהירות כאילו עמדו לפני משה וזה שרימז הכתוב ויצאו כל עדת ב"י מלפני משה ע"ד הפסוק כה אמר ה' בראך יעקב ויוצרך ישראל ואיתא במדרש מי בראך עולם יעקב בראך וקשה וכי יעקב אבינו אלהים ח"ו שבראך את העולם אלא הענין הוא כך אברהם יצחק ויעקב בחי' ימין ושמאל וגוף באמצע אם הקב"ה ברא העולם בימין בחי' אברהם לא הי' העולם מלא כי לא שמאל בחי' פחד יצחק ואם ברא את העולם בשמאל בחי' פחד יצחק ג"כ לא היה עולם מלא ע"כ ברא הקב"ה את העולם בבחי' יעקב שהוא כלול משנהם מימין ושמאל שיהי' העולם מלא ולהבין כי תחלת בריאת עולם היה מתחלת בלילה שלאחר שבת אז הי' ערב ראשון כמ"ש ויהי ערב ויהי בוקר וסוף מעשה במחשבה תחלה והי' רצון בריאת עולם בשבת בזמן מנחה והשלשה סעודות הם כנגד שלשה אבות סעוד' ראשנה הוא חקל כנגד יצחק ויצא יצחק לשוח בשדה סעודה שני' עתיקא כנגד אברהם ואברהם זקן בא בימים סעודה שלישית זעיר כנגד יעקב כי בזמן מנחה בשבת הוא עת רצון בריאת עולם בבחי' יעקב שיהי' עולם מלא והוא בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה וזהו והאכלתיך נחלת יעקב אביך שהוא נחלה בלי מצרים ובזמן מנחה היה עת רצון וישראל עלה במחשבה ישראל אשר בך אתפאר והוא בחי' תפארת כי בגוון אחר אין להתפאר אבל בחי' יעקב כולל משלשה גוונין אודם לובן ירוק ובהרבה גוונין יש התפארות וזהו ישראל אשר בך אתפאר וזש"ה ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים כי במצרים לא הי' להם שום זכות מאיזה מצוה אלא זכות אבות וזה הכתוב ותרבי זהו בחי' אברהם שבו כתיב הרבה ארבה את זרעך ותגדלי זהו בחי' יצחק שבו נאמר כי גדל יצחק ותבואי בעדי עדיים זהו בחי' יעקב שהוא תכשיט מקושט משני תכשיטין והי' עת רצון ויגאלו ממצרים והנה זה ידועה שתוה"ק אינה סיפור המעשה ח"ו רק הוא נצחיות כידוע ובכל שנה ושנה כשיגיע פורים נעשה לנו נסים ומחיות עמלק כמו שהי' בימי מרדכי ואסתר וכשבא ניסן הוא

זמן הקמת המשכן ע"י צדיק בחי' משה כמ"ש ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן ונאמר וידבר ה' אל משה זהו בחי' צדיק שבכל דור ודור לאמר ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את המשכן אוהל מועד ונאמר ויקם משה את המשכן וכו' ואיתא בגמרא בניסן ר"ה למלכים ולרגלים והיינו למלכי ישראל כי למלכי אוה"ע מתשרי מונין ופריך בגמרא למלכים מאי נ"מ ר"ל בזמן הזה אין לנו מלכים אמר ר"ח לשטרות ר"ל בניסן ר"ה למלכים היינו לצדיקים איזה שיהיה שוטר ומושל בבחי' משה שעל ידו יהי' כל השפעות ועוד צריכין להבין מ"ש וזכרתי בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור למה הוזכר יעקב מלא בואו בראשנה והטעם הוא כך כשישראל צריכין לחסד ולרחמים צריך לעורר בחי' יעקב בראשונה כי הוא מובחר שבאבות ובחי' רחמנות כרחם אב על בנים ובחי' יעקב היא עת רצון כנ"ל וזה רימז לנו הכתוב ויצאו כל עדת ב"י מלפני משה ר"ת מזה הפסוק בגימטריא יעקב מלא בואו ר"ל דור ודור יהי' צדיק בחי' משה עם בחי' יעקב ויהי' עת רצון ועולם מלא כדי שלא יחסר לנו כל טוב אמן:

פרשת החודש

וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים וכו' החודש הזה לכם וכו' ופירשז"ל חוץ לכרך ונ"ל בע"ה דכתיב כי אראה שמיך מעשה אצבעותך וכו' מה אנוש וכו' ונ"ל ע"ד שמצינו ענוה גדולה מכולם והנה משרע"ה כתוב בתורה והאיש משה עניו מאד וכו' ומצינו שאמר ונחנו מה והנה יש ענוה ע"י שהאדם רואה פחיתותו ומיעוט עבודתו לה' ובאמת משה רבינו ענותנותו הי' לגודל רוממות אל ית"ש וי"ל הפשט כי אראה שמיך וכו' שאמר דוהמע"ה כי אראה שמיך וכו' היינו רוממות אל ית"ש ואזי מה אנוש וכו' היינו מדרגת מה ועי"ז ותחסרהו מעט מאלקים עי"ז אדם זוכה לבינה כמשאחז"ל חמשים שערי בינה נבראו וכו' וכולם נתנו למשה חסר אחד וכבוד והדר תעטרהו כי כבוד מרומז לאהבה ע"ד אם אב אני אי' כבודי והדר מרומז על תפארת תמשילהו במעשה ידיך ע"ד צדיק מושל שיכול לבטל גזירת רעות מישראל כל שתה תחת רגליו ע"ד ואברהם זקן וכו' וה' ברך את אברהם בכל והנה כתיב והארץ הדום רגלי וי"ל שפועל לקרב כנס"י להבורא ב"ה ועוד י"ל כל שתה תחת רגליו ע"ד עקב ענוה יראת ה' צונה ואלפים כולם היינו שיכול להמשיך השפעות צפור שמי' ע"ד כצפרי' עפו' כן יגן ה' צבאו' שמי' מרומז על רחמי' כפי ששמעתי והיינו שיכול לפעול שיעוף הרחמים על ישראל כמו שמצינו בלשון חז"ל פרנסתו מעופפת לו כצפור ודגי הים שיוכל להמשיך עינא פקיחא עובר אורחת ימים ע"ד מאחז"ל אפילו ספינות שבים ניצולים בזכותו ועד"ז נוכל לפרש הפסוק

וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים וכו' החודש הזה לכם וכו' והנה רש"י פירש חוץ לכרך או אינו וכו' ומה תפלה קלה לא רצה בתוך העיר שהי' מלאה גילולים מכ"ש דבר חמור והנה בפשוט נוכל לומר ע"ד שאמר הש"י ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כדאיתא שמלאך הי' מגושם אם הי' במצרים והנה הש"י ב"ה וב"ש הוא הכל יכול יוכל לדבר עם משה ואהרן במצרים וצריך אנו לעיין כך דלכאורה י"ל דהא צריך הכנה לקבל הנבואה ובמצרים היאך הי' אפשר לעשות הכנה לגודל טומאת מצרי' ונוכל לומר דהא היו עוסקי' בהתראה לפרעה במכות בכורות והיו עוסקי' בשליחות ובמצות הבורא ב"ה והי' זה הכנה גם שהשם דיבר עמם במצרים עוד י"ל דהנה ענוה גדולה מכולם כידוע מיראת ה' שכתוב ראשית חכמה יראת ה' וכתיב עקב ענוה יראת ה' ויראה הוא עקב לגבי ענוה כמאחז"ל והנה מש"ר הי' עניו מאד מכל אדם וכו' ונ"ל שמה שאמר משה רבינו ונחנו מה הנה לגודל ענותנותו שהי' מחזיק א"ע כלא הנה אצל מש"ר לא הי' נחשב לכלום מה שחושב א"ע כלא כי הי' לו תירוץ יוכל להיות בשביל אהרן הוא שזוכה להיות מחזיק א"ע ללא כלו' לכך אמר משה רבינו ונחנו מה שכלל א"ע עם אהרן במדרגת מה נחזור לענייננו שאין חידוש על ההכנה שהי' במצרי' שישרה עליו הנבואה כי הי' דבוק תמיד למעלה בענין שהוא למעלה מכל העולם היינו מדרגת מה ומה שלא רצה להתפלל בתוך מצרי' ואמר כצאתי את העיר אפרוש כפי היינו שיתפלל בעצמו כי לא החזיק א"ע שיהי' יכול להתפלל במצרי' כיון שמלאה גילולי' ונוכל לומר הפשט כך וידבר ה' אל משה ואל אהרן דהיינו בזה הבחי' אל משה ואל אהרן היינו מדרגת מה שאמר משה ונחנו מה שכלל א"ע עם אהרן וכנ"ל ע"י זו הבחי' דיבר הש"י בארץ מצרי' נמצא שהנהיג הש"י למשה כמדרגתו שהג' שלא רצה להתפלל במצרי' היינו שהוא לבדו יתפלל אבל לקבל הנבואה הי' אפשר הדבר וכו' ואפשר לו' שכוונת הש"י ג"כ כך כי אצלינו כל עיר גדול הוי כרך ואצל הש"י ב"ה כל העולם שברא הוא כמו כרך ונוכל לומר כך וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרי' וכו' חוץ לכרך היינו בבחי' שהוא למעלה מזה העולם והיינו כנ"ל ואי אפשר לומר בתוך הכרך והיינו בפשוט כי הלא תפלה קלה לא רצה משה להתפלל במצרים והנהיג א"ע שכיון שמצרים מלאה גילולי' לא מצאו לבו להתפלל אף שבאמת לגודל מדרגתו לא הי' מניעה רק שלא החזיק א"ע כל כן א"כ הי' הש"י נוהג עמו בזו המדרגה ולא הי' מדבר עמו במצרי' אלא ע"כ חוץ לכרך והיינו בבחי' שהוא למעלה מזה העולם והיינו אל משה ואל אהרן והיינו מדרגת מה וכנ"ל עוי"ל הפירוש דהנה לכאורה יש לומר הגם שמשה רבינו לא רצה להתפלל בתוך מצרי' מאחר שהיתה מלאה גילולי' היינו להתפלל עבור פרעה שביקש להתפלל עבור לו רצה מש"ר להתפלל במצרי' אבל

בשביל חיבת ישראל לאמר להם התורה ומצות נגלה השי"ת ב"ה גם במצרי' וכמדומה לי שכתוב בזוה"ק באיזה מקום משל למלכא שמטרנותא יתבא בשוקא דבורסקי ולגודל האהבה דמי בעיניו כשוקא דרוכלא ונוכל לומר אפשר בזה כוונת רש"י ג"כ חוץ לכרך היינו ע"ד ישראל עלה במחשבה ונוכל לפרש הפסוק וידבר ה' וכו' בארץ מצרי' לאמר החודש הזה לכם וכו' היינו שיאמר לישראל החודש מלשון התחדשות שהוא דבר חדש שהש"י ב"ה וב"ש מגלה קדושתו בארץ מצרי' מלאה גילולי' היינו לכם היינו להנאתכ' ולכבודכ' לגודל אהבה והיינו החודש הזה התחדשות זה הוא לכם בשבילכם:

עוי"ל החודש הזה לכם דהנה הצרוף הראשון מן י"ב צרופי הוי' ב"ה הוא בניסן ויוצא מפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ והשם ב"ה הוא כסדר והנה הניקוד חירק פתח שבא קמץ עולה נ"ב ועם מספר כ"ו של השם עולה שמנה ושבעים והוא בגי' ג' הויות ובגי' מזלא והנה מגלה ג"כ בגי' ע"ח ומצינו מאחז"ל ליהודים היתה אורה זו תורה ששון זו מילה ויקר זו תפילין ויוכל להיות רמז תורה היינו פרנסה כי אם אין קמח וכו' וששון זו מילה היינו בנים ויקר זו תפילין היינו חיי כי הזהיר בתפילין הוא מאריך ימים נמצא בקריאת מגלה ג"כ נמשך על ישראל ענין שלש הנ"ל ובתוכם נכלל כל הצטרכות והנה ע"י חודש ניסן שהוא בגי' מזלא כנ"ל נמשך לישראל ענין כל הצטרכות וברחמי' כי שם הוי' כסדר מרומז על הרחמי' פשוטי' ובכן הפירש החודש הזה לכם היינו להנאתכ' ולטובתכ' וכנ"ל ראש חדשים היינו כמו ראש בתוכו המוח והחיות וכן הוא ניסן ראש חיות לכל החדשי':

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן וכו' נ"ל בעזה"ש דהנה כתיב ונשלמה פרים שפתינו והיינו על ידי שאנחנו קוראים פרשת הקרבנות נחשב כאלו הקרבנו קרבן והנה לפ"ז נוכל לומר במה שאנחנו קוראי' פ' המשכן ועשייתו יהי רצון שיהי' נחשב כאילו עשינו משכן והנה בפשוט לכאורה ג"כ מוכח כגון שאמירת הקרבנות נחשב כאילו הקרבנו א"כ הלא צריך מקום לזה אלא וודאי שנחשב כאילו השיוי משכן וע"ז י"ל ששייך באם נימא שמקריבין אעפ"י שאין בית אך מן הסברא י"ל כך וגם יש ראי' דהא על כל המימרות הקדושים יש רמז בתורה וגם מי איכא מידי דכתיבי בנביאי ולא רמיזו באורייתא ונוכל לומר רמז מכאן אלה פקודי המשכן ע"ד וה' פקד את שרה כי פקידה וזכירה ענין אחד וזכירה היינו בפה כדאיתא בגמרא זכור לא תשכח לא תשכח היינו שכחת הלב וזכור היינו בפה ומצינו שאמר השי"ת ב"ה פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל ונוכל לומר כך אלה פקודי המשכן שאנחנו מספרים וקוראים בתורה ענין המשכן משכן היינו נחשב כאילו

עשינו משכן נמצא ממילא כשאנחנו מספרים היינו שקוראים בתורה ענין ה הקרבנות אזי כאילו הקרבנו קרבן ובכן יה"ר שיבנה בית המקדש ב"ב ונקריב בפועל ממש קרבנות ויתרבה כבוד שמים מעתה ועד עולם עולמי עולמים אמן:

עוד י"ל אלה פקודי המשכן וכו' עפ"י חז"ל שאמרו על פסוק אשכול הכופר וכו' מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי וכמאמרם ז"ל יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל ע"ש הנה כפי האמת כאשר איתא בזה"ק שישראל לא הי' חייבים רק הערב רב ע"ש הנה הזהב שנתנו יוכל להיות שבדעתם הי' שביציאת מצרים שהש"י שידד המערכת אף שממצרים לא הי' עבד יוכל לברוח והיינו כי קשרו ע"י כישוף וישראל יצאו ממצרים חשבו ישראל שאי אפשר שיהי' עוד כישוף וא"כ לא יהי' עגל ואזי יתרבה כבוד שמים לכך נתנו זהב להראות שלא יהי' באפשרי שיהי' עגל והם לא ידעו שהרשעים מצאו טס שהי' כתוב שם והשליכוהו באש כמאחז"ל ואח"כ כשנתנו נדבה זהב למשכן וכיפר הקב"ה ועפ"י זה י"ל אלה היינו חטא העגל שאמרו אלה אלהיך עיין בזוה"ק ויחי שפירש ע"פ מי אלה ע"ש פקודי היינו נחסר מלשון ולא נפקד ממנו איש ע"י המשכן והיינו שנחסר החטא ע"י המשכן וכנ"ל משכן העדות אשר פקד על פי משה י"ל העדות מלשון עדי כי עדיים מהר חורב ידוע מאחז"ל שמשה זכה ונטלן עיין בפע"ח שאורות שקבל בשבת מחזיר לישראל שהאורות הם בפקדון בידו ופוקד לשון פקדון:

ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן וקשה למה לא הי' משה יכול לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן הלא משה הי' יכול לעלות בדרגות גדולות הלא נאמר ויבוא משה בתוך הענן פירש"י שנעשה לו שביל וכאן לא הי' יכול לבוא אל אה"מ ונ"ל כי משה הוריד לנו התורה והמצות ועל ידו נתגלה לנו אלקות כמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכ' ומשה הי' אמר ובו נצמצם הדיבור וזהו הוא הטעם שנא' בכל המצות וידבר ה' אל משה לאמר כי הדבור הוא התפשטו' ואמיר' הוא צמצו' וזהו שנא' במעב"ר י' מאמרות בכל בריאה נאמר ויאמר לשון בצע אמרתו ויאמר לשון ויתלבש רצ"ל הקב"ה הוא מצמצם את הבריאה לבוש בתוך לבוש שאם הי' התפשטות לא הי' באפשר להיות הבריאה וזהו שנאמר וידבר ה' הוא (ה') התפשטות טית אל משה רצ"ל שמשה ה' ' מביא את הדיבור בצמצום שיוכל לאמור לבני ישראל וכשיגמור המשכן הי' בא מן השמים בהירות ואור גדול בהתפשטות עד שלא הי' באפשרי להביא בתוך צימצום וזה שנאמר ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד אוהל מועד הוא צימצום כי אוהל מועד בגי' יוסף מאה ושש וחמישי' ויוסף הצדיק הוא יסוד הוא שדי ושם זה הא מורה על צימצום שאמר לעולמו די וזהו שנאמר ולא יכול משה לבוא אל אה"מ כו'

ר"ל לא הי' יכול להביא הבהירות בתוך צימצום כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן כלומר שהי' בהירות בשפע רב וזהו שנאמר ויקרא אל משה באלף זעירא כלומר הקב"ה הי' מצמצ' א"ע אז נאמר וידבר ה' אל משה לאמר כלומר אז הי' יכול משה להביא הדיבור בתוך הצימצו' לאמר לבני ישראל:

חסלת ספר שמות

חומש ויקרא

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה וכו' וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר עוד דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם לכאורה הוא כפל לשון ונ"ל לפרש דהנה כתוב ויקרא אל משה ולא כתיב מי קרא ולכאור' היה א"ל דתיבת ה' שייך אויקרא ג"כ וכן ההמשך ויקרא אל משה וידבר אליו ה' שהש' קרא קרא אל מש' ודיבר אליו אך הנגינה מלמדנו כי ויקר' אל משה הוא אתנחת' תחת תיבת משה וידבר ה' אליו הוא מהפך פשטא קטן נמצא משמעות שלא קאי אויקרא ונרא' לפרש באר הטיב בע"ה והנה בפשוט י"ל כך דהכתוב סמך אמה שנכתב בפ' שמות בתחילת הנבואה ויקרא אליו אלקים וכו' ואפשר כוונת רש"י ג"כ בזה שכותב לכל הדברות וכו' היה קריאה מקודם עוד נ"ל ויקרא אל משה ע"ד מאחז"ל אל תאמן בעצמך וכו' והנה מש"ר ג"כ לא היה מחזיק בדעתו שראוי הוא לשמוע הנבואה והי' אצלו כדבר שבא במקרה ובהזדמנות והיה אצלו תמיד כמו הוראת שעה:

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר תיבת לאמר נ"ל ע"ד שפירש"י ע"פ ובבוא משה בסוף פ' נשא ונרא' כך כאן שדיבר הי"ת בינו לבין עצמו והדיבור הי' בא לאוהל מועד ונוכל לומר הכוונה בפסוק וידבר ה' אליו היינו כמלך שמדבר בינו לבין עצמו מאהל מועד לאמר היינו מאהל מועד יתאמר למשה דבר אל ב"י ואמרת אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן וכו' נ"ל ע"ד דאיתא מאחז"ל כל המתנא:

כאילו בא על כל עריות ר"ל והנה ידוע זבח רשעים תועבה ובכן מי שרוצ' להקריב קרבן נדבה צריך שירא' שלא יהי' זבח רשעים וצריך שיבוא למדרגת ענוה והוא מה שאמר אדם כי יקריב וכו' אדם בגימטרא מה היינו ענוה כמו שמצינו שאמר משה רבינו ונחנו מה והיינו אדם כי יקריב שירא' לבוא למדרגת ענוה ויהי' הקרבן לרצון:

והסיר את מראתו בנצתה והשליך וכו' אל מקום הדשן נ"ל ע"ד רמז דהנה איתא מאחז"ל גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים ובמקום שבע"ת עומדים וכו' ונ"ל דהנה ידוע אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר רק אפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי והנה

יש תשובה מאהבה ותשוב' מיראה מאהב' נעשו עבירות כזכיות ומירא' נעשים כשגגות ונ"ל בעז"ה שמצינו גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה הגם שאחז"ל לעולם יעסוק אדם בתור' ומצות ואפי' שלא לשמה מכ"ע עבירה לשמה יותר גדולה והנה העבירה שעשה שלא לשמה הוא עבירה גדולה ואם היה עושה לשמה הי' מצוה וא"כ הגם שעשה עבירה שלא לשמה עכ"פ כשעוש אח"כ תשובה יהי שם אלקינו מבורך לעולם ולעולמי עולמים ויתרב' כבוד שמו ב"ה הקדים תשוב' קודם שברא העולם נמצא כשעושה אדם תשובה הוי כאילו היה זה המחשבה בשעת עשיית העבירה נמצא נעשית העבירה שעבר עבירה לשמה והיינו כשעושה תשובה מאהבה היינו לגודל אהבת הבורא מתחרט על שעבר רצונו ויותר שהוא מתחרט יותר ניתוסף האהבת הבורא ב"ה ויותר שניתוסף לו אהבת הבורא ב"ה יותר מתחרט על מה שעבר רצונו נמצא אפי' אהבת ענינים המותרים ג"כ אינו נחשב לכלום נגד אהבת הבורא נמצא אינו בגדר זו לומר אפשי בבשר חזיר כי אפילו דבר המותר אינו נחשב אצלו וזה שעושה כן יוכל להעלות העבירה ונעשה כמצוה וכנ"ל ונוכל לומר כוונת הפסוק והסיר את מראתו מה שהמרה נגד הבורא ב"ה וב"ש שעבר על רצונו אזי יסיר המראתו ע"י בנוצתה כפירש"י לשון מאוס היינו שיבוא למדרגה שהעבירה יהי' אצלו מאוס וכנ"ל והנה צדיק צריך לומר אפשי בבשר חזיר ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי וכו' ובע"ח כשנוהג א"ע כנ"ל בא למדרג' שהעבירה אצלו מאוס וכנ"ל והשליך וכו' נ"ל ע"ד מאחז"ל לא הוי ידעי רבנן מה השלך על ה' יהבך וכו' שמעו להוא גברא דאמר שקולי יהבך ושדי אגמלאי נ"ל בעזה"ש לפרש המאמר הזה דלכאורה תמוה שלא ידעו לפרש פירוש המילות ונ"ל שמצינו שאמר דוד המלך ע"ה כי ממך הכל ומידך נתנו לך כי האדם יוכל הכל לקשר בשרשו כל ענין לבורא ב"ה ויוכל להעלות כל העובדות הנעשים כהוגן לעלות למעלה ולקשר בשורש ואפילו עובדות הנעשים מעורב בטוב ורע יוכל לעלות הטוב למעלה ולקשר בשורש והנה האיש שאינו יודע לעלות ממדרגה למדרגה יוכל מכל מקום לעלות הכל לשרשו וזה נקרא בלשון השלכה כי מי שעולה ממדרגה למדרגה ומוליך העובדות זה נקרא בלשון הולכה ואפילו זה שהולך ממדרגה למדרגה כשפועל שמעלה העובדות ומע"ט מישראל לשרשו יותר ממה שיוכל בעצמו נקרא השלכה והנה הרבנן היו סוברין הפשט בפסוק השלך על ה' יהבך היו סוברים תיבת יהבך היינו מה שאתה נותן להש"י ב"ה על דרך ומידך נתנו לך אזי השלך דהיינו שתעלה העוברות תורה ומע"ט לשורש למקום גבוה שנקרא בשם השלכה וכששמעו להההיא גברא שקרא למשא יהבך אזי היה מבינים שהפסוק מלמד אותנו שהעבירה המכונה בשם משא ג"כ יראה האדם שיהי' מעלה לשורש אפי'

למקום גבוה שנקרא בשם השלכה נחזור לענייננו לפרש הפסוק והסיר את מראתו היינו העבירה בנוצתה שיהי' העבירה מאוס אצלו והשליך אותה אצל המזבח היינו שיעלה למקום גבוה שנקרא השלכה שיעלה אותה למקום גבוה היינו אצל מלשון אצילות מזבח ג"כ מרומז מקום גבוה קדמה היינו מדרגת אהבה ע"ד מי העיר ממזרח וכו' היינו על אברהם אבינו אל מקום הדשן היינו כי אאע"ה לגודל אהבתו לבורא ב"ה נפתחו לו שערי החכמה ע"ד מאחז"ל כליותיו נובעות חכמה והיה מחזיק א"ע כעפר כמו שאמר ואנכי עפר ואפר וזה יוכל בעל תשובה לפעול ויהי' עבירות נעשים כזכיות ובכן יה"ר שיטה לבבינו לאהבה ונשוב בתשובה שלימה בחסד ברחמים ויתרבה כבוד שמים לעולם ולעולמי עולמי' אמן סלה:

דרוש לשה"ג

עבדים היינו וכו' ויוציאנו וכו' ואילו לא הוצי' את אבותינו ממצרי' הרי אנו וכו' משועבדי' וכו' וכל המרבה וכו' ה"ז משובח הנה רבו בכאן הדקדוקים א' כיון שאמר ויוציאנו אמאי קאמר אח"כ ואילו לא הוציא וכו' את אבותינו ב' למה נקט את אבותינו הוה לי' למימר אבותינו ג' הלא איתא בג' אין קורין אבות אלא לשלשה ואמאי קאמ' בכאן אבותינו על אותן שהיו במצרים ד' למה נקט במה שהוציא דהיינו ביד חזקה ובזרוע נטויה יהי' איך שיהי' כמו כן יש דיקדוק דנקט בהגדה לקמן ר' יהוד' היה נותן בהם סימנין דצ"ך וכו' קש' סימנים למה ה' גם נקט ר"ג היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים וכו' ואלו הן פסח וכו' מנינא למה לי ו' גם מה ראי' מייתי פסח וכו' שנאמר ואמרתם וכו' וקשה הא כתיב בתורה והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם ואמרתם וכו' א"כ מוכח רק כששואל הבן צריך להשיבו ומנ"ל בלא שאלה שיש לומר ז' על מצה ומרור היכי מוכח שיש לומר ח' ידוע מאחז"ל והיה הוא לשון שמחה וזה הפסוק היינו שאלת בן רשע ששואל מה העבודה הזאת לכם ומה שמחה בבן רשע ט' קשה על הילל שהי' כורך פסח מצה ומרור לענין מה היה כורך י' קשה מה קאמר מצה על שום שלא הספיק בצקם וכו' שנאמר ויאפו וכו' אשר הוציאו ממצרים וכו' וקשה לענין מה היה אוכלים במצרים מצה והכתוב מפורש בהדיא בערב תאכלו מצות ולענין מה אכלו במצרים מצות ובע"ה נ"ל כך דאיתא בספרים חמץ מרומז ליצה"ר ומצה מרומז ליצ"ט גם שאור מרומז לגבהות שעולה למעלה ומצה מרומז להכנעה וענוה ואמרנו רמז לזה מצה אותיות מה צדיק מה היינו ענוה כדאית' ונחנו מה ואיתא בש"ע בשם מהרי"ל ומט"מ ומנהגים דיש להגעיל ג' ימים קודם לפסח עכ"ל וקשה לי למה דוקא ג' ימים ונ"ל כך דרמז בהגעלה שצריך אדם להגעיל א"ע ג"כ ואיתא כלים כפי תשמישן כך הכשירן

תשמישו בחמין מגעילו בחמין תשמישו בצונן די בשטיפה תשמישו על ידי אור צריך ליבון ואיתא בש"מ להשטיף הכלי אחר הגעלה במים קרים עכ"ל ומסתמא הטעם לזה כי ע"י הגעלה פולטת הכלי מה שבלעה ונשאר הפליטה על הכלי לכך צריך שטיפה וי"ל רמז להאדם דהנה יש א' שחוטא ע"י יצה"ר ויש א' שחוטא ע"י מסית שאדם מסיתו ואיתא אין טוענין למסית וי"ל טעם כי זה ענין גדול שהלא בלאו הכי יש לאדם יצה"ר וזה איש מסית ג"כ והשכל נוטה שיש קצת קולא להחוטא מחמת מסית מחמת שיש לו יצה"ר ומסית ומקילין העונש מהעובר ונותנין על המסית וי"ל רמז כל שתשמישו ע"י אור היינו ע"י יצה"ר שבוער כאש לזה צריך ליבון היינו תשובה חמורה ומי שתשמישו ע"י חמין דהיינו שנתחמם ע"י אור ומרומז על חטא מצד המסית די בחמין תשובה קטנה מע"י ליבון ותשמישו ע"י צונן היינו עצלות עי"ז בלע היינו שעבר עבירה כי זריזות ממדות טובות שמביא לידי פרישות וההיפך עצלות והכשירו בצונן היינו תשובה יותר קלה ואיתא בזה"ק שר' אלעזר בר"ש אמ' שאביו לא רצה לשמוע תפיל' מש"ק אם לא קאים עליו שלשה ימים קודם ר"ה לדכות אותו ולזה י"ל רמז בחז"ל שצריך להגעיל ג' ימים קודם לפסח והיינו לזכור בעצמו להגעיל א"ע ג"כ מבית ומחוץ שיהי' לב טהור ומבחוץ ג"כ היינו הרגילות שהי' רגיל בענין שטותים כי כיון שהלב רוצה עכשיו לנהוג בטוב רק שלפעמים עושה אדם שטות מחמת הרגל זה נקרא מבחוץ אך טוב לפרש על הזה"ק אמאי דוקא היה צריך הש"ץ לעמוד לפניו ג' ימים וי"ל כך כדי לחזור בתשובה שלימה ולקשר א"ע במידות האבות בכל יום בחי' אחת והנה בענין הגעלה ושטיפה הנ"ל יש רמז בתורה ואם בכלי נחושת בשלה ומורק ושוטף במים ואיתא בגמרא מריקה בחמין ושטיפה בצונן לכך יש רמז שאנחנו עושים הגעלה ושטיפה וי"ל רמז במריקה ושטיפה היינו מרומז ליעקב אבינו שהוא חמין וצונן וי"ל ע"ד רמז בפסוק ואם בכלי נחושת בשלה היינו שיעקב מרומז בשם נחושת כדאיתא במדרש והנה כלי מרומז על מחשבה וי"ל כך ואם בכלי היינו במחשבה נחושת בשלה היינו מלשון שול תשולו מלשון שכחה ומורק ושוטף במים והיינו ע"י שני ענינים חמין וצונן כנ"ל היינו שיראה להחזיק באותן שתי מדרגות וגם במים היינו דמעות היינו תשובה שלימה והנה בחג הקדוש הזה נצטוונו בפסח מצה ומרור וי"ל ג"כ ע"ד הנ"ל ובאזהר' על חמץ ושאור וי"ל רמז חמץ היינו יצה"ר ושאור מרומז למסית כמו שאור שמחמץ עיסות אחרות ואנחנו נשליך ענינ' ונאכל מצה והנה פסח מצה ומרור י"ל רמז פסח היינו אברהם כי התרגום הוא זבח פסח דבח חייס והיינו מצד חסד וי"ל עוד רמז כי מ"ק מן פ' הוא ח' וד' גדולה היינו ח' ע"ד דאיתא ב' מבראשית מאתוון רברבין והיינו כמו שני בתין וי"ל עוד כי פ' היינו פדות כדאיתא בזה"ק

שאות פ' רצתה לברוא בה את העולם כיון שהוא פדות ובמצרים היה פדות ומצה רומז ליצחק אבינו שהוא בזריזות היא ממדת גבורה וגם על דרך איזה גבור הכובש וכו' ומצה היפך היצה"ר היינו מדת יצחק ומרור הוא מדת יעקב כי מרור בלא ואו גי' תם והנה יעקב אילנא דחיי וא"ש מאמר חז"ל כל הרואה יעקב בחלום חיים נתוספו לו ואיתא בספרים מן תיבת מת ר"ל אזי כשחותכין האות תיו לשנים הוי שני רישין נמצא לפי דרכינו מרומז על חיים היינו יעקב וי"ל רמז שע"י קושי השעבוד יצאו ישראל ממצרים כן הוא מאחז"ל י"ל כך דהי' נגזר הגלות מצרים ת' שנה וידוע שבמצרים הי' חסרי דעת ואיתא אין עני אלא מן התורה ומצות ואיתא עני חשוב כמת והנה נגזר ת' שנים ומס"ק מן ת' עולה מ' והוי מת וכשנחתך ה"ת והוי שני רישין הוי מרור עוד י"ל רמז על רד"ו שנים דהנה אמרנו שמאות ח' עד אות ה' אין חילוק רק נקודה אחת קטנה וע"י תשובה נפתח ח' ונעשה ה' והנה במצרים שהיו ישראל עושין תשובה ע"ד הפסוק וירא אלקים את ב"י וידע אלקי' ותרגום יונתן שבינונים עשו תשובה והרשעים חזרו בתשובה והנה בין תיבת ר' לתיבת ד' אין חילוק ג"כ רק נקודה וע"י תשובה הנ"ל אזי מן ה' נעשה ר"ד ומ"ק מן רד הוי ו' והוי רדו והנה המכות במצרי' הי' עשרה והנה עם ג' כוללות דצך עדש באחב הוי י"ג י"ל מרומז נגד י"ג מדות של רחמים שהי' הש"י מרחם על ישראל ולכך הכה את המצרים כך לכך הי' נותן ר"י סימנים לכוון בזה על י"ג מדות ש"ר עוי"ל דצך מרומז על יעקב ד' פעמים צך היינו תם עד"ש מרומז על יצחק כי עדשים אדומות כאשר אמר הלעיטני מן האדום באחב מרומז על אברהם כי ח' חילוף באות ה' כי אחה"ע מתחלף והיינו באהב כידוע זרע אברהם אוהבי ולכך נתן ר"י סימנים להורות שזה הי' בבחי' זכות אבות וע"י אמירתנו אנחנו מקושרי' באבות ולכך אנחנו צריכים לומר פסח מצה ומרור היינו אבות כנ"ל ואח"כ לפרש פסח וכו' מצה וכו' והיינו כלל ופרט כי האבות הם כלל ואנחנו פרט ותורה ג"כ שבכתב כלל כי ליכא שום ענין דלא רמיזא באורייתא ושבע"פ הוי פרט רק שיש לתת טעם גבי דצך וכו' הוי פרט וכלל וי"ל כי פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט רמז שבכל דור ודור האומות הם עומדים עלינו והקב"ה. מצילנו מידם ומקוים נתתי כפרך וכו' שמעתי מאמו"ר שע"י שנתתי כבר כפרך מצרים עי"ז כוש ושבא תחתך היינו שאר אומות ג"כ תחתך כן יוכל לפעול מהתנוצו' הראשון והנה יש עוד רמז בהגעלה היינו מי שבפנים הוא רשע בחמין ובצונן היינו תשובה קלח מי שבחוץ הוא רשע והנה י"ל והי' כי יאמרו אליכם בניכם וכו' והי' לשון שמחה שאינו מחזיק רשעות בפנים רק שמוציא לחוץ ושואל מה העבודה הזאת לכם והיינו כך דהנה אנחנו אוכלים פסח צלוי ונוטלי' שכר גדול ושואל איך הוי עבודה מה שהוא לכם היינו

היתר הנאה וע"ז בא התשוב' אשר פסח וכו' שחס עלינו ה' אף שלא היינו כדאי והיינו מצד אברהם בנגפו את מצרים היינו מצד הגבורה ואת בתינו הציל היינו אחר שנגף את המצרים והי' מתנהג במדת הדין עם כל זה בתינו הציל היינו ממדת רחמים שהוא יעקב א"כ הי' שני עניני' שמקודם הי' חסד ואחר הגבורה הי' הרחמי' כובשי' את כעס לכך באה עבודה כזו כי הי' חסד כפול מתחילה כשבא הקב"ה במצרים והי' משגיח על ישראל הגם שהיו גוי מקרב גוי הי' חס על בתי ישראל ואח"כ התנהג במדה"ר לכך אנו אוכלים פסח מצה ומרור וכנ"ל כי הי' חסדים כפולים וגם מן הת' שנה נעשו רדו וכנ"ל והנה ויקוד העם וישתחוו לכאורה הי' לכתוב פסוק מיוחד אך שגם זה הוא תשובה לבן רשע שע"י האמירה וסיפור יתהפך לבו מן הרשעות והראי' ויקוד העם וישתחוו היינו אפי' עם היינו ערב רב באו לידי האמונה ויקדו וישתחוו והיינו שאותם הדיבורים עשו רושם לטובה ויעשו גם עכשיו רושם לטובה והנה מרור ג"כ מרומז בענין ואמרת' שהוא לשון מר ומצה ג"כ רמז הציל בגימ' מצה נמצא ק"ו הוא כיון שזה תשובה לבן רשע לחזור מרשעתו מכ"ש שיש תועלת לנו בספורנו הקהה את שניו ולא כתיב תכה רק הקהה היינו חלישות תאוה כי שן מרומז על תאוה כי תולדה דשן נתחככה בכותל להנאתו כי זה עיקר ליצה"ר התאוות וע"י הסיפור תקהה את שיניו היינו שיתמעט תאוותו וי"ל ע"ד רמז בגמרא רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן י"ל דלא פליגי רב מרמז שמבעה היינו מדרגה גדולה כי היינו אותיות ע"ב מה והיינו זה אדם כי זה היינו השפעה והנה ע"ב הוא חסד והיינו מבעה ודוק כי אדם גימ' מה ושמואל אמר זה השן כי תלוי במדות התאוות ענין זה והנה במצרים הי' ענין השעבוד הן בגוף והן בנפש והבחי' הקדושה הי' בגלות והנה הש"י ב"ה הוציא ממצרים הקדושה וגם בחי' הגוף והוציא בחי' המרומז בשם אבות הוציא ג"כ ממצרים והנה בעבד הדין שגם בניו ובני בניו ג"כ הם עבדים כמו בכנען דכתיב עבד עבדים וכו' וגם עדיין הם עבדי' והנה יכול הקב"ה להוצי' ישרא' ממצרי' בפשוט כדכתיב שלחתי את ידי וכו' בדבר וכו' ואולם בעבור זאת וכו' וי"ל הפשט כך כי את השמים פירש"י לרבות תולדותי' והנה בבחי' חסד יש ז' בחי' וי"ל זאת היינו ז' את שבעה פעמים את היינו מדת החסד ובעבור הראותך את כחו מרומז למדת יצחק ולמען ספר שמי היינו מדת יעקב כי שמעתי מאדמו"ר בוצינא קדישא השם היא לבוש של החיות ויעקב אילנא דחיי והיינו ספר שמי והיינו שאני רוצה להוציא בחי' אותן המדרגות ג"כ ממצרים והי' ע"י י"ג מדות ש"ר כנ"ל ובזה יובן עבדים היינו וכו' היינו כיון שאותן שאנחנו באים מהם הי' עבדים ואזי אנחנו ג"כ היינו עבדים ויוציאנו וכו' ביד חזקה ובזרוע נטוי' די"ל רמז דאיתא ברש"י בסדר ואתחנן את ידך החזקה ידך

זו ימינך הפשוטה החזקה שאתה כובש ברחמים את מדת הדין החזקה נמצא יד חזקה מרומז לג' אבות כנ"ל וגם י"ל יד חזקה היינו גבורה וזרוע נטוי' היינו חסד ורחמים זרוע חסד ששמנותי מהנ"ל מדכתיב לך זרוע עם גבורה הוי זרוע חסד נטוי' היינו רחמים ע"ד כותלי בהמד"ר עדיין נטוים ועומדים היינו מדת ממוצע לא נפלו ולא עמדו וגם י"ל נטויה ע"ד ולא יטו לארץ מגלם היינו הגע' מה' להשפיע היינו נטוי' נטו י"ה וקאמר ויוציאנו וכו' ביד חזקה היינו עם הבחי' של הנ"ל שהוציא ג"כ הבחי' וקאמר ואלו לא הוציא כו' את אבותינו כו' היינו עם מדרגת האבות ג"כ והיינו שהוציא הבחי' הקדושות ג"כ הרי אנו וכו' משועבדים אעפ"י שהיינו חירות משעבוד הגוף לא היינו חירות משעבוד הנפש לכך מצוה לספר ביצ"מ ואיתא בזה"ק משל למלך שמספרים לפניו גדולתו יש לו תענוג ועושה ג"כ עכשיו חסד לכך קאמר וכל המרבה לספר ביצ"מ הרי זה משובח זה מרומז ג"כ על זה אלי שהש"י יש לו תענוג ועושה מחדש נסים ונפלאות ובא תועלת גדול לאדם המספר ג"כ שהש"י יעשה לנו עוד נסים ונפלאות ויקוים כימי צאתך מארץ מצרים א אראנו נפלאות והיינו התנצלות מציאות הראשון ויעשה הקב"ה עמנו נפלאות ונזכה ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן:

דרוש שני לשה"ג

המפרשים הקשו בפ' בא השי"ת צוה למשה קדש לי כל בכור וכו' ומשה רבינו אמר מקודם פ' חמץ ומצה ואח"כ בפ' והי' כי יביאך צוה על הבכורות גם צריך להבין דבעל הגדה נקט פ' תבוא ודורש שמרמז הכתוב על ענינים רבים בענין יציאת מצרים וצריך טעם לענין מה גבי ביכורים צריך לספר יצ"מ ברמז גם להבין הפסוק ראשית בכורי אדמתך תביא וכו' לא תבשל גדי בחלב אמו ומקשה בזה"ק מה האי לגבי האי גם נבין אמאי אנחנו אין עושים ענין נגד קריעת ים סוף כמו שאנחנו עושים רמז באכילת מצה זכר ליצ"מ ונ"ל בעז"ה כך גם הפסוק ה' ילחם לכם ואתם תחרישון ומאי איכפת להש"י שישראל יתפללו הלא הש"י חפץ בתפילת ישראל ונ"ל כך דהנה הזה"ק הקשה מאי זאת שאמרו קשה לזווגם כקריעת ים סוף וכן קשה מזונותי' וכו' כקי"ס ומה זה קשה אצל הש"י הלא ברא כל העולם בלי שום טורח ותירץ כי מן השמים יורד ענין אחד או חסד או דין ובקי"ס הי' נס לישראל ודין למצרים לכך הי' קשה הענין עיין בזה"ק והנה ידוע באתערותא דלתתא אתער לעילא ובכן לפ"ז אתי שפיר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון היינו שאינכ' יכולים לעשות איזה התעוררת פעולה כי צריך שני דברים דבר והפוכו לכך תחרישון לזאת ג"כ היום אנחנו אין עושים שום פעולה נגד קי"ס לזכר כי אי אפשר מחמת שהוא דבר והפוכו כנ"ל והנה בענין קדושת בכור הוא זכר ליצ"מ וכבר אמרנו

הטעם על מכות בכורות כי בכור הוא מגודל תאוה ובכורים של מצרים הי' יותר אחוזים בטומאה משאר מצרים לכך כשהי"ת עבר בארץ מצרים בעצמו אזי לגודל טומאת בכורי מצרים לא יכלו לסבול הקדושה ומתו ולזה בא המצוה קדושת בכורי ישראל זכר לי"מ וגם ענין בכורי' משבעת המינים ובזה אנו נבין הפסוק ראשית בכורי אדמתך וכו' והיינו לזכר יצ"מ והנה כל זכר י"מ הוא תועלת שהש"י יעשה עוד ניסים ונפלאות ושמעתי מאמו"ר למען תספר באזני וכו' וידעתם וכו' והיינו שהש"י יעשה עוד ניסים ונפלאות ונדע שהשי"ת הוא ה' ולזאת שפיר הוא גבי בכורים שכתוב פ' תבא שחיוב הוא להזכיר יצ"מ ובאמת התם הוא בקיצור ובפסח הוא באריכות כי הוא הזמן התנוצצות מציאות הראשון כידוע ואתי שפיר ראשית בכורי אדמתך וכו' היינו לזכר יצ"מ לא תבשל גדי בחלב אמו כי הם שני דברים דבר והפוכו חלב הוא חסד ובשר בחי' גבורה הגם שהי' סברא לבשל כדי לעורר ענין קריעת ים סוף אמר הכתוב לא תעשה כן כי אי אפשר לכם לפעול דבר והפוכו ושפיר אמר מש"ר מעיקרא מצות חמץ ומצה והיינו לזכר יצ"מ שהש"י יעשה לנו נסי' ונפלאות ואמר ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה היינו זה הוא פעם א' בשנה שיוכל לפעול בענין הזמן עוד אמר אח"כ מצות קידוש בכורי ישראל וכן ענין בכור גם בבהמה שעי"ז נוכל לפעול כמה פעמים שהש"י יעשה לנו נסים ונפלאות ובהכי ניחא מאחז"ל בקש נבוכדנצר לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בכל תהלים בא מלאך וסטרו על פיו אמר אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין עכ"ל ולכאורה הדבר תמוה ולפי הנ"ל יהי' ניחא וככתוב אצלי באורך ע"ש:

לחג הפסח

מה נשתנה וכו' הלילה הזה כלו מצה ולכאורה קשה הלא עדיין לא אכלנו מצה ומזה קשה על מרור ג"כ עדיין לא אכלנו וגם קשה על הטבלת שני פעמים הלא רק פעם אחת טבלנו ובפשוט י"ל שכיון שהבן רואה שמוכן על הקערה מצות לאכול וענין חרוסת ומרור ושואל למה זה ואומרים לו שאח"כ נאכל מצה ונשקע המרור בחרוסת לכך שייך שפיר השאלות אך קשה אמאי המצוה דוקא שהבן ישאל וכך אחז"ל הוא עצמו שואל ובשאר מצות לא מצינו כך בענין לולב או שאר מצות אין שם שאלה על מה וגם קשה ענין יחץ לענין מה לוקחים מצה שלימה מתחיל' ואח"כ פורסין אותה לב' הוי לי' תיכף ליקח ב' חתיכות א' למצה וא' לאפיקומן והנראה כך דבאמת זה אין קושיא מל מאי אין אוכלין חמץ כמו שאין קושיא על מה שאין אוכלים חזיר כי כן צוה המלך מהמק"בה ובהכי ניחא שאין שואל על מה בדקו חמץ ועל מה שרפו החמץ וגם על מה שאוכלין בלילה הזה מצה ג"כ אין קושיא אם הי' רשות לאכול מצה ולא חובה כיון שחמץ אין רשאי לאוכלו א"כ

לא קשה מ"ט אוכלין מצה רק כיון שחובה לאכול מצה בלילה זו א"כ ההיפך הוא מקצה ועד קצה והענין כך שחמץ מרומז ליצה"ר ומצה ליצי"ט מצה היא מה צדיק היינו באיזה ענין אפשר שנחשב לצדיק נגד חסדי הבורא וגדולתו וחמץ אותיות חם צדיק שבדעתו שהוא צדיק וגם מצה הוא זריזות כי זה הוא התחל' כמאמרם ז"ל זריזות מביא לידי וכו' ונבין ענין מאמר בעל הגדה מצה שאנו אוכלין על שום שלא הספיק בצקם וגומר עד שנגלה עליהם ממההקב"ה וגאלם וקשה לי תינח החמץ מה שהוא ע"י שיהות הבצק זה שייך לאסור אבל חמץ ע"י מים חמין או שאור שזה ג"כ ממהר להחמיץ א"כ אמאי אסור והנר' כך כי ע"י שנגלה הקב"ה לא היה יוכל להיות חמץ כי הוא מצד א' ובאמת צ"ל הלא איתא בגמרא ברכות שהתחל' הגאולה מבערב וענין גילוי הקב"ה הי' בחצו' הליל' ונבין מאמר' ז"ל ואתם לא תצאו איש מפתח וכו' ופירש"י כיון שניתן רשות וכו' וקשה לא היה לי' לאזהורי רק בכורי ישראל ואמאי לא היה שום בר ישראל רשאי לצאת וזה יש לתרץ כיון שהקב"ה קרא בני בכורי ישראל וא"כ כיון שניתן רשות על בכורי מצרים אזי היה ח"ו יוכל גם על ישראל לשלוט לכך צוה אותם ואתם לא תצאו וכו' ונוכל לומר כך דכתיב ופסח ה' על הפתח וי"ל פסח מלשון פוסחים על שתי סעיפים היינו לשון פסיעה והיינו דלכאורה קשה דהמשחית כיון שניתן רשות ליכנס לבתי מצרים אזי יכנס גם לבתי ישראל רק שהקב"ה הי' עומד על הפתח כאיש העומד לשמור את בנו כמבואר בזה"ק בענין מזוזה וענין דם פסח על המשקוף זה היה כמו משכן מקו' שיהי' ראוי שהשי"ת יהי' שם וגם י"ל דהנה טלה בגי' דם ובענין דם פסח נחלש מזל טלה ונבין הענין מה נשתנו הבכורות מכל מצרים ששאר מצרים לא לקו והבכורות לקו וי"ל בפשוט ע"ד ונתתי כפרך מצרים וישראל נקראים בני בכורי לכך הבכורי מצרים היה כפרתם עוי"ל כי טלה ראש להמזלות ונקרא בכור ואיתא יפקוד ה' על צבא מרום וכו' ומאמרם ז"ל אין הקב"ה נפרע מאומה עד שנפרע מאלהיה תחילה עוי"ל לפי שמזל טלה ראש למזלות ועליון וקרוב למעלה יותר משאר מזלות והנה כשהקב"ה ירד משמי מרום למצרים כדי להציל את ישראל נמצא מה שהי' טלה עליון נעשה תחתון נמצא הבכורים שהיה להם יותר אחיזה בהמזל ירדו יותר ולכך לקו הבכורים והיינו שע"י מצות קרבן פסח משכו ישראל הקדושת הש"י למטה ונעשה טלה בתכלית הירידה וכנ"ל ולפי גודל הקדושה של הבורא ב"ה שנתגלה אזי מצוה לאכול מצה בלילה הראשונה והכתוב קבעו חובה כי בשבת חובה לאכול פת כי עיקר הסעודה על שם לחם ובעת גילוי קדושת הבורא ב"ה מצוה לאכול ולשתות וי"ל רמז ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו ומה"ט בכל יו"ט חובה לאכול פת רק בלילה הראשונה של פסח לא הי' יכולים לאכול פת כדי שלא יתנו

מקום לס"א לאחוז לכך חובה לאכול מצה שהוא מרומז לקדושה כנ"ל מה צדיק באשר שס"א הי' צריך לשלוט על מצרים וכדי שלא יאחוז בישראל הי' ישראל צריכים להחזיק עצמם בקדושה עליונה כדי שיהי' ראוי שהש"י ישכון שם ויציל את ישראל ולא דמי לשבת ושאר יו"ט כי בעתים הללו אין שטן ואין פגע רע שולט משא"כ בלילה ראשונה של פסח כנ"ל א"כ הי' בזה שני ענינים לכך קבעו לשאול מה נשתנה ולומר תירוץ דהוה נמי שני ענינים והנה מצה גי' נ"ס כ"ה וכה מלשון נלכה עד כה והנה שאלת מה נשתנה על מצה היינו כי יש שני ענינים שחמץ אסור לאכול ועוד ענין שחובה לאכול מצה וע"ז התירוץ כנ"ל כי הי' שני ענינים שהי' סיטרא דקדושה להציל את ישראל והי' ס"א על בכורי מצרי' וגם י"ל מה נשתנה וכו' היינו שבכל הלילות יש שני בחי' עד חצות הלילה הוא מדרגת חמץ ואחר חצות הוא מדרגת מצה ובלילה זו של פסח כלו מצה היינו נ"ס כ"ה כי א' הי' שמתו בכורי מצרים ועוד נס שישראל ניצולין וגם חצות לילה הראשונה ג"כ הוא קדוש ע"ד מאז"ל ויחלק עליהם לילה וכו' היינו שעד חצות נעשה נס לאברהם ומחצות ואילך נשמר לישראל לעשות להם נס והיינו כלו מצה ואתי שפיר מה שחיוב לאכול מצה קודם חצות כי השיב"ה עשה נס גם בחצות לילה ראשונה וגם י"ל שישראל היו צריכין לעשות מצות אכילת עצה קודם חצות כדי שעי"ז הקדושה יהי' אתערותא דלתתא להיות אתערותא לעילא אחר חצות שעשו שני ענינים שלא אכלו חמץ ודייקא אכלו מצה עי"ז הי' שני ענינים נגוף למצרים והצלה לישראל וכנ"ל ובזה אתי סי' יחץ שלוקחים מצה שלימה ופורסין לשנים כי הי' שני ענינים וכנ"ל ומצינו בזה הלילה הכל שני ענינים וגם דם פסח ודם מילה ג"כ שני ענינים וכנ"ל:

ברוך שומר הבטחתו לישראל וכו' שהקב"ה חישב את הקץ לעשות כמה שנאמר לאברהם וכו' הקשו המפרשים מה רבותא הוא שקיים הבטחתו ב"ה וגם קשה לי הדיוק שהקב"ה חישב את הקץ וכו' גם לשון שומר שמר הוי' לי' לכתוב וגם את הגוי אשר יעבודו וכו' ונ"ל דאיתא שואלין ודורשין וכו' ל' יום רשב"ג או' ב' שבתות ונרא' דאיתא את שני המאורות הגדולי' וכו' לכי ומיעטי עצמך הביאו עלי כפר' וכו' והיינו י"ל או שהלבנה יהי' גדולה או החמה או לבנה קטנה ועל זה תירץ שקטנית מעלה צדיקים יקראו על שמה עכ"פ יהי' החמה גדולה והלבנה כמעלתה ותהי' ג"כ קטנה נגד החמה אך א"א כי רש"י פי' וירא ויבדל ראה שאין העול' כדאי וכו' ועד"ז פי' ראה והתקין צורת הלבנה והיינו ראה שאין העולם וכו' והתקין צורת הלבנ' ולא החמ' גדול' והנה לפ"ז שפיר הביאו עלי כפרה דהא אם נימא שאין עולם כדאי היינו אומות הי' אפשר ע"ד לבני ישראל הי' אור היינו שהש"י שלח אור גדול והמצרים לא יכלו ליהנות ע"ד

עטלף לא יוכל לראות שמש רק שע"י האומות קשה ג"כ לישראל לקבל אור הבהיר כמו במצרי' ועד"ז פירש עבדים היינו לפרעה במצרים היינו שעל ידי פרעה היינו במדרגת עבדים להש"י ולא במדרגת בנים לזאת הביאו כפרה על המעט הירח ואיתא הטעם בי"ד בדיקת חמץ דאז במילוי סיהרא וי"ל לת"ק טוב ל' יום כיון שהוא אחד ולרשב"ג כיון שהוא בחסרון הלבנה טוב יותר להתחיל במילוי הלבנה כדאיתא דבר בעתו מה טוב ועי"ז תועלת להתגברות הקדושה עוי"ל ע"ד אלמלא שמרו ב' שבתות וכו' והיינו לת"ק ב' שבתות עיקר וב' שבתות הכנה לב' שבתות ורשב"ג סובר דר"ח ניסן שגדול שנטל עשר עטרות זהו תועלת לב' שבתות ובביאור הענין דתשובה מיראה הוי כשגגות ומאהבה הוי כזכיות ושבת אותיות תשב היינו תשובה לכך הוי ב' שבתות ובהכי ניחא שבהגדה יש שני פעמים רחיצה ע"ד רחצו והזכו היינו תשובה ולפי זה יתורץ דיקדוק ואילו לא הוציא וכו' את אבותינו ממצרים וקשה הלא אין קורין אבות אלא לג' וגם קשה ידוע תדע כפול וי"ל דעל ידי הזדככות אבותינו הי' נתוסף לאבות הרבה נחת ואהבה ומלשון והאדם ידע כי ידעתיו וכו' והנה בעל הגדה נקט הרי אנו ובנינו ובני בנינו היינו ע"ד למען תספר באזני בנך ובן בנך משועבדים היינו שמחשבה רעה מגוי מצורף למעשה והמצרים חשבו שישראל לא יצאו בשום פעם ממצרים והנה הקץ הי' ע"ד כימי צאתך מארץ מצרים וכו' היינו זכו אחישנה ומשנולדה מרים התחיל קושי השיעבוד היינו שישראל הי' באים במדרגה גדולה שהי' נחשב הכל לקושי ונכון מה שכתוב את כל עבודתם אשר עבדו בפרך היינו אפי' עבודה קלה וע"י תשובה נגאלו קודם דהוי זכו והנה כשהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו ד' מאות שנה היינו על לא זכו ואעפ"כ יגאל והיינו שיתמלא סאתם של מצרים ולא יוכלו לקבל אור שישפיע השם ויקבלו ישראל וכשעשו ישראל תשובה הי' יכולים מקודם לקבל האור וע"י כן יגאלו ועד"ז יש טעם מה חטאו הבכורי מצרים וי"ל שהם הי' רשעים גמורים יותר מן כל המצרים שהם הי' מטומאה ראשונה של מצרים לכך לא יוכלו לקבל האור ומתו הבכורים ואם ח"ו לא היה זכו הי' ד' מאות שנה ובסוף היו נגאלו הגם שלא היו כדאי והיינו זכות הבטחה לאברהם וכשעשו ישראל תשובה הנה בלא הבטחה היו ראוים לגאול ונשאר ההבטחה שהבטיח למען שמו לעשות גאולה והיינו ברוך שומר הבטחתו היינו מה שהבטיח לאברהם שומר לישראל היינו לנו בכל דור והיינו והיא שעמדה לאבותינו וכו' מה והיא י"ל היינו ההבטחה עמדה היינו שלא היו צריכים וגם לנו אם נעשה תשובה אז נהי' נגאלים בפשוט לא מצד הבטחה ואע"פ שלא זכו בעתה והיינו ברוך שומר וכו' שהקב"ה חישב את הקץ וכו' היינו שמן רדו עד ת' היינו קץ והנה בעת שאמר לאברהם אבינו ד' מאות חישב אותן קץ לעשות אם ישראל

יעשו תשובה וגם את הגוי וכו' היינו ע"ד ששאל גביהה את שכר שעבוד ישראל במצרים והיינו את הגוי והיינו עם זה מה יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ויהי' קיום שלא יצטרך להחזיר ויקוים ואחר וכו' ברכוש גדול:

פרשת שמיני

ויקרב את העולה ויעש' כמשפט ונראה לי ע"ד הרמז שעולה הוא המחשבה ע"ד הכתוב העולה על רוחכם הנה הלב היא עיקר וכן מצינו שרבי יוחנן בן זכאי אמר לתלמידיו צאו וראו איזה דרך טובה שידבק בה האדם אמר ר' אלעזר בן ערך לב טוב אמר להם רואה אני את דבריו שבכלל דבריו דבריכם וההיפך לב רע גם כן וידוע שישראל קדושים יש להם לב טוב וזהו שאמרו בישראל הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה ומחשבה רעה אין מצרף למעשה ובאוה"ע הוא להיפך מחשבה טובה אין מצרף למעשה אבל מחשבה רעה מצרף למעשה והטעם כי ישראל יש להם תמיד מחשבות טובות לעשות רצון הבוית"ש ואם יש לאחד מהם פעם אחת איזה מחשבה רעה ח"ו אינה אלא במקרה ומיד הוא חוזר מן המחשבה הזאת ובשביל כן מחשבה טובה של ישראל הקב"ה מצרף למעשה אבל לא מחשבה רעה כי מיד הוא חוזר ולא נתקיימה מחשבתו ובאוה"ע הוא להיפך כי הם שורש הרע ותמיד יש להם מחשבות רעות למרות להמקום ב"ה ואם יש להם איזה מחשבה טובה אינו אלא במקרה ומיד היא חוזר מן המחשבה הזאת ע"כ אצל אוה"ע אין הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה ומחשבה רעה מצרף למעשה גם מה שאמרו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני יקשה מה מהני כשאומר בפיו ולבו בל עמו ואיתא ברמב"ם ז"ל הטעם שכל או"א מישראל רוצה בכל לבבו ונפשו לעשות רצון הבורא ית"ש מי מעכב שאור שבעיסה מעכב ויצה"ר מסיתו לומר בפיו שאינו רוצה אבל בלבו רוצה לעשות רצון הבורא ית"ש ע"כ כופין אותו עד שיאמר גם בפיו רוצה אני וגם נ"ל מ"ש רש"י ז"ל בפ' בהעלותך ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה וקשה מאי רבותי' הוא לאהרן מה שלא שינה ונראה ע"ד שכתוב בזה"ק אני ה' לא שניתי ר"ל מדת החסד לא נשתנה אצלי וכתוב בזהר ה"מ לצדיקייא אבל לרשעים שינה ושינה כי רשעים משנים מרצון הבורא ית"ש ע"כ הקב"ה ג"כ משנה להם ממידת החסד וזה שכתב רש"י ז"ל ויעש כן אהרן ר"ל שכך עשה מידות טובות שהקב"ה לא שינה ממידת החסד כמ"ש אני ה' לא שניתי ודו"ק הכלל העולה לנו מזה שכ"א ואחד מישראל צריך שיהי' לבו טהור ומחשבות טובות לעבודת הבורא ית"ש גם ספירת העומר שאנו סופרין מ"ט יום בגי' לב טוב שיהי' לנו לב לקבלת התורה הקדושה ואהרן הי' אוהב שלום ורודף שלום ומקרב את הבריות לתורה מחמת שאהב את הבריות כשהי'

מקרב א"ע להבורא ב"ה ממילא הי' מקרב גם אותן הנלוים אליו ועוד אנו צריכין להקדים מה שאמרנו בפ' ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וכו' ר"ל הצדיק מתפלל לפני הקב"ה כי מצינו הגשה לתפלה הוא מתפלל מפני מה אין בירור והפרש בין הטובים והרעים שהטובי' יש להם דחקות גדול ועניות כאילו הם רעים וז"ש כי כמוך רצ"ל אותו שהוא עושה מע"ט ודבוק במדת הקב"ה למה יהי' כפרעה כאותו שעושה מעשי' רעים וקשי עורף כפרעה וכך אמר אברהם אע"ה חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע השופט כל הארץ לא יעשה משפט רצ"ל בירור דברים כי משפט משמע ג' לשונות ואחד מהם לשון בירור דברים וזה שרימז לנו הכתוב ויקרב את העולה רצ"ל הצדיק שהוא בבחי' אהרן ויש לו תמיד לב טוב ומחשבות טובות ומקרב למעלה כל המחשבות של כל ישראל ויעשה רצ"ל ויעש ה' אחרונ' שהיא מלכות בחי' דין דינא דמלכותא דינא כמשפט שיהי' משפט ובירור דברים בין הצדיקים לרשעים שהרשעים יהי' להם כל שיפלות ודחקות והצדיקים יהי' להם כל טוב אמן:

עין רואה ואוזן שומעת ה' עשה גם שניהם וקשה וכי לא עשה הקב"ה אלא העין ואוזן והלא ברא את כל הגוף וע"ד הזה גם בפסוק וישמע משה וייטב בעיניו וקשה הוה ליה לכתב והוטב בעיניו אבל לשון וייטב הוא לשון ויפעל כידוע ונ"ל ע"ד הזה דאיתא בגמרא דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה ודברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן ונראה לי הטעם כי תורה שבכתב הוא כנגד הוי' ב"ה כי תורה נתנה לעשרים וששה דורות בגי' הוי' ותורה שבע"פ הוא אדני כי רב אשי הוא חתימת התלמוד ואיתא ברמב"ם ז"ל שרב אשי הי' דור ששים וחמשה בגי' אדני ואיתא לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב בהוי' ונקרא באדכי ובשביל כן תורה שבכתב הוא הוי' ב"ה אי אתה רשאי לאמרה על פה רק מצוה לכותבן ותורה שבע"פ הוא אדני מצוה לקרותו בעל פה דווקא ואיתא גדול כח הצדיקי' שמהפכין מדת הדין למדה"ר וזהו שנאמר עין ראה זו תורה שבכתב שנראה לעינים ואוזן שומעת זו תורה שבע"פ שנשמע לאזנים שאין רשאי לכתבן [שם הוי'] נראה לעינים ורימז לנו הכתוב עיין ראה זו תורה שבכתב היא הוי' ואוזן שומעת זו תורה שבע"פ הוא אדני ה' עשה גם שניהם רצ"ל שהצדיק מביא גם תורה שבע"פ להוי' למדת חסד וזהו שנאמר וישמע משה וייטב בעיניו וישמע זו תורה שבע"פ משה זה צדיק שבכל דור ודור וייטב בעיניו זו תורה שבכתב שהוא דבר הנראה לעיני' כלומר שהצדיק מטיב וממתיק תור' שבע"פ בתורה שבכתב שיהי' שניהם במדת החסד:

או יאמר וישמע משה וייטב בעיניו ע"ד ששמעתי מאדמו"ר בוצינא דנהורא הרב הקדוש בעהמ"ח ספר נועם אלימלך עיני ה' אל צדיקים רצ"ל הקב"ה נתן כח בצדיקים שיכולים

בעיניהם לפעול בכל מקו' שהם משגיחי' בעיניה' הם משפיעי' ברכות והצלחו' ורב טוב ונ"ל שזהו רימז לנו הכתוב עיניך ברכות בחשבון רצ"ל עיני הצדיקים הם משפיעים בעוה"ז שנקרא חשבון כי עולם הבא אין סוף והנה ידוע אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כלומר שאין באפשרות לעשות המצוה בשלימות כמו שהי' הציווי מאתו ית"ש אעפ"כ צריכין רצוננו וחפצנו כל מה שיש באפשרי לעשות רצון יתברך בשלימות והצדיק יש לו רצון חזק מאד לעשות רצון הבורא בשלימות כמ"ש אשרי האיש ירא ה' במצותיו חפץ מאד ואיתא במדרש הנה שמוע מזבח טוב בראתי לך אזנים שתשמע מצותי הרי אזנים רפואה לכל הגוף וזהו רימז לנו הכתוב וישמע משה רצ"ל הצדיק שהוא בבחי' משה שמע וחפץ לעשות רצון הבורא ב"ה וייטב בעיניו בכל מקום שהצדיק משגיח בעיניו משפיע ברכות והצלחות וכל טוב אמן:

פרשת תזריע

וידבר ה' וכו' אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא ויום השמיני ימול בשר ערלתו יש לדקדק הלא הכתוב וכל הענין מדבר מדין אשה יולדת ומה שייכות יש כאן וביום השמיני וכו' וכי שייך להזכיר דין מילה שחיוב מוטל על הבעל הלא הענין אינו מדבר אלא מן האש' ונ"ל דאיתא בגמר' ת"ח מותר להיות לו גאות שמיני' שבשמינית וקשה מה זה שמינית האיך אנו יודעים כמה הוא שמיני' שבשמינית הי"ל לכתוב ת"ח מותר להיות לו מעט גיאות מעט מזער וכתב מהרש"א ז"ל בחדושי אגדות גיאות היא ג"ס גימ' ס"ג ושמיני' שבשמינית הוא חלק מס"ד נמצא שאסור להיות לו גיאות כלום ולי נראה ע"ז הענין זאת הוא ידוע מתחילה כשאדם מתחיל לחנך א"ע לעבודת הבורא ילמוד ויתפלל ואל ישגיח על עצמו כלום בין שיש לו גאות ממעשיו או ענוו' אלא יעשה כל מה שיש בידו לעשות כדאמרינן לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך וכו' כשבא בימים וכבר הרגיל א"ע בעבדות הבורא אז ישגיח על עצמו בעינא פקיחא שלא יהי' לו שום גיאות ממעשיו הטובים או מתורתו שילמוד אלא אדרבה שימצא בעצמו תמיד כמו חסרונות שלא עשה כראוי לעשות באמת עד שיהי' שפל בעיניו אבל כשצריך לעשות עבודת הבורא ית"ש אזי ישכח כל החסרוכו' והשפלות כדי שיוכל להתפלל ולעשות העבדו' בשמחה ומותר להיות לו מעט גבהות כמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' וכו' כמו שאיתא בס' נועם אלימלך של אדומו"ר בפסוק הרגני נא הרוג ואל אראה ברעתי רצ"ל דדוד אמר ולבי חלל בקרבי ודחז"ל שהרג היצה"ר ולכאורה היצה"ר הוא מלאך ואיך אפשר שהרגו אלא פי' שהעבירו מאומנתו שהי' מסית אותו וכן כל צדיק וצדיק הורג היצה"ר היינו שמעביר מאומנתו שלא להסיתו ודרך היצה"ר כיון שרואה

שאינו יכול להתגבר על האדם באיזה דבר שמסיתו וירא כי לא יכול לו אז הוא מתהפך לאומנת אחרת ונעשה מוכיח להצדיק ומראה לו תמיד חסרונות איך שמעשיו אינו עולה כהוגן וכוונתו בזה למען יבוש הצדיק וירא מלהתפלל וזה שהתפלל משה הרגני נא הרוג היינו היצה"ר שנקרא הרג שהרגו כבר כנ"ל רק שנתהפך עליו למוכיח ומראה בו חסרונות ורעות כדי שיבוש וייירא מלהתפלל לכן הרגהו גם אתה בזה שלא יראני שאני מקלקל ואהי' מתפלל לפניך בכל לב ובכל נפש וזו ואל אראה ברעתי שלא אמצא בי חסרונות ע"כ ולהבין שספירת הוד הוא שמיני מכתר ועיקר הספירה שאסור בתספורת הוא עד ל"ג יום כמו שאיתא בש"ע מי שנוהג באיסור עד ר"ח מותר אחר ל"ג בעומר וכל מי שנוהג וכו' וכל הספירה בגימ' לב טוב שהוא בגי' מ"ט היינו שיהיה לנו לב טוב לקבלת התורה ובל"ג בעומר הסוד של ספירה הוד שבהוד והוא הלולא דרשב"י כי איתא בזהר רשב"י הוה לי' אותו אור שהי' למשה רבינו ע"ה בלוחות אחרונו' היינו הוד שבהוד ונתת מהודך עליו אבל למשרע"ה הי' עוד אור בלוחות ראשונות תפארת שבתפארת והוד ותפארת הם לשון יפה ונאה וזה שאיתא בזה"ק משה מלגיו יעקב מלבר רצ"ל כי יעקב הי' לו גם בחי' תפארת אבל למשה הי' לו בחי' תפארת שבתפארת היינו מלגיו וזהו כליל תפארת בראשו נתת לו בעמדו על הר סיני רצ"ל כל התפארת ובשבעה עשר בספיר' הוא תפארת שבתפארת האור שהי' למשה במ"ת וזהו ותרא אותו כי טוב ודוק ולהבין הוד הוא לשון שבח והודאה היוצא לנו מזה כ' אדם צריך כל היום להיות שפל בעיניו אבל כשבא להתפלל מותר להיות לו מעט גבהות להודות לה' בשמחה באמת ולא להתפאר ח"ו וזה הוד שבהוד היינו הודאה באמת לש"ש וזהו רימז לנו בגמרא ת"ח מותר להיות לו שמיני שבשמינית גיאות רצ"ל בכל המצות ומדות טובות צריך להיות שפל בעיניו אבל במדה שמיני שבשמינית היינו הוד שבהוד כשצריך להודות לה' באמת מותר להיות לו מעט גבהות כנ"ל וזהו רמז לנו התורה הקדושה אשה כי תזריע וילדה זכר פי' כשאדם מתחיל לעבוד את הבורא ב"ה ע"י אתערות' דלתתא וילדה זכר רצ"ל שיהי' קיים במעשיו בחי' דכורא כדאמרינן אשה מזרעת תחילה היינו אתערות' דלתתא ע"י תורה ומע"ט וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כלומר בכל השבע מידות מחויב להיות שפל וטמא בעיניו כימי נדת דותה תטמא פי' כאילו עשה איזה דברים ההיפך מרצון הבורא ית"ש כ' אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כי כשאד' משגיח באמת על עצמו יראה שכמעט בכל רגע ורגע הוא עובר על רצון הבורא ית"ש או במעשה או בדיבור או בהרהור ואם אדם משגיח על עצמו כשירא' שהי' לו איזה דבר שלא כרצון הבורא ב"ה ישוב מיד בחרטה גדולה ויקבל מיד שלא לעשות עוד ואין לך דבר שעומד

בפני התשובה בפרט מיד שישוב בכל רגע שזו תשובה מעולה אבל ביום השמיני פי' במדה שמינית היינו הוד שבהוד כשצריך להודות לשם ב"ה ימול בשר ערלתו רצ"ל ישליך מעליו כל הדאגות שיש לו מה שלא עשה רצון הבורא ית"ש כראוי כדי שיוכל להתפלל ולהודות ולהתפאר להשי"ת בשמחה רבה ועצומה אמן ודוק:

פרשת מצורע

זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן ויצא הכהן אל מחוץ למחנה והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע מתחילה יש לדקדק למה הכתוב קורא אותו מצורע ואח"כ קורא אותו צרוע והנה נרפא וכו' מן הצרוע ועוד הלא כתיב מתחיל' והובא אל הכהן ואח"כ כתיב ויצא הכהן אל מחוץ וגו' לכן נרא' לתרץ ע"ד שאיתא בגמרא צדיק מעצמו ורשע מחביריו ונ"ל לפרש צדיק מעצמו ר"ל אם לא הי' להאדם התחברות עם אנשים בקל הי' יכול להיו' צדיק ולא יחטא אך מחמת התחברות מתוך זה בא להתחבר עם אנשים שאינם מהוגכי' עי"ז בא לידי קלקול וזהו הפירוש ורשע מחביריו כנ"ל והנה זה שמתקלקל ע"י התחברות כנ"ל לזה קורא מצורע לשון מצרוע כלומר שנתקלקל ע"י אחר לזה קל לתקן א"ע ולזה שמעצמו נתקלקל לזה קורא צרוע ועד"ז י"ל הכתוב זאת תהי' תורת המצורע תיקון לזה שנתקלקל ע"י אחר ביום טהרתו לשון טיהרא דיומא ר"ל שיבוא יום טהור צלול וברור שהכל יהי' נתעלה להבורא ית"ש וזהו והובא אל הכהן ר"ל להש"י ב"ה ע"ד שאיתא אלהיהם כהן הוא ויצא הכהן אל מחוץ למחנה ופירש"י ז"ל חוץ לג' ר"ל שכביכול ית"ש ב"ה יצא משלש העולמות אצילות בריאה יצירה אל עולם העשי' ואז והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע ר"ל אז יהי' תיקון אפילו לזה שנקרא צרוע ודוק:

פרשת קדושים

במדרש קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם וקשה וכי סלקא דעתך להיות קדוש כה' ומאי יכול כמוני ונ"ל ע"ד דאיתא בגמרא כששמעו אוה"ע כשאמר הקב"ה בשעת מ"ת אנכי ולא יהיה לך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש כיון ששמעו כבד את אביך ראו כולם שלא היה לכבוד עצמו וקשה המאמר הזה שאמרו לכבוד עצמו הוא דורש למה לא לכבוד עצמו למי ראוי כל הכבוד אם לא לו כי הוא אין סוף ב"ה וכל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו לכך נ"ל כי לעבוד את הבורא ב"ה לפי כבודו וגדלותו ורוממותו יתברך אין באפשרי בשום נברא כי אין להשיג את הבורא ית"ש אפילו כל הנביאים לא יכלו להשיג אלא לבושיו ומ"ש ישעיהו וארא' את ה' יושב על כסא רם ונשא יכולים לרמז בזה הכתוב כי התורה סובל כל הרמזים ע"ד מ"ש בגמרא את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח למה נקראים ת"ח את שמקיימים התורה

מאלף ועד תיו ונאמר תורת ה' תמימה רצ"ל כל התורה הוא שמותיו של הקב"ה וזאת אמר ישעיהו הנביא וארא' את ה' רצ"ל התורה שהיא כ"ה אותיות מא' ועד תיו שם הוי' מתלבש בתוך כל התור' והבנתי מזה גדולת התור' וקדוש' וגדלות הבורא ית"ש ונפל עלי יראת הרוממת ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא יושב לשון הוה תמיד על כסא זה פחד יצחק כנודע וכן משרע"ה אמר הראני נא את כבודך היינו לבושך כמו ר' יוחנן קרא למאני' מכבדותא כי משרע"ה רצה לעבוד את הבורא לפי גדולתו יתברך אמר לו הקב"ה לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי רצ"ל לא תוכל לעבוד [אותי לפי גדלותי וראי' את אחורי כנוד' ופני לא יראו והיינו דאמרי' כיון ששמעו אוה"ע לא יהי' אמרו לכבוד עצמו הוא דורש כלומר לעבוד את הבורא לפי גדולתו ורוממותו וזה אי אפשר כיון ששמעו כבד את אביך וכו' שהשוה כבודם לכבודו רצ"ל שכבוד אב הוא בעשר הדברו' [כמו] אנכי ה' אלקי' וכמו שאנו מחויבי' לכבד אב ואם בכל מה דאפשר בכל כחנו כן אנו מחויבים לעבוד את הבורא ית"ש בכל כחנו ובכל נפשנו לפי השגת שכלנו וזאת רומז המדרש קדושים תהיו יכול כמוני ר"ל שתאמרו בלבבכ' אותי [כמוני ואין זה באפשרי ואל תעשו כלום ת"ל כי קדוש אני ה' קדושתי למעל' מוקדושתכם אלא עשו מה שיש בהשגת שכלכם וכפי יכולתכם:

או יאמר קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל וכו' ע"ד ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה דאי' בגמ' הקב"ה מחי' מתים אליהו מחי' מתים הקב"ה מוריד גשמים אליהו מוריד גשמים מצינו שהצדיקים יכולים לפעול בצדקתם וקדושתם ותפילתם ניסים ונפלאות וז"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל וכו' רצ"ל מה שהוא [יכול] שואל מעמך גם את תוכל לפעול בצדקתך ותפלתך אלא שלא תתגאה מזה שכן נאמר כי אם לירא' את ה' אלהיך זאת רומז לנו המדרש קדושי' תהיו יכול כמוני ר"ל יכולי' אתם לפעול בצדקתכ' כמוני ובכל זאת לא תתגאו ת"ל כי קדוש אני רצ"ל שתלמוד עצמך לומר תמיד שקדושת הבורא למעל' מקדושתכם כלומר כל הנפלאות שתפעלו הכל מאתו ומכוחו ב"ה:

לא תעשוק את רעך ולא תגזול ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר איתא בגמרא מ"מ בניהם של ת"ח אינם ת"ח מפני שאינם מברכים ברכת התור' וקשה וכי ס"ד שאינם מברכים ברכת התורה ובס' גור ארי' עמד בזה ותירץ שאינם מברכים בשמחה וכל מצוה שלא נעשית בשמחה אינה נחשבת לכלום כי העיק' השמחה של מצוה וזהו שכתוב ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים רצ"ל כמו שאנו מתפללים הערב לנו ה' אלקינו את תורתך ערוב לשון מתוק כלומר שתמתיק לנו את הטוב היינו התורה והמצות שנעשה

בשמחה ואל יעשקוני זדים רצ"ל שלא יהי' לס"א חלק במצותינו כי כל מצוה שלא נעשה בשמחה נותנים כח בס"א ר"ל ולהבין שהקב"ה נקרא רעך כמ"ש ריעך ורע אביך אל תעזוב וזאת רומז לנו הכתוב לא תעשוק את רעך רצ"ל שלא תעשה המצוה שלא בשמחה ח"ו ותעשוק את ריעך זה הקב"ה פי' שתתן כח בס"א וא"ת כשלא תוכל לעשות המצוה בשמחה לא תעשה שום מצוה ולא תאמר שום ברכה ותפילה ותאמר בלבבך עתה אין שמחה לעשות המצוה כראוי לכשאפנה ואוכל לעשות בשמחה אז אעשה לכן נאמר לא תגזול כדאיתא כל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל וכו' אלא מחויב אתה בכל עת שאתה צריך לעשות איזה מצוה או להתפלל או ללמוד תורה מחויב אתה בכל יכולתך לעשות בשמחה רבה ועוד אנו צריכים להקדים שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא היום לעשות' ולמחר לקבל שכרם אבל שכר שמחה של מצוה איכא בהאי עלמא זה רימז לנו הכתוב כשיעשה המצוה בשמחה לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר רצ"ל אין אתה צריך להמתין עד בוקר לעוה"ב לקבל השכר כי שכר שמחה של מצוה איכא בהאי עלמא ודו"ק:

פרשת אמור

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו נ"ל הרמז בזה כי ידוע בחי' נפש הוא הדיבור כאשר מובא בתרגום ויהי' האדם לנפש חיה לרוח ממללא הוא נפש המדברת מעלת ויתרון האדם מן הבהמה וגם בענין הדיבור יש בחי' שונות כי הצדיק העובד בצדקו דבוק למעל' במחשבות קדושות אין שכחה מעבדות ה' לפניו עליו נאמר והחיות רצוא ושוב כל דבריו קדושים זה פרי מחשבתו עושה פרי למעל' ושורש למטה הגם בדברו עם אנשים המונים פועל אמת בכל ענינים הנצרכים לפי דרכו בקודש כי גבהו דרכיו בל ישיגם שכל איש המוני אשר לא נסה בזה והוא כסולם מוצב ארצה בעיני האדם מדבר דברים גשמים וראשו מגיע השמימה דבוק במחשבתו בדברים רוחנים איש אלה לו הרשות נתונה לדבר עם אנשים שונים ועניני עולם כל הצורך וממעלת קדושתו לא יזח ולא ימיש מעשות פריו הטוב הן זאת מעלת צדקת הצדיק אשר עוצם צדקתו באה אליו מיגיע כפו רובץ וסובל עבודת הקודש בכסף ישא ותשוקה ובהתלהבות האמיתי מצד עצמו גורמת זה אך הצדיק אשר עדיין לא הגיע למעלה זו רק שזכות אבותיו מסייעת אותו את צדקתם וקדושתם מתהלך לפני אלקים הגם כי כהן עובד הוא לא יהרס ממצבו ועם אנשי' שונים בל יתערב פן יהרוס כו' וזה הנרצה בדברנו אמור אל הכהנים המה העובדים את ה' בני אהרן דייקא לא מידם ועוצם קדושתם להם זאת כי אם מצד שהם בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו

היינו לדיבור לא יתערבו עם אנשים המונים פן ינתקו ממקום חיבורם במחשבותיהם הקדושים ולא יוכלו לעלות בהחזרה למדרגתם הראשונה עד אשר יופיע עליהם רוח ממרום ויזכו למעלת הצדיק ואז יעלו למדרגה הנ"ל ודו"ק:

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו ע"ד המשנה במס' אבות דע מה למעלה ממך עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים הנה התורה והמצות נתחלקו לשלשה חלקים כמו שרימז לנו הכתוב כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו כי יש מהמצות התלוים במחשבה כגון ואהבת את ה' אלקיך ואהבת לרעך לא תשנא אחיך וכדומה להם ויש מהמצות התלוים בדיבור כגון ק"ש ותפילה וכדומה ויש מהמצות התלוים במעשה כנודע וזה רימז הכתוב בפיך היינו המצות התלוים בדיבור ובלבבך היינו המצות התלוים במחשב' לעשותו היינו המצות התלוים במעשה ע"כ צריך האד' לזרז א"ע מאד מאד להתפלל בכוונה עצומה כי התפלה היא הכוללת כל שלשה חלקים הנ"ל כי הש"ע כנגד החלק המצות התלוים במחשבה כי כשעושין מצוה אחת כראוי הוא כוללת כל תרי"ג מצות כדאיתא בגמרא עשה מצוה אחת מטיבין לו וק"ש הוא כנגד חלק המצוה תלוים בדיבור ולבישת טלית ותפילין הם נגד חלק המצוה התלוים במעשה והשלשה חלקים הנ"ל הם כנגד נפש רוח ונשמה חלק המצו' במחשבה הם נגד נשמה כי נשמה הוא לשון נשימה כמו שאי אפשר להאריך בנשימה כמו כן אי אפשר להאריך במחשבה אחת וחלק המצות במעשה הם כנגד נפש לשון וינפש לשון מנוחה שם הדיבור נח כי מעשה הוא הסוף וחלק המצות בדיבור הם כנגד רוח כמו ויהי האדם לנפש חי' תרגומו לרוח ממללא וזה עין רואה אם יש לך מחשבה שאינה נראית לאדם אבל למעלה יש עינא פקיחא הרואה כל מחשבותיך ואוזן שומעת מה שאתה עושה בדיבור וכל מעשיך בספר נכתבים וזה אמור אל הכהנים המה הצדיקים העובדים את ה' כי כהן לשון עובד כנודע בני אהרן הם האנשים המתחברים להצדיקים הם נקראים בני אהרן ואמרת אליהם אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים ר"ל הצדיקים מחויבים להזהיר לקטנים היינו האנשים הנלוים אליה' לנפש לא יטמא בעמיו פי' נפש הוא מעשה כנ"ל בעמיו הוא לשון גחלים עוממות כלומר שלא יטמאו עצמן בשום מעשה ולא תאמרו במעשה עבירות החמורות היינו גזל וגנבה וניאוף ח"ו אטו בשופטני עסקינן בפושעי' ח"ו אלא שלא יטמאו עצמם בשום מעשה בטילה שאינם עושים בה מצות הבורא ב"ה ועקימ' שפתים הוה מעשה שלא ידבר דברים בטלים וכדומה להם:

או יאמר לנפש לא יטמא בעמיו כמו שאיתא אנכי נוטריקון אנא נפשאי כתבית יהבית כלו' שהתוה"ק הי' בחי' נפש חלק אלקים ממעל וצריך ללמדה בדחילו ורחימו ובהתלהבות גדול לחבר ולדבק את התורה בשורש העליון רמז והרוח תשוב אל האלהים וזה לנפש זו התורה לא יטמא בעמיו שלא ילמוד בשפלות בלא דחילו ורחימו ח"ו ולא פרחת לעילא אלא ילמוד כראוי ובהתלהבות כדי לחבר התורה לשורש העליון:

או יאמר לנפש לא יטמא בעמיו ע"ד הפסוק דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי אני ה' ופירש"י ז"ל סרס המקרא וינזרו מקדשי ב"י אשר הם מקדישים לי ע"ש ולי נראה לפרש כפשוטו כי רומז לנו הכתוב וינזרו מקדשי בני ישראל רצ"ל הרוצה לעבוד את הבורא ב"ה באמת צריך לפרוש עצמו שלא יתחבר עם אנשים מקדשי ב"י פי' שלא לעשות המצוה בכוונה מועטת כמו רוב האנשי' כמו שאמרנו על הפסוק ויקחו לי תרומה וכו' פירוש כשתקחו עצמכם לעבודתו תרומה מאת כל איש פי' תפרשו עצמכם מאת כל האנשים הגשמים ותחברו בהש"י ובתורתו ומצותיו ואעפ"כ ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי פי' שלא יאמרו על המצות ועבדות שפשוטי בני אדם עושים שאינם ראוים לכלום כי אני ה' בכל מקום שב"י עושים מצות אע"פ שהוא בכוונה מועטת שם אני אלא שהעובד ה' באמת אינו צריך להתחבר להם שהוא מחויב לעשות המצות והטבדות בכוונה גדולה ולהרבות כבוד שמים וזה לנפש לא יטמא בעמיו רצ"ל שלא יטמא בעמיו שלא יאמר על שום נפש שהוא טמא ח"ו בעמך פי' כשעושה מעשה עמך אפילו שלא בכוונה גדולה כנ"ל:

פרשת בהר סיני

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר ומביא רש"י ז"ל הת"כ מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו בסיני וכו' ולהבין למה מביא רש"י ז"ל הת"כ להשמיענו שכל המצות נאמרו כללותיהן ופרטותיהן בהר סיני ונ"ל ע"ד הפ' וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר ציונו ויש לדקדק למה תחשב המצוה הזאת שאנו מקיימים לצדקה הלא אנו מחויבים לעשות המצוה בגזירת המלך הקב"ה ונ"ל כי כל המצות צריך לעשות בדחילו ורחימו כמ"ש בזוה"ק כל שנעשה בלא דחילו ורחימו לא סלקת לעילא ואיתא כשקיבלו ישראל התורה בהר סיני כפה עליהן ההר כגיגית והקשו בתוספות למה הוצרך לכפות עליהם את ההר הלא ישראל מאליהם אמרו נעשה ונשמע אלא ידוע שכ"א מישראל יש לו אור פנימי רמז לאהבה ואור מקיף המצמצם רמז ליראה הרוממת וזה סוד טלית ותפילין תפילין רמז לאור פנימי הוא אהבה

וטלית רומז ליראה אור מקיף וישראל כשיצאו ממצרים וראו האותות והמופתים אשר עשה להם ה' וקרע להם את הים וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא ובאו לאהבה עזה ועצומה ואמרו שירה באהבה ובשמחה רבה אבל יראה לא הי' להם אעפ"י שנאמר ויראו העם את ה' ר"ל ויראו העם (ע"ר) [ע"ד] את ה' לרבות ת"ח ר"ל שהיה להם יראה בפני משה מחמת שראו את המופתים שעשה ה' על ידו אבל יראה הרוממת לא הי' עדיין לישראל ורצון הבורא ית"ש שגם יהי' לישר' ירא' [הרוממ'] כמ"ש לבעבו' תהי' יראתו על פניכ' לכך כפה עליהם הר כגיגית להביאם אל היראה לקבל התורה הקדושה באהבה וביראה וזה מה שאנו מתפללים בכל יום וקרבתכו מלכנו לעבודתך באמת ובאהבה צריכין לזכור מעמד הר סיני שהי' ביראה ובאהבה וה' פתח לנו כל הרקיעים וראינו שה' אחד ואיתא בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה שעיקר הוא האמונה באמת כי כל ישראל יש להם אמונה אלא העיקר שיהיה אמונה באמת והכתוב מעיד על אאע"ה והאמין בה' שהי' אמונת אמת ע"כ ויחשבה לו צדקה והיוצא לנו מזה שכל מצות ועבדות ועשי' שאנו צריכין לעשות לה' צריך להיות באהבה וביראה כי כל ישראל עושין מצות ולומדין תורה כמו שאיתא כפלח הרמון אפילו פושעי ישראל מלאין מצות כרמון אלא המצות לא נעשו באהבה וביראה ולא פרחת לעילא והעיקר לעשות המצות והתורה באהבה וביראה לעלות אל שורש העליון כמו שנאמר לאהבה את ה' ולדבקה בו וזהו שנאמר אם בחקותי תלכו היינו החוקים שאין שום טעם להם שאנו עושין אותה רק מחמת אהבה שאנו אוהבים את הבורא יתברך אנו מקיימים אפילו החוקים שאין בהם שום טעם ואת מצותי תשמרו שתקבלו עול מלכותי ועול מצותי רמז ליראה פי' כשיהיה להם אהבה ויראה הפנימיות אז ועשיתם אותם פי' תעשו את המצות בשלימות וזה שנאמר וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את המצוה הזאת לפני ה' אלהינו פי' שכל המצות יהיו לפני ה' באהבה וביראת ופרחת לעילא כאשר צונו במעמד הר סיני וזאת תחשב לנו לצדקה וזה רמז לנו הכתוב וידבר ה' אל משה פי' הקב"ה צוה למשה בהר סיני לאמור פי' כל המצות שיעשה וכל התורה שילמוד שיהי' באהבה וביראה כמו מעמד הר סיני וזהו שמביא רש"י ז"ל הת"כ מה שמיט' נאמרו כללותיהן ופרטותיהן וכו' כי שמיטה מצוה חמורה לקיימה כי כל מצוה שתלוי בשכל כגון גנבה וגזילה וכדומה המה קל לקיים ומצוה שמיטה הוא חוקה בלא שום טעם וגם הוא דבר שבממון וחסרון כיס לשמוט כספים ולהפקיר פירות וביובל להחזיר השדות ולשחרר את העבדים והא ראי' שלא קיימו בארץ ישראל לא שמיטה ולא יובל ובשביל שכבד על בני אדם לקיים מצות שמיטה ע"כ נאמרה כללותי' ופרטותי' בהר סיני כדי

שנוכל לקיימם באהבה וביראה כמו שניתנ' בהר סיני וכן בכל המצות שאינם חוקים אעפ"י שיש בהם טעם הכל צריכין לעשותן רק בגזירת המלך באהב' וביר' כמו שניתנ' בהר סיני וזהו שמביא רש"י ז"ל הת"כ מה שמיטה שהוא חוק' בלא טעם ושכל וגם דבר שבממון וחסרון כיס נאמרו כללותיהן וכו' פי' שצריך אתה לעשות' באהב' וביר' כמו שניתנה בהר סיני וכנ"ל אף כל המצות אף שיש להם טעם ושכל מחויב אתה לעשותן בשלימות באהבה וביר' פנימיות כמו שניתנה בהר סיני ודו"ק:

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמור דבר אל ב"י וכו' כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' הקשה רש"י מה ענין שמיט' אצל הר סיני וכו' עי"ש עוד יש דקדוק תיבת לאמר הוא כמיותר עוד יש דקדוק דבפסוק מתחיל תיכף בשמיטה והי' לי' לכתוב קודם שש שנים תזרע את ארצך וכו' עוד יש דיקדוק דבר אל בני ישראל ואמרת דתיבת ואמרת הוא כמיותר ונ"ל כך דיש אמת ואמונה והיינו דמתוך האמת בא לידי אמונה והנה מצינו בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' וכל ישראל יש להם אמת ואמונה כ"א לפי מדרגתו יש לו יותר ונפרש הפסוק וירם את אדרת אלי' ויאמר אי' ה' אלקי אלי' אף הוא וכו' והפסוק טוב לפרש אותו כי רבו בו הדיקדוקים גם בהפטרה הממני יפלא כל דבר ונראה לי כך דהנה משה רבינו בתחילה שהראה אליו ה' בסנה כתיב ויסתר משה פניו וגם מצינו שאמר מי אנכי וכו' וראינו שהחזיק א"ע קטן ונוכל לומר דהפסוק מרמז דאף אח"כ שזכה שדיבר עמו ה' תמיד היה גם כן מחזיק א"ע אותו קטנות שהי' לו בתחילת נביאתו בהר סיני או י"ל כוונת הפסוק דלאמר מרומז על מוח היינו רצון ומדיבור של הקב"ה בא הרצון למשה וזאת ג"כ כוונת הפסוק השני דבר אל ב"י ואמרת אליהם היינו דבר עמם ותעשה להם רצון ומוח וענין בהר סיני לשון שנאה כדדרשינן בגמרא שירדה שנאה לאו"ה א"כ נוכל לפרש דהנה כתיב ראשית חכמה יראת ה' וכתיב עקב ענוה יראת ה' וידוע מאחז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסנדלה ומצינו במשה שכתוב בו והאיש משה עניו מאד וכו' ומצינו הר סיני היה נמוך משאר הרים ומצינו לומר פי' הפסוק דמרמז שזכה שדיבר עמו ה' מחמת הר סיני שהי' שונא א"ע שהי' מחזיק א"ע למקצר בעבודת ה' כי מחמת יראה נפתח שערי חכמה ומשיג רוממה אל ואזי האדם בא אל הענו' ומי לנו גדול כמשה מבחר האנושי שעפ"י רוב השגתו עד אין שיעור בא למדרגה ואנחנו מה דהיה מחזיק כלא וביותר שאדם מחזיק א"ע כאין אזי הבורא עמו כידוע אשכון את דכא ומשיג רוממת אל יותר השגה והנה נפרש הפסוק אי' ה' אלקי אלי' אף הוא וכו' דהנה אלי' הנביא שזכה לעשות נס לבקע הירדן היינו עפ"י העולם שהיא למעל' מדרך הטבע ששם

למעל' מן הזמן ולמעל' מן הטבע לזאת י"ל דאי' היינו ענין שהוא נעלם שאנו שואלין עליו אי' הוא וקאמר הפסוק שאמר אלישע שרצה שיעשה ה' נס ואמר אי' ה' אלקים אלי' היינו שהמשיך מאותו עולם הנעלם שיוכל לפעול הנס ובזה מרמז גם בתיבות אף הוא וכו' וגם פי' הפסוק הממני יפלא כל דבר כי מה שאמר הנביא על שצוה לו לקנות השדה לזאת הי' התשובה הממני וכו' והיינו כפי ששמעתי דאות ה' עם פתח מרומז על חכמה לזאת נראה לומר דאות ה' היינו מן התמי' המתקיימת והיינו האמני יפלא כל דבר שהדבר בא לידי פלא ויוכל להיות נסים ונפלאות והנה אמרנו פי' הפסוק ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וכו' היינו שיהי' עלינו נועם מה שה' הוא אלקינו שזה יהי' לנו לתענוג ומעשה ידינו כוננה עלינו כוננה מלשון הוא עשך ויכוננך לשון יסוד וכתיב או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי היינו מתתא לעילא וטעילא לתתא ובזה שיהי' נועם כנ"ל אז מעשה ידינו יהי' כוננה (חסר תשלום המאמר):

וידבר ה' אל משה בהר סיני וכו' אשר אני נותן וכו' ושבתה הארץ וכו' יל"ד א' בת"כ מה ענין שמיטה וכו' ובתירוץ של רש"י ז"ל עיין במזרחי עוד דבר ואמרת ב' מה אשר אני נותן ג' מה ושבתה וכי שיח ושיג לה כקושית האלשיך ד' הלא התורה היא נצחיות עוד שבעה שבועות תספר לך וכו' עד מסת נדבת ידך אשר תתן יל"ד א' מה מהחל חרמש וכי זה סימן מובהק הלא טוב מה שאמרה התורה בפירוש וספרתם ממחרת וכו' ב' מה בקמה ג' לשון מסת ואם על עולת ראי' ושלמי חגיגה מה זה ענין לשבועות דווקא יותר משאר יו"ט ואשר שמעתי מפה רבינו זצל"ה מלובלין אשר לשון מסת שהיצה"ר מפתה כענין מסית קשה ג"כ מה ענין לשבועות דווקא עוד במשנה בי' מאמרות וכו' עד סוף המשנה יל"ד א' קושית התוי"ט ומה שתי' בשם ס' דרך חיים מי שיש לו מוח בקדקדו יראה שהדרא קושיא לדוכתא ב' למה לא תנא ליתן עונש כמו שתנא גבי הצדיקי' ג' היה להם לומר וגם ליתן שכר וכו' ועתה משמעותו להפרע בכדי ליתן וצריך להבין על מה ולמה בזה האופן לתרץ זה דהנה איתא שהקב"ה ברא את עולמו בהתורה כנאמר ה' קנני ראשית דרכו וכו' כדאיתא בבר"ר אמון אומן וכו' וא"כ מסתבר אשר היו"ד דברות שהמה תמצית התורה כנאמר אין בארון רק וכו' או שהמה היו"ד המאמרים או שיש להם שייכות גדול עמהם ונבין בהיוד הדברות כי בוודאי המה נכבדים ונוראים כדאי' בב"ע אשר אין השכל נותן לעשות כלים בעד י' אלפים כ"כ בכדי לעשות בהם מחטין כמו כן כאן ואתא מרבבות בקולות ולפידים ללמד לעמו וכנ"ל ואיתא בויקרא ר' אשר כ"ו דורות קדמה ד"א וכו' שנאמר לשמור את דרך וכו' מזה למדין שא"א לקבל אנכי זולת הד"א ובזה נוכל לתרץ הילקוט בשם מכילתא ויאמינו בה' וכו' אם במשה ק"ו בשם א"כ ל"נ

במשה אלא כל המאמין ברועה ישראל וכו' פי' כי א"א לאדם להאמין בה' אם לא יאמין בתחיל' במשה היינו בת"ח שבכל דו"ד והיינו דא וא"כ במשה מיותר אלא כן המאמין במשה יצא מאחר דא"א באופן אחר כתי' המלאכים וזה אשר הוצאתיך וכו' אשר קיבלו הטובה כבר והלואי שיועיל כמשל מבן כפר אשר א"א להעריך בלבו ערך מלך כ"א בענין קבלת טובה ממנו אבל לא כשיתישב בדעתו בד"א מעט מעט למען תהי' יראתו על פניכ' וכו' זהו הבושה וזה כל שיראת חטאו קדמה כי ע"פ לגיהנם ובושת פ' לג"ע דיבור ב' לא יהי' לך וכו' וכי יעלה על הדעת לעבוד א"א ונוכל לפרש כי מסתמא כשאדם עובר על התור' או מחמת ממון או מחמת היצה"ר ואיזה אל זר שבגופו של אדם הוי אומר זה היצה"ר ע"א בענין לפניהם ולא לפני ארמים שהמביא דיני ישראל ל"א מחלל השם ומיקר שם העכו"ם להשביחם ומכ"ש שמשתחוה לפניהם ועובדם שעומד בגלוי הראש ע"א לא יהיה לך ולא תעשה לך פסל ע"ד השמרו לכם פן תשכח את וכו' לכם פסל תמונת כל אשר צוך ופירש"י דחוק גם הסמיכות כי תוליד בנים והשחתם וכו' פסל תמונת כל ויל"ד א' תמונת כל ולא נאמר דבר ב' לעיל לא נאמר והשחתם גם מה כי אבוד תאבדון כפול עכנ"ל כי המתנאה כאילו עובד ע"ז וזה ועשיתם לכם א"ע וזה פן תשכחו את ברית ה' באמרו לא תעשה לך דייקא ומה הוא הקנאה כי תוליד בנים וכו' והשחתם ועשיתם ואז יהי' הרע בעיני ה' להכעיסו כי עבירה גוררת וכו' וזה העדות וכו' כי אבד וכו' כי תמותת רשע רע מאמר ג' לא תשא קשה ג"כ וכי יעלה עה"ד דבר שהאומות מקפידים נוכל לפרש א' בהלוך בערכאות עובר בלא תשא כי עולה לתורה מברך לבטלה גם ג"פ ביום ברכת השיבה שופטנו וכו' ועוד יותר דק מכש"כ באם בשוא אזי עובר על לא תשא ג"כ דיבור ד' זכור את וכו' רמז כי חידש עולמו יש מאין ע"כ ביכלתו לחדש ניסים טובים עבור יראיו ולהיפך לעוברי רצונו וגם מרומז לעולם שכולו שבת עולם הגמול הנצחי ע"כ מסתבר שצריך לפשפש במעשיו ולהשליך החומרית מאתו כדרך התקן בפרוזדו' כדי וכו' וזה א"א כ"א בקדש עצמך במותר לך וכפירוש הוי זהירין ברשות וכו' ולדעת כי רצה הקב"ה לזכות וכו' נתן העצה לענג השבת כי עפ"י פי' הר"ן מצוה לאו להנות שאין קיום המצוה חשיב הנאה אבל אי מתהני גופה בהדי דקיים המצוה הנאה מקרייא:

בנדרים בפ"ב בתו"יט בד"ה קונם והוא עץ הדעת טוב ורע הממוצע בין המצו' ועבירה לפיכך צריכין להזהר ולהמתין עד השבת כמבואר בשם האר"י ז"ל ובהרמב"ם הובא בנדרים פ"ח גבי הנודר מן השום וז"ל כבר ידעת וכו' מוסף עם חיות שמחייב בו העונג מכל צידי צדדי הנאה וכו' ובזה נוכל לפרש הפסוק אם תשיב משבת וכו' עד כי פי ה' והיינו אם תשיב משבת רגלך הרגילות התיקון עשות חפצך וכו' כיצד וקראת עד

מכובד וכבדתו מן עשות דרכך דרך הוא אשה כמבואר בריש קדושין מחמת ודבר דבר אז תתענג וכו' ומכ"ש שלא לנהוג בשבת כמאמר רב אוי' הובא בב"ע והרכבתיך על דווקא והאכלתיך נחלת כמבואר דיבר ה' כבד למען וכו' קשה תלי תניא בדלא תניא וכו' אך כאשר יקוים המצו' הזאת בכל דו"ד יבא מזה התיקון אפי' למתים שמקוין התיקון מימות עולם עד ביאת ינון ו' לא תרצח קשה עשו לא רצה לקבל לכאורה נוהג בו אך בכללו גזל ש"פ כובש ש"ש הלבנת פנים יש בוטה וכו' ערכאות של עכום ז' לא תנאף ישמעאל לא רצה לקבל כי בכלל זה המסתכל ואפילו בבגדי צבעונין ואל תרבה שיחה והנשים הלוך וטפוף וברגליהם וכו' אך הכל באנשים כי והוא ימשול בך זכה עזר וכו' וכד פתח ר"ש בסוטה אין מזווגין וכו' וזיווג ראשון ושני כמאמר ב"ע ראשון הוא הגוף ב' האשה גם עפ"י דברי המגיד מראקוב שהאנשים נותנים הח' לנשים וזה אל תתן לנשים חילך כי עץ חיים למחזיקים ח' לא תגנוב בכ"ז משקולת ואחד בפה ואחד בלב ט' לא תענה רכילות ולה"ר יו"ד ל"ת כנגד כולם כי מזה הקנאה והתאוה והכבוד וכו' וכמש"ל ברשמי שאלה איש הכפרי עם הפשתן והשלשה הנ"ל גורמין לעבור על כל ע"י המחלוקת וכל העם רואים את וכו' ויעמדו מרחוק ובעשרה דברות הנ"ל יש שלש רוחנים אשר לכאורה ראוי למלא כל כמאמר אשר תנה הודך והשבעה גשמי' כי חכמות בנתה ביתה וכו' ולמה זה אך ויחלום והנה סולם כמאמר בעה"ט בגי' סמל הקנאה ובגימ' סיני ומלאכי וכו' עולים היינו שלש הנ"ל על השבעה בהפוך החומר אל הצורה או יורדים בהיפך וזה יששכר חמור גרם וכו' וירא מנוחה ואת הארץ מה טוב ומה נעי' שבת אחי' גם יחד ויהי למס עובד את ה' כי נתהפך אל סיני כר' יוסף וזה והנה ה' נצב עליו:

(חסר כאן)

ויאמר אנכי בקבלת התורה שיש בה תר"ך אותיות הארץ אשר אתה שוכב עליה דייקא ואצ"ל קיפל כ"א כפשוטו כי (הרשעים) הארץ שוכב עליה לך אתננה ולזרעך וזה והאכלתיך נחלת וכו' כי פי ה' והיכן דיבר אתננה ולזרעך והודו ואמרו מה אדיר שמך בכל הארץ וזה בעשרה מא' והלא במאמר א' והיינו בסיגנון א' או מעליוני' או אלא להפרע כי יש שכר ועונש עי"ז וזכה נוטל חלקו וחלק חבירו וזה כוונת ספירת העומר כמאמר רבינו מלובלין אשר אני נותן וקצרתם את קצירה והאר"י פי' ושער כשי' כעמר נקי לזה העומר מן השעורים מעשה בהמה ומותרות בהר שעיר עד ליל שבועות נעשה מן שעורים כתר וזה בימי שפוט וכו' לגור בשדי מואב בגי' מ"ט וזה שבעה שבועות וכו' לך מהחל חרמש בקמה ר"ת ב' לחם תחל לספור שבעה ר"ת תיקון ליל שבועות כי הנה את גורן השעורים וזה כי המלך מסת מו למס (חסר כאן) נדבת ידך אשר (חסר

כאן) וזהו ושבתה הארץ שבת וכו' והענין שמיטה היינו ז' ימי הבנין והלא כל הדיברות י' נאמרו מה"ס אלא וכו' וזה צאנה וראנה במלך שלמה וכו' ביום חתונתו וביום ש"ל זה בנין ב"ה בבא"ס:

פרשת בחקותי

ונפלו אויביכם לפניכם לחרב האי לחרב הוא מיותר דמאי נפקותא היא באיזה אופן שיפלו ונראה דהנה שורש כל הענינים הוא דלא לקרי נס וחידוש אלא בפעם ראשון ובזה תבין מה דמצינו בפקידת עקרות מה דהתורה כתבה וה' פקד את שרה והי' פלא גדול ואח"כ מצינו כמה עקרות שנפקדו ולא חשבם התורה שוב לנס דמצינו אח"כ שרבקה היתה עקרה ונפקדה ע"י תפילת יצחק וכן רחל היתה עקרה ונפקדה וכן חנה היתה עקרה ונפקדה וכמו כן מצינו בקי"ס שאנו אומרים שירה על נס גדול כזה ואח"כ מצינו ביהושע שהעביר כל ישראל בתוך הירדן וכן ר' פנחס בן יאיר גבי נהר גינאי אך דשורש הדבר הוא דכל זמן שלא נפתח השער של זה הדבר כמו פקידת העקרות וכדומה אז לאו כל אדם זוכה שיפתחו לו זה השער אך אברהם אבינו בגודל צדקתו ובגודל אהבת הש"י זכה לנס שפתח לו הקב"ה השער ונפקדה אשתו וכיון שפעל אברהם פ"א פתיחת השער וצנור הלזה אז בקל יוכלו דורות הבאים אחריו להתעורר עוד פעם אותו נס וכמו כן מצינו בקי"ס שהוא נגד הטבע אך משה (וב"ד) וישראל פעלו זה הדבר שוב אין נס מה שיכול יהושע אחר כך לפעול אלו הפלאים נמצא דכשהצדיק עושה פעולה כמו על מפלת שונאיו וכיון שהקב"ה שומ' תפלתו ועוש' נקמ' בשונאיו לא די שפעול' זאת מועיל בשעת מעשה רק שהנפילה נעשה כחרב לדורי דורות כשאדם מעורר הנפילה ישינ' ממילא פועל הדבר שגם עתה מגיע להם נפילה גדולה וא"כ הנפילה ראשונה פועל שתי פעולות בשעת מעשה ולאחר זה וז"ש דהע"ה וחרב פיפיות בידם ר"ל שיש לחרב שני פיות שהורגת שני פעמים וז"ש שיפלו אויביכם לפניכם ר"ל אותו הנפילה שיפלו השונאים יהי' אצלכם לחרב שתמיד כשיצרו לכם שונאיכם תעוררו הנפילה ראשונה ואז יהי' הנפילה הראשונה כחרב ויהרוג אותם ודוק:

וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור לשאול הטעם למה לא זכר אותם הכתוב כסדר אברהם ויצחק ויעקב אלא אברהם בסוף ונ"ל ע"ד שאיתא ואעשך לגוי גדול זו שאומרים אלקי אברהם ואברכך זו שאומרים אלקי יצחק ואגדלה שמך זו שאומרים אלקי יעקב יכול יהי' חותמים בכולם ת"ל והי' ברכה בך חותמין ולא בכול' וקשה מאי טיבותא לגבי אברהם שלא יהי' חותמין בהם הא איתא בכל אדם איש מתקנא חוץ מבנו ותלמידו ונ"ל לכך הבטיח לו והי' ברכה בך חותמין

ולא בהם כי יצחק הוא בחי' גבורה ויעקב כלול משניהם גבו"ת ואברהם הוא מדת חסד והבטיח לו הקב"ה בך חותמין והכל הולך אחר החתום ורצ"ל שיתנהג במדת החסד ולהבין שהס"א אינו יונק אלא משמאל וכשהשמאל נכלל בימין אז נמתק וז"ש ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' פי' שגם השמאל נעשה ונכלל בימין אז ממילא תרעץ אויב כיון שאין להם יניקה כי יניקתם אינו אלא מהשמאל וכשהשמאל נכלל בימין ממיל' הם בטלים ומבוטלים וזה פי' ובחסדך תצמית אויבי פי' כשיתגבר החסר ממילא נכרתים האויבים וז"ש וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור לכך נאמר אברהם לבסוף כי הארץ הוא מלכו' כנודע ורצ"ל ואף את בריתי אברהם והארץ אזכור פי' שהארץ מדת מלכות לא יהי' לה יניקה אלא בימין מדת החסד בחי' אברהם כי מדת מלכות יונק מימין ושמאל כנודע וכשלא יהי' למדת מלכות יניקה אלא מהימין ממילא נמתק הדין ודוק:

חסלת ספר ויקרא

חומש במדבר

פרשת במדבר

והלוים למטה אבותם לא התפקדו בתוכם נ"ל ע"ד מה שאיתא בזה"ק נודע בשערי' בעלה לפום שיעורין דילי' ע"ש פי' האיך האדם משער עצמו את העבדות ונ"ל לפרש סיפי' דקרא בשבתו עם זקני ארץ ר"ל שהאדם יכול לשער בשכלו ההפוך ח"ו לכך נאמר בשבתו עם זקני ארץ פי' האבות נקראו זקנים כמו ואברהם זקן בא בימים ויהי כי זקן יצחק ועיני ישראל כבדו מזקן ואיתא שהאבות קיימו את התורה עד שלא ניתנה גם מחויבי אנו ליילך בדרכי אבותינו עפ"י התורה וזה נודע בשערים בעלה לפום שיעורין דילי' הנ"מ בשבתו עם זקני ארץ פי' כשמשער עצמו מהלך בדרך אבות עפ"י התורה ולהבין הפסוק וה' אמר לאברהם אחרי הפרד לוט מעמו ופירש"י ז"ל כל זמן שהרשע עמו הי' הדיבור פורש ממנו ולעיל שהי' לוט עמו כתיב וירא ה' אל אברהם אותו שעה כשר הי' ונ"ל כך כל המחובר לטהור טהור פי' כל זמן שלוט לא הי' נחשב בעיניו לכלום והי' טפל לאברהם הצדיק אז הי' לוט ג"כ נחשב כמו צדיק כי המחובר לטהור טהור ולא הי' הדיבור פורש ממנו אבל מיד כשלוט לא הי' מחבר עצמו לאברהם הצדיק כי הי' נחשב בעיניו לאדם כשר ובאמת הי' רשע אז הי' הדיבור פורש מאברהם הצדיק מחמת שאותו רשע הי' שרוי עמו ולוט לא הי' מחבר את עצמו לאברהם אבינו להיות טפל לו כנ"ל לכך נאמר אחרי הפרד לוט מעמו אז וה' אמר לאברהם נמצא כ"א מישראל צריך לחבר עצמו לצדיקים באמת כדי

שגם הוא יהי' נחשב כמו הצדיק כי המחובר לטהור טהור וז"ש והלוים למטה אבותם פי' הלוים הצדיקים שדבקי' תמיד בה' נקרא לוים ורצ"ל הלוים למטה אבותם הצדיקים שהולכים בדרכי ה' עפ"י התה"ק בדרכי אבותם לא התפקדו בתוכם פי' התפקדו לשון ויפקד מקום דוד ור"ל שלא נחסר להם שום דבר טוב לאותן האנשים שהם בתוכם פי' שהם מתחברים לצדיקים באמת ובלב שלם אמן כן יהי רצון:

והלוים למטה אבותם לא התפקדו בתוכם נ"ל עפ"י הפשוט רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם והקשה בגמרא השתא שהקב"ה עושה רצון של יראים כ"ש ואת שועתם ישמע ויושיע' ושמעתי מאדמו"ר הק' מ' אלימלך זצק"ל כשצריך לאדם על איזה דבר יתפלל במחשבה ולא בדיבור שלא ישמעו המקטרגים ולא יקטרגו עליו והמשל כשאדם הולך בפני כלב. ויש לו מקל בידו צריך להטמין המקל תחת בגדו שאם יראה הכלב את המקל בידו יתגרה עליו וינשכנו והנמשל מובן כשאדם מתפלל בדיבור יכול להביא ח"ו קטרוג ע"ע אלא יתפלל במחשבה שלא יבינו המקטרגים וה' יודע מחשבותיו והשתא ניחא רצון יראיו יעשה רצ"ל רצון יראיו בודאי יעשה שאין שום קטרוג עליו אלא ואת שועתם היינו שמתפללים בדיבור ויכול להיות ח"ו קטרוג אעפ"כ אין הקב"ה שומע להמקטרגים על תפלת הצדיק אלא ישמע ויושיעם ונ"ל ע"ד הפשט שנאמר צדיק מושל ביראת אלקים הקב"ה אומר אני מושל בעולמי מי מושל בי צדיק הקב"ה גוזר גזרה וצדיק מבטלה וקשה וכי יש צדיק שיוכל לבטל הגזירה הא כתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אלא שידוע שהצדיק יש לו רצון חזק וחפץ מאד בכל לבבו ונפשו לעשות רצון הבורא ב"ה באמת כמ"ש אשרי האיש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד במצותיו ולא בשכר מצותיו ואיתא בגמרא חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה הרי הוא כאילו עשה וזהו שנאמר באברהם עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי ותורתי וקשה האיך הי' אאע"ה יכול לקיים כל התורה הרי לא היה מקדש ומשכן לקיים מצות קרבנות ושאר מצות התלוי' בארץ ועוד יש לדקדק בקרא למה נאמר וישמור לשון עתיד שמר הי' לו לכתוב כמ"ש שמע אברהם לכך נ"ל שאאע"ה הי' חפץ מאד בכל לבבו לקיים כל המצות אלא שלא הי' בידו לקיימם הרי חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה כאילו עשה וזה נאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי רצ"ל שהי' כל חפצו ורצונו לשמור משמרתי חקותי ותורתי מעלה עליו הכתוב כאילו עשאם וזהו שנאמר רצון יראיו יעשה ר"ל הקב"ה עושה מרצון של צדיקים עשי' כי יש להם רצון חזק לעשותו מצותיו כנ"ל מיד הרי הוא כצדיק הרי הוא צדיק מושל ביראת אלקים כנ"ל ואת שועתם ישמע ויושיעם וזהו שנאמר והלוי' לשון הפעם ילוה אישי לשון התחברות

ודביקות פי' והלוי' הם הצדיקים שיש להם דביקות בהקב"ה למטה אבות' והולכין בדרך אבותם עפ"י התורה לא התפקדו בתוכם התפקדו לשון ולא נפקד ממנו איש ורצ"ל לא התפקדו בתוכם בפנימיות שלהם אין להם שום חסרון שהם רוצין בכל לבבם לעשות רצון הבורא ב"ה ולפי"ז ניחא מדוע יכול הצדיק לבטל הגזירה של הקב"ה מפני שהצדיק רוצה באמת להיות נקי מהעבירות רק רצונו תמיד לעשות מצות וזה אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא פי' יחטא מלשון חסרון כידוע ע"כ:

אך את מטה לוי לא תפקוד וכו' נ"ל כי כתיב נסעה ונלכה ואלכה לנגדך והכלל כשיש זה לעומת זה התנגדות כשזה קם זה נופל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים רק הצדיק צריך להיות בחי' יעקב ממוצע מחסד וגבורה שיכול להשפיע חסד על ישראל וגבורה ופחד על אוה"ע כמ"ש אדומ"ו בעהמ"ח נועם אלימלך חסד ומשפט אשירה לשון פירות הנושרים שצריך הצדיק להשפיע חסד על ישראל ומשפט על אוה"ע וזה אחד המרבה ואחד הממעיט דהיינו בצד אחד צריך להרבות חסדי' על ישראל ומצד אחד צריך שתמעט החסדים דהיינו על האומות ובלבד שיכוון לבו לשמים שמים הוא יעקב כמש"ה כנשר השמים וכו' כי צריך להיות בחי' יעקב כלול מחסד וגבור' וזהו בחוד' השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני השלישי הוא יעקב שהוא שלישי לאבות הקדושים ואיתא בזוה"ק החודש הזה סיון מזל תאומים ונראה מחמת שהוא יעקב שהוא כתאימים מאברהם ומיצחק הוא כלול ביום הזה באו מדבר סיני ואיתא בגמרא סיני סימן טוב לישראל וסימן רע לאוה"ע וזהו כנ"ל חסד לישראל וגבורה על אוה"ע וזהו אך את וכו' אך הוא מיעוט ואת הוא ריבוי בצד אחד תמעט ובצד א' תרבה לא תפקוד זה לא תחסר רק הצדיק צריך לעשות שניהם ואם תחשוב מי הוא צדיק הא אין צדיק בארץ וכו' ע"ז אמר את ראשם לא תשא המחשבה שלהם ומוחין שלהם לא תחשוב בתוך בני ישראל שהוא כשאר עם ודו"ק:

אך את מטת לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך ב"י וי"ל הפסוק נראה כמיותר הרי כבר נאמר והלוים למטה אבותם לא התפקדו בתוך ב"י ועוד למה נאמר אך את מטה לוי היה לו לומר ומטה לוי לא תפקוד ונ"ל ע"ד הרמז בפסוק שעשו אמר ליעקב נסע' ונלכה ואלכה לנגדך בשוה ויעקב לא רצה כי אין זה באפשרי להיות יעקב ועשו שניהם שווים אלא כשזה קם זה נופל כמ"ש ולאום מלאום יאמץ לא השוו בגדול' לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים תב"ב וזה רומז לנו הכתוב ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשבר לכל ע"ה ע"ד הפלוגתא של ב"ש וב"ה בנר חנוכה בש"א פוחת והולך ובה"א מוסיף והולך פי' ב"ש היא בחי' גבורה בחי' שמאל ע"כ היו אומרים פוחת והולך בס"א

וב"ה היא בחי' ימין הי' אומרים מוסיף והולך בקדושה וממילא בטל הס"א ואנו עושים כב"ה בנ"ח וזה שאנו אומרים הנרות הללו קודש הם פי' שאנו מוסיפין בקדושה הרי ממלא אין לנו רשות להשתמש פי' לנו גי' אלקים פ"ו ורצ"ל כשקדושה מתגברת נמחק הדין ואין רשות לס"א להשתמש ולהבין שליט בלא י' בגימ' נר חנוכה כי היוד הוא נקודה רצ"ל ויוסף הוא השליט פי' שמה שאנו מוסיפין בנ"ח היינו שמוסיפין בקדושה הוא המשביר לכל ע"ה ממילא הס"א בטל וזה שנאמר ה' איש מלחמה פי' שה' נלחם בס"א הם האויבים אז ה' שמו פי' אז שם הוי' שלם שורה על ישראל וזה שנאמר אך את מטה לוי כי אך הוא מועט ואת הוא ריבוי כמובן ומטה לוי הם הצדיקים שיש להם דביקות בה' ורצ"ל אך הוא המיעוט שהצדיק הוא הממעט בס"א ואת מטה לוי היינו הריבוי של הצדיק שמרבה בקדוש' לא תפקוד לשון ולא נפקד ממנו איש פי' זאת לא יפקוד אלא יהי' כמו שהצדיק עושה ממעט בס"א ומרב' בקדושה ואם אמור יאמר האיש האיך הוא ביכולת של הצדיקים לעשות דבר כזה לכך נאמר ואת ראשם לא תשא בתוך ב"י פי' לא תמנה מוחין שלהם בתוך שאר ישראל כי אין ביכולתינו להשיג את הצדיקים:

ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה הדקדוקים רבו כמו רבו א' מלת וגם אין לו התקשרות למעל' אחרי שהוא התחלת דיבור' לא נופל עליו מלת וגם ב' מה ראו על ככה לתאר ארצנו הקדוש' דיקא בשבח זבת חלב ודבש הגם כ' רב לאמור אמת בתחילתו היה להם לתאר ולצייר באיזה שבח אחר נוסף לזה כי לא השבח הזה יעשה רושם אחרי היותם קוראים כל הארצות בשבח זה הלא ראה גם ראה דתן ואבירם בהתרעמם על משה רבינו ע"ה אמרו ג"כ המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש קראו למצרים בשבח זה ג' תמי' עצומה בפסוק אם חפץ ה' בנו כי התמימים האלו יהושע וכלב רוצים להכחיש את המרגלים ובמה הכחישו אחרי אשר גם המה אומרים ג"כ ארץ זבת חלב ודבש היה להם להוכיחם על פניהם בדברי הפוך מדברי המרגלים ונ"ל לתרץ הכל בהקדים לבאר פסוק לענינינו וזאת הוא ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה והנה ידוע דברי רז"ל כי השגחה השי"ת העיקרי הוא בארץ הקדוש' ומתמציתה שותים כל הארצות השפעה היורדת מלמעל' לארצנו הקדוש' מתפשטת בכל העולם מחמת כי הוא כלילת יופי ברוב התפארת ותחילת בריא' ולכך נקראת שתי' שממנה הושתת כל העולם כך השפעתה האציל ה' עלי' מקודם וממנה מתחלק בכל העולם א"כ מזה תבין שהעיקר שבה זבת חלב ודבש המור' על רוב השפעתה נאמר רק על ארץ ישראל להיות' טבור הארץ צבי לכל הארצות וכל הארצות יחשבו לה לבנות טפילות לארצנו הקדוש' להיותם

שותים מתמציתה ועתה בא נבוא לבאר הכל על נכון כי הנה המרגלים בדבתם ודתן ואבירם ברשעתם נתכוונן לדבר אחד ובהיותם להוטים אחר ארץ מצרים כאמרם נתנה ראש כו' עשו את העיקר לטפל ארץ מצרים קראו זבת חלב ודבש וארצנו הקדושה גם היא זבת חלב ודבש לזאת דתן ואבירם צווחו המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש והמרגלים גם המה נבזה ניבם ומפתח שפתותיהם ברשע על ארצנו הקדוש' גם הוא זבת חלב ודבש הטמינו רשת לרגלי עם הקודש לאמור ארץ מצרים הוא העיקר המעלה הזאת וא"י לטפל לה למען הגדיל התרעומת על משרע"ה ומביני מדע המה יהושע וכלב הכו אותם בשבט פיהם לאמור אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש להורות נתנו בלבם הזך במילת הוא מורה להיפך כי א"י הוא עיקר המעל' לה נאה תהלת שבח הזה ומצרים לטפל לה בזה החזירו העטרה לקדמות' והלהיבו את לבבי בני ישראל בתשוק' לארצנו הקדוש' והנרצ' בדברינו הנ"ל מבואר היטב יתרון מעלת החכמים יהושע וכלב:

פרשת נשא

נשא את ראש בני גרשון גם הם ונ"ל ע"ד הפסוק לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך והקשה הרמב"ם הלא כשאדם הולך אל ארץ אחרת מתחיל' הולך מבית אביו ואח"כ ממולדתו ואח"כ ממשפחתו ואח"כ מארצו והול"ל לך לך מבית אביך וממולדתך ומארצך לכן נ"ל כשאדם מתחיל להרגיל א"ע בעבודת הבורא ב"ה אז צריך לפרוש א"ע מדרכי ע"ה שלא לעשות כמעשיהם וכמעשה משפחתו ובית אביו העוסקים בהבלי עולם כמ"ש האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו וכשעובד ס' פורש מדרכי ע"ה מיד בני ארצו שונאים אותו כי הוא בעיניהם כמשוגע אלא שבני משפחתו מליצים בעדו ומחפים עליו מחמת קרבות ואח"כ כשמתגבר בעבדות הבורא גם בני משפחתו שונאים אותו אלא שבית אביו מקרבים אותו ואח"כ גם בית אביו שונאים אותו כי הוא בעיניהם כשוטה אמנם כשעובד ה' באמת ואינו משגיח על בניו ומשפחתו ובית אביו ששונאים אותו ה' לו בעוזרו שאויביו נהפכים לאוהבים וזהו שנאמר ברצות ה' דרכי איש פי' כשאדם מתחיל לעבוד את הבורא ב"ה באמת גם אויביו פי' גם לרבות נתרב' עליו אויבים וסוף שישלימו עמו כמו שמצינו בא"א ע"ה כשהתחיל להכיר את הבורא מתחיל' נמרוד וסייעתו מריבין עליו ותרח ומשפחתו מחפין עליו ואח"כ גם תרח עם משפחתו היו מסכימין עם נמרוד וסוף היו משלימים עמו והא ראי' תרח עשה תשוב' לבסוף והשתא ניחא סדר הכתוב מתחיל' מארצך כי מתחיל' בני ארצו נעשו לו שונאים כנ"ל וזהו שנאמר ויאמר ה' אל אברם פי' לכ"א הרוצה להכיר

את בוראו לעבוד אותו לך לך מארצך שלא תלך בדרכיהם אע"פ ששונאים אותך אל תפנה לזה אלא עשה. דברים לפיעלם וסוף הכבוד לבוא שהכל נהפכים עליך לאוהבים ואח"כ תפרוש גם ממולדתך ומבית אביך שלא תעשה כמעשיהם אם גם הם עוסקים בהבלי עולם כ"ש ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך וסוף יהי' שהכל ישלימו אתך וזהו שנאמר נשא את ראש בני גרשון גם הם וגם הוא מיותר כי אצל בני מררי לא נאמר גם לכך נ"ל ע"ד הפשוט בני גרשון נקראים אותם בני אדם העובדים את ה' באמת מפני שבני משפחתו מגרשין אותם וזהו שנאמר נשא את ראש בני גרשון פי' אע"פ שהם בני גרשון שבני אדם מגרשין ושונאים אותו סוף שיתרוממו ויתנשאו גם הם לבית אבותם למשפחותם פי' שיהי' להם נשיאות חן בעיני משפחתם ובית אבותם ודו"ק:

זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא ונ"ל בני הגרשוני נקראים הצדיקים היודעים ומכירים את גלות השכינה ע"ד שנא' כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' ואיתא כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלהי וכל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלהי ופשוטי עם אינם מכירים זאת אבל הצדיקים יודעים ומכירים את הגרות והגלות השכינ' כי אין באפשרות לעשות את העבדות כמו בא"י כי בח"ל אנו משועבדים תחת השרים אבל א"י אינה תחת שר כביכול הקב"ה [הוא השר] לכך נקראים הצדיקים בני הגרשוני כמובן וזהו שנאמר זאת עבודת משפחות הגרשוני פי' זאת עבדות הצדיקים לעבוד ולמשא פי' לעבוד את הבורא ב"ה יומם ולילה כמ"ש ובתורתו יהגה יומם ולילה בלי שום הפסק כי אם תעזבני יום יומים אעזבך ולמשא פי' גם זאת מוטל על הצדיק לשאת ולרומם קרן ומזל של ישראל ועוד פי' לשון משיאין משואות פי' שמוטל על הצדיקים להאיר כל דבר ודו"ק:

ואיש את קדשיו לו יהי' איש אשר יתן לכהן לו יהי' ויש לדקדק בתחילת הכתוב כתיב ואיש ובאמצע הכתוב נאמר איש הלא מתחילה היה צריך לכתוב איש ואח"כ שייך לומר ואיש לכך נ"ל ע"ד שאיתא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס פי' שאינו ראוי לעבוד את הבוב"ה לשום תקות פרס אפילו לעבוד את ה' כדי לקדש עצמו ולתקן את נשמתו גם זה חשוב פרס ודעו כי פרס לשון פרוסה פי' שיש לעבדות כזה סוף ותכלית שמקדש עצמו ומתקן את נשמתו ותו לא אבל עיקר ושורש העבדות הוא שלא לעשות שום דבר גדול או קטן להנאתו אלא כוונתו יהיה לעבוד את הבורא כדי לחבר נשמתו שהוא חלק אלוה ממעל אל מקום שנחצבה משם שלא תפול ולא יחסר שום ניצוץ מן הקדושה זאת תהי' כוונתו ולא להנאת עצמו וגם בכל שיעשה יכוון כדי להגיע תענוג להבורא ב"ה וזה הוא עיקר העבדות כי כל מצוה אי אפשר לעשות בעצמו כי אם

עם ה' כשמתפלל השכינ' מתלבש בו כמו שנאמר כי רוח אלהים דבר בו וכן כל מצוה שאדם עושה כביכול השכינ' מתלבשת בו בשעת עשיית המצוה נמצא שהקב"ה עושה המצו' ולהבין מה שאיתא מי הקרוי איש זה משה שנאמר והאיש משה נמצא משה הוא קרוי איש וכן כל צדיק שבדור הוא בחי' משה וקרוי איש כדאמרינן משה שפיר קאמרת ומי שאינו מתוקן כ"כ במעשיו הוא קרוי ואיש כי תיבת ואיש הוא מדריגה קטנה ממדרגת איש (אות יתירה מורה על מדרגה קטנה ממדרגת איש כמו שאיתא בזהר שתי עשר עשתי עשר אות יתירה ומנינה פחות משתי עשר ודו"ק) והשתא ניחא מה שנאמר בתחיל' הכתוב ואיש פי' מי שהוא בבחי' ואיש שאין עובד שלא ע"מ לקבל פרס ומכוון במעשיו לקדש א"ע את קדשיו לו יהי' הקדשים פי' זאת יפעל בעבודתו שיקדש א"ע ותו לא ויש לזה תכלית אבל עיקר לעבוד את ה' ע"מ שלא לקבל פרס כדי להגיע תענוג להבורא ב"ה וזהו שנאמר אשר יתן לכהן פי' שהוא בבחי' איש מדרגת משה והקב"ה נקרא כהן כמו שאיתא אלהיכם כהן הוא וזהו שנאמר איש אשר יתן לכהן פי' שמכוון בכל מעשיו שיגיע תענוג להבורא ב"ה ולא לתקות שום דבר לו יהי' ממון הרבה כמו שפירש"י ז"ל שהרבה מתקן במעשיו כהנה כי הוא מכוון במעשיו שיגיע תענוג להבורא ב"ה שהוא אין סוף גם הוא מתקן במעשיו הרבה עד שאין סוף למעשיו ועבדותו ודו"ק:

פרשת בהעלותך

וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה ופירש"י שהיו מתנבאים משה מת יהושע מכניס הנה לכאורה יפלא מאיזה הוכחה מפרש רש"י כן ונראה דהנה כתיב בפרשת שמות ותקר' את שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו והנה צריך להבין על יתור הלשון הלא כמה גופי תורה נאמרו ברמיזה וכאן היה יכול לכתוב ממים והאריך הכתוב לכתוב מן המים ולאיזה כוונה האריך הכתוב אך נראה דבת פרעה כשהוציאה את משה מן המים השיגה קצת רוה"ק וראתה כי משה לא יכניס את ישראל לארץ כ"א יהושע יכניסם והנה תיבת ממים ירמוז משה מת יהושע מכניס ולזה לא רצתה לומר ממים כי כונה לבטל הדבר ההוא ולכך אמרה מן המים לחלק האותיות שלא ירמזו לזה וזה נרא' כוונת הכתוב באמרו אלדד ומידד מתנבאים במחנה ר"ל במח נ"ה שמחו אותיות נ"ה מן תיבות מן המים ונשאר ממים לרמז משה מת יהושע מכניס וזה כיון רש"י בצחות לשונו הקדוש ודו"ק:

שלח לך

ועתה יגדל נא כח ה' י' דיגדל הוא רבתי מורה על קידוש שמו יתברך ויתעל' וזאת היתי' עוצם תשוקת משה רבינו ע"ה בעמדו לרצות את קדוש מלכנו יהי' נא כבוד שמים בדבר

גלוי בעליל לעין כל עת יהפך ממדת הדין למדת רחמים וידוע כי דיבור הוא קשה ואמיר' רכה והוא הנרצה באמרו ועתה יגדל כו' יתרומם ויתנשא כבוד קדושת שמו יתברך בפי כל כאשר דברת הוא דבר מלך שלטון דינא קשיא לאמור ימתקו הדינים ויהפכו לרחמים מיד להשפיע עלינו כל טוב סלה והבן:

פרשת קרח

בוקר ויודע ה' וכו' נ"ל מכאן הוא רמז למה שאיתא בס' חסידים לא' שציו' לבנו לסבול הכעס לילה אחת ופשוט הוא כי כעס הוא מס"א ומחלוקת ג"כ הוא מס"א וע"י פקדון הרוחני בלילה בא חדשים לבקרים רבה וידוע שהוא ר"ת רחל והיינו בחי' קדושה וידוע כשזה קם וכו':

וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה י"ל שמשה רבינו ע"ה כיון לשנות את שמם שעי"ז יחזרו ממחלוקת עוד י"ל שכיון לקשר אותם באביהם שעי"ז יתעלו מרעה לטובה והשיבו לא נעלה שאצלם אין זה עלי' כי אדרבא הם במעל' יותר מאביהם:

ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה וכו' נ"ל כך כי זאת מרומז על יראה וע"י הירא' בא אהב' ותשובה וחכמה ודביקות ברצון הבורא וזוכה לידע מה הוא רצון הבורא לכך קיימו האבות התור' עד שלא ניתנה כי זכו כנ"ל לידע רצון הבורא וידוע בחי' שבת בעת רעווא דרעווין העלי' של העולמות והבחי' של רעווא דרעוון היינו רצון נתגל' כידוע ונ"ל ג"כ שיש לומר עוד שזוכה האדם שיהי' דבוק ברצון הבורא ב"ה וב"ש לעולמים וזוכה לידע מה הוא רצון הבורא והנה הפירוש כך בזאת ע"י יראה שתתלבשו א"ע בירא' תבואו למדרגת הללו שתדעון כי ה' שלחני וכו' היינו שרצון הבור' ב"ה וב"ש הוא כך וי"ל בביאור יותר בזאת מרומז אות ב' מרומז לחכמ' כידוע בס' הקנה על וות בראשית אות ז' מרומז לזעיר אות א' מרומז לאריך ת' מרומז למלכות והיינו הך והבן וי"ל רמז שיהי' נוהג בכל עת כי משה נקרא צדיק ע"ד משה שפיר קאמרת שידוע בשם האר"י שהיינו ניצוץ משה וכשהי"ת מגביה לאיזה איש שיופעל ע"י פעולות נוראות אזי לבל יתקוטטו עמו וידעו שהוא רצון הבורא ב"ה וב"ש והיינו שיחלבש היטב בבחי' יראה וכו' וכנ"ל והיינו בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה י"ל תיבת האלה היינו להמתיק הדינים בשרשן כי אלה עם הנקודות גי' פ"ו כמנין אלקים ואות ה' עם הקמץ מרומז להשורש כי ה' היינו בחי' תשובה וחכמה כלול בה ואות קמץ ידוע והבן כי לא מלבי י"ל שאתה עושה זאת רק מחמת שאני משער שהוא רצון הבורא ב"ה וב"ש שאעשה כך עוד י"ל כי לא מלבי כי הוא לשון אלא כידוע מד' לשונות והנה

אם נקח ל"א מן לבי נשאר י"א וגי' ו"ה גם יוד מרומז לחכמה ואל מרומז לאריך והבן היטב עוי"ל כי כי לא מלבי כי נודע בס' עמק המלך בחי' אלב"ם עם צירוף לא היא בחי' פנים והצירוף לא היא בחי' אחורי' והנה כשאדם משעבד דיבורו ומדותיו לה' זוכה לרצון הבורא וכנ"ל וידוע ר"א בן ערך אמר לב טוב והנה טוב הוא בחי' פנים ופנים הוא לשון רצון כידוע והיינו כי אלא לא מלבי שהעברתי בחי' לא מלבי לכך אני עושה את כל וכו' והבן:

דבר אל ב"י וקח מאתם מטה וכו' הקשה בס' אה"ק קח הל"ל עיי"ש ונרא' לו דהנה תורה נוהג בכל עת והנה יש לפרש שבין תיבת אל לתיבת בני יש מקיף גם להבין בין תיבת דבר לתיבת אל יש פסיק ובפסוק שאח"כ ויתנו אליו כל נשיאיהם יש פסיק בין תיבת אליו לתיבת כל ונ"ל כך שידוע שרצון הבורא ב"ה וב"ש הוא להטיב לישראל ומשרע"ה היה דבוק ברצון הבורא ב"ה וב"ש לכך משה גי' רצון ובכל דבר שהי' מצוה מהקב"ה לדבר עם ישראל המשיך להם השפעות טובות הן רוחניות והן גשמיות וי"ל כך דבר בגי' עם הנקודות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן והיינו דבר אל ב"י שימשוך להם בחי' ע"ב, ס"ג מ"ה ב"ן אך ע"י מחלוקת היה אפשר צריך לקשר אותם מחדש בבחי' אברהם יצחק ויעקב ובבחי' הוי' אדני ובבחי' הוי' אלקים והוי' אקי' שג' יחוד' גי' נר וי"ל לכך הוא פסיק בין תיבת דבר לתיבת אל כי פסיק גי' נר והיינו שנפסקו משרשם וצריך לחזור ולקשר ובאמת פסיק יש שני פרושים נפסק משורש ר"ל וגם דבוק בשרשם ע"ד פסיק לשון אזור כידוע שאיתא במשנה ולא בפסיקי'. והנה אזור מרומז לדביקות ע"ד כאשר ידבק האזור וכו' והיינו דבר אל וכו' להמשיך בבחי' דיבור בחי' ע"ב ס"ג וכו' אך לקשר אותם מתחיל' בבחי' הגי' נר הנ"ל לכך יש פסיק בין תיבת אליו לתיבת כל כי ע"י הנתינה של המטות נתקשרו בשורש הנ"ל וגם י"ל רמז המקיף בין תיבת אל לתיבת בני כי בני עם הנקודות ועם המקיף גי' ק"ח ומרומז חיי בני ומזוני כי בעולם הוא ו' קצוות ו' פעמים ח"י הוא קח וגם חק לשון מזוני כידוע וגם שני פעמים בן עם האותיות גי' ק"ח וי"ל דבר אל ב"י דבר מלשון ידבר עמים וגו' לשון הנהגה להנהיג ולהמשיך לישראל בחי' בני עם מקיף גי' חק והיינו חיי בני ומזוני וקח מאתם מטה הנה בעת הזאת הוא כמשמעה ולכל עת י"ל כך כי אדם אין צדיק בארץ וגו' רק על הכל מהני תשוב' וידוע בע"ת צריך להיות נכנע והיינו וקח מאתם מטה ל' הכנעה ע"ד דאיתא בס' נ"א של אמו"ר על פסוק מה זה בידך ויאמר מטה ופי' לשון הכנע' עי"ש והנה כפל לשון מטה מטה י"ל דיש שני מיני הכנעה א' אם באמת עדיין אינו כראוי ואף כשמכשיר מעשיו צ"ל הכנעה מחמת רוממת גדלות אל ב"ה וב"ש כמ"ש משרע"ה ונחנו מה לבית אב נ"ל כך דאי' בס' נ"א של אדמ"ו

שצריך לקשר א"ע באבו' ע"ש ונ"ל מסבר' שצריך לקשר א"ע מתחל' בי"ב שבטים משני טעמים א' כי א"י מאיזה שבט הוא ב' כי השבטים כ"א כלול מחבירו ואח"כ יש לקשר א"ע באבות נמצא כשאדם מקושר בי"ב שבטים ואח"כ באבות ואח"כ בשורש האבות ואח"כ מקושר ברצון הבורא ב"ה וב"ש והיינו הפי' לבית אב מאת כל נשיאיהם לבית אבותם י"ב מטות ע"ד הנ"ל איש את שמו שמו בגי' רצון כידוע תכתוב על מטהו היינו בשביל הכנעה תזכו להיות מקושר ברצון הבורא ב"ה וב"ש וכתיבה על התקשרות וגם י"ל תכתוב לבחי' הרל"א שערים מן האלפא ביתות כידוע:

וידבר משה אל ב"י ויתנו וכו' הנה על וידבר משה נקוד קדמא ואזלא ובין תיבת אליו לבין תיבת כל יש פסיק נ"ל כי משרע"ה רצה לקשר אותם באבות וכנ"ל והנה קדמא ואזלא עם ב' תיבות גי' יעקב עם ד' אותיות ובנתינתם למשרע"ה נעשה יחודים הנ"ל שגי' נר לכך נקוד פסיק בין אליו ובין כל כי פסיק גי' נר וכנ"ל:

פרשת חקת

זאת חקת התורה ופירש"י לפי שאו"ה מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לכך נאמר חקה גזירה הוא מלפני ואין לך רשות להרהר וכו' הנה הקושיא מפורסמת הלא תיכף ומיד מביא רש"י בשם ר' משה הדרשן טעם על כל מעשה הפרה מקטן עד גדול ואיך יקוים אין לך רשות להרהר ונרא' כך כ' מה שאו"ה מונין את ישראל אין כוונתם להגיד להם טעם אך כוונתם להזכיר עון העגל כי כאשר ישיבו להם הטעם תבוא פרה ותכפר על עון העגל ממילא יהי' נזכר עון העגל ח"ו וכוונתם לעורר דינים על עם בני ישראל ח"ו ולזה צוה השי"ת אם ישאלו לכם או"ה טעם על הפרה תשיבו להם גזירה הוא ואין רשות להרהר ותופר עצתם אבל לעם ב"י ידוע היטב הטעם כאשר יבואר בדברי רמ"ה וזה כוונת הכתוב בתהלים ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי כו' אם ראית גנב ותרץ עמו ועם מנאפים חלקך פיך שלחת ברעה ושלש עבירות האלו ר"ת עג"ל עריות גניבה להר"ר היינו מי שיש בו שלש עבירות הללו הוא מזכיר עון עגל וזה כוונת הכתוב באמרו מה לך לספר חקי ר"ל מה לך להעלים הטעם של הפרה ולומר חקה הלא ברוב עונך ממילא יזכר עון העגל אם לא תשוב עליהם:

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו וכו' הנה יש פסיק בין תיבת דבר לתיבת אל וכו' ונ"ל כך כי עיין באוה"ח הק' שהקשה כמה דיקדוקים בזה ע"ש ונ"ל לפרש כך דמצינו בפסו' כמה פעמי' ה' אל משה לאמור הנה הוא כפל וידבר לאמור ומפרש בגמ' לאמור שרשות לו לאמר מכאן ראי' לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לך אמור עיין בגמרא יומא ול"נ עוד ע"ד מאמרם כה תאמר לבית יעקב

ותגד לבני ישראל לנשים לומר בלשון רכה ולאנשים בלשון קשה כגידין ולפ"ז שפיר כתיב בכל מצוה וידבר ה' אל משה לאמר שני לשונות דיבור לשון קשה ואמירה לשון רכה ונראה לי לפרש דהנה הסברא נותנת שמי שיודע טעם המצוה אף אם לומר בלשון קשה ישמע משא"כ מי שאינו מבין הטעם צריך שיאמרו לו בלשון רכה כדי לקבל ויש לומר כך דהנה במצוה זו של פרה אדומה אזי גם לאנשים צריך לומר בלשון רכה ונ"ל כך זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר ויש פסיק לרמז כך שבמצוה זו של פרה שאין שום אדם מישראל זולת משה רבינו יודע טעם פרה אדומה א"כ הוא חקה לאמר דבר מה שהוא כפל לשון שאין שייך תירוץ כנ"ל:

עוד נ"ל כך דהנה רש"י פירש פ' ויקרא י"ג פעמים נאמר וידבר ה' אל משה ואל אהרן וכנגדן י"ג מיעוטים ללמדך שנאמרו למשה שיאמר לאהרן עיי"ש ולכאורה צריך להבין לכתוב רק למשה ולמה צריך רבוים ומיעוטים ונ"ל כך דאיתא בספרים כתר הוא בחי' רצון והנה בכל מצות אזי הוא כך רצון הבורא הגם שנודע הטעם של המצוה מ"מ כל המצות כלול כ"א מכל תרי"ג נמצא כל מצוה כלול ג"כ ממצוה שהיא בבחי' חקה והיינו רק שהוא רצון הבורא ב"ה וב"ש כך והנה אל משה ואל אהרן י"ל שרמז בזה כי תיבת משה ותיבת אהרן עם הנקודות והתיבות והכולל גי' כתר כי נקודת מן משה היא ד' ומן אהרן הוא ה' וי"ל הפירוש וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר היינו בחי' משה ואהרן הוא בחי' כתר והיינו לאמר שהוא בחי' רצון כדאיתא בזוה"ק אמיר' רעותא הוא ואפשר לזה רומז י"ג פעמים נאמר משה ואהרן לרמז לי"ג מדות של רחמים שהוא ג"כ בחי' רצון:

פרשת בלק

חטאתי כי לא ידעתי כי אתה עומד לנגדי הנה ידוע אשר חטאתי הוא מדרגה עליונה שבתשובה ומאין זכה זה הרשע לבוא למדרגה הזאת וגם אם הגיע לזאת המדריג' למה עלתה לו כך אך נראה אשר מעול' לא עלת' על דעתו של אותו רשע לעשו' תשובה ובדבר הזה עוד הרבה לפשוע והראה גסות רוחו וזה הי' כוונתו חטאתי ר"ל מן הסתם עשיתי איזה חטא אשר לא ידעתי כי אתה עומד לנגדי כי מאין לאדם כמוני שלא יראה את המלאך נצב לקראתי ונמצא שלא הי' כוונתו לתשובה:

מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה' הנה הדיקדוק מבואר מה זה כפל לשון ונראה דהנה ידוע שאברהם מדתו חסד הוא בחי' אל ויצחק מדתו גבורה בחי' אלקים ויעקב מדתו תפארת בחי' הוי' ב"ה והנה אותו רשע רצה לעורר דינים על ב"י מבחי' גבורה אשר שם התעוררת הדינים אך כאשר הסתכל אשר גדר מזה וגדר מזה היינו החסד והתפארת מקיפים את בחי' גבורה מכל צד אז הבין אשר רצונו של הש"י להיטב לעם

קדשו שלא יצאו הדינים משרשם וזהו כוונת הכתוב שכך אמר מה אקוב היינו מאיזה צד אתחיל לעורר הדינים אם מצד זה לא קבה אל ר"ל לא יתננו אברהם שמדתו חסד ומה אזעום היינו אם אתחיל מצד השני לעורר דינים עליהם לא זעם ה' ר"ל לא יתננו יעקב שמדתו תפארת בחי' הוי' ב"ה וזהו הפי' כי מראש צורים אראנו ר"ל כשאני רוצה לקללם אז מראין לי הראש היינו אברהם או יעקב ולא מראין לי באמצע בחי' יצחק ובזה יובן הפ' בתהלים לא לנו ה' לא לנו מה זה כפל הלשון ולפי דרכנו יבואר כי לנו גימטריא אלקים בחי' גבורה וזהו לא לנו ר"ל לא יוכלו לצאת הדינים משרשם לחול עלינו ח"ו לא מצד זה ולא מצד זה והיינו כפל הלשון על חסדך היינו מצד אברהם שהוא בחי' חסד ועל אמיתך היינו מצד יעקב שהוא בחי' תפארת בחי' אמת אשר הם מקיפים את בחי' גבורה מכל צד שלא יתעוררו על בנ"י ח"ו רק יומתקו במקומם:

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל ע"ד הפסוק לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו ויש לדקדק וכי יש משא פנים לפניו ח"ו מה שלא הביט און ביעקב וכו' ונ"ל דאיתא בגמרא ואתם הדבקים בה' אלהיכם וכו' וכי אפשר לדבק בהקב"ה כי הלא ה' אש אוכלה אלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם ויש לדקדק מה שמקשה וכ"א לדבק וכו' הלא אש אוכל' ואי' קושיא שאי אפשר לדבק בה' אלא משום שה' אש אכלה הוא הלא יש כמה וכמה דברים שאין אפשר לדבק בה' ולמה אין מזכיר רק זה הטעם שה' אש אכלה אלא נ"ל פי' הגמרא כי האדם שעדיין אינו מתוקן במעשיו חוטא בכל שעה או שמדבר בדבר שקר או ל"ה ורכילות רח"ל כ"ש לא איש אל ויכזב כי ה' אמת ועוד לא איש אל פי' איש לא אל אלא איש ויכזב לפעמים ובזה נראה לי לתרץ מה שיש לדקדק שאיתא ויקרא לו אל אלקי ישראל שהקב"ה קרא ליעקב אל ויש לדקדק הלא אל הוא מדת אברהם בחי' חסד ומדת יעקב הוא הוי' ב"ה לכך נ"ל שיעקב הוא מדת אמת והוא בריח התיכון מבריח מן הקצה אל קצה כי אמת הוא ראש ותוך וסוף ע"כ קראו ליעקב אל ע"ד כי לא איש אל ויכזב ויעקב הוא מדת אמת וזהו פירוש הגמרא וכי אפשר לדבק בה' הלא אש אוכל' הוא ואדם חוטא בכל שעה והקב"ה אינו מוותר כי כל האומר הקב"ה וותרן וכו' אלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם באם שהם מעלים ומתקנים הכל וזהו שנאמר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ורצה לומר לא הביט און ביעקב פי' ה' לא הביט און ביעקב כי יעקב נקראים בני אדם שהם במדרגה קטנה כנודע ולא ראה עמל בישראל ומחשבה נקראת עמל כמו והרה עאמ כי ידוע כשישראל חוטאים איזה חטא ח"ו אזי אותו החטא בעצמו בא במחשבת הצדיק שבדור מיד הצדיק (עושה ו) מתחרט ועושה תשובה מאהבה ומעלה ומתקן מה שפגמו בני דורו וזה לא

ראה עמל בישראל אפילו מה שנתפס הצדיק בחטא במחשבה לא ראה ה' כי הצדיק מיד מתחרט ולמה לא הביט און ביעקב מפני ותרועת מלך בו פ' ותרועת מלשון ריעות והתחברות שיש בהם צדיקים שדבקין בה' המלך הקב"ה והם מתקנים ומעלים הכל ולהבין שאהל נקרא דירת עראי ומשכן הוא דירת קבוע ואיתא ושכנתי בתוכ' לא נאמר אלא בתוככם מכאן שהקב"ה משרה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל הרי ישראל נקראו משכן ומי שהוא במדרגה קטנה אינו אלא אהל כי אינו דבוק תמיד בה' וזה"ש מה טובו אוהלך יעקב פי' אותם שהם במדרגה קטנה בחי' יעקב והם אינם אלא בחי' אהל גם הם טובים בעיני ה' בשביל משכנותיך יך ישראל שיש בתוכם פי' שיש בתוכם צדיקים שדבקים תמיד בה' והם נקראים משכן ובני אדם שהם במדרגה קטנה בחי' אהל מתחברים ומאמינים בהצדיק באמת גם הם נחשבים בחי' משכן כי הצדיק מעלה ומתקן הכל על נכון:

עתה כו' איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים והנה המקרא הזה כבר נתלבטו כל מפרשי התורה ורש"י ז"ל מפרש אשר התרגום מפרש קיצור העברי וגם זה דחוק אשר כל העצה סתומה ונראה לפרש אשר כל העצה מפורשת בהמקרא דהנה בלעם הרשע ידע היטיב אשר כל זמן שלא יהי' להם איזה התחברות עם ישראל לא יוכלו להם וחשב איזה תחבולה רעה שיהי' להם איזה התחברות וראה אשר אין באפשרות שיהי' להם התחברות עם ישראל רק כאשר יפגמו עם בני ישראל בהברית והנה ידוע דהברית נקרא אחרית הימים כידוע לי"ח וזה נראה כוונת הכתוב עתה איעצך את אשר יעשה העם הזה לעמך היינו העצה היעוצה שתראה שיהי' העם שוה לעמך ויהי' להם התחברות עמכם ואז תוכלו להם ובמה באחרית הימים ר"ל שתראה שיפגמו בברית הנקרא אחרית הימים כנ"ל:

פרשת פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וכו' מאור עינינו רש"י ז"ל הביא המדרש לפי שהשבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה וכו' בא הכתוב ויחסו אחר אהרן הנה זאת קשת ההבנה מה תיקנו בזה היחוס אחר אהרן לסתום פי השבטים המגנים את פנחס הלא ידעו בטוב יחוסו ואעפ"כ גנו אותו גם זאת מהתימא למה יחסו דוקא אחר אהרן אבי אביו הלא גם אביו אלעזר מיחוסי כהונה הוא אך נ"ל לפרש עד"ז בהיות הש"י רצה לפרוס סוכת שלומו על פנחס המקנא לה' צבאות לקפוץ העולה את פי' לבל יוציאו שום גנות ודופי על הצדיק הזה הופיע חכמתו העליונה ליחסו דוקא אחר אהרן לפי שהובא בזה"ק בשעה שקינא פנחס לאלהיו בבואו להרוג את זמרי הי' לו מסירת הנפש

גדול כידוע ומחמת הפחד כי ערב לבו לגשת אל עסק הזה ומגור לו מסביב ממשפחת שמעון אשר סבבוהו יצאה נפשו ונשמתו ונתחלף נשמתו בכשמת נדב ואביהוא בחמלת ה' עליו להחיותו ולעשותו ברי' חדשה וכמה נסים נפלאים נעשו לו כידוע לכן נקרא מהיום והלאה בן אהרן דייקא ולא בנו של אלעזר כי נשמתו אשר הי' לו נסתלק אל מקור מחצבתה ונכנס במקומ' נשמת נדב ואביהוא ולדעתי ירמוז אל זה טעמי הפסוק הזה מורים על סודות עליונים שגם הם נתנו מסיני כדרשתם ז"ל כי על פנחס בן אליעזר נקוד הטעם קדמא ואזלא ועל תיבת בן אהרן נקוד מונח רביעי להפריד בין התיבות פסוק הזה מורה על ענין זה בהיות המגנים אותו ומבקשי' לדבר על הצדיק עתק בגאוה ובבוז לא היה מועיל שום יחוס הן מצד אלעזר והן מצד אהרן ועוד יפרצו בלהג פיהם הראיתם בן פוטי זה כו' לכן בא להשקיטם לאמר כי הוא נחלף לאיש אחר ואינו כמקדם הגם לפי ראות עיני האנשים הוא בצלם דמות תבניתו הקודמת מכל מקום איש אחר הוא מצד נשמתו נשמת נד"ו ונקרא בשם אחר הוא כעת בן אהרן לבדו לא כשהם סבורין כי הוא בן אלעזר ונכד אהרן לא כי אם בן אהרן והוא ביאור דברינו בפסוק הנ"ל פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ולפי שהשבטים מבזים אותו כו' לאמר כי הוא פנחס בן אלעזר אשר לקח מבנות פוטיאל לכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן דייקא כי הוא בנו באשר שנשמתו קדמא ואזלא ועתה הוא יקרא בן אהרן מצד נשמת נד"ו הנחלף בתוכו ובזה סרה תלונתם מעליו:

ובני קרח לא מתו ע"ד הרמז כי יש ג' חלקים מצוה וחובה ורשות ורשות היינו כמו אכילה ושתי' וכיוצא בהם ואם עושין את הדברים של רשות דהיינו אכילה ושתי' וכיוצא בהם לשם עבדות הבורא הם טוב ונעשה בהם מצוה והם בחי' עץ הדעת טוב ורע פירוש כשעושין את הרשות דהיינו או"ת ומו"מ רק כדי חייו ואינו מבקש שום מותרות אלא עושה אותן כאילו כפאו שד אזי הם בבחינת טוב כמו עץ החיים ואם ח"ו מבקש ועושה מותרות אזי הם להיפך ר"ל והמותר מביאו לשפלות יותר מן העברות ח"ו כי על עבירות עושין תשובה מיד כי אדם יודע שעבר עבירה אזי מתחרט ומתעורר לבבו לעשות תשובה אבל אם עושה מותרות בדבר הרשות מביאים לשפלות ואינו יודע אם עבר עבירה לעשות תשובה כי היצה"ר מפתה אותו שלא עבר כלום ולהבין שלשון קרח הוא לשון קרחת כמו שאיתא בזה"ק שרצה הקב"ה להביא לקרח למדרגה גדולה רומז קרח הוא טהור הוא ונצטוו לגלח הלוים רימז שלא יהי' להם שום מותרות כי השערות הם כמותרות וזה רימז לנו הכתוב ובני קרח פירוש אותן בני אדם שעשגיחין על עצמם בדברי הרשות שלא לעשות שום מותרות ועושין דבר רשות כאילו כפאו שד לא מתו פי'

שהם לא מתים ולא מגיע להם שום בחי' מיתה דהיינו שלא יגיע להם צער ודוחק ועוני לא להם ולא לכל הנלווים אליהם ועוד י"ל ובני קרח לא מתו עד"ש והצנע לכת עם ה' אלקיך שהצדיק צריך לילך מאוד במאוד בהצנע בכל מעשיו שלא יהי' נראה לעולם שום מעשה מעבדות שלו כי אין לך יפה מן הצניעות כמו שאיתא אצל לוחות אחרונות שנתנו בהצנע והראשונות הי' בקולי קולות וכו' ואיתא חשמל עתים חשים עתים ממללות ואיתא בכוונות שאנו חותמין הש"ע המברך את עמו ישראל בשלום בשלום הם אותיות מלבוש ור"ל במצות שאנו מקיימין דהיינו טלית ותפילין מלבישנו ומקיפנו ושומר אותנו מכל צרה וזהו שנאמר את ה' האמרת היום פי' האמרת הלבשת לשון בצע אמרתו לשון לבוש וה' האמירך מקיף ומלביש אותך לשמור מכל תקלה ועוד יש כוונה בשלום בני' חשמל ורצ"ל עתים חשים ועתים ממללות כי ק"ש אנו אומרים בקיר ותפלה בלחש כמו וחנה מדברת על לבה חנה גימ' שם ס"ג זהו עולם הבריאה בינה לב מבין וכן הצדיק צריך לילך בכל מעשיו בלחש ובהצנע ולהבין קרח בגימטריא ח"ש רימז לאותן צדיקים שעושין כל מעשיהם בהצנע ועוד קרח ע"ד וארא וכו' עד קרח הנורא זהו בחי' יעקב כי מים הרמז לחסד גמור הוא התפשטות וקרח הוא צימצום ויעקב הוא כלול משניהם חסד וגבורה שהוא צמצום וכן קרח הוא בחי' יעקב ויעקב הוא יו"ד עקב יוד על שם המחשבה נקראת וזה רימז לנו הכתוב ובני קרח פירוש צדיקים שהולכין במעשיהם בהצנע מאד לא מתו הם וכל הנלוים אליהם פי' שלא יגיע להם אפי' שום בחי' מיתה לא שום צער ודוחק ויהי' לנו כל טוב אמן:

ותקרבנה בנות צלפחד כו' ותעמודנה לפני משה כו' אבינו מת במדבר למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחוזה בתוך אחי, אבינו ויקרב משה את משפטן לפני ה' ויאמר ה' כו' כן בנות צלפחד דוברות נתן תתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהם להם ואל בני ישראל וכו' והעברתם את נחלתו לבתו ע"כ בפרש"י למה יגרע שם אבינו אנו במקום בן עומדות ויקרב משה את משפטן נתעלמה ממנו הלכה כו' כן בנות צלפחד דוברות כתרגומו יאות כך כתיבה פרשה זו לפני במרום עכ"ל יש לתמוה בפרשה זו טובא א' מדוע לא תבעו רק חלק אביהם בנכסי חפר וחלק אביהם שהי' מיוצאי מצרים לא תבעו כלל ב' שרש"י פי' נתעלמה ממנו הלכה וראתה עיניהם מה שלא ראו עיניו של משה אם כפשוטו רחוק מאוד לומר שהי' להם ידיעה וראי' יותר ממשרע"ה שלא קם נביא כמותו עוד קשה הלא גם הסברא מחייב זאת באם אין לו בן שבתו תהא עומדת במקום בן וכי יש קרוב יותר ממנה עו"ק בפ' מסעי כתיב ויקרבו ראשי האבות למשפחות וכו' ויצו משה את בני ישראל עפ"י ה' לאמר כן

מטה בני יוסף דוברי' ולא פי' כלום שכך כתיבה פרשה זו לפני במרום וראתה עיניהם מה שלא ראו עיניו של משה:

ונראה ליישב כל הדיקדוקי' בחדא מחתא דהנה רש"י פי' ע"פ והעברת' את נחלתו לבתו וז"ל והעברתם לשון עברה היא במי שאינו מניח בן ליורשו ד"א ע"ש שהבת מעברת נחלה משבט לשבט כו' שלא תסוב נחלה לא נצטוו אלא לאותו דור בלבד והכ"מ בין ב' הפירושים כאן בדין בנות צלפחד אם מטעם עברה וזעם לא שייך רק בחלק צלפחד עצמו אבל לא בחלק בכורה בנכסי חפר כי לחפר בוודאי הי' לו בנים אבל לפי' השני שייך ג"כ בחלק חפה לשון עברה ע"ש שהבת מעברת כו' ולפ"ז שלאותו הדור נצטוו שלא יסוב נחלה לא שייך לשון עברה רק בחלק צלפחד עצמו מטעם עברה וזעם אבל בחלק בכורה שבנכסי חפר לא שייך כלל לשון עברה דהא הי' לחפר בנים וגם נצטוו שלא יסוב נחלה משבט לשבט ולפ"ז ניחא דבנות צלפחד ראו מה ששייך לאותו הדור בלבד היינו שלא יסוב נחלה ומשה רבינו ראה דין תמידי היינו שהותר להם להסב נחלה ולפ"ז הן בחכמתן לא תבעו רק חלק בכורה בנכסי חפר דלא שייך בו לשון עברה כלל אבל בחלק אביהם שייך בו עברה וזעם כי ראו עיניהן מה שייך לאותו הדור שאסור להסב נחלה אבל משרע"ה ראה מה שנוגע לדבר תמידי שמותר להסב נחלה משבט הי' קשה לו מדוע לא תבעו רק חלק נחלה בתוך אחי אביהם והא גם בחלק הזה שייך עברה ע"ש שהבת מעברת נחלה משבט לשבט ע"כ ויקרב משה את טענותיהן שמשפט משמע ג' דברים כידוע ע"כ היה מסופק בכוונתם והשיב אותו הש"י כן בנות צלפחד דוברות נתן תתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביה' היינו ב' חלקים בנכסי חפר וזה נתן תתן ב' נתינות והעברת את נחלת אביהם להם היינו חלק צלפחד שהיה מיוצאי מצרים דשייך בו עברה כפי' ראשון משא"כ בחלק חפר לא שייך כלל לשון עברה דהא לאותו הדור נצטוו שלא יסוב נחלה משבט לשבט ולהכי אמר נתן תתן לשון נתינה ולא לשון עברה דלא שייך בו כלל והש"י רימז לו כאן זה הדין שלאותו הדור לא יסוב נחלה משבט לשבט ולפ"ז ניחא שנת עלמ' ממנו הלכה היינו דין הסבת נחלה שנוגע לאותו הדור זאת לא ראה והן ראו זאת יותר ממנו וזהו כן בנות כך כתיבה פרשה זו לפני במרום היינו הפרשה שלא יסוב נחלה משבט לשבט ולפ"ז בפ' מסעי נאמר ויצו משה כו' עפ"י ה' כן מטה בני יוסף דוברים ולא פירש"י שראו עניהם יותר ממנו וכך כתיבה פרשה זו וכו' כי כבר גילה לו הש"י דין זה במשפט בנות צלפחד שלא יסוב נחלה משבט לשבט כנ"ל ע"כ כשבאו ראשי האבות בני יוסף עם משפטם תיכף אמר להם דין זה עפ"י ה' שלא

יסוב נחלה משבט לשבט ולא הוצרך לשאול עתה מאת ה' כי כבר אמר לו הש"י זה הדין ומתורץ היטיב בטוב טעם ודעת:

פרשת מטות

נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען ואתנו אחוזת נחלתינו מעבר לירדן ופסוק זה אחד מן הפסוקים המתחילין בנון ומסיימין בנון ולהבין הטעם מה שמתחיל בנון ומסיים בנון ע"ד שנאמר אצל משפט בנות צלפחד ותקרבנה בנות צלפחד וכו' ותעמודנה לפני משה וכו' למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו אנו במקום בן עומדות כיון שאין לאבינו בן ויקרב משה את משפטן לפני ה' משפטן בנון רבתי רמז ויקרב משה את משפט של נו"ן ע"ד שנאמר נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל למה תהי' כנס"י כ"כ נפולה אנו במקום בן עומדו' (עדה"ר) כשיצאנו ממצרים היינו בחי' נוקבא ע"י אתערותא דלעילא בלא אתערותא דלתתא כמו ונאמר לפניו שירה חדשה ולעתיד נהי' בחי' דכורא ונאמר לפניו שיר חדש וזה שאנו אומרים לפני ה' הרי אנו במקום בן עומדות כיון שאין שום אומה ולשון שתעשה מצותיך שיהי' בחי' בן כמו ששמעתי מאדמו"ר הקדוש ר' אלימלך מלזעכצק זצ"ל ונתתי מצרים כפרך כוש וסבא תחתך פי' שהאומות פודין אותך מחמת שאני רואה את מעשיהן נגד מעשיך אני רואה שפושע ישראל הוא טוב מן כשר שבאו"ה וזהו ויקרב משה את משפטן פי' משפט של נון כפופה רמז לגלות פי' נון היינו חסדים מכוסים ומצומצמים נון פשוטה רמז לגאולה שהם חסדים מגולי' בהתפשטו' וזה סוד מהפסוקים שמתחילין בנון כפופה ומסיימין בנון פשוטה כמובן:

ולהבין הפסוק רפאני ה' וארפא הושיעני ואושע כי תהלתי אתה ורצ"ל בשעת בריאת העולם ברא הקב"ה את האדם שיהיה שם הוי' שורה בכל אבר מאבריו וכשאדם פוגם באיזה אבר ומיד הס"א שורה על אותו אבר וזה שנאמר רפאני ה' רפאני את הוי' שיחזיר לאותו האבר וממילא הקליפה בורחת מהקדושה וארפא ואיתא כל השומר שבת נותנין לו נחלה בלי מצרים פי' בלי מצרים שלא יהי' שולטת שום ס"א כי בשבת אין שליטת שום ס"א ואיתא בששת ימי המעשה בשעת בריאת העולם כשבא שבת נשתיירו רוחות בלא גופים והם נקראו חלוצים פי' שנחלצו מן הגוף ואותה הקליפה מיצר לנו תמיד ביותר אבל בשבת גם להם אין שום שליטה כדאיתא בזהר הקדוש כדעייל שבתא איהו וכו' וזהו רימז לנו הכתוב נחנו פי' לשון מנוחה ורצ"ל נחנו נעבור חלוצים בזה שאנו שומרין את השבת אנו מעבירין את הקליפות הנקראים חלוצים לפני ה' פי' כדי שישרה עלינו שם הוי' ב"ה ואתנו אחוזת נחלתנו שיהי' לנו נחלה בלי מצרים מעבר לירדן פי'

לירדן רמז לדין לשון ירד דין פי' אנו נעבור ונמתיק את הדין שיהי' הכל חסד ורחמים אכי"ה"ר:

פרשת מסעי

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרי' לצבאותם ביד משה ואהרן ולכאורה יש לדקדק כ"מ שנאמר אלה פוסל את הראשוני' ומה פוסל כאן ואיתא באוה"ח שמסעי זאת פוסל כל המסעות ונ"ל שאיתא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים נמצא שאין אנו צריכין לעשות שום דבר קטן או גדול כיון שאין בידינו שום דבר אלא הדבר הזה מוטל עלינו לעסוק בעבדות הבורא באהבה וביראה שזאת הוא בידינו ולהבין שעבודת הבורא ב"ה נקרא בשם נסיעה כמו ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה רימז על העבדות שהלך ונסע הנגבה אל הימין כנודע וזהו שנאמר אלה מסעי ב"י אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם פי' אלה מסעי רימז על העבדות הבורא ב"ה שיצאו מארץ מצרים פי' מן הקליפה כמובן שזה המסע פוסל כל המסעות שאין מוטל עלינו שום דבר אלא זה המסעי שנסע הנגבה כיון שאין יכולת בידנו לעשות שום דבר כנ"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וכשאנו עושין מה שעלינו מוטל לעשות בוודאי יעשה הקב"ה מה שמוטל עליו ולא יחסר לנו כל טוב ואם אמור יאמר האדם שהוא בעצמו יודע איך יעשה לנסוע בעבודת הבוב"ה ואינו צריך לשמש ת"ח לכך נאמר אלה מסעי בני ישראל וכו' ביד משה ואהרן ורצ"ל שזאת המסעי פוסל כל המסעות כשהעבדות הוא עפ"י שמוש ת"ח שהם בחי' משה ואהרן שהם יודעים איך לעבוד הבוב"ה וכשנתדבק בהם ילמדו אותך ועוד נ"ל ביד משה ואהרן ע"ד שאיתא בזה"ק שמשה הוא שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא ופ' לזה שמשה הי' יכול להמשיך כביכול השכינה על הארץ מה שלא היה כח זה לשום נביא כי כל נביא הי' צריך לעלות במחשבתו למעלה אבל משה הי' בבחי' זאת שהי' כח בידו להמשיך השכינה למטה ע"ד שאי' ע"י שבעה דורות עלה הקב"ה לרקיע השביעי ועל ידי שבעה דורות צדיקים ירד למטה והם אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם משה לזה רימז משה היה שושבינא דמלכא ואהרן שושבינ' דמטרינותא שהי' מעלה ומקרב כנסת ישראל למעלה לשכינה כמו שאיתא אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה כדי שיהי' לבם לשמים נמצא על ידיהם הי' היחוד שמשה הי' ממשיך השכינ' מעילא לתתא ואהרן הי' מקרב את ישראל לה' וזהו לכה דודי לקראת כלה וזה רימז לנו הכתוב אלה מסעי ב"י פי' כנז"ל ביד משה ואהרן שיודעים איך להמשיך השכינה למטה ולקרב ישראל למעלה כי יש צדיק שיודע איך להמשיך השכינה למטה אבל אינו יודע איך לקרב כנס"י למעלה ויש צדיק שיודע איך לקרב ולהעלות כנס"י. למעלה אבל

אינו יודע איך להמשיך השכינה למטה ע"כ ידבק א"ע בצדיק כזה שיש לו אלו שני בחי' לעשות יחוד גמור ודוק:

חסלת ספר במדבר

חומש דברים

פרשת דברים

(חסר תחילת המאמר)

ואיתא כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו והיינו כי האומות והשרים אחיזתם מן הצד ואתי שפיר תי' בדרך בדרך וכו' והיינו ע"י דרך היינו תמימות אזי בדרך אלך היינו אעשה עניני' שלי לא אסור ימין ושמאל היינו לא מצד אהבה לחוד ולא מצד היראה לחוד רק מטעם תמימות וזה ענין של ישראל א"כ לא יזיק לך ואפשר לומר לא אסור ימין ושמאל היינו שלא אסור אהבה ויראה שלך היינו של סיחון ודוק והנה סיחון לא רצה לתת אותם לעבור ולא מבעיא שלא הלך לבקש אותם שיעברו דרך ארצו ברוב חשיקה כראוי למש"ר ולישראל אלא אפי' אחר בקשת משה רבינו לא רצה סיחון ובאמת כופין על מדת סדום כי הי' זה נהנה וזה לא חסר והנה יתרון האור מן החושך ולגודל רשעת סיחון ועמו אזי האיר זכות ישראל עד אין שיעור כי ישראל הן בג' מדות טובות הא' גומלי חסדים ונמצא מתגלה ממעלה מקור החסד ובא השפעה למטה מצד החסד ומה שבאו לאומות מתמצית הנ"ל ועי"ז נעשו סיחון ועוג יותר רשעים כי אהבו יותר לעשות רשעות ועבירות ר"ל וגם בפשוט הסברא נותנת כיון שנזכר סיחון למעלה נגד מש"ר וישראל ע"ד שאמרה הצרפית לאליהו באת אלי להזכיר את עוני ונמצא ע"יז י"ל שנתמלא סאתם של סיחון ועוג והגם אם היו נוהגין כשורה לא הי' נדחים סיחון ועוג ואפשר שלא הי' ארצו בכלל למה שהקב"ה בהוב"ש הבטיח לאברהם אבינו וארץ עוג מצינו בקרא ההוא נקרא ארץ רפאים עיין בפרש"י ונוכל לומר עכ"פ הי' מחזיק כמה שנים עוד רק ע"י רשעתו ר"ל וכנ"ל והנה ידוע ששירה היינו מצד השמאל א"כ לא קשה אמאי לא אמרו ישראל שירה ושפיר קאמר הילקוט דדוד המלך אמר כי לעולם חסדו והיינו כנ"ל כי סיחון ועוג מפלתם הי' ע"י שנתעורר מקור החסד וכנ"ל והנה התוכחות משה רבינו היה אחרי הכותו את סיחון כמבואר וא"כ היו ישראל בגודל אהבת הבורא והיו מקושרים בחסד הבורא וכנ"ל ולכך הזכיר להם ברמז המקומות שהכעיסו כדי להתחרט ויהי' עושי' תשובה יותר מאהבה הגם שגם מקודם עשו מ"מ עכשיו היו במעלה עליונה

עד אין שיעור וא"כ התשובה יהי' יותר במעלה כידוע בעושים מאהבה זדונות כזכיות ויהי' הזדונות כזכיות ע"י חסד ורחמים:

פרשת ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר דהנה אמז"ל לא כעוה"ז עוה"ב עוה"ז נקרא באדני ונכתב בי"ה ועוה"ב נכתב ונקר' בי"ה וענינו כי בעוה"ז אף כל הטובות הם באים בהשתלשלות הדינין וזה לשון אדני דינא דמלכותא אבל בעצם הם טובות גמורות וזה נכתב בי"ה ונקרא באדני היינו שהטובו' הם בהסתר כמו שאמרו גם זו לטובה כי גם מה שנראה שהוא רע טוב הוא בעצם אך הוא בהסתר אבל בעוה"ב שהוא עולם התקון יהי' כל החסדים והטובות מגולין והנה אמרז"ל וכי משה לאכול מפרי' כו' אך רצה לקיים המצות התלויות בארץ היינו שרצה לתקן שיעור קומה כדי שיבואו כל החסדים והטובות עין בעין לא בהסתר וזה פי' הכתוב ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור שרצה שגם יהיה נקרא בה' וזה אל ה' בעת ההוא לאמור שהשם י"ה יהי' אמור כמו שנכ' והטובות יהי' באין בגילוי פנים והיינו ע"י שרצה לתקן כל הענינים הוא שיעור קומה:

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור אד' אלקים אתה החילות וכו' את גדלך ואת ידך וכו' אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך אעברה נא ואראה וכו' הנה הדיקדוקים רבו א' תיבת לאמור מיותר גם תיבת בעת ההוא אין אנו יודעים באיזה עת ורש"י ז"ל פי' לאחר שכבש סיחון ועוג דמיתי שמא הותר הנדר ולכאורה צריך ביאור דמאי ראי' הוא זו גם נבין משה אמת ותורתו אמת ובודאי גם מה שהי' דומה בדעתו הקדוש אמת ואם היה דומה בדעתו שהותר הנדר מסתמא הותר וגם נבין כיון שהי' סבר שהותר הנדר א"כ מה היה צריך לתפלה שיעבור את הירדן לבוא אל א"י דהא מסתמא יהי' כן גם מה אומר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכו' הלא לית רשות כלל לא בשמים ולא בארץ לעשות מבלתי אלקינו אפי' תנועה קלה עוד דיקדוק אעברה נא וארא' הנה נא היינו לשון בקשה והוי לי' למיכתב נא אעבר' וכו' עוד דיקדוק דמתחיל' ביקש לראות את הארץ היינו ארץ ישראל ואח"כ ההר הטוב הזה והלבנון היינו ביהמ"ק והנה סדר בקשה היה לכאור' צריך כך לבקש על העיקר היינו בית המקדש ועל כל פנים הארץ ישראל כמו שפירש"י ז"ל ע"פ תשב הנער' אתנו ימים וכו' והנרא' בעזר הצור דהנה כבר פירשתי בענין סיחון ועוג שלא רצה מש"ר מסיחון רק שיתן לו רשות לעבור דרך ארצו בלי שום היזק אדרבא היה להם ריוח במכירת מאכל ומשתה כמבואר וסיחון לא רצה א"כ זה היפך גמילות חסד והנה ישראל הם ביישנים רחמנים גומלי חסדים היינו זרעו של אברהם וא"כ יתרון האור מן החושך והיה נתגל' מהבורא

ב"ה מקור הרצון והחסד על ישראל ועי"ז נעשו סיחון ועמו יותר רשעים עד שנתמלא סאתם תיכף לכך כבש לסיחון ועמו וכן היה בעוג שלגודל רשעתו המבואר בהכתוב שיצא לקראת ישראל למלחמה והי' ג"כ ע"ד הנ"ל והנה הטעם שלא יבא משה בעת הזאת לארץ ישראל היינו על ענין עבירת מי מריבה והי' ע"ז שבוע' והנה לפי הנ"ל שנתגל' בעת הזאת מקור החסד ממילא הותר הנדר והנה איתא בזוה"ק שגוי שאל את ר' אליעזר על פסוק כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך ושאל ע"ד דכתיב לא קם נביא עוד בישראל כמשה ודרשינן אבל באומות קם ומנו בלעם אי הכי גם בענין זה וכו' ואי הכי אלקא דאית בישראל וכו' ע"ש והשיב לו כך הקב"ה מוריד גשמים אתי אליהו ומנע הקב"ה מחי' מתים אתו אליהו ואלישע וחיו ג"כ עיי"ש באריכות ועוד איתא בזוה"ק על פסוק אם עונות תשמור וכו' מי יעמוד היינו דרגא דאיקרי מי ואיתא בגמרא ויקרא לו אל וכו' הקב"ה קרא ליעקב אל ע"ש ועתה נבאר הפסוקים דהנה רש"י פי' על פסוק לכן לא תביאו את הקהל וכו' קפץ ונשבע שלא ירבה בתפילה והנה משה רבינו היה מתירא להתפלל הרבה ע"ז ומי יודע מה הוא הרבה לכך התפלל בעת רצון ותיבת ההוא מורה על צירוף חודש אלול דהוא עת רצון ובעת רצון מה שאתפלל לא יהי' הרבה וקאמר ואתחנן אל וכו' בעת ההוא לאמור תיבת לאמר היינו כדי שאהי' אוכל לומר היינו להתפלל ולא יהי' הרבה לפי ערך עת רצון עוד נ"ל רמז והפשט כך לאמור א"ד י"ה והיינו שבמקדש היו קוראין את ה' ככתבו ובמדינה בכינוי והנה בימי משה כשהי' במדבר לא נודע האיך הי' ואם נימא שהי' מזכירין את ה' בכינוי אזי הפשט לאמר היינו כדי שיתאמר השם הנקרא באד' יהי' נקרא כמו שנכתב ואם נימא שהיו מזכירין ככתבו מ"מ היה כוונת משה שיבוא לא"י ויתקן הכל ויתאמר בכל העולם השם כך ודו"ק ונבוא לפרש הכתובים אר' וכו' להראות את עבדך את גדלך היינו מקור החסד ואפשר לפרש ע"ד כי מאתך הוא מנוחתם תיבת מאתך נדרש מאתך כנודע ואפשר לומר ג"כ ע"ד את גדלך ואת ידך החזקה פירש"י שאתה כובש ברחמים את מדת הדין החזק' ונ"ל שהוציא רש"י זאת כדי לתרץ כי מצינו אלקי יצחק ואלקי יעקב ובאלקי יצחק לא נכתב ואו לכך פירש"י ז"ל שאתה כובש ברחמים את מידה הדין החזק' אשר מי היינו ע"י הדרגה דאיקרי מי כנ"ל אזי יוכל לפעול אדם כמעשיך וכגבורתיך היינו כמו שמצינו באליהו הנביא ובאלישע וכנ"ל וידוע שהקב"ה קראו ליעקב אל והנה כיון שע"י זה המדרג' יוכל צדיק לפעול פעולות נוראות כשממשיך זה העולם ובכן עתה כשנתגל' מקור החסד שכבשתי סיחון ועוג וכנ"ל אעבר' נא היינו אעבור למדרג' גדולה שהוא יותר גבוה ממקום התפיל' הגם שהתפל' עומד ברומו של עולם הלא יש יותר מקום גבוה ואעברה נא נא היינו לשון תפל'

וארא' את הארץ הטוב' וכו' והיינו שמשה רבינו עיקר חשקו הי' לבוא לבית המקדש והנה הי' חושב לפי מדת ענוה שהי' יותר מכל האדם לא הי' מחזיק א"ע שכדאי ואמר כך שיבוא לארץ ישראל וזכות ארץ ישראל יהני לי' היינו יהי' לו תועלת שירא' הבית מקדש והיינו וארא' את הארץ הטוב' תיבת את היינו פי' עם דעם הארץ הטוב' דזכות ארץ ישראל יהני שארא ההר הטוב הזה והלבנון היינו בית המקדש:

עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפון' וכו' ורא' בעיניך וכו' הנה רבו דקדוקים א' דהול"ל ימה ותימנה ומזרחה וצפונה או יאמר כך ימה וצפונה ומזרחה ותימכה ואמאי נקט כך עוד דקדוק בתיבת וראה בעניך הלא למעל' אומר ושא עניך וכו' ומה קאמר תו וראה בעניך וגם אם הוי קאמר וראה מסתמא הוא בעינים ונרא' כך דהנה מש"ר הי' חושב שהכל הוא בשביל מי מריב' מה שלא דיבר אל הסלע ובאמת הי' עוד טעמים כמבואר בספרים היינו בשביל דור המדבר שיזכו עמו ע"ש והנה ימה וצפונה ותיענה ומזרחה מרומז על צירוף אלול והנה עינים מרומז על שכל וחכמ' כמו שמצינו עיני העדה אלו סנהדרין ומעלתם הי' בשביל השכל והחכמ' ואמר הכתוב כך עלה ראש הפסגה היינו מקום גבוה ועוד היינו מדרג' גדול' ושא עניך ימה וצפונה וכו' היינו הגשמיות ארץ ישראל וגם שא עניך היינו עיני שכליות וימה וצפונה היינו בבחי' אלול היינו עת רצון וראה בעניך היינו שתבין מעצמך כי לא תעבור את הירדן הזה שתבין בעצמך שכך הוא טובה גדול' וטעמים המבוארים הנ"ל ואת הירדן הזה היינו רק גשמיות הירדן לא תעבור לבוא לארץ ישראל:

הפטרה נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם ע"ד הפסוק שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי פי' כמו כשאד' רוא' איז' כלי נאה אז יש לו שמח' ותענוג מן הדבר אעפ"י שהכלי אינו שלו ואם הכלי שלו בודאי יש לו שמחה יותרו יותר כך פי' הפסוק שוש אשיש בה' כשאני רואה שיש אלקים אמת בעולם יש לי שמחה תגל נפשי באלהי וכ"ש שה' הוא אלהי אזי יש לי שמח' יותר ויותר וזהו פי' הפסוק נחמו נחמו עמי פי' כשאתם תתנחמו בזה שאתם עמי יאמר אלהיכם פי' אז יתפאר הקב"ה שהוא אלהיכם ע"ד את ה' האמרת וה' האמירך:

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ע"ד הפסוק והי' העטופים ללבן והקשורים ליעקב הנה ידוע שזאת התור' שאנו רואין אינו אלא כמו לבוש כי לא היה באפשרות לירד התור' לעוה"ז אלא בתוך לבוש ופנימיות ורוחניות התור' המקושר בתוך הלבוש הם סודות נעלמים שאין לשער וכן האדם לא זה האדם שאנו רואין

את הגוף העיקר של אדם הוא פנמיות המקושר בתוכו חלק אלקי ממעל המתאוו' לעשות רצון הבורא ב"ה זאת הוא תורת האדם ואיתא שחורה אני ונאווה זהו ת"ח שמשחירים את פניהם בהלכ' בעוה"ז הם נאוה לעוה"ב ואותם ב"א שאין משחירים פניהם בהלכ' נקראים בחי' לבן וזאת רימז לנו הכתוב העטופים ללבן העטופים הוא לשון לבוש פי' אותן ב"א שאין משחירים את פניהם בהלכ' למסור נפשם על עבודת הבורא ב"ה הם אינם משיגים ומבינים רק הלבוש של התור' והקשורים ליעקב פי' הפנמיות והרוחניות של התור' ליעקב פי' לצדיקים שהם בחי' יעקב יוד עקב יו"ד ע"ש המחשב' נקראת פי' הם רואים מה שיהי' סוף ותכלית הדבר ע"ד איז' חכם הרוא' את הנולד כי עוה"ב נקרא נולד כדאיתא למה נקרא עוה"ב שנולד ובא בכל שעה ורגע מה שעוש' יותר מצות ומע"ט בא לו שכר יותר לכך נקרא עוה"ב ונקרא נולד כי עוה"ז נקרא בחי' מיתה כדאיתא ויום המות מיום הולדו מיום שנולד מוכן למות ודבר שמוכן בוודאי להיות הרי הוא כמו שכבר הי' לכך עוה"ז בחי' מיתה והא ראי' שה' אמר לאדה"ר ביום אכלך ממנו מות תמות אעפ"י שלא מת ביום ההוא אלא שמוכן למות והרי הוא כאילו היה מיד וזה רימז לנו הכתוב והי' עקב פי' שעיקר השגתך יהי' על סוף ותכלית תשמעון לשון הבנה כמו לא תשמע לשונו ורצ"ל תבין את המצות ורוחניות שלהן על תכלית':

והיה עקב תשמעון וכו' ושמר וכו' לך וכו' יש לדקדק שלעיל קאמר תשמעון היינו לשון רבים ובכאן לשון יחיד ושמר ה' כו' לך וכו' ויובן עפ"י דאיתא ובאזניו ישמע ובלבבו יבין ושב ורפא לו והנה ע"י השמיעה ממילא מקושר בשורש השמיעה ויוכל להתמשך כח התשובה ונתעורר בלב אהבת הבורא ויראתו ונמצא מקושר האדם בהבורא ע"י לימוד התורה לעשות רצון בוראו ומה שציווה שלא לעשות אינו עושה ונמצא כיון שמקושר האדם בהבורא ב"ה הוא דבוק באחדות ע"ד כי אחד קראתיו ואברכהו הנאמר באברהם אבינו לגודל אהבתו לבוראו ב"ה וב"ש לפי זה יובן הפסוק והי' עקב תשמעון את המשפטים וכו' והיינו ע"י שמיע' זוכה ושמרתם זו משנה ועשיתם אותם ואזי באים ישראל לידי מדרגת האחדות ושייך שפיר ושמר ה' אלקיך לך וכו' ומ"ש משפטים היינו לא מבעי' כשחשמעון את החוקים דהיינו המצות שאין טעמם גלוים כל כך, ואפשר לומר ג"כ שמרומז על סודות התור' מלשון חקיקה וגם שצריך האדם להלביש סודות התור' כמו חוקה שלא יאמר בפרהסיא כל כך וא"כ כשאדם שומע אף שלכאור' כיון שאינו ידוע הטעם כ"כ עם כל זה שומע מחמת ניצוץ הקדוש אשר בתוכו בוודאי זוכים ושמרתם ועשיתם אותם ולכל הברכות המבוארים ואפי' אם תשמעון המשפטים היינו מצות שכליות שהשכל נותן לעשות כן (כמו שמצינו בא"א שקיים כל התורה עד שלא

ניתנה שלגודל אהבת הבורא השיג רצון הבורא מה שרצונו לעשות והיינו אפי' חוקה) א"כ לכאורה היה אפשר לומר שאין שכר כל כך, עם כל זה נזכה לשמור ולעשות ולכל הברכות המבוארים עוד נרא' לומר והי' עקב וגו' דאיתא ועתה ישראל וכו' כי אם לירא' ואיתא בגמר' אטו יראה מילתא זוטרתי היא אין לגבי משה מילתא זוטרתי הוא והקושי' מפורסמת דהאיך שייך כיון שלגבי משה היא מילתא זוטרתי לכך אמר בזה הענין לישראל ונ"ל כך דאיתא בזה"ק לית פולחנא קמי קב"ה כמו רחימו א"כ אהבה הוא עיקר עם כל זה גם יראה הוא העיקר ע"ד וה' בהיכל קדשו כי מן הירא' שלא לעבור על מצות בוראו בא האדם לידי אהבת הבורא ב"ה ובלא יראה ח"ו א"א לבוא לידי אהבה וכשאדם מקושר באהבת הבורא ב"ה אזי עושה רצון הבורא ב"ה באהבה רבה והבורא ב"ה מתפאר בזה האדם ע"ד ישראל אשר בך אתפאר והנה איתא בזוה"ק משה ויעקב אבינו בחד דרגא זה מלגו וזה מלבר נמצא לפי מדרגת משה רבינו שהבורא ב"ה וב"ש התפאר בו שהי' עושה רצון הבורא א"כ היה זה מדרגת הירא' מילתא זוטרתי וכנ"ל וכן בכל איש ישראל לפי ערכו וקאמר הגמר' שפיר לגבי משה שמרומז על מדת התפארת וכו' היינו מילתא זוטרתי הירא' עם כל זה גם היראה העיקר וכנ"ל וכן בכל איש ישראל ולא קשה מידי ולזאת קאמר והי' עקב היינו הירא' ע"ד עקב ענוה יראת ה' עי"ז זוכים ישראל לשמור המשפטים ולשמור ולעשות ויקוים בנו כל הברכות המבוארים:

עוד נראה לומר והי' עקב וכו' ע"ד דאיתא בגמר' חד אמר בניסן עתידין ליגאל וחד אמר בניסן נגאלו ותשרי עתידין וי"ל הפשט מה שאמר בניסן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל ולא קאמר בפשוט בתשרי עתידין ליגאל וי"ל שמרמז שיהי' הגאולה בחסד וברחמים לישראל כי ניסן מרומז על החסד ובית שלישי בזכות יעקב שהוא מדת הרחמים א"כ הגם שתשרי מרומז לכאורה באותיות תשר ולכאור' על דין ר"ל אך זה אינו כיון דהדינים נמתקין הוא יותר טוב והיינו דקאמ' בניסן נגאלו והיינו ברוב חסד וא"כ זה החסד מתנוצץ בודאי כידוע הרואה מקום שנעשה בו נס אומר ברוך וכו' כי הנס מתנוצץ עוד כמו ששמעתי וכידוע ובכן אמר בתשרי עתידין ליגאל היינו ברוב חסד כמו שהי' בניסן ונראה לי שמרומז בזה לדעת בתשרי יהי' הגאולה מרומז והי' זה הצירוף הקדוש הוא בתשרי והיה עקב היינו הסוף מן הגליות ויהיה הגאולה ברחמים:

הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה רק באבותיך חשק ה' לאהבה את' וכו' ונ"ל ע"ד הפי' שאיתא נודע בשערים בעלה לפום שיעורין דילי' פי' לכל אדם לפי שמשער עצמו בשכלות את אלהות י"ת ונ"ל פי' סיפי' דקרא בשבתו עם זקני ארץ רצ"ל כשמשער עצמו לילך בדרכי אבותיו היינו עפ"י התו' הק' כי האבות נקראו זקנים

כמ"ש ואברהם זקן ויהי כי זקן יצחק ועיני ישראל כבדו מזוקן וכן פי' זה הפסוק הן לה' אלהיך הן בל' יון אחת זת כשתהי' לך כל עשיותך וכוונתך אחת רק לה' אלקי' פי' שלא תעבוד את הבורא ב"ה ע"מ לקבל פרס ולא לתקות שום דבר אלא כוונתך לעשות רצונו באמת ע"ד בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחי' וזהו הן לה' אלקי' וכשתעשה כן אז יהי' לך הכל השמים היינו רחמים ושמי השמים היינו רחמים גמורים הארץ וכל אשר בה אפי' הגשמיות הצריך לך רק באבותיך חשק שתלך בדרכי האבות עפ"י התורה ולא תלך בדרכים לפי שכלך ח"ו וראי' לדברי שאיתא במדרש מעשה באיש ואשה שלא היי' להם בנים ובאו לפני ר' שמעון וצוה להם שיגרשו אותם ונתרצו שניהם ברצון טוב ועשו סעודה ובשעת סעודה כטוב לב הבעל אמר לאשתו מה בקשתך אני נותן לך במתנה שתקח לך משלי איזה חפץ האהוב אך מה עשתה כטוב לב הבעל ביין צותה לעבדה ללקחו לנשאו לביתה והי' כאשר פג היין ממנו ואתער משנתו וירא כי הוא בבית אשתו הגרושה ויאמר לה מה זאת הלא ידעת כי גרשתיך ואמרה לו הלא אתה אמרת לי שאתה נותן לי במתנה איזה חפץ האהוב לביתי ואמרתי בלבי כשאקח לי איזה חפץ לא יהי' לי אלא חפץ הזאת ולא יותר וכשאקח אהובי לביתי יהי' הכל והנמשל כשעובדין את ה' לתקות איזה דבר ח"ו לא יהי' אלא זה הדבר שרוצה אמנם כשעובדין את הקב"ה באמת לא לתקות שום דבר אלא לכבודו ולקילוסו אזי יש לו כל טוב ואסיים יהי' לנו ולכל ישראל כ"ט עד ביאת הגואל אמן:

פרשת ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום וכו' ויש לדקדק מתחיל בלשון יחיד ראה ואח"כ אמר לפניכם היינו לשון רבים עיין במפרשים עוד דיקדוק דבשלמא אצל הברכה שייך שפיר נותן דידוע מתנה הוא בעין יפה והאיך שייך על קללה ר"ל לשון נותן ואפשר לתרץ דגדולה תשובה מאהבה שזדונות נעשו כזכיות א"כ שייך שפיר נותן ועוד מבואר ע"ד דאיתא ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה א"כ שייך שפיר נותן ואפשר לפי זה לומר הפשט בכתוב דהנה תיבת אנכי מרומז למדרגה דיציאת מצרים ע"ד אנכי וכו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים ויציאת מצרים הי' מצד התשובה כידוע לפי זה הפשט אנכי היינו מדרגת תשובה נותן ברכה וקללה דע"י תשובה אזי הקללה ר"ל ג"כ נתינה טובה והיינו דנעשו עבירות כזכיות וכנ"ל ונעשה מן הקלל' ברכה ואפשר לומר בדרך רמז מה שאמר ראה דלכאור' מיותר והוה לי' לומר אנכי נותן וכו' אך עפ"י הידוע נובלת חכמ' שלמעלה תורה והנה ראה מרומז על חכמה כדכתיב לבי ראה הרבה חכמה ואתי שפיר על מה אינו אומר ואת הקללה וכו' כמו שאומר את הברכה כי יש לומר כדי שלא

יזיק מטעם קללה על תנאי לזאת יש צירוף לטוב מן ידות ולצלע המשכן וכו' כי ראה על זה התיבה ג"כ קאי וידוע דאין הקב"ה מיחד שמו על הרעה ר"ל א"כ בודאי אין כאן שום רעה כלל אדרבא גם זאת ברכה וכנ"ל:

ואפשר עוד לומר דהסדר' עקב מסיים לא ותייצב איש בפניכם וכו' והנה זה מביא לידי אהבה גדולה להבורא ומתוך אהבה מפשפש במעשיו וחוזר בתשובה וזוכה לחכמה ומבין יותר שהנהגה שהנהיג עד עכשיו לא הי' טוב כ"כ והיינו רצוא ושוב לכך אמר שפיר ראה היינו לשון יחיד כי זה המדרגה הוא אחדות אח"כ אומר לפניכם לשון רבים כי מזה המדרגה אזי בא אדם שנראה בעיניו שעובדות שלו והנהגתו הי' לא כך כראוי וחוזר בתשובה:

ראה אנכי כו' עיקר הקושיא תיבת היום אל איזה היום הוא מורה אחרי אשר הוא סתום ומה הוא הברכה וכו' ומה הענין הר גריזים וכו' ה"ה בעבר הירדן עם כל הסימנים מה תורה לנו עכשיו בזמן הזה אופן א' כי מרגלא בפומא דאינשי לצפות לרגליו וכו' ונעיין בזה תוחלת התקו' למה הלא מצינו בזכרון ימות עולם שנות דור ודור אברהם וכו' משה בלו ימיהם ברוב טירוד ואנחה ולא נהנו מן עוה"ז וכל התנאים ובכללם רבינו הקדוש. וידעו בחכמתם אשר העולם הזה הוא רק בכדי להשיג שלימות והכנה בפרוזדור בכדי לכנוס לטרקלין והוא מ"ש בס' יע"ד זקני ת"ח כל זמן וכו' וזקני ע"ה נמצא דרך הישר שלא ליהנות כ' ההכרח ולא יתאוה לשמוח אל גיל כעמים וכש"כ לילך בדרכיהם ויותר ביותר נמצאים עתה בדורות האחרונים כל יום ויום קללתו מרובה וניטל כבוד התורה ונתרחקים בתכלית הריחוק עד שאינם רוצים להתחתן עמם והיא עני' סוערה וכו' כי אינה מקבלת תנחומין מן אשר קדמו להם הקדושים אשר בארץ המה כי מר ורע להם יותר ויותר מהם כדאי' בס' הנ"ל נמצא לכת זו ראוי וראוי לצפות לישועה כי יקל מעליהם הרוח סערה ויקנו שלימות באופן הי"מ ולא כן כת אחרת אשר מאסו בתורה ועבודה ובג"ח לקללה תחשב להם מתהפך להם מעונג לנגע כי יצטרכו להיות להסן עול הגלו' הק' ויעלה עליו רוח המושל להחזיק הדת בכל תוקף וכ"כ בתפילה ומכש"כ בג"ח תרומה ומעשר וחלה וכל המתנות להההוגים בתורת ה' ויחשב כמו עבד ואפי' במלבושים לא יהי' רשאי למלאות תאותו כמו עתה תמיד חשקם להתדמות לעכו"ם וזה כוונת הכתוב היום כמאמרם אימת אתא בר נפלי היום אם בקולו:

אופן ב' אל תאסוף וכו' אשר בידיהם זימה וימינם וכמשל מוהר"ל מוכיח באווזות וזהו עלאה שוחד ואוי לשכנים הרעים אשר נעשה מודעים וכנ"ל ואפילו אם עשו איזה מצוה כתיקון הלא כבר נאמר ע"י יחזקאל קפטיל ל"ג צדקת הצדיק וכו וכו' ורשע' הרשע לא

יכשלו וכו' וזהו ויהי חיי שרה כי נעשה לו כזכיות וזה לפניכם היום כי אינך יודע איזה יום תשוב שיהי' הכל הולך אחר החתום:

אופן הג' כי ר"ת אלול אני לדודי וכו' עוד איש לרעהו וכו' ודרך רוב בני עמינו לשנות את טעמם בימים האלו ונחקור אחר הרמזים הנ"ל רמז הא' אני לדודי בחקירות הס' ביל"ע בקושיות המתפקרי' ותירץ בעה"ע כי רבות מחשבות הוא רק בלב איש אבל עצת ה' כו' וכמאמר איוב הן יעצור וכו' וישלחם ויהפכו ועד עת' לטובה וכו' ונמצא כי אין חכמה ותבונה נגד ה' כ"א כמו שאני לדודי כך הוא דודי לי והעיקר התפל' והבקשה כי יתן בלבנו לעזוב דרך רשע ודרשו את ה' בהמצאו וזה היום ברכה וכו' כענין ויהי היום ויבואו בני האלהים רמז הב' איש לרעהו כי קש' התשובה על עבירות שבין אדם לחבירו כי יש רע לשמים ורע לבריות וידוע כי רע לבריות נקרא רשע רע והוא העיקר והאות לזה סיום הבקשה למען נחדל מעושק ידינו כי רע לשמים הפגם הוא שם אבל לא תקיא הארץ אותו ולא כן לבריו' ודרך היצר לפתות ע"ד הצדק' אבל או לנפשו כי המנחה יהי' מזכרת עון מטונף ומגואל וע"ז הרמז שופר שפרו וכו' או שורש פ' ר"ו והאות לזה אשר טבע השופר להחריד לב ב"א כי יש בו טור"ע ובידו להרע או להיטיב הכל לפי מעשה ב"א ומכש"כ נוסף לזה הבקשות עשה למען דתך צדק ומשפט וכו' תורה הקדושה התחנני לכן מחריד כי נתעורר השופר עליון אשר מלאכים יחפזון ומרומז ליה"ד חשבון לפני מלך וכו' בחון מעש' כל לעת ספרים יפתחו לזה מרומז אלול כאשר חבול ישיב גזילה ישלם ועשה משפט וצדקה משלו ואז צדק ומשפט וכו' וזה היום ברכה וכו' את הברכ' אשר הוא גופה ברכ' שאין למעלה ממנה מצוה אתכם היום כי שמא לא תפנה ח"ו וההיפך אפילו אם לא היינו בדרך ספק כמו ועמי תלוים וכו' אז כאילו וסרתם כו' אתכם היום כי לא תהי' חפשי בשום יום וכאשר תבוא אל הארץ היינו ימי רצון לרשתה לקנות שלימות ולהוריש מעשה יצר ונתת הברכה על הר גריזים שתעשה לא למען השכל כ"א בגזיר' המושל בעליונים ותחתונים והר עיבל כי העין מתחלף וגם מרומז ליב"ק ה"ה כמו הענין בעבר הירדן כי אין נידן מאחר שדן א"ע וכשיש דין למטה אחרי מופלג מבוא השמש יום המית' הכנע' מביא לכ"ט היושב בערבה כי נתון בערבון מול מבטל הגלגל החוזר אלוני מורה כי מי כמוהו דעה מורה:

וזכרת כי עבד היית במצרים וכו' ועשית את החוקים האלה ונ"ל ע"ד דאיתא בגמרא הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם דזימנין דגזרו המלכות גזירה ואתי לאקלקולי ונ"ל כך דהנה בח"ל עושים שני ימים טובים דהנה מה שבא"י אסרו חג דבאמת גם בו הארה כדאיתא אסרו לחג באכילה ושתי' אם כן לאותם שאינם דרים בארץ ישראל צריך ב'

ימים טובים לפעול כל טוב כי אולי לא הי' באפשרי ביום א' כיון דח"ל הוא משא"כ א"י דזכותי' אהכי לפעול ביום א' וי"ל הפשט דזמנין דגזרו וכו' גזירה ואתי היינו לכך בא היום שני כדי לקלקל הגזירה רעה היינו ואתי לאקולקולי ומכ"ש שיכולים אנחנו לפעול שלא יהי' גזירה רעה כלל והנה איתא בזוה"ק שר"ש ב"י אמר לר' אלעזר הטעם על הגלות מה שהי' דוקא במצרים מחמת שהי' ישראל במעלה עליונה שלא יתקלקלו לכך הגלה הקב"ה הישראל למצרים שהמצרים היו שונאים אותם למאוד ולא הי' התחברות עמם ולא נתקלקלו ע"ש ולפי"ז י"ל הפשט בך וזכרת כי עבד היית במצרים והיינו ע"י מעלתך הגדול' וכנ"ל וא"כ אם יבואו ישראל במעל' עליונה והנה זה לעומת זה וכו' שלא יבא שנאה שלא יגזרו גזירה רעה לכך באו ימים טובים ויש כח לבטל הגזירות ומכ"ש שלא לגזור גזירות רעות ואומר ושמרת ועשית ענין עשי' היינו לשון איבר ארביטין את החוקים האלה חוקים היינו לשון גזירות כדמתרגם על זאת חקת התורה דא גזירת והיינו שלא יקוים גזירה רעה וגם שלא לגזור כלל עוד נראה ע"ד דאיתא סוכה ישינה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין י"ל כך דהנה בסכות כתיב בסכות תשבו וכו' למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי וכו' וקשה הו' לי' לכתוב למען ישמעו דורותיכם ודו"ק ונרא' כך דבסוכות הי' ענני הכבוד והנה ע"ד דאיתא דבכל ימים טובים ונתנוצץ מציאות הראשון לפי"ז מסתמא בסכות נתנוצץ ענין ענני כבוד ומי שזוכה רואה לפי"ז קאמר שפיר למען ידעו וגומר והיינו מ' שיזכה ויראה בסכות ענני הכבוד לא יתמה על זה וידע כי בסכות הושבתי וגו' ומזה הענין נתנוצץ ולפ"ז ענין סוכה בכל שנה הוא ענין חדש כי לפי אדם המקבל זוכה ורואה יותר בהירות ענני כבוד ולפי"ז י"ל הפשט סוכ' ישינה היינו בפשוט כי לפי הנ"ל יש סוכה חדשה וכנ"ל ב"ש וכו' ב"ה מכשירין כי מה יעשה איש פשוט כערכנו עם כל זה הוא לרצון לפני בורא ב"ה עם כל זה סברת ב"ש נפקא מני' טעמא לאדם נגד יצה"ר שלא לבוא לידי גיאות הגם שמקיים מצות סוכה כיון שיש עוד יותר מדרגה וכנ"ל וי"ל הפשט חג הסוכות תעשה לך וכו' היינו לפי ערכך תעשה לך אם תזכ' תראה יותר בהירות וכנ"ל וכן בכל המועדים כתיב שמור את חודש האביב ועשית פסח וכו' כי. גם בפסח נתעורר מציאות הראשון ומשיג האדם הארה מענינו של יום והנה מצינו שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה והיינו שבשכלו ודביקתו השיג הארה השייך בכל יום וידע ההנהג' בפסח לאכול מצות וקיים בפועל ואז הי' ענין נפלא כי עדיין לא ניתנה התורה והי' הענין בכח ועכשיו הוא אצלנו המצוה גם בפועל היינו שנצטוינו על זה ואברהם אבינו עשה סוכה וכל המצות קיים גם בפועל ולענין זה היינו בכח כיון שלא נצטוה והנה אם נהי' במדרגה גדולה שנבין מעצמינו ההאר' בכל עת ועי"ז איך להתנהג

א"כ המצוה שנצטוינו היינו לענין זה חוקה היינו בלא טעם נגלה על זה מה שנצטוינו על זה הלא גם בלא זה היינו עושים וכנ"ל והנה אמת מי הוא במדרגה כל כך נמצא ודאי הוצרכנו להצטוות והלואי שנקיים מצות שכליות ומכ"ש מצות שמעיות היינו חוקים ולפי"ז י"ל הפשט וזכרת כי עבד היית במצרים והטעם שהי' עבד ובמצרים דייקא והיינו לפי הנ"ל מטעם מעלה עליונה וכנ"ל ובזכרך מעלה עליונה אזי תחזור בתשובה שלימה ותזכה לחכמה אמתיות והעליונה ושמרת ועשית את החוקים האלה היינו שיהי' אצלך כחקים והיינו שגם אם לא כצטוות הית' עושה וא"כ הציוי היינו חוקה כי הש"י יעזור לך בחסד וברחמים:

פרשת שופטים

צדק צדק תרדוף למען תחי' יש לפרש כי האדם נברא לתקן כל הענינים הוא שיעור קומה אך כל אדם צריך לראות א"ע כאילו עדיין לא תיקן מכל וכל וצריך לחזור אחר יותר שלימות שכיון שתיקן את הכל בלי שום חסרון אזי צריך להסתלק מזה העולם כי מה יש לו עוד לעשות וזהו פי' צדק צדק תרדוף אף שאתה צדיק תהי' רודף ומחזיר להיות צדיק יותר לא שידמה לך שאתה שלם בלי שום חסרון וזה למען תחי' כי אם תעלה בדעתך שאינך צריך עוד לתקן שום דבר אזי מה יש לך לעשות עוד בזה העולם וקל להבין:

כי יקום עד חמס באיש לענות בו סרה ובפסוק אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס בשמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד שמע כתיב בעין גדולה ואחד בדלת גדולה רמז מזה עד פי' אנו מעידין על הקב"ה שהיא אחד ועד צריך לומר עדותו בקול רם כן אנו אומרים שמע ישראל בקול רם וגם צריך לקבל עליו האחדות באמונה שלימה בלב שלם ואם אומר שמע ישראל ובלבו יש לו ספיקות באמונת האחדות ח"ו ה"ז נקרא עד חמס וזה שכתב אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס פי' שתאמר אחד בפיך ולבך בל עמך ר"ל ולהבין למה נופלת פעמים בלב אנשים מעט ספיקות באמונה ח"ו זה בא מגיאות שמתגאה שהוא עובד את ה' ויש לו תורה ומע"ט ואיתא כל המתגאה אין אני והוא יכול לדור וכו' ודוחה רגלי השכינה וכשנופלת מחשבות ספיקות באמונה והוא כמו אפיקורס ולכל עבירות יש עלי' להעלות לקדושה ולאפיקורס אין עלי' אבל ל"כ שבזה יש לאפיקורס עלי' כשיש לו גיאות ונופלות לו מחשבה ספיקות באמונה אז רואה שעדיין הוא מבחוץ ובא לעניות גדול וגם בא לאמונה שלימה וזה רימז לנו הכתוב פן יפתה לבבכם פי' שמא יהי' לכם גיאות כי יפתה לשון ירבה וגיאות כמו יפת אלקים ליפת מיד וסרתם ועבדתם אלהים אחרים כי כשמתגא' אין אני והוא יכול לדור וכו' וכנ"ל וזה רימז לנו הכתוב כי יקום עד חמס באיש רצ"ל מאין בא לאיש שהוא מדרגה גדולה כמו והאיש משה שהוא במדרג'

גדולה מאין עד חמס ספיקות האמונה ח"ו שאומר שמע ישראל ה' אחד ולבו בל עמו שזה נקרא עד חמס זה אינו אלא לענות בו סרה לענות הוא לשון הכנעה כמו לענות מפני תרגומו לאתכנעה פי' שהי' לו גיאות וכשיש לאדם גיאות מיד עובד אלהים אחרים ר"ל כמ"ש פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם וכו' ונפלה מחשבה זאת ספיקות באמונה ונעשה עניו וזהו לענות פי' להכניע בו אשר סרה מאתו יתברך כיון שבא לו מחמת גדלות שהי' לו וכשנופלת לו מחשבה ספיקות באמונת האל יתברך אזי רואה שעדיין היא מבחוץ וחוזר בתשובה שלימה ולהיות שפל בעיניו אז הוא בא לאמונה שלימה ודו"ק:

פרשת כי תצא

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו נלע"ד ביאור עפ"י דאיתא בספרים דבאם יש לאיזה צדיק קטרוג מבני אדם אזי ישים אל לבו שבוודאי פגם בדיבורו גלל כן הש"י נפרע ממנו במדה זו ועל זה ייטב לפני הש"י ואז המלשינים עליו יהיו נכספים לפניו יהיו תלמידיו לפ"ז מצינו לומר פי' הפסוק הנ"ל כי תצא למלחמה הוא על אויביך פי' בשביל אויביך אך עכ"ז תדע בעת שתשוב ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו פי' מה שהי' בשבי' תחת יד הס"א תשוב את שבותו לקונו שתלמוד אותם דרכי ה' דרכי התשובה וראית בשבי' אשת יפת תואר וחשקת בה כי יאמר האומר מה לי לצרה הזאת להטפל ברשעת הרשעים להחזירם למוטב לכן אמר וראית בשבי' אשת יפת תואר פירוש שהיא גלות השכינה כמו שכתוב עמו אנכי בצרה וכו' (חסר סוף המאמר):

פרשת כי תבוא

וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם דהנה הצדיקים נקראים לוים מחמת שהם מדובקים תמיד ביחוד קוב"ה ושכינתי' והתורה הקדושה מלמדת להם שיזהרו להיות בהכנע' הגדולה ולגדל ולפאר ולרומם לכל איש מישראל חלילה וחלילה בל יהי' קל שום בר ישראל בעיניו וכשיתנהגו בהדרגה הזאת יגרמו בזה שלום בכל העולמות וזה הוא פירוש הפסוק שהתחלנו וענו הלוים שהצדיקים יהיו תמיד בהכנע' ואמרו אל כל איש ישראל ואמיר' הוא שבח מלשון יתאמרו כי הצדיקים מחויבים לשבח ולהלל לכל ישראל ולחוש על כבודן של ישראל ובזה יגרמו קול רם בגי' שלום כנ"ל ושלום עלינו ועל כל ישראל אמן:

והיתה נבלת' מאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד וידוע שכל התוכחה הם ברכות אלא שהם באתכסייא ונ"ל ע"ד הרמז דאיתא בגמ' אדם מועד לעולם בין ער בין ישן והנה ע"ד המשל כשאדם הולך לפלטרין ופרקליטין של מלך כל זמן שהולך בהחדרים שאינו בא עוד לפני המלך יש לו תענוג גדול מהחדרים המפוארי' אבל בעת אשר בא

לפני המלך מחמת יראה ופחד שיש לו מהמלך אינו מרגיש שום תענוג מהחדרים נמצא כשיש לו תענוג הוא סימן כשאינו עומד לפני המלך וכשיש לו פחד ויראה הוא סימן שעומד לפני המלך והנמשל הוא מובן כשאדם מתפלל או עושה איזה עבדות להבורא יתברך כל זמן שיש לו תענוג הוא סימן שאינו עומד לפני המלך אבל כשיש לו פחד ויראה ואינו מרגיש שום תענוג הוא סימן שעומד לפני מלך הקב"ה וזה שאומרים בשם הרב הקדוש דק"ק ברדיטשוב זצלל"ה שינה בשבת תענוג פי' כשיש לו תענוג בשבת והוא שינה כי סימן שאינו עומד לפני המלך אלא צריך להיות בפחד וברתת עד שאינו מרגיש שום תענוג וידוע כשהצדיק הוא בגדלות אז הוא פועל למעל' בעולמות העליוני' הרבה ועושה יחידים כנודע ושהוא בקטנות אז הוא פועל למטה השפעות פרנסה ורפואה על כל ישראל וזה הטעם אחר ש"ע חוזרין לאחורי' ג' פסיעות כי בתפלת ש"ע פועל למעלה בעולמות הרבה היינו ביצירה בריאה אצילות ואח"כ חוזרין לאחוריו ג' פסיעות להוריד השפעות טובות למטה וזה אדם מועד לעולם פי' הצדיק שהוא בחי' אדם שהוא מדרגה גדולה שבכל המדרגות אדם איש גבר אנוש כנודע הוא מועד לעולם פי' לשון מזומן פי' שהצדיק תמיד מזומן לעולם בין ער שהוא בגדלות המוחין הוא למעלה בעולמות העליונים בין ישן שהוא בקטנות המוחין הוא פועל למטה בעולמות התחתונים פרנסה ורפואה וזהו והיתה נבלתך מאכל לעוף השמים פי' נבלתך לשון נבל וכנור שהוא מורה על תענוג וזהו והיתה נבלתך פי' בקטנות ויש לך תענוג וזהו סימן שאינו עומד לפני המלך יהי' מאכל לעוף השמים עוף זהו תלמידי חכמים כדאיתא אין עוף אלא תורה ולבהמת הארץ זהו עמי הארץ פי' אעפ"י שאתה בקטנות תפעל למטה השפעה ופרנסה לת"ח ולעמי הארץ ואין מחריד פי' ואין אעפ"י שעכשיו אתה בקטנות אעפ"כ מחריד תבוא אחר כך למדרגה גדולה שתהיה לך יראה ופחד לפני המלך הקב"ה כמקודם:

והיו חייך תלואים לך מנגד וכו' נ"ל עפ"י דידוע דכל התוכחה הוא חסדים מצומצמים והנה זאת ג"כ ידוע אשר על כל אבר מאברי האדם שורה שם הוי' ב"ה וב"ש ואיתא בספרי יראים שצריך אדם לצייר שם הוי' ב"ה וב"ש לנגדו וזהו כוונת הכתוב והי' חייך ר"ל שם הוי' ב"ה שמשם אתה יונק החיות שלך תלואים לך מנגד שתתבונן בכל פעולתך כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד ומזה יגיע לך ופחדת יומם ולילה ר"ל שתגיע ליראת ה' יומם ולילה ואעפ"כ ולא תאמין בחייך ע"ד מה דאיתא אל תאמין בעצמך:

פרשת נצבים

אתם נצבים וכו' עד ישראל דקדוק הא' מה אתם ומה היום והלא כל העולם וכל הימים הן עומדים לפניו כנאמר אם יסתר איש וכו' ואני לא אראנו וכן דקדק האלשיך בזה"ל

האם עד כה לא היו עומדין והלא מלא כבוד ה' את כל הארץ ונ"ל לתרץ עפ"י פשוט במדרש והביאו רש"י למה נסמכה לפי ששמעו קללות חוץ ממה שבת"כ הוריקו וכו' התחיל לפייסן הרבה אתם נצבים היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה וכו' והרי אתם עומדין לפניו ולכאורה קשה המכיוון כאילו אמר ח"ו שיעודי התוכחות המה לפנים לבד ובתהלים ע"כ לא כן וכו' כי יוד' וכו' רשעי' תאבד וקש' להולמו כי הרישא הל"ל כי יקיים דרך הצדיקים ובמדרש א' צפה הקב"ה בשעת הבריאה שעתידין רשעים לעמוד אמר אם לבראותו הרי רשעים הפליג דרכן מכנגד פניו ב' כי אמר נעשה האדם לפני המלאכים והודיע להם דרך צדיקים אבל דרך רשעים איבדה מהם שאלולי גילה לא הי' מ"ה נותנת שיברא ג' איבדה מן הצדיקים לא יטעו בה ד' איבד רשעים מפני הצדיקים נמרוד אני אברהם וזהו כי יודע אימת כשדרך רשעים תאבד ולכל הד' דרשות הל"ל איבד וגם מפירש"י נראה שכיון להמדרש זולת המצודות פי' המקום ה נותן לב להשגיח ע"ד הצדיקים שלא יכשלו אבל הרשעים תהי' אבודה להיות נעזב אל המקרים לכאורה קשה ג"כ א' וכי משא פנים ב' וכי יעזוב ל המקרים לא הוי ברור הזיקא עדיין ואדרבא חבקוק צווח מדוע וכו' ויתורץ קרוב לפ' המד' פייט זכרוניות זכר החיים ע"כ הם חי' הן למות לחי' חי חי יזכור ע"ד כי מאתו לא תצא הרעה ידוע כאשר הקב"ה מסלק ח"ו השגחתו ממילא נאבד זנה האב בבן משגיח תמיד בכל רגע כמו הרופא הנאמן ברפואות שווים אבל בשונאו כאשר ישמע צעקת קולו בהתחננו והי' עליו למשא כבדה ויצוה לעבדיו ויזרקו לו עצם א' לבל יחנן וישמע קולו וכאשר יתעסק בהעצם אשר בעינו יהי' למתנה ובאמת הוא סם המות ממילא יהי' נטרד וזהו כי יודע ה' ע"ד תמיד עיני ה' אלהיך וזה כששמעו קללו' הוריקו התחיל מפייסן כי אינם כ"א ע"ד רפואות הרבה הכעסתם והרי אתם קיימין כי חצי אכלה וכו' והרשעים מבעטין כנאמר אשר לא ידעוך אבל ישראל צרה ויגון וכו' ובשם ה' אקרא וה' מעמידן וזהו אתם נצבים לפני היום מראשית עד אחרית שנה בהשגחות ברפואות להטובך באחריתך אבל יש לדקדק כלכם כלל ראשיכם וכו' פרט כל איש ישראל חזר וכלל הוי כו"פ וכלל לאיזה כוונה ותיר' ברש"י ראשיכם לשבטיכם זקניכ' שוטריכ' החשוב חשוב קודם ואח"כ כל איש ישראל דקשה מאי קמ"ל בזה ומי לא ידע כ"ז הגם כי אפשר לפרש הרש"י עפ"י הגמרא אמר רבב"ח אר"י וכולן נסקרין בסקירה וכו' שנאמר היוצר אמר ר' חסדא מלך וצבור משפט עבדו וכו' וזהו הגם אתם נצבים וכו' עכ"ז החשוב חשוב קודם ואח"כ כל איש ישראל והנ"מ מזה הדרוש ובמה שנסקרים בס' א' ואם לחידוש נגד הבורא אין חידוש נוכל לומר עפ"י הילקוט א"נ אימתי כשתעשו אגודה א' בנוהג שבעולם אדם נוטל אגודה ש"ק בידו בב"א שמא

יכול לשברן ואם ניטלין א"א אפי' תינוק יכו' לשברן כידוע מעלת החיבו' [חבור] עצבי' אפרים הנח לו ולהבין תכלית מעלה זו ולמה הוא חביבה כ"כ הוא כי ידוע שהאדם נברא להכיר את בוראו ולולי זאת הצלחת בהמה יותר שממנה נהנה האדם ואילו מהאדם רמה ותולעה וזו הסתכל בג' דברים ועיקר הכרת הבורא אינו כ"א להודות כי במה אכף אין ד"י בער כ"א ליראה ולעבוד בשמחה א וזה שכן חובת כל היצורים וכן בפסוק ויהי הבל כו' וקין הי' וכו' ויהי מקץ ויבא קין מפרי האדמה וגו' והבל הביא גם הוא מבכרו' צאנו וישע ה' וכו' ויחר לקין ויאמר ה' למה כו' הלא אם תיטב שאת וא"ל לפתח וכו' והדיקדוקים נגלים והנ' לפ' אשר הביא כאשר קץ בהם וקשה ג"כ הלא אמר ריב"ח באיכה רבתי ע"פ ולא אותי קראת הלואי עשאוני כהדין גרמיזא הבא באחרונה אלא י"ל ג' פירושים א' כי הי' מנחה לה' דרך גיאות ואין אני והוא וכו' תועבת ה' וכו' והבל גם הוא דרך שפלו' ועניות וזה אמת ב' קרוב לאמת עפ"י פי' אדומו"ר זצלה"ה ויהי הבל בצער מחמת הכרח הגדול כי כל יעודי עוה"ז הכנה התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס הגם שבחר בעבדות ב"ה וקין הי' בשמחה עובד האדמה מדרגה הפחותה דו"ל ואף שנתקללה ועפי"ז פירשתי ואלה שמות ב"י איש אי' וב"ב וזה ויהי מקץ ימים בסוף שנה לקום בסליחות הביא מפרי האדמה שהי' צווח ככלב והי' זה נחשב בעיניו למנחה והבל הביא מבכורו' צאנו ומחלבהן היינו התמצית הכינה לה' וזה צאנו כי זה לבד הוא של האדם ע"ד שואל מעמך לפיכך לא שעה לקין לטובתו כאמור הלא אם תטיב שאת הי' לך לשאת בכונת הבריאה ואל"ת לפתח וכו' כל מבוקשך וטוב לך שלא יתקבל ולמה חרה לך בעד הטובה ג' יש אשר שנים עובדים לה' והמרחק ביניהם כממזרח למערב א' לתשלום גמול והב' שאוהב את המלך הבחי' זה שלתשלום אינו חפץ שגם אחרים יעבדוהו ותמיד מוצא חסרונות בהם אבל הב' משתוקק שכל העולם יעבדוהו וזה והבל הבי' גם הוא ואם כ"א מישראל יעשה ע"ז הכונה לא ימצא שום חסרון על חברו כ"א כשיצא ח"ו מהדת וזה ג"כ לאהבת חבירו מחמת אהבת בוראו כיהושפט מלך יהודה שהי' רואה ת"ח וכו' וזה וכולם נסקרי' וכו' והלא כל העולם לפניו אך הוא משגיח כנ"ל כי דרך רשעים תאבד וכל באי עולם כפירוש רבינו מלובלין עוברים לפניו כחילות של בד"ה מלחמה לה' נסקרים במאמר היוצר יחד לבם יחד ליוצרם ואף שאין מעשיהם שוות לבם שוות והיא המבין וזה א"נ היום כלכם כשתעשו א"א ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בל"ש דייקא וזה כופו"כ מה הפרט ע"י הכוונה אף הכלל יצא מי שעובד לעצמו כמנחת קין א"א דן אלא כעין הפרט כי המה רוב בנין כמאמר א"ת בניך אלא בוניך וגם רוב מנין כידוע הגם

שכתוב מה יעשו גדולי הדור שהעולם נידון א"ר כשאין הפרט צריך לכלל והכלל לפרט אבל כשהכלל צריך לפרט ופל"כ המה אגודה אחת ועי"ז נצבים לפני המקום ב"ה:

פרשת וילך

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא יש לדקדק בשום דיבור לא נאמר וילך וכאן נאמר וילך ועוד מה לא אוכל עוד לצאת ולבוא הלא לא כהתה עינו ולא נס לחו כמו שהקשה רש"י ז"ל ונ"ל ע"ד דאיתא שחמשי' ש"ב נמסרו למשה חוץ מאחד וקשה הול"ל שמ"ט ש"ב נמסרו למשה מה זה שנאמר חמשי' ש"ב נמסרו למשה חוץ מאחד לכן נ"ל שבאמת למשה עצמו נמסרו חמשים ש"ב שהוא בעצמו הי' משיג נ' ש"ב אבל ישראל לא הי' יכולין לקבל ממנו לכך כשהי' צריך להשפיע לישראל הי' למשה מ"ט ש"ב כדי שיוכל להשפיע לישראל והם יכולים לקבל ממנו ע"ד שיש להבין הטעם למה פסח נקרא שבת כמ"ש ממחרת השבת ולהבין איך הוא באפשרי ששת ימי המעשה יכולין לקבל השפעה מן השבת כדאיתא ששי"מ יונקים משבת ונ"ל כמו שעוה"ז הגשמי אין יכולין לקבל מהעולמות עליונים אלא ע"י השתלשלות היינו אבי"ע ובאצילות יש כוללת מבי"ע עשי' דאצילות יצירה דאצילות בריאה דאצילות אצילות דאצילות כדי שעולמות בריאה תוכל לקבל ממנה וכן בבריאה יש כוללת ואצילות ומיצירה שעולם היצירה תוכל לקבל השפעה ממנה וכן בנפש רוח ונשמה הנשמה יש חלק מרוח ורוח יש בה חלק מנשמה ומנפש ונפש יש בה חלק מרוח ומהגוף היינו נפש השכליות ונפש הבהמיות וזהו דאיתא ששבת איקרי קודש ולא מקרא קודש ויו"ט איקרי מקרא קודש וקשה הלא נאמר בפ' אמור ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש הרי גם שבת נקרא מקרא קודש אלא ניח' ע"ד שכתבנו שיו"ט מקבל משבת ע"כ יש בשב' בחי' יו"ט כדי שתוכל להשפיע ליו"ט וביו"ט יש חוה"מ פי' חול ומועד כדי שיוכלו להשפיע לחול והשתא ניחא מה ששב' איקרי מקר' קודש בפ' אמור כי שם נאמ' שבת לפני המועדות ובשביל כן איקרי שבת מקרא קודש כדי שתוכל שבת להשפיע למועדות ופסח איקרי שבת כמ"ש ממחרת השבת כי פסח הוא יו"ט הראשון הנאמר מיד אחר שבת בפ' אמור ופסח הוא יו"ט ראשון המקבל משבת לכך נקרא פסח שבת כך היה משה בעצמו הי' משיג חמשים ש"ב אלא כשהי' צריך להשפיע לישראל לא הי' לו אלא מ"ט ש"ב כדי שיוכלו ישראל לקבל ממנו וממילא מתורץ מה שיש להקשות למה אנו אומרי' בששה זמ"ת הלא התור' נתנה בשביעי בסיון אלא שמשה הוסיף יום אחד מדעתו פי' שהי' משיג חמשים ש"ב ולפי דעתו נתנה תורה בחמשים ואחד משא"כ אנו לא היינו משיגים

אלא מ"ט ש"ב ונתנה לנו תורה בחמשים לכך א"א בששה בסיון זמ"ת ולהבין משה בפני עצמו שהיה משיג חש"ב הי' בחי' עומד כי לא הי' באפשרי להשיג עוד מדרגה גדולה יותר וכשהי' בבחי' עומד במדרגה גדולה לא יכול להשפיע לישראל כנ"ל וכשהי' משפיע לישראל לא הי' משיג אלא מ"ט ש"ב ואז הי' בחי' הולך כדאיתא שהצדיק נקרא הולך וזהו שנאמר וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל וצ"ל שמשה הי' בחי' הולך כדי שיוכל להשפיע לישראל ומדבר את כל הדברים אל כל ישראל שהגיע זמנו אמר להם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום ורצ"ל אני היום בבחי' עומד פי' עומד בגמטריא מאה ועשרי' פי' שאני היום בבחי' עומד לא אוכל עוד לצאת ולבוא פי' לא אוכל עוד להשפיע לכם שנטלה הרשות ממנו ונתנ' ליהושע ודוק:

לשבת שובה

שובה ישראל עד וכו' דהנה ידוע מאז"ל בראשית וכו' מתחל' עלה במחשבה לבראות במדה"ד ראה וכו' שיתף מדה"ר וכו' והנה נבין הפסוק שיר המעלות לדוד לולי ה' שהי' לנו יאמר נא ישראל לכאורה מיותר הוא דהא קאמר לקמן לולי ה' וכו' ונ"ל כך דהנה איתא בגמ' ברכות הקורא לאברהם אברם עובר בעשה אלא מעתה יעקב וכו' שאני התם דאהדרי' קרא וכו' ונ"ל הטעם דהנה כתיב כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל וידוע המלאך שנצח אותו יעקב מי זה הוא והנה תורה נקרא ע"ש הלימוד לאדם ומה נפקא מיני' אך י"ל דגבי כ"א הוא ענין זה כדאי' בספרים שכל ענין המפורש בתורה נמצאים באדם והנה קודם שמנצח את היצה"ר נקרא בשם יעקב ואח"כ כשמנצחו נקרא ישראל אך עכ"ז ידוע שכל הגדול מחבירו יצרו גדול א"כ כשמנצח באיזה ענין עכ"ז שלא יתגבר יצרו בענין אחר צריך תחבולה ולגבי כל ענין קודם הניצוח נקרא יעקב ואחר הניצוח נקרא ישראל וגם י"ל יעקב בחי' יראה וישראל בחי' אהבה ובאמת האדם צריך להחזיק גם במדרגת יראה גם אחר שבא לאהבה והיינו ויאמר וכו' במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב כי לילה הוא בחי' יראה כידוע וי"ל יעקב יעקב ידוע מאז"ל לשון חבה ונ"ל שיש לומר מה שמרומז לדורות נקט כפול ע"ד כי ברך אברכך אחת לאב ואחת לבן וע"ש וי"ל יעקב מרומז למדה"ד וישראל מרומז למדה"ר לכך נקרא ישראל גם יעקב כי יש מדה"ד רק שנמתק ברחמים זה בחי' שמתחלה עלה במחשבה כנ"ל ולכאורה קשה הוי לי' להשי"ת ב"ה וב"ש לבראות תיכף במדת הרחמים וי"ל כך שהנה ידוע כוונת הבריא' לעשות חסד עם ברואיו ובחסד לבד לא היה אפשר בעבור הרשעים והיה צריך מדה"ד אך ג"כ אי אפש' בשביל בני ישראל לכך שיתף וכו' וגם י"ל שזהו הוא בחי' האבות וידוע פי' האריז"ל מה היה לנו בחי' מה שם הרחמים היה דין כי לנו גימטריא פ"ו כמנין שם

אלקים עכ"ל והנה י"ל כך פי' הפסוק לולי ה' שהי' לנו היינו שמתחלה היה בחי' לנו היינו בחי' דין ואם לא היה אזי יאמר נא ישראל היה צריך לאמר רק ישראל ולא יעקב משא"כ שבתחלה היה בחי' דין ואח"כ רחמים א"כ צריך לקרות יעקב גם אחר שנקרא ישראל והנה נכון היה להקדים [מדה"ר] ואח"כ מדה"ד אך י"ל דהרחמים ממתיק להדין ואם היה רחמים בתחלה ואח"כ היה מציאת הדין ח"ו אזי היה ח"ו קשה שלא היה במה להמתיק ולפ"ז פי' הפסוק לולי ה' שהי' לנו וכו' שאם היה בתחלה בחי' רחמים ואח"כ לנו בחי' דין ח"ו אזי בקום וכו' אזי חיים וכו' וי"ל שובה ישראל עד ה' אלקיך שבחי' אלקיך יהיה בחי' הוי' ב"ה היינו רחמים גם י"ל כי כשאדם סר מדרך הטוב ר"ל היינו בחי' עד לשון הסרה ע"ד מעדה בגד וכו' כידוע מאמרם ז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות ר"ל וכשאדם יש לו דעת אינו חוטא וכאמור דע את אלקי אביך וי"ל כך שובה ישראל עד היינו בחי' עד היינו הסרה להשיב ויהי' אותיות דע אזי ה' אלקיך ויהי' זה בחי' ג"כ שוב מבחי' אלקי' יהי' הוי' רחמים וחיים ושלו' ופרנסה טובה עלינו ועל כל ישראל אמן:

שובה ישראל וכו' י"ל דהוי לי' למכתב שוב ישראל ונ"ל הפירוש שישוב הא לגבי ואו עוד יש דיקדוק הא ישראל היא מדרגה גדולה דיעקב נקרא אח"כ ישראל א"כ מה צריך להזהיר על תשובה וביותר קשה לפי מאחז"ל גדולה תשובה שזדונות נעשו כשגגות שנאמר כי כשלת בעוניך הא עון מזיד וקרי מכשול עכ"ל וקשה האיך שייך על מדרגת ישראל דהוא מעלה גדולה שיזכיר הנביא על התשובה מיראה הלא ודאי כיון שנקרא ישראל עכ"פ ודאי עשה תשוב' מיראה עויל"ד לפי מאחז"ל שמביאין ראי' שזדונות נעשו כשגגות הוי לי' למכתב בקרא כי בעונך כשלת והיינו המזידין יהי' שוגג עוד קשה מה הוסיף הנביא הלא בתור' כתיב תשובה ואיתא ברעיא מהימנא תשובה הוא מצות עשה אך זה לא קשה דהנביא המציא זאת להודיענו שע"י תשובה נעשו זדונות כשגגות אך דיקדוק הנ"ל קשה (עוד קשה) הול"ל כי כשלת עונך היינו דסמזיד נעשה שוגג עוד קשה אמאי לא הזהיר הנביא על התשובה מאהבה דעדיף טפי שזדון נעשה זכות אך י"ל דזה אי אפשר לעשות תיכף תשובה מאהבה רק מקודם לעשות מיראה ואח"כ יוכל להביא לידי תשובה מאהבה והנה איתא בפסיקתא וה' נתן קולו לפני חילו זה ר"ה כי רב מאד מחנהו אלו ישראל כי עצום עושה דברו שהוא מאמץ את לבם של צדיקים לעשות רצונו כי גדול יום ה' יוה"כ ונורא מאוד ומי יכלנו שלשה ספרים נכתבין וכו' עד כאן וי"ל כך דבגמרא קאמר ג' ספרים נכתבין וכו' ומקשים העולם לבינונים למה צריך ספר אם יעשו תשובה יכתבו עם הצדיקים וכו' ושמעתי תירוץ דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין

צדיקים וכו' א"כ בוודאי צריך ספר שגדולים מן הצדיקים ולי נראה בעז"ה פשוט דכתיב ותפארתו עבור על פשע א"כ השלשה ספרים היינו בבחי' חג"ת ובאמת היינו ע"ד תירוץ הנ"ל כי הבריח התיכון מבריח מן הקצה:. (חסר סוף המאמר):

פרשת האזינו

האזינו עד עשך ויכוננך שובה ישראל עד פרים שפתינו עיין בספר רשמי שאלה דרוש לשובה ולדרשו ונוכל לומר כי הוא תשובה אריכתא מן הגז"ד ביוה"כ עד ש"ע ולזה נמצאים (באמתח') כי יודע מה לבסוף אך לפני ב"א נעכבים עד גמר התשובה והוא כי לפ"ז סב' כי יותר עצום שבחטאים כפירת הפשע כי נוגע לכבודו וזה הנני נשפט אתך על אמרך לא חטאתי ע"ש דרוש נ"ב ועיקר התשובה להיותו מודה וכו' ויצייר בדעתו שחטא בהחלט כמו דוד ולא כשאול בהתנצלותו לתלות עליו החטא כמו חטאנו עם אבותינו ועפ"י משל כמלכותא דארע' וכו' ולפי שהוא מקור האמת וחותמו אמת אוהב האמת וזהו ויהי להם למושיע ולכאורה ואהי הל"ל אך זאת הבחי' אשר בנים לא ישקרו יהי' להם וכו' וזה לכו נא ונוכחה אם יהי' כשנים וכתולע היינו חטא גדול בהחלט יקל להתלבן כצמר וכשלג וזהו סוד לשון של זהירות ולא יתגלה האמת כ"א ע"י הויכוח ולא כמו שנוהגים העולם בהתרצים עי"כ עם חשיכה כי כל אהבה שאין עמה תוכחה וכו' וכל שלום שאין עמה תוכחה וכו' וזה אם יהי' וכו' כי באמת בזכות האמת נתקן כל הפגמות אשר המה מס"א שורש השקר וזהו וטהר לבנו לעבדך באמת באמת דייקא כי איך נעבוד אלא באמת להיות מודה עה"א וזהו מדתו של יעקב כ"ש תתן אמת וכו' ועפ"י שאדמו"ר והי' ה' לי לאלקים כי א"א ברוב חסדו הגדול הגומל לחייב' ויצחק אבינו ברוב פחד אלקים לנגד עיניו גם שמים לא זכו ולזה יצאו ישמעאל ועשו ויע"א תפס מדת שניהם להיותו תמים עם תמימים ועם עקש תתפתל לכן נקרא איש תם והוא משפט ורחמים מעורב חסד ודין ונקרא הוי' וזה מי מטהר אתכם מקוה ישראל וכו' כתב התוי"ט וזה דומה למקוה שמטהרים הבא ונכנס בתוכם כן הבא ונכנס תחת כנפי השכינ' הוא חוסהו בצל כנפיו ומסייע לטהר רומז לסוכה סמיך לי' סוכה שהיא וכו' וזו בחי' יעקב נסע סכותה חוסה בצילו דמהימנותא ועתידין הצדיקים להיות נקראים בשמו של הקב"ה:

לחג הסכות

ג' פעמים נאמר בסוכת בקרא והגמר' דרשה בזה ואפשר ג"כ לידרוש טעמא דקר' מפני מה כתיב ב' פעמי' חסר ואחד מלא בסכו' הענין כך הוא כי ידוע מספרים הקדושים שורש הסוכה כי אחרי הטהר' ביוה"כ זכינו לישב בצילא דמהימנות' עילאה בצילא דקוב"ה ומאז והלאה נקבע לדורות וצונו הקב"ה לעשות סוכה אחר טה"ת נפשנו ביוה"כ

החיוב מוטל עלינו בני ישראל להשתדל תיכף במצוות סוכה כאשר נצטווינו מפי חז"ל אשר מפיהם אנו חיין להכין המצו' לזמן הקבוע לנו בתור' הקדוש' והכל הוא מאהבת הקב"ה את עמו ישראל כנאמר כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו ע"כ צוה לנו לישב בסוכה כי ע"י מצות סוכה שאנו מקיימין כדת וכהלכ' נסתם פי המקטריגין עלינו ולא יתערב זר בשמחתנו כי הש"י חופף עלינו ומסתיר אותנו מכל המציקים לנו אבל לזה צריך הכנה רבה ועצומה לכל איש מישראל לפשפש במעשיו קודם החג הקדוש ולטהר ולקדש עצמו כפי יכולתו ומי יאמר זכיתי לבי עכ"ז אם האדם עושה כפי יכולתו ומתחיל להכין א"ע בקדוש' ובטהר' תיכף במוצאי יוה"כ לעשות בסוכה כאשר רמזו לנו חז"ל ועיקר הוא שהאדם ישתדל להיות כלי מוכשר לקבל קדושת חג הסוכות ולזה אל יתרפה עצמו ממלאכת שמים ח"ו ולא יעזוב עבודתו מימים הנוראים הקודמים רק תיכף במוצאי יוה"כ יאיר שכלו לכל ענייניו ואם הוא משתדל כפי יכולתו עכ"פ אז הקב"ה מגין עליו בחג הסוכות ומסתירו ומכל המקטריגין ושומרו ומצילו מכל דבר רע ופורס עליו סוכת שלומו והעיק' לתקן חוש השמיע' וחוש הראות כי בראי' ובשמיעה תליא מילתא ועיקר הכנה שין בעצמו כי אפילו אם יכין האדם וישמור א"ע בכל ענייניו נחשב למאומה כי האדם איננו יכול לעשות שום ענין בשלימות רק שהקב"ה מקבל הרצון ות של כל ישראל ושולח לו ברכתו בשלימות בלי שום חסרון חליל' כי הוא ממלא כל עלמין ותיבת סוכה יש לו שלשה פירושים שמיע' והאזנה מלשון הסכת ושמע ישראל גם סובל הפירוש ראי' מלשון יסכה הנאמר אצל שרה שסכה ברוח הקודש וגם כיסוי מלשון סכך כשמה ועל זה בא הרמז בתור' ב' פעמי' בסוכת חסר כי זה מרמז על האדם שצריך ל עצמו השמיעה והראי' כנ"ל והאדם אינו יכול לעשות בשלימות אבל אם האדם עושה את שלו כפי יכולתו אף שהוא בחסרונות. הקב"ה ק באהבה ושולח להאדם שפע וברכה מכל העולמות וממלא לו כל חסרונותיו וחופף ומגין עליו וע"ז הרמז בקרא בפעם שלישית בסוכות מלא להורות שהקב"ה מגין ומחס' על האדם החפץ בבריתו בשלימות בלי שום מחסור כפי מתנת ידו הרחבה והמלאה והוא הענין הכתוב אצל יעקב אבינו ויעקב ל סכתה חסר ולמקנהו עשה סכת כתיב ג"כ חסר ב ואו ע"כ קרא שם המקום סוכות מלא בואו והמבין יבין:

בעזר בורא כל בעשר אמרים נשלם ספר הדברים' ויתעלה שמו ית' לדור דורים שנשלמו כל החמשה ספרים

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

לקוטים

כיתרון האור מן החושך כן יתרון החכמה מן הסכלו' ויש לדקדק מה חכמ' אמר שלמה בזה הלא הכל יודעין שאור יותר מן החושך וחכמה יותר מן הסכלו' לכך נ"ל שאית'. שאוה"ע קורין להקב"ה אלהא דאלהין פי' שהם אומרי' שיש אלהים אחרי' שיש ממש בהם אלא שהקב"ה הוא גבוה ויותר מהם כך אומרים אוה"ע והאמת שאין ממש באלוהיהם ואין אלהים זולת ה' אלקינו ולהבין שיתרון שייך לומר על איזה דבר שיש בו ממש שייך לומר על דבר אחר שזאת הדבר יותר מדבר הזה למשל על אנשים שאחד חכם שייך לומר על השני שהוא חכם יותר מן הראשון אבל כשאחד כסיל ושוטה אין שייך לומר על החכם שהוא חכם יותר מן הכסיל כיון שזה חכם וזה כסיל כך אין אנו יכולין לומר על כביכול הקב"ה שהוא אלהים יותר מאלהים אחרים מפני שה' הוא אלהים והם אלילים כלא הם זאת אמר שהע"ה כיתרון אור מן החושך פי' כמו שאור אין שום שייכות לחושך ואין יכולין לומר שזה יותר מזה כי אור מאיר ומבהיק לכל העולם וחושך הוא מחשיך ומאפי' כן יתרון החכמה היינו אלהות מן הסכלות היינו המינות פי' שאין יכולים לומר על ה' שהוא אלהא דאלהין כי ה' הוא אלהים ואין זולתו ועכו"ם הם אלילי' כלא הם חשובים ודוק היטיב כי נכון הוא:

במדרש על פסוק בקראי ענני אלהי צדקי כו', א"ר יהודה כך אמר דוד בקראי כו' ראוי לך לצדקנו הואיל ואני משבט יהודה וכתיב שמע ה' קול יהודה ונראה דהנה יהודה הודה ולא בוש שאמר צדקה ממני ועי"ז פעל לעצמו שיהי' דיבורו נשמע כי נתקשר בעולם הדיבור כי באמת כשאדם מקלקל מעשיו אז יש קטרוג ואינו נשמע תפלתו אבל כיון שאדם מודה ומקדים א"ע לפרט החטא שעשה אז אין להמקטרג לומר שום דבר וממילא נמתק ונעשה סניגור ויהודה שהודה ואמר צדקה ממני עי"ז התדבק בעולם הדיבור אך משה הוסיף והתפלל עליו ואמר לא די שישמע השם לדיבורו אלא אף לקולו לבד יקשיב ויאזין השם כי יש כמה ענינים אשר א"א לפרוט ע"י הדיבור וצריך לכוללו בהקול דהקול הוא כלל מכל האותיות והדיבורי' וז"ש וזאת ליהודה ויאמר ר"ל שכבר פעל יהודה לעצמו בחי' הדיבור הוא התגלות הדבר ע"י אותיות המכונה בתיבת זאת אך ע"ז התפלל משה ואמר שמע ה' בקול יהודה אפילו בקולו לבד תשמע ואל עמו תביאנו שיהי' קשור בשורשו שיהי' הקול נקשר במחשבה ידיו רב לו שיהי' הכוחות שלו רב שיהיה בידו כח למשוך שפע לכנס"י כל מה שירצה כל מיני השפעת טובות:

(חסר סוף המאמר)

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וקשה מה חכמה הוא זאת לתקוע תרוע' ונ"ל דאיתא בגמרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה ופריך אלא מעתה הקור' לישראל יעקב הכי נמי ומשני שאני התם דאהדרי' קרא ומכ"מ קשה מפני מה אהדרי' קרא ונ"ל שיעקב אבינו נקרא בשני שמות כשהוא בקטנות נקרא בחי' יעקב ע"ש אותיות עקב וכשהצדיק הוא בגדלות ובדביקות נקרא בשם ישראל וזה רמז לנו הכתוב מי מנה עפר יעקב מי יכול למנות את עפר היינו קטנות ולב נשבר שיש להצדיק כשהוא בקטנות בחי' וגם מי יוכל למנות ולשער מספר רובע ישראל מספר לשון אור מאיר כלומר מי יוכל לשער כשהצדיק הוא בדביקות גדול בבחי' ישראל שהכל מאירים אפי' הגשמיות כמו רובע שהוא גשמיות עוד צריכין אנו להקדים כי תרועה הוא שני משמעות לשון שבירה כמו תרועם בשבט ברזל ולשון דביקות והתחברות כמו ותרועת מלך בו וזהו רימז לנו הכתוב אשרי העם יודעי תרועה שיודעין לרצות את קונם בתרועה רצ"ל כשהם בקטנות בחי' יעקב יודעים איך להיות להם לב נשבר ונדכה וכשהם בגדלות בחי' ישראל יודעים להיות בדביקות גדול ובשמחה עצומה ע"כ לתרץ מה שאינו עובר בעשה כשקורא לישראל יעקב כי שם יעקב מורה על הקטנו' והענוה והקב"ה קרא לו יעקב יעקב ב' פעמים להראות שהבורא ית"ב מסכים שיש לו באמת ענוה וקטנות בעיני עצמו ואיתא בזה"ק מאן דהוא רב הוא זעיר רצ"ל מאן דהוא רב בצדקות וחסידות הוא יוכל להיות עניו באמת והנה עוד יש לדקדק אצל אברהם נאמר לא יקרא עוד שמך אברם והי' שמך אברהם אבל אצל יעקב נאמר ולא יקרא שמך עוד יעקב והנה כי זה ידוע כי שני פעמים משה משה אברהם אברהם הוא דרך חבה ולזה רימז לנו הכתוב לא שציוי היתה שלא יקרא בשם יעקב אלא כך אמר הש"י ולא יקרא שמך עוד יעקב היינו ב"פ יעקב שמורה אתה (שבאמת אתה עניו וקטן בעיניך אלא כי אם ישראל יהי' שמך כשתהי' בגדלות בחי' ישראל אז תוכל להיות עניו באמת ותמצא שיעקב לא זז ממקומה אבל גבי אברהם כוונתו כפשוטו שלא יקרא מכאן והלאה רק בשם אברהם ודוק:

עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר דהנה אמרו ז"ל דאנשי כנסת הגדולה החזירו העטרה ליושנ' היינו ירו"ד לא אמרו הגבור והנור' דאי' גבורותיו וכו' ואנשי כנסת הגדולה צוו לאומרם דהן הן גבורותיו הן נוראותיו שישראל בין אוה"ע כשה בין הזאבים ובזה יש לדרוש עד מתי עוזך בשבי דהיינו עוז הוא לשון מלכות כמו ד"א ויתן עוז למלכו כמו שפרש"י פ' ויחי על פסוק יתר שאת ויתר עז והכוונה באמרו עד מתי עוזך בשבי היינו עד מתי יהי' המלוכה שלך ביד השבוים היינו בהגלות המר שבזה אתה מראה תוקף מלכותך ותפארתך ביד צר ר"ל התפארות שלך שאתה בעל היכולת ואמיץ כח

במה שישראל הם ביד צר כמ"ש הן הן גבורותיו הלא טוב. לך לגאול אותנו ובזה יראה גבורותיך ונוראותיך ודוק:

הללוהו בתקע שופר בתקע הוא לשון ותקע כף ירך יעקב שופר היא שפר ונאה כמו הנותן אמרי שפר פי' שתתהלל כל כך ביראה ופחד עד שתקע ממך השפרות שלא תרגיש ממך שום תענוג מחמת יראה כענין ששמעתי מהרב המגיד משרים בוצינא קדישא עמודא דנהור' אב"ד ממעזריטש על פסוק אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון פ' שישכח ה' ממחשבתו רגע אחת לו עון פי' היא אצלו לעון ועוד נ"ל אשרי אדם ה' לא יחשוב פי' אע"פ שזכר ה' אלא שלא נחשב אצלו שתפול עליו יראה ופחד לו עון פי' שהוא מחייב א"ע ע"ז בעין כי מה מועיל שזכר בה' ואין לו יראה ופחד ממנו כי אדם מחייב לתקן א"ע כל כך עד כשזכר הקב"ה אזי תפול עליו יראה ופחד כאלו עומד לפני ה' באמת כי הוא מלא כל הארץ כבודו ובכן בכל ברכה כשיאמר ברוך אתה ה' יהי' לו יראה ופחד כאלו עומד לפני ה' באמת ואם לאו אזי נחשב כמו ברכה לבטלה ח"ו וזהו שאמר דוד המלך ע"ה לא אירא רע כי אתה עמדי פי' כשאני אומר ברוך אתה הרי כאילו אני עומד לפניך באמת כיון שאני אומר אתה באמת ובירא' ופחד זהו שאמר שלמה המע"ה כי אלהים בשמים ואתה על הארץ פי' שאתה סובר שהאלקים בשמי' רחוק ממך והלאה ואתה על הארץ ע"כ יהי' דבריך מעטי' כי מה פועל זאת מה שאתה לומד ומתפלל ואין אתה עושה כאלו אתה עומד לפני המלך באמת וביראה ופחד הרי בלא דחילא ורחימ' לא פרחת לעילא ואיתא בתוספות שתורת דואג ואחיתופל לא הי' אלא מהשפה ולחוץ ולא בעמוקות הלב וזהו שנאמר ימיקו וידברו ברע עשק ממרום ידברו פ' ימיקו לשון עומק כמו רבי יוסי נמוקו עמו ור"ל ימיקו וידברו ברע כשמדברים ברע ח"ו הם מדברים מעמקו' הלב עשק ממרום ידברו פי' זאת עשק מהם ממרום ידברו כשמדברים ממרום היינו תורה ותפילה אלא בכל תורה ותפילה מחויב לומר מעמקות הלב ביראה ופחד כאלו עומד באמת לפני ממהב"ה ודוק:

רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם והקשו בגמרא השתא רצון יראיו יעשה כ"ש שועתם ישמע ויושיעים ותירץ שהפסוק אמר בלשון ק"ו וקשה לי הקושי' עכשיו ג"כ למה כתב זה הק"ו וכי ממילא לא נדע זה הק"ו ונ"ל לתרץ כך כי הכלל שהצדיק קטן בעיניו ואינו רוצה להתפלל על שום דבר כי מה אנו והקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים אזי נותן להצדיק שהרצון שלו יפעול כל דבר וכיון שהצדיק רואה שהמחשבה שלו פועל אז הצדיק זה נוש' הק"ו וכ"ש שהתפל' שלו יפעול ולכן מתפלל ודוק:

או יאמר עד שאית' בתפילת ר' כחוני' בן הקנ' שועתינו קבל ושמע צעקתינו יודע תעלומות והוא כפל ל' שועתינו קבל ושמע צעקתינו זה שוע' וזהו צעק' לכך כשהצדיק אומר איזה ברכה ושבח להשי"ת כדומה ברוך אתה ה' אמ"ה מתיר אסורים הפשיטות של הברכה זו כמו שאומר בפה הפירוש היא שמתיר את האסורים בשבי ובתפיסה וכשצריך להצדיק להתפלל על איזה יולדת שיפתח את רחמה הצדיק מתפלל בלבו מתיר אסורים שיפתח רחמה והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שומע ומקבל שניהם המשמעות של אמירת פיו של הצדיק ומחשבת לבו ונענה בתפילתו על שניהם כאחד וזה שועתינו קבל פי' כמו שאנו אומרים בפינו ושמע צעקתינו מחשבת לבבינו כי צעקה היא בלב וזה שנאמר רצון יראיו יעשה פי' מה שהצדיק מתפלל במחשבה במחשבת לבבו ואת שועתם ישמע פי' משמעות של לשון אמרי פיו הקב"ה שמע את שניהם ונענה בתפילתו על שניהם כאחד ודוק:

תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו נראה עפ"י משל למלך שעשה סעודה לכל עבדיו ואמר שכל הבקש' של כל אחד שירצה יעשה והי' אחד חכם בקש שהוא אינו רוצה רק שידבר שלש פעמים ביום עם המלך וממילא יהיה לו כל דבר וזהו תפלה לעני כי יעטוף כל דבר בקשה ועיקר בקשה שלו ושלפני ד' ישפוך שיחו דהיינו ערב ובוקר וצהרים ודוק:

ראה ויתר גוים ואמחז"ל ראה שלא קיימו שבע מצות והתירם ופריך בגמרא וכי חוטא נשכר ותי' אינו דומה מי שמצוה ועושה למי שאינו מצוה ועושה וכו' והכלל כ"מ שהתירץ אינה אליבא דהלכתא רשאי אדם לתרץ תירוץ אחר ונ"ל עפ"י משל לאחד שיש לו בן ועבד אם הבן אינו הולך בדרך הישר אזי מכהו אותו ואם רואה אח"כ שג"כ חזר לסורו אזי מכהו אותו יותר ויותר בכל פעם אבל להסיר אותו מביתו זה אינו אפשר כי הוא בנו רק מכה אותו עד שיהי' טוב לאפוקי עבד אם אינו רוצה לשמעו להרב בפעם ראשונה ושניה מכה אותו ואם רואה שאינו פועל כלום אזי יסיר אותו מביתו לילך למקום אחר והנמשל כי אנו ע"י שקבלנו התורה הקדושה ותרי"ג מצות נקראים בנים למקום כש"ה בנים אתם וכו' ולכן אעפ"י שאין אנו מקיימי' נקראי' בנים כי בהכרח זה אנו מחויבים כש"ה אם לא ביד חזקה וכו' כי מחמת שקונה אותנו כבן אזי אנו שורים בהשי"ת כביכול אבל האומות שאינם רוצים לקבל רק שבע מצות בלבד אזי נקראים עבדים ועכשיו שלא קיימו השבע מצות אשר צוה הש"י אזי התיר קשר של עבדות ודוק:

כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעי' יכשלו בם יש לדקדק מה השני דרכים ונ"ל לפרש בעז"ה אחר שנדקדק בפסוק ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים כו'

חלק חבריהם כדברי רז"ל זכה נטל חלקו וחלק חבירו כו' הדבר הזה צריך ביאור על מה שזכה יהושע וכלב ליטול חלק האחרי' האם מפא' שלא דברו סרה על הארץ ולא אמרו קשר לכל אשר אמרו המרגלי' עבור זאת מהראוי שיעמדו בחלק' השייך לעצמ' וצדקת' יגרו' להיו' מצרה נחלץ ולא ילכדו ברשת הרשעים האלה ומפני מה נטלו חלקם של חבריהם רק הענין הוא הקב"ה אינו מקפח שכר כל ברי' על כל פעולותיו ומחשבותיו הטובים והנה יהושע וכלב עשו בכאן דבר גדול בראותם רשעת המרגלים הרוצים לגנות ולבזות ארצינו הקדושה בדיבורם אשר הוציאו והיו יראים לנפשם להוכיחם על זאת פן יבולעו להיותם הרבים אחזו להם דרך זה אשר לא נסתה בה כף רגלם להתנהג עמהם בלבות מחולקות ויפתום אותם בפיהם לאמור נהי' לפה א' כמונו כמוכם אך לבבם הזך לא כן נכון עמהם כאשר מעיד הכתוב על כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וילמד סתום מן המפורש גם יהושע בן נון הנאמן רוח הי' לבו שלם ג"כ בדבר וכאשר גנבו את לבבי המרגלים על בלי הגיד להם תוכן לבותם הטהור הי' בהם כח להשקיטם שנאמר ויהס כלב ואחרי שהשתיקם גלו כוונתם הרצוי לאמור עלה נעלה כי היראים והשלימים האלו בעשותם הדבר הזה הגם כי אחזו מדת השקר שהיא דבר מגונה אצל הצדיקים מ"מ לא הפסידו אמנם השכירו והרוויחו ריווח גדול בשכר המיועד להם כי הוסיפו תת כח להקדושה והשקר עשו טפל להאמת והתקינו בזה תיקון גדול להלהיב לבבי בני ישראל בהשתוקקות גדול לארץ הקדושה זאת היא כשרון מעשה יהושע וכלב בעוצם צדקתם ועתה נבוא לבאר דעת המרגלים הרשעים האלו המה בפחזותם אחזו להם ההיפך כאשר באו להוציא דבתם ולספר שקרותם הי' יראים פן לא יעשו פרי כי לא יאמינו להם התחילו לספר האמת בתחלתו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פרי' למען יחזיקו בתרמית לבם את השקר אשר ידברו אחרי זה וזאת אשר העוו בעשותם האמת טפל לשקר ונתנו כח ואומץ להקליפה ואחרי אשר יהושע וכלב תקנו את המעוות אשר העוו המרגלים לכן בארצם משנה ירשו וזכה ליטול את חלקם וחלק חבריהם כי כן יאות להם תשלום גמולם הטוב התיקון גדול אשר תקנו ועתה בוא וראה יתרון החכמים מן הכסילים אשר גם המה עשו כמעשיהם להאחז בפלך השקר והרשיעו מרגלים בזה והצדיקו יהושע וכלב בזה ואחרי בארנו כל זה נבא לבאר הפסוק הנ"ל כי ישרים דרכי השם דייקא הם שני דרכים דרך אחד הוא האמ' נתעלה מאוד ברום המעלה הדרך הב' היא השקר הן אמת שמגונה הוא נתנה הרשות לאיש אשר עיני שכלו פתוחי' להתנהג בה לפעמים לעשותה טפל אל האמת והקדושה לעת הצורך כענין הזה של יהושע וכלב בכוונה הרצוי' להגדיל הקדושה ולהאדירה ולפרוס רשת לרגלי הקליפה לכובשה תחת

הקדושה וזאת פעולת צדיקים נאמנה רוחם עם ה' אמנם הפושעים יכשלו בם הם גורמים ח"ו להגדיל הס"א ולהתר אגודת מוטה והאמת נעדרת והוא הנרצה בדברינו כי ישרים דרכי ה' כפי המבואר לעיל צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם השם יזכינו להיות מעובדי השם באמת ובתמים להרים עטרת ישראל ולהגדיל הקדושה ברום התפארת אל תהי' עוד נעדרת:

והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע לכאורה היא כפל דברי' אמנם נבאר בזה מה צורך לכפול להיות ראי' מוכחת ותנא סיפא לגלויי רישא כי מהידוע מאמר רבז"ל במס' תענית בימי שמואל הקטן גזרו תענית על עצירת גשמים וירד להם הגשם אחר עבור היום ושמחו בזה אמר להם שמואל הקטן שמחה זו מה עושה משל למלך שעשה רצון עבדיו בהתחננו זמן רב אין זאת שבח הציבור פעם אחרת גזרו ג"כ תענית על הענין הנ"ל וירד להם בבוקר אמר להם שמואל הקטן גם בזה לא הוגדל השמחה משל למלך שהבהיל מבוקש עבדו טרם ישמע קולו בהתחננו אך היכן הוא ניכר שבח הציבור רק באופן זה באמרם משיב הרוח ונשב זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא אז גלוי בעליל מעלת הדרת הציבור ועתה לפי מאמרם ז"ל אין מופת חותך על שבח הציבור כי אם יפעלו תיכף מדי יוציאו דבריהם הנעימים בבקשה ועתה בעת ראותו כי צדיקים עושים מפעלות נפלאות טרם קוראם ע"ד רצון יראיו יעשה אך א"י איפוא מופת החותך על זה כי מצד גודל שבחם הוא שמא כמשל השני אשר ימשול שמואל הקטן אך בזאת נדע יקר ותפארת מעלת הצדיק ושבחו בהיותו עורך להתפלל על שני דברים כאחת למשל רפואה ועוד איזה דבר ועל אחת מהן נענה טרם יקרא רק מחשבתו הטהורה בוקעת ועולה ועל אחת מהן בעודו מדבר והוא נענה זאת לאות ולמופת כי זה גם פעולת מחשבה מאוד נחשב' כאשר תגיד עליו עסק השני אשר פעל הדיבור מיד בידוע כי הוא שבח מעלת הצדיק הנכבד ומה שהוצרך לזה לערוך תפילתו בפנים שוכי' גבהו דרכיו הקדושים נעלמו מלהבין זאת ועתה הוא מבואר בפסוק הנ"ל והי' טרם יקראו ואני אענה אך מי יאמר כי היא מצד שבח הצדיק ע"ז בא להורות עוד הם מדברים ואני אשמע באותו מעמד ומצב מדבריו נאוה לפעול מיד היא לראי' מוכרחת כי מיד הצדיק בשבחו והדרתו הוא זאת לנו והבן:

כי ה' ברא חדשה בארץ נקבה תסובב גבר דה' כל דבר בעולם קודם שבא בסוד השבירה וביטול המציאות אז עדיין לא נגמר שלימות הכלי כי עומדת בכל יום ויום להשבר ויבא לידי הפסד וכליון אבל כשבא לידי שבירה וביטול ואז יכנס הדבר בבחי' מ"ה ומזה המ"ה בא התחדשות הארה חדש' לכלי ההוא וזהו שמקיים אותה כמו התבואה כל זמן

שהוא שלימה בארץ אז אי אפשר שתצמח רק כשירקב ובא לידי אפס ואין אז מצמיח הישועה והבן והנה אף שזה השבירה הוא גבורה ודין אעפ"כ מעוטף בתוכו רחמים גדולים שע"י השביר והביטול בא התיקון והוא בחי' דכר שהוא רחמים וז"ש ה' ברא חדשה בארץ שנותן להכלי בחי' חדשה מבחי' מ"ה וז"ש נקב' תסובב גבר ר"ל שהכלי מסבבת הגבורות ר"ל שאעפ"כ שבאה לידי ביטול אבל מכ"מ הוא בחי' גבר ולשון זכר ורחמי' גדולי' ודו"ק:

אדון עולם אשר מלך בטר' כל וקשה הא אין מלך בלא עם רק נ"ל כי מה טעם אין מלך בלא עם רק מחמת זה כי המלך הוא ג"כ אדם כמו כל העולם וג"כ אפשר יש בהעם יותר גבור ממנו רק שהוא מלך מחמת הסכמת המדינ' ומפני זה הדרך הטבע כשבא ח"ו ישראל בין העכו"ם אזי הם מסיתים אותו לכפור ח"ו רחמנא ליצלן כי הוא רק מחמת הסכמ' ומפני זה רוצים שיהי' יותר הסכמות אבל אנו אין צריכין לשום הסכמ' ומפני זה אין אנו מסיתים כשבא עכו"ם בינינו כי הקב"ה וב"ש אין צריך לשום הסכמה כי הי' הוה ויהי' ומפני זה הי' מלך אפי' קוד' בריאות העולם רק לא הי' אדם שיקרא מלך וזהו לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא הי' קראו מלך אבל מלך הי' ג"כ קודם ודו"ק:

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה נ"ל כי אברהם נולד במזל צדק ואיתא בזה"ק אין חדש תחת השמש דהיינו כל דבר שהוא תחת השמים דהיינו הילוך של חמה ושל יום ולילה שאין שום חידוש כדאתמול כן היום אבל כשיסתכל על שרשם ואז יש חידוש כמ"ש המחדש בטובו וכו' וזה שא נא עניך היינו שא עיניך למעלה מהשמש וראה מן המקום אשר אתה עומד שם צפונה ונגבה לכל ד' רוחות העולם רק שתשא עיניך למעלה מהשמש דהיינו מהטבע וזהו שאמר הקב"ה לאברהם צא מאצטגנינות שלך והוסיף לו ה' דהיינו הא לכם זרע ואז נעשה מצדק צדקה ונשנה המז"ל ולפיכך הוליד כי חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא רק במזלא ואגב זה יתורץ שקשה למה על הבטחת הבנים האמין ועל ירושת א"י שאל אות כי אאע"ה הי' קטן בעיני' והי' דומ' לו כאילו אין לו שום זכות ולפיכך שאל אות על ירושת א"י כי ירושת א"י תלוי בזכות אבל בנים תלוי במזל כמ"ש חיי בני וכנ"ל ואף שהי' רואה במזלו שאין מוליד הוסף הקב"ה הא ונעשה מצדק צדקה כנ"ל ואמר והאמין בה' כי צדקה אין לה שיעור ואברהם הי' קטן בעיני' רק שהש"י נותן לו במתנת חנם וצדקה אין לה שיעור ולפיכך והאמין כי חשב שעוש' לו הקב"ה מחמת צדקה ודו"ק:

וימהר מש' ויקוד ארצ' וישתחו והנ' ידוע כשהצדיק מעל' מים נוקבין לעילא דהיינו תור' ומע"ט אז מוריד מי' מלמעל' דהיינו השפעות טובות על הדרך הכתוב כי יקריב מכם

קרבן לה' וכו' תקריבו את קרבנכ' ר"ל תקריבו לשון הפעיל כלומר תקריבו את קרבנכ' השפעת טובות שלכ' מלמעל' וזה רימז לנו הכתוב וימהר משה וימהר לשון מהר ומתן רצ"ל כשהצדיק נותן מהר ומתן למעל' אז ויקוד ארצ' מוריד השפעות מלמעל' למט' וישתחו לשון וישטחו כי תיו מתחלף בטית רצ"ל שע"י הצדיק מתפשט השפעות לכל מה שצרי' ודו"ק:

הטעם למה משה קרוי איש כדאמרינן מי קרוי איש זה משה וקש' הלא משה הי' מבחר הבריאה שבאנשי' הי' לו לקרותו בשם אדם כי מדריגות אדם הוא מבחר שבארבע מדריגות איש גבר אנוש אדם ולמה נקרא בשם איש ונ"ל הטעם כי הצדיק צריך להיות בעיניו עניו ושפל במאד מאד אבל כשצריך להתפלל איזה דבר להשי"ת צריך להיות בעיניו בגדלות כי אם יהי' שפל בעיניו אזי לא יוכל להתפלל וזה שנאמר ויגבה לבו בדרכי ה' ומשה הי' לו אלו שני מדרגות והאיש משה עניו מאד והוא לא ידע מנעוריו שהוא עניו וכשהי' צריך להתפלל הי' בגדלות ובזה הוא הקרוי איש אלף לשון אין שלא הי' נחשב בעיניו לכלום וכשהי' צריך להתפלל הי' בעיניו יש וזה איש ר"ת אין יש ואין לא נאמר אלא א' כלומר שהי' עניו כל כך עד שלא הי' ידע שהוא עניו וזהו שנאמר ויקרא באלף זעירא כי יקרא היא אותיות איש וי' ק' ר' הוא שוין ואלף זעירא הוא לשון אין וכתיב זעירא שהוא בעצמו לא ידע שהוא עניו וד"ק:

משנה כל ישראל יש להם חלק לעה"ב וקשה בעה"ב הוה לי' למכתב ונראה כי ישראל יונקי' מסטרא דקדוש' ע"י מצות ואוה"ע יונקי' מסטרא אחרא וכתיב כי חלק ה' עמו שישראל יש להם חלק אלקות שעי"ז עושה מצות וזהו פירוש כל ישראל יש להם חלק אלקו' וזה מביא אותן לעה"ב וד"ל:

בגמרא מסכת חגיג' אין בין מים העליונים למים התחתוני' אלא כמלא נימא נ"ל ביאור הענין כי ידוע כי תורתנו הקדושה נקראת מים הוי כל צמא לכו למים ויש בלימוד תורתנו שני בחי' א' מי שלומד כראוי ביראה עצומ' היא העולה למעלה ב' מי שלומד כדרך מצות אנשים מלומדה אין פחד ויראת ה' נגד פניו נשארת למטה אין לה כנפים לעוף למעלה כמבואר כמ' פעמי' בזה"ק גם חכמי הש"ס דברו מזה כדרשתם והי' אמונת עתך כו' יראת ה' היא אוצרו אי אית בי' יראה אין אי לא הגם כל אנשים לומדים התורה העיקר היא אם לומדה כראוי ביראה כו' והנ' המילואי' ממלת נימא המה עולים כמספר יראה צא וחשוב ותמצא והוא המבואר בגמרא הנ"ל אין בין מים העליוני' היינו התורה העולה לרום למים התחתוני' היינו התורה הנשארת למטה אלא כמלא נימא היינו מילואי' של

מלת נימא העולה מספר יראה אם לומדה כן אז עולה למעל' בלי שום מניעה ומעכב ופועל' שמחה ושעשועים ודו"ק:

בגמרא מסכת ביצה אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא נראה לי כי אנו מברכין במוצאי שבת המבדיל בין קודש לחול וכו' ודע אם לא הי' תורה לא הי' הבדלה כ"ש כי אם לא בריתי יומם ולילה וכו' ולא הי' בין קודש לחול כי לא הי' שבת ואנו אומרים קוד' לימוד תורתנו הקדוש' מודה אני לפניך ששמת חלקי וכו' הם משכימים ואנו משכימי' הם משכימי' לרעה ואנו משכימי' לתורה אבל אם לא הי' תורה לא הי' אנחנו גדולי' מהם וזה שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא ואין אנו גדולי' מהם כי אנו שוים משכימי' ודו"ק:

פירוש על מה שאמרו חז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד הי' נגאלין והנה אנחנו שומרי' כמה וכמה שבתות ואין אתנו יודע עד מה אך הענין הוא דהנה נשאלתי מאדם אחד דבזה"ק כתב דשבת איקרי קודש וי"ט איקרי מקרא קודש והלא בפ' אמור כתיב גם גבי שבת מקרא קודש ונראה דהנ' בלוחות הראשונות כתיב זכור את יום השבת וכו' כי ששת ימים עשה כו' היינו זכר למעשה בראשית ובפ' ואתחנן בלוחות האחרונו' כתיב שמור את יום השבת לקדשו כו' וזכרת כי עבד היית בארץ מצרי' ויוציאך וכו' דהוא זכר ליציאת מצרי' והענין דהנ' כל הימי' צריכי' להיות להם התחברות זה לזה דאי לא לא הי' יכולי' להיות ימי חול כלל בזה העול' והנ' שבת הוא מקבל ראשון מאחדות הפשוט ולכן נקרא רק קודש בכל מקום וי"ט הוא מקבל קדוש' משבת וחול המועד יש לו התחברות עם יו"ט וימי החול הם מקבלי' מימי חולו של מועד ובזה יבואר מה שאמרו חז"ל ע"פ וספרת' לכם ממחרת השבת ואמרו חז"ל דהוא יום שני של פסח וא"כ למה כתיב ממחרת השבת ולדרכינו ניחא כיון דכל הימי' הם מקבלי' זה מזה ופסח הוא מקבל ראשון משבת לכן גם הוא כמו שבת לכך כתיב ממחרת השבת ולפ"ז ניחא דיום שבת בעצמו הוא נקרא קודש ולכן לא נכתב בשום מקו' בשבת מקרא קודש רק בפ' אמור שכלל כל המועדי' בהדי שבת והוא משפיע לכל הימים ועי"ז הוא ג"כ מקבל תענוג כמו הזכר שמשפיע ועי"ז גם הוא מקבל תענוג לכך כתיב בפ' אמור מקרא קודש גבי שבת ולכך בלוחות הראשונות כתיב זכר למעש' בראשית דהוא העיקר שמקבל מאחדות הפשוט אבל בלוחות האחרונו' כתיב ליציאת מצרי' דהיינו ע"י שהשבת מתחבר עם כל המועדי' וידוע דהמועדי' עיקרם זכר ליציאת מצרים ולכן בראשונו' כתיב זכור דבאמת שבת בעצמו הוא בבחי' דכורא כי לכל ימי החול יש להם בן זוג אבל שבת הוא יום השביעי הוא יחידו דהוא המרכז שש' קצוות כנודע וזה סוד זכור ושמור בדיבור אחד

נאמרו ולפ"ז ניחא דאמרו חז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד הי' נגאלין היינו ע"ז האופן רמזו דישמרו זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרי' והבן וד"ק:

פירוש על מאמרם מצאתי לדוד היכן מצאתי בסדו' דהנ' מה שאנו עכווני' ביעננו ביום קראנו ר"ת יבק ענינו הוא שהשם הזה גי' אהי' הוי' אדנ"י שהוא בחי' מחשבה קול דבור שאהי' הוא בחי' מחשב' לשון עתיד שיצא מהלב מכח אל הפועל והקול הוא בחי' הוי' לשון הו' הקול הוא עדיין בגרון והדיבור הוא בחי' אדנ"י הוא מלכות פה ואם כן כשאדם מכוון במחשב' וקול ודיבור בוודאי יעננו ביום קראנו ובזה יש לפרש מאמרם ז"ל היכן מצאתי בסדום דהנ' דוד עבדי הוא בחי' נפש דוד הוא השכינ' כידוע לי"ח בסדו' גימ' השם יב"ק כנ"ל במחשב' קול ודיבור וזה פי' מצאתי לדוד עבדי היינו בחינת נפש דוד הוא השכינ' היכן מצאתי בסדום רצה לומר כשאדם מכוון במחשבה קול ודיבור כנ"ל:

בגמרא אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס הנה לכאור' קשה דאיתא בגמרא בענין בן דוד זכו וארי עם ענני שמיא אתא לא זכו עני ורוכב על חמור והנה הסברא נותנת שבכל ענינ' המעותדים לביאת בן דוד יהיה ג"כ חילוק בין זכו וכנ"ל ונ"ל כך דהנה ידוע עהעלאת דרפ"ח ניצוצות והיינו ע"י תורה ותפלה והנה פרוטה נ"ל מרומז על רפ"ח ניצוצות עם הכולל ועם בחי' ובחי' ה' והנה רפ"ח במ"ק עולה ט' והנה ה' ידוע שהוא ג' ווים נמצא עולה במ"ק ט' והנה יראה במ"ק ג"כ ט' והנה ואו גי' אהבה ואות ה' גי' יראה במ"ק כנ"ל והנה ידוע כמים הפנים אל פנים מים היא בחי' חסד והיינו בחי' אהבה כידוע ושני פעמים אהבה עם הכולל עולה במ"ק ט' והנה ידוע ממה שאיתא בזוה"ק על לוז שלא שלטה בחי' מ"ה היינו שמכוון כנגד אות ט' והנה ידוע מאמר חז"ל חיי ובני ומזוני במזלא תלי' ומבואר בספרים שיש עולם שהיא בחי' מזל נמצא מוכרח שאות ט' הוא בחי' מזל והנה אות ט' ידוע שהוא גי' כ"ו כמנין שם הוי' ב"ה והנה עם הכולל גי' במ"ק ט' ולפי הנ"ל נ"ל כך באם ח"ו לא זכו אזי הפשט אין בן דוד בא עד שיכלה פרוטה מן הכיס כמשמעו שיהי' ח"ו עניות ובאם זכו יהיה הפשט כך שעם הצדקה יכול לפעול בחי' העלאת ניצוצות וגם עם כל עניני גשמיות יעלו ניצוצות וזה מרומז בשם כיס שבתוכו גשמיות והנה כיס במ"ק בגי' ט' כמנין רפ"ח הנ"ל ונמצא הפשט אין בן דוד בא עד שיכלה מלשון כלתה נפשי היינו בחי' תשוקה היינו בחי' העלא' פרוטה היינו ענין העלאת ניצוצות עד שרשם ע"ד המתקת הדינים היא בשרשם בבחי' ט' כנ"ל מן הכיס היינו גם בגשמיות והבן היטב כן יהי רצון במהרה בימינו אמן וידוע ט' היא בחי' טוב היינו ר"ת מן תיבת טוב ונ"ל טוב עם הכולל גי' ח"י ובמ"ק ט' וממ"ק נזכה למספר גדול אמן:

בעזר גומל חסדים טובים נשלמו הלקוטים והמכתבים וכן יעזרני אלהי הרוחות להשלים גם חידושי הלכות ובזבות זה יאיר עיני ולבי בתורתו לשמה ואזכה לשמש ת"ח ולהתאבק בעפר רגליהם ולשתות בצמא את דבריהם ולעבוד את ה' מתוך שמחה והרחבת הלב אמן כי"ר דברי נכד המחבר זצלל"ה המביא לביה"ד ידודא ליבש נתן בן המנוח החסיד ומופלג ירא אלקים חו"פ מדר' אלימלך זצ"ל:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם